

LATVIJAS BANKAS 2016. GADA PĀRSKATS

Grafiskajos attēlos ar punktiem atzīmēts rādītāja faktiskais lielums, ar līnijām – šo rādītāju aproksimējošā līkne. Rādītāja katras dienas mērījumu aproksimējošā līkne ir vairāk izcelta nekā faktiskā lieluma līkne.

Skaitļu noapaļošanas rezultātā komponentu summa var atšķirties no kopsummas.

– *attiecīgajā periodā nav darījumu vai nav atlikumu.*

x *dati nav pieejami vai rādītājus nav iespējams aprēķināt.*

0; 0.0 *rādītāja lielums ir mazāks par pusi no lietotās mērvienības.*

© Latvijas Banka, 2017

Pārpublicējot obligāta avota norāde.

Foto: Ieva Lūka un Andris Tenass

28.04.2017. redakcija.

ISSN 1407–1797

Latvijas Banka

K. Valdemāra iela 2A, Rīga, LV-1050

Tālrunis: 67022300 Fakss: 67022420

<http://www.bank.lv> info@bank.lv

Latvijas Bankas prezidenta ievadvārdi	5
Latvijas Bankas vīzijas, misijas un vērtību vēstījumi	8
Ekonomiskā vide	9
Norises pasaules tautsaimniecībā	10
Eiropa zonas tautsaimniecība un Eurosistēmas monetārā politika	12
Latvijas tautsaimniecības attīstība	17
<i>Naudas piedāvājums un finanšu nosacījumi</i>	<i>17</i>
<i>Ārējais pieprasījums un konkurētspēja</i>	<i>22</i>
<i>Iekšzemes ekonomiskā aktivitāte</i>	<i>24</i>
<i>Darba tirgus</i>	<i>27</i>
<i>Inflācija</i>	<i>28</i>
<i>Maksājumu bilance un ārējais parāds</i>	<i>29</i>
<i>Fiskālā politika</i>	<i>30</i>
Latvijas Bankas darbība	33
Juridiskais ietvars un funkcijas. Latvijas Banka Eurosistēmā un Eiropas Savienības institūcijās	34
Monētārās politikas īstenošana Latvijā	35
Ekonomiskā izpēte, analīze un prognozēšana	36
Ieguldījumu pārvaldīšana	37
Skaidrā nauda apgrozībā	38
Maksājumu un norēķinu sistēmas	42
Finanšu stabilitāte	47
Kredītu reģistra darbība	48
Statistika	49
Finanšu pakalpojumi valdībai	50
Valdības un citu institūciju konsultēšana	51
Sabiedrības informēšana un izglītošana	52
Sadarbība ar starptautiskajām organizācijām un ārvalstu centrālajām bankām	55
Latvijas Bankas pārvaldība un organizācija	57
Latvijas Bankas struktūra	58
Pārvaldības principi un attīstība	60
Resursu pārvaldība	60
Risku pārvaldīšana	63
Iekšējais un ārējais audits	64
Latvijas Bankas 2016. gada finanšu pārskati	65
Neatkarīgu revidentu ziņojums	112
Pielikumi	114
1. Monetārie rādītāji 2016. gadā	115
2. Latvijas Bankas 2016. gada mēnešu bilances	116
3. Latvijas Bankas struktūrvienības 2016. gada beigās	118
4. Latvijas Bankas dalība Eurosistēmā un Eiropas Centrālo banku sistēmā	120
5. Latvijas Bankas pārstāvniecība starptautiskajās organizācijās	122
6. 2016. gadā publicētie Latvijas Bankas izdevumi un nozīmīgākās Latvijas Bankas darbinieku publikācijas	123
7. Eurosistēmas monetārās politikas un citu svarīgu uzdevumu 2016. gada aktualitātes	124
8. Latvijas Bankas pamatuzdevumu izpildes 2016. gada normatīvā regulējuma aktualitātes	130
9. Termini	131

SAĪSINĀJUMI

ABSIP	"Ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru iegādes programma" (<i>asset-backed securities purchase programme</i> ; ABSPP)
AIP	aktīvu iegādes programma (<i>asset purchase programme</i> ; APP)
AS	akciju sabiedrība
ASV	Amerikas Savienotās Valstis
CFS	citi finanšu starpnieki un finanšu palīgsabiedrības, apdrošināšanas sabiedrības un pensiju fondi
C-SNI	citas sistēmiski nozīmīgas iestādes
CSP	Latvijas Republikas Centrālā statistikas pārvalde
EBI	Eiropas Banku iestāde
ECB	Eiropas Centrālā banka
ECBS	Eiropas Centrālo banku sistēma
EEZ	Eiropas Ekonomikas zona
EFK	Ekonomikas un finanšu komiteja
EK	Eiropas Komisija
EKS sistēma	Latvijas Bankas elektroniskā klīringa sistēma (EKS sistēma)
EKS 2010	Eiropas Kontu sistēma 2010
ES	Eiropas Savienība
ESRK	Eiropas Sistēmisko risku kolēģija
EURIBOR	euro starpbanku piedāvājuma procentu likmju indekss (<i>euro interbank offered rate</i>)
<i>Eurostat</i>	Eiropas Savienības statistikas birojs
FKTK	Finanšu un kapitāla tirgus komisija
FRS	ASV Federālo rezervju sistēma
G20	pasaules 19 lielākās tautsaimniecības un ES (<i>Group of Twenty</i>)
IIN	iedzīvotāju ienākuma nodoklis
IKP	iekšzemes kopprodukts
ITRMO	ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperācijas (<i>targeted longer-term refinancing operations</i> ; TLTRO)
ITRO	ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas (<i>longer-term refinancing operations</i> ; LTRO)
LCD	Latvijas Centrālais depozitārijs
M1	šaurās naudas rādītājs
M2	vidējās naudas rādītājs
M3	plašās naudas rādītājs
MFI	monetārā finanšu iestāde
NCB	nacionālā centrālā banka
NĪN	nekustamā īpašuma nodoklis
NOIP3	trešā "Nodrošināto obligāciju iegādes programma" (<i>third covered bond purchase programme</i> ; CBPP3)
NVA	Nodarbinātības valsts aģentūra
NVS	Neatkarīgo Valstu Sadraudzība
OECD	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (<i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i>)
OPEC	Naftas eksportētājvalstu organizācija (<i>Organization of Petroleum Exporting Countries</i>)
PAIP	paplašinātā aktīvu iegādes programma (<i>expanded asset purchase programme</i> ; expanded APP)
PCI	patēriņa cenu indekss
PTO	Pasaules Tirdzniecības organizācija
PVN	pievienotās vērtības nodoklis
SDR	Speciālās aizņēmuma tiesības (<i>Special Drawing Rights</i>)
SEPA	Vienotā eiro maksājumu telpa (<i>Single Euro Payments Area</i>)
SIA	sabiedrība ar ierobežotu atbildību
SN	solidaritātes nodoklis
SNB	Starptautisko norēķinu banka (<i>Bank for International Settlements</i>)
SPCI	saskaņotais patēriņa cenu indekss
SVF	Starptautiskais Valūtas fonds
UIN	uzņēmumu ienākuma nodoklis
USAIP	"Uzņēmumu sektora aktīvu iegādes programma" (<i>corporate sector purchase programme</i> ; CSPP)
VSAIP	"Valsts sektora aktīvu iegādes programma" (<i>public sector asset purchase programme</i> ; PSPP)
VSAOI	valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas
VUM	Vienotais uzraudzības mehānisms

2016. gads pasaules tautsaimniecībā bija notikumiem bagāts, un vadošās centrālās bankas turpināja īstenot aktīvu monetāro politiku. Arī eiro zonā tika meklēts līdzsvars starp ilgtspējīgas attīstības mērķiem un aktuālu problēmu risināšanu ar papildu līdzekļu iepludināšanu tautsaimniecībā.

Latvijas pievienošanās eiro zonai pirms trim gadiem sakrita ar laiku, kad tika uzsākta nestandarta monetārās politikas pasākumu īstenošana. Tas ir bijis izaicinājums ne tikai jaunajiem "eiro kluba" biedriem – Latvijai un Lietuvai (kas pievienojās eiro zonai 2015. gadā) –, bet arī t.s. vecajām eiro zonas valstīm.

Īstenojot "Valsts sektora vērtspapīru iegādes programmu", Latvijas Banka 2015. un 2016. gadā kopumā iegādājās Latvijas valsts un eiro zonas starptautisko organizāciju vērtspapirus par 4.4 mljrd. eiro; no tiem 1.1 mljrd. eiro nonāca Latvijas kredītiestāžu sistēmā. Lai gan monetārās politikas transmisijas mehānisms joprojām nedarbojas perfekti un kredītiestādes nelabprāt izsniedz kredītus, daļa no šīs naudas nonāca reālajā tautsaimniecībā un veicināja kredītēšanas izaugsmi.

Aktīvā Eirosistēmas monetārā politika un naftas un pārtikas globālo cenu tendences veicina eiro zonas inflācijas rādītāja tuvošanos mērķa līmenim. Vērojama arī straujāka tautsaimniecības izaugsme, tomēr gan eiro zonu kopumā, gan Latviju gaida būtiski ar tautsaimniecības modernizāciju un ilgtspējīgas attīstības pamatu izveidi saistīti uzdevumi.

Katras valsts attīstībā pienāk brīdis, kad pārvarētas valsts veidošanas grūtības un ir laiks apkopot paveikto, lai spertu nopietnus soļus attīstības virzienā. Tas nekad nav viegli, barjeru pārvarēšana vienmēr prasa papildu piepūli, esošo prasmju pilnveidošanu un jaunu apgūšanu.

Pašlaik šādā situācijā atrodas Latvija, un 2016. gada laikā vārdi "reformas", "strukturālas pārmaiņas" un "konkurētspēja" kļuva par ierastiem gandrīz ikviena politiķa, lēmumu pieņēmēja, ekonomista, uzņēmēja un arī daudzu iedzīvotāju leksikā.

To, ka bez reformām nebūs straujākas tautsaimniecības un labklājības izaugsmes, saprotam ne tikai Latvijā, bet visā eiro zonā. Sapurināties liek globālās ekonomiskās norises, kas neļauj aizmirst par konkurētspējas un nākotnes potenciāla stiprināšanu. Latvijas mērķis ir vidējā ES dzīves līmeņa straujāka sasniegšana, izvairoties no iekļūšanas vidēju ienākumu slazdā. Diemžēl 2016. gada tautsaimniecības sniegums apliecināja kādu bīstamu tendenci – mūsu pārāk lielo atkarību no ES fondu resursu pieejamības. ES fondu līdzekļu izmantošanas apjoms saruka, un uzreiz apsīka arī ekonomiskā izaugsme.

Šāda atkarība ir vēl bīstamāka, domājot par nākotni. 2017. gadā gaidāma straujāka pieejamo ES fondu līdzekļu apguve un līdz ar to arī lielāka investīciju ieplūde tautsaimniecībā un spēcīgāks IKP izaugsmes temps. Tas var radīt mērķīgu priekšstatu, ka tautsaimniecība strauji aug arī bez sāpīgām, nepopulārām, priekšvēlēšanu laikā riskantām reformām.

Latvijas Bankas ekonomisti veica aprēķinus un noteica, kāds ir IKP pieaugums bez ES fondu ietekmes. Neizmantojot ES fondu līdzekļus, Latvijas IKP gadā aug aptuveni par 2%, un šāds zems temps rada risku, ka pārskatāmā nākotnē ne tikai nesasnēsim Vācijas vai vidējo ES līmeni, bet arvien vairāk atpaliksim arī no saviem kaimiņiem.

Kas jādara, lai panāktu straujāku un ilgtspējīgāku izaugsmi? Latvijas Banka 2016. gadā palīdzēja valstij rast atbildes uz šo jautājumu. Tā ir investoru ieinteresētības palielināšana un darbaspēka potenciāla uzlabošana, veicot būtiskas reformas izglītībā, veselības aizsardzībā un uzņēmējdarbības vidē. Nupat tapusi arī Latvijas Bankas "Nodokļu stratēģija 20/20" ar priekšlikumiem konkurētspējīgas un izaugsmi veicinošas nodokļu sistēmas ieviešanai. Varam būt gandarīti, ka esam sadzirdēti un valdības līmenī tiek aktīvi gatavoti nozīmīgi uzlabojumi vairākās jomās. Latvijas Banka ir gatava sniegt gan praktisku, gan ekspertu analītisko atbalstu arī nākotnē.

Atskatoties uz Latvijas Bankas aktualitātēm un paveikto 2016. gadā, vairākus notikumus vieno tas, ka meklējam iespējas arvien efektīvāk nodrošināt sabiedrībai nozīmīgu funkciju veikšanu, t.sk. iedzīvinot jaunākās mūsdienu tehnoloģijas.

2016. gadā turpinājās aktīva starpbanku norēķinu sistēmas pilnveide, gatavojoties ātro maksājumu jeb zibmaksājumu ieviešanai. Latvijas Bankas infrastruktūras modernizācija nozīmē, ka ar kredītiestāžu atbalstu Latvijas iedzīvotāji un uzņēmēji jau 2017. gadā varēs izmantot starpbanku pārskaitījumus, kas tiks izpildīti dažu sekunžu laikā septiņas dienas nedēļā un 24 stundas diennaktī. Centrālā banka arī turpmāk pievērsīs īpašu uzmanību modernu tehnoloģisko risinājumu ieviešanai Latvijas finanšu sektorā, t.sk. sniedzot atbalstu finanšu pakalpojumu un finanšu tehnoloģiju nozares attīstībai.

Kopš 2016. gada 1. jūlija Latvijas Bankā darbojas vienotais naudas pārbaudes centrs. Centrālās bankas ekspertu atbildības lokā ir visu no inkasentiem, iedzīvotājiem un Valsts policijas saņemto aizdomīgo naudas zīmju pārbaude. Šīs nozīmīgās funkcijas veikšana Latvijas Bankā ļāvusi efektīvāk organizēt naudas ekspertīzes procesu, ātrāk sniegt atbildes naudas zīmju iesniedzējiem, samazināt valsts tēriņus šīs funkcijas īstenošanai, bet policijai – izmantot vairāk resursu pamatfunkciju izpildei. Centrālā banka turpina darbu, lai skaidrās naudas ekspertīzes procesu padarītu vēl efektīvāku un ātrāku.

Īpaši pieminams kāds notikums, kas atkal apliecināja – Latvija var! Mūsu bērni parādīja izcilu sniegumu eiro zonas mēroga izglītojošajā spēlē "Eiro skrējieni" (*Euro Run*), kurā tika pārbaudītas skolēnu zināšanas par naudas dizainu un drošību. Kopumā spēlē eiro zonas valstīs piedalījās 11 242 bērni vecumā no deviņiem līdz 12 gadiem. Latvijas bērni bija absolūti labākie – 10 vislielāko punktu skaitu ieguvušo spēlētāju vidū astoņi dalībnieki bija no Latvijas. Novembrī Jelgavas Spīdolas ģimnāzijas skolēni un viņu skolotāja Inta Jorņiņa, kuri līdzdarbojās "Eiro skrējiena" organizēšanā, saņēma starptautisku apbalvojumu bezpeļņas organizācijas *Child & Youth Finance International* izglītojošo projektu konkursā Stokholmā.

Latvijas Banka ir sagatavojusies dalībai valsts 100 gadu jubilejas pasākumu programmā, nodrošinot valsts finanšu vēsturē nozīmīgu notikumu izpēti un izcilu personību ieguldījuma vērtējumu, kā arī radot vairākas valsts izveidei vēltu piemiņas un kolekcijas monētu sērijas un atsevišķas monētas. Latvijas Banka valsts 100 gadu jubilejas atzīmēšanu noslēgs ar savu 100 gadu jubileju 2022. gada 1. novembrī.

Vēlos pateikties Latvijas Bankas darbiniekiem un projektos iesaistīto pušu speciālistiem par veikumu 2016. gadā un novēlēt spēku un enerģiju turpmākajā darbā. Lai mums kopā viss iecerētais izdodas!

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Ilmārs Rimševičs', written over a horizontal line.

Ilmārs Rimševičs
Latvijas Bankas prezidents
Rīgā 2017. gada 6. martā

LATVIJAS BANKAS VĪZIJA

Latvijas Banka kā Eirosistēmas dalībniece pilnvērtīgi darbojas Eiropas Centrālo banku sistēmā un sniedz nozīmīgu ieguldījumu stabilā un ilgtspējīgā Latvijas un eiro zonas tautsaimniecības attīstībā. Latvijas Banka ir neatkarīga un savus uzdevumus veic, sabiedrības interešu un augstas profesionālās atbildības vadīta. Latvijas Banka ir uzticama sadarbības partnere un ekonomikas kompetences centrs Latvijā.

LATVIJAS BANKAS MISIJA

Latvijas Bankas kā centrālās bankas un Eirosistēmas dalībnieces darbības galvenais mērķis ir cenu stabilitāte, kas sekmē ilgtermiņa ekonomisko izaugsmi. Latvijas Bankas galvenie uzdevumi ir:

- līdzdarboties eiro zonas monetārās politikas veidošanā un īstenošanā;
- pārvaldīt finanšu ieguldījumus;
- nodrošināt skaidrās naudas apriti Latvijā un piedalīties skaidrās naudas aprites nodrošināšanā eiro zonā;
- līdzdarboties maksājumu sistēmu raitas darbības veicināšanā Eirosistēmā;
- sagatavot un publicēt statistisko informāciju atbilstoši Eiropas Savienības tiesību aktu prasībām.

Latvijas Banka profesionāli un nepārtraukti pilda tai uzticētos uzdevumus, nodrošinot augstu darba kvalitāti un efektivitāti.

Latvijas Banka vairo sabiedrības ekonomikas zināšanas un ir aktīva Eirosistēmas dalībniece.

VĒRTĪBAS

Mūsu vērtības atspoguļo mūsu attieksmi pret darbu, kolēģiem un sabiedrību.

Kompetence:

- mums ir ļoti labas zināšanas un prasmes;
- mācāmies no citu labās prakses un esam paraugs citiem;
- rodam kvalitatīvus un efektīvus risinājumus.

Uzticamība:

- strādājam sabiedrības labā, un mums rūp sabiedrības viedoklis;
- mūsu rīcība ir atbildīga un prognozējama;
- mūsu darbība ir pārskatāma – mēs atklāti rīkojamies un skaidrojam savu rīcību.

Sadarbība:

- strādājam komandā;
- esam atsaucīgi un atvērti jaunām idejām;
- uzklausām ieteikumus un uzturam labas ilgtermiņa partnerattiecības;
- esam orientēti uz darba rezultātu.

EKONOMISKĀ VIDE

NORISES PASAULES TAUTSAIMNIECĪBĀ

2016. gadā saglabājās mērens pasaules tautsaimniecības izaugsmes temps, kas bija nedaudz zemāks nekā iepriekšējā gadā. To galvenokārt noteica pasaules tirdzniecības izaugsmes tempa palēnināšanās un joprojām neliela investīciju ieplūde. Gada sākumā valdīja bažas par pasaules ekonomiskās izaugsmes tempa palēnināšanos, ieilgušo zemo naftas un citu izejvielu cenu periodu, bet 2. pusgadā vairāk uzmanības tika pievērsts politiskajiem notikumiem, no kuriem galvenie – jūnijā notikušais referendums par Apvienotās Karalistes dalību ES un novembrī notikušās ASV prezidenta vēlēšanas. Šie notikumi noteica augstu turpmākās virzības nenoteiktību un izraisīja svārstības finanšu tirgū. Visu gadu labvēlīgus finansēšanas nosacījumus un tautsaimniecības izaugsmi turpināja atbalstīt pasaules vadošo centrālo banku stimulējošā monetārās politikas nostāja, ES valstu centrālajām bankām un Japānas Bankai turpinot īstenot stimulējošu monetāro politiku un ASV virzoties uz monetārās politikas normalizēšanu.

Attīstīto valstu ekonomiskā izaugsme turpinājās, tomēr lēnāk nekā 2015. gadā¹

Izaugsmi ierobežoja joprojām zems investīciju līmenis, kuru noteica liela globālās izaugsmes un ģeopolitiskās situācijas nenoteiktība. Centrālo banku īstenotā stimulējošā monetārā politika turpināja veicināt ekonomisko izaugsmi, nodrošinot pieeju lētiem finanšu resursiem. Uzlabojās arī situācija darba tirgū, bezdarba līmenis turpināja samazināties un paātrinājās algu kāpums.

ASV izaugsmes rādītāji joprojām bija samērā zemi: 2016. gadā IKP pieauga par 1.6%. Izaugsmi ierobežoja zemu enerģijas cenu periods, kas vājināja enerģijas sektoru, arvien augošā ASV dolāra vērtība, kas mazināja eksportētāju konkurētspēju, kā arī joprojām diezgan zems investīciju līmenis. Pēc vājas izaugsmes 1. pusgadā ASV tautsaimniecības izaugsmes temps 2. pusgadā būtiski paātrinājās, un to galvenokārt noteica labvēlīga situācija darba tirgū, kas spēcīgi stimulēja privātā patēriņa kāpumu. Tādējādi gada nogalē FRS lēma par bāzes likmes paaugstināšanu par 25 bāzes punktiem, uzsverot, ka bāzes likme arī pēc palielināšanas stimulē tautsaimniecību. Turpinoties tās pozitīvai attīstībai, tirgus dalībnieki gaida tālāku procentu likmju celšanu arī nākamajos gados.

Lai gan bija vērojams būtisks nenoteiktības kāpums, ko radīja Apvienotās Karalistes referenduma rezultāti, izaugsme Apvienotajā Karalistē vēl arvien bija samērā spēcīga. 2016. gadā Apvienotās Karalistes IKP pieauga par 1.8% galvenokārt spēcīga privātā patēriņa kāpuma dēļ. Turklāt referendumam sekoja straujš Lielbritānijas sterliņu mārciņas vērtības sarukums, kas savukārt balstīja eksportētājus. Tomēr nenoteiktība par turpmākajām ekonomiskās sadarbības iespējām ar ārvalstīm, kas ierobežo investīciju plūsmas, kā arī būtiskā Lielbritānijas sterliņu mārciņas kursa pavājināšanās, kas savukārt kāpina inflāciju un ierobežo patērētāju pirktspēju, mazinās izaugsmes iespējas tuvākajā nākotnē. Tāpēc *Bank of England* lēma par bāzes likmes samazināšanu līdz rekordzemam līmenim (0.25%), kā arī palielināja monetārās politikas stimulēšanas programmas ietvaros iegādājamo vērtspapīru apjomu.

Izaugsmes temps Japānā 2016. gadā salīdzinājumā ar 2015. gadu nedaudz saruka: IKP pieauga par 1.0%. Izaugsmi ierobežoja galvenokārt lēnāka izaugsme Ķīnā, kas ir nozīmīga Japānas tirdzniecības partnervalsts. Arī privātā patēriņa izaugsme bija samērā zema. To savukārt noteica joprojām vājais algu kāpums, lai gan bezdarba līmenis bija rekordzems. Tādējādi 2016. gada rudenī Japānas Banka paziņoja par jauniem neordināriem monetārās politikas risinājumiem – Japānas Bankas darbība turpmāk būs vērsta uz valdības vērtspapīru augšupejošas procentu liknes nodrošināšanu, lai sekmētu kreditēšanu.

Attīstības valstu izaugsme gadā kopumā bija lēnāka nekā 2015. gadā, lai gan joprojām spēcīgāka nekā attīstītajās valstīs

Attīstības valstu ekonomisko izaugsmi palēnināja vājais pieprasījums un tā noteiktais

¹ Informāciju par eiro zonas ekonomiskajām norisēm sk. 11. lpp.

zemais preču cenu līmenis. 2. pusgadā vērojamo izaugsmes tempa paātrināšanos attīstības valstīs sekmēja izejvielu eksportētājvalstu tautsaimniecības pakāpeniska atveseļošanās pēc recesijas, ko izraisīja zemo enerģijas cenu periods. Izaugsmi turpināja ierobežot arī ģeopolitiskie konflikti, kā arī augsta nenoteiktība attīstītajās valstīs. Izaugsmi būtiski kavēja tautsaimniecības dinamika Ķīnā, kur IKP izaugsmes temps 2016. gadā salīdzinājumā ar 2015. gadu turpināja pakāpeniski samazināties un pieauga par 6.7% (2015. gadā – par 6.9%). Izaugsmi ierobežoja privātā sektora investīciju apjoma kritums un stagnējošais rūpniecības ražošanas apjoms, savukārt privātā patēriņa kāpums un valsts investīcijas veicināja izaugsmi.

Kopumā 2016. gadā pieauga naftas un zelta cenas

2016. gada beigās inflāciju, kas ilgstoši bija zema, īpaši attīstītajās valstīs palielināja enerģijas cenu kāpums. Naftas cena 2016. gadā pēc divus gadus ilguša krituma sāka palielināties. Gada laikā stipri svārstoties, *Brent* naftas cena 2016. gada beigās pieauga par 52.4% (līdz 56.82 ASV dolāriem par barelu). Gada sākumā naftas cena kritās joprojām esošās globālās pārprodukcijas dēļ, turklāt bažas par vienas no lielākajām energoresursu patēriņa valsts Ķīnas izaugsmes tempa palēnināšanos veicināja arī nākotnes pieprasījuma pieauguma tempa gaidu samazināšanos. *Brent* naftas cena, kas gada sākumā saruka līdz 27.10 ASV dolāriem par barelu (zemākā cena kopš 2003. gada), gada laikā pakāpeniski pieauga. Naftas cenas nostiprinājās novembrī, kad OPEC valstis un Krievija panāca vienošanos par naftas ieguves apjoma samazināšanu, mazinot bažas par potenciālo naftas pārprodukciju tuvākajā nākotnē.

Pasaulē augošā politiskā nenoteiktība veicināja zelta pieprasījuma kāpumu, un pēc iepriekšējo gadu laikā vērotā zelta cenas krituma 2016. gadā zelta cenas lejupslīde beidzās, gada laikā zelta cenai attiecībā pret ASV dolāru pieaugot par 8.5%.

Pasaules vadošo centrālo banku politikas diverģence ietekmēja attīstību valdības obligāciju un valūtas tirgos

Eiropa zonā, Apvienotajā Karalistē un Japānā 2016. gadā valdības obligāciju peļņas likmes salīdzinājumā ar 2015. gadu samazinājās. Vienlaikus pieauga ASV valdības obligāciju peļņas likmes, sekojot FRS uzsāktajai monetārās politikas normalizēšanai. 2016. gada vidū eiropa zonas valstu valdības obligāciju peļņas likmes sasniedza vēsturiski zemāko līmeni, turklāt valstu ar augstāku kredītreitingu valdības obligāciju peļņas likmes bija pat negatīvas.

2016. gada sākumā bažas par pasaules un īpaši attīstības valstu ekonomiskās izaugsmes tempa vājināšanos radīja nenoteiktību finanšu tirgos. Negatīvais riska noskaņojums veicināja pieprasījumu pēc drošiem aktīviem, liekot valstu ar augstāku kredītreitingu valdības obligāciju peļņas likmēm samazināties. Apvienotās Karalistes referendums par dalību ES un tā iznākums turpināja radīt nenoteiktību finanšu tirgos un ietekmēt valdības obligāciju peļņas likmes. Tomēr 2016. gada beigās, kad ASV vēlēšanu rezultāti rosināja tirgus dalībniekos pārliecību par straujāku monetārās politikas normalizēšanu, labvēlīgāku uzņēmējdarbības vidi un lielākiem fiskālajiem tēriņiem, pieauga valdības obligāciju peļņas likmes. Līdz ar straujākas ASV tautsaimniecības izaugsmes gaidām palielinājās inflācijas gaidas, atspoguļojoties lielākās valdības obligāciju peļņas likmēs. Eiropa zonas perifērisko valstu valdības obligāciju riska prēmijai bija tendence nedaudz pieaugt galvenokārt esošās nenoteiktības un politisko risku dēļ. Vācijas valdības 10 gadu obligāciju peļņas likmes gada laikā samazinājās par 42 bāzes punktiem (līdz 0.21%), Apvienotās Karalistes un Japānas – attiecīgi par 72 bāzes punktiem (līdz 1.24%) un 22 bāzes punktiem (līdz 0.04%). ASV valdības 10 gadu obligāciju peļņas likmes pieauga par 17 bāzes punktiem (līdz 2.44%).

Monetārās politikas pasākumu veicinātās procentu likmju pārmaiņas ietekmēja arī valūtas kursu, piemēram, 2016. gadā eiro kurss attiecībā pret ASV dolāru samazinājās par 3.2% (no 1.0862 2015. gada beigās līdz 1.0517 2016. gada beigās), augstāko punktu (1.1616)

sasniedzot 3. maijā, bet zemāko (1.0352) – 20. decembrī. ASV dolāra vērtības pieaugumu veicināja relatīvi augstākas ASV procentu likmes, gaidāmais procentu likmju kāpums nākamajos gados un iespējamais ASV tirgus protekcionisms, kā arī tautsaimniecības attīstību stimulējošo fiskālās politikas pasākumu gaidas pēc jaunievēlētā ASV prezidenta pilnvaru sākšanās. ASV dolāra vērtības kāpuma tendence bija krasi vērojama 4. ceturksnī, kad kļuva zināmi ASV prezidenta vēlēšanu rezultāti, kā arī pēc FRS lēmuma paaugstināt bāzes likmi. ASV dolāra kurss attiecībā pret Japānas jenu samazinājās par 2.7% (no 120.22 2015. gada beigās līdz 116.96 2016. gada beigās), augstāko punktu (121.69) sasniedzot 29. janvārī, bet zemāko (99.02) – 24. jūnijā. ASV dolāra kurss attiecībā pret Japānas jenu 2016. gadā bija ļoti svārstīgs. 1. pusgadā, augot globālajiem riskiem, kā arī FRS piesardzības dēļ attiecībā uz turpmāku procentu likmju celšanu Japānas jenas kurss strauji pieauga. Tomēr 2. pusgadā, palielinoties tirgus dalībnieku optimismam par ASV tautsaimniecības attīstību, notika straujš ASV dolāra vērtības pieaugums attiecībā pret Japānas jenu. Lielbritānijas sterliņu mārciņas kurss attiecībā pret ASV dolāru gada laikā samazinājās par 16.3% (no 1.4736 2015. gada beigās līdz 1.2340 2016. gada beigās), augstāko punktu (1.5018) sasniedzot 24. jūnijā, bet zemāko (1.1841) – 7. oktobrī. 2016. gada 1. pusgadā Lielbritānijas sterliņu mārciņas kurss attiecībā pret ASV dolāru bija stabils. Tomēr situācija strauji mainījās pēc Apvienotās Karalistes referenduma par dalību ES. Iespējamie ar izstāšanās no ES procesu saistītie sarežģījumi un lielā nenoteiktība tirgū veicināja strauju Lielbritānijas sterliņu mārciņas vērtības kritumu.

2016. gadā lielāko attīstīto valstu akciju tirgus indeksi vai nu pieauga, vai palika iepriekšējā gada līmenī. Gada sākumā akciju tirgos visā pasaulē bija vērojams kritums, ko noteica bažas par globālās ekonomiskās izaugsmes tempa palēnināšanos un ieilgušo zemo naftas un citu izejvielu cenu periodu. ECB Padomes marta sanāksmē pasludinātā stimulu pakete un naftas cenu kāpums balstīja akciju tirgu līdz jūnijam, kad notika Apvienotās Karalistes referendums par dalību ES. Ar Apvienotās Karalistes izstāšanos no ES saistītās spēcīgās nenoteiktības dēļ akciju cenas samazinājās. 2. pusgadā tirgus noskaņojums atkal uzlabojās, bet būtiska izaugsme bija vērojama pēc ASV prezidenta vēlēšanām. Īpaši labvēlīgi uz ASV prezidenta vēlēšanu rezultātiem reaģēja ASV banku akciju cenu indekss *Dow Jones*, kas 2016. gadā pieauga par 21.4%. Plašākie ASV akciju indeksi 2. pusgadā vairākas reizes sasniedza rekordaugstu līmeni. *S & P 500* 2016. gadā pieauga par 9.5%, bet *DJIA* – par 13.4%. Euro zonā akciju cenu kāpums bija vērojams centrālajās valstīs, savukārt perifēriskajās valstīs bija neliels akciju cenu kritums. Euro zonas *EURO STOXX 50* indekss gada laikā pieauga par 0.7%, bet plašākais *EURO STOXX 600* samazinājās par 1.2%. Euro zonas akciju tirgū visvairāk saruka banku akciju cenu indekss (gada laikā – par 8.0%), investoriem paužot bažas par banku pelnītspēju ieilgušo zemo procentu likmju dēļ, turklāt euro zonas perifērisko valstu bankām joprojām bija liels slikto kredītu īpatsvars. Apvienotajā Karalistē akciju cenas pieauga. To galvenokārt noteica Lielbritānijas sterliņu mārciņas vērtības samazināšanās, kas pozitīvi ietekmēja lielākajos indeksos iekļauto starptautisko akciju sabiedrību peļņas rādītājus. Tādējādi Apvienotās Karalistes *FTSE 100* uzrādīja vienu no labākajiem akciju izaugsmes rādītājiem vietējā valūtā pasaulē (14.4%), savukārt, ņemot vērā valūtas kursa vājināšanos (par 16.3% attiecībā pret ASV dolāru un par 13.7% attiecībā pret eiro), 2016. gadā sasniegtā izaugsme bija nenozīmīga.

EIRO ZONAS TAUTSAIMNIECĪBA UN EIROSISTĒMAS MONETĀRĀ POLITIKA

Turpinājās eiro zonas tautsaimniecības izaugsme

ECB īstenoto stimulējošās monetārās politikas pasākumu dēļ, kā arī tāpēc, ka fiskālā politika kļuvisi pārsvarā neitrāla, eiro zonas tautsaimniecība atveseļojas jau kopš 2014. gada. Izaugsme turpinājās arī 2016. gadā, IKP pieauguma tempam sasniedzot 1.7% (2015. gadā – 2.0%). Tomēr šis temps joprojām bija lēnāks nekā pirms krīzes,

un eiro zonas tautsaimniecībā vēl saglabājās daudz problēmu. Eiro zonas izaugsmi 2016. gadā turpināja atbalstīt arī daudzi vienreizēji faktori, kuru ietekme pakāpeniski samazinās, – vēsturiski zemas izejvielu (t.sk. enerģijas) cenas pasaules tirgū un eiro vērtības samazināšanās. Vienlaikus pieauga nenoteiktības līmenis saistībā ar daudziem notikumiem ārpus eiro zonas, kuriem ir potenciāls negatīvi ietekmēt eiro zonas tautsaimniecību nākotnē (nenoteiktība saistībā ar Apvienotās Karalistes balsojumu referendumā par dalību ES un jaunās ASV administrācijas rīcību).

Privātais pieprasījums veicināja eiro zonas tautsaimniecības izaugsmi jau kopš 2013. gada, saglabājot eiro zonas ekonomiskās izaugsmes virzītājspēka statusu arī 2016. gadā un pieaugot par 1.9% (aptuveni tādā pašā līmenī kā iepriekšējā gadā). Tā dinamika ceturkšņu dalījumā bija diezgan svārstīga – pēc spēcīgā 1. ceturkšņa kāpuma 2. ceturksnī bija vērojams kritums, bet 2. pusgadā privātā pieprasījuma pieauguma temps atkal paātrinājās. Privāto pieprasījumu eiro zonā galvenokārt veicināja stabils iedzīvotāju reālo rīcībā esošo ienākumu kāpums, kas nostiprinājās, jo situācija darbaspēka tirgū līdz ar nodarbinātības pieaugumu un arī nominālo algu kāpumu uzlabojās. Patērētāju pirktspēju pozitīvi ietekmēja ļoti zema inflācija, kas bija vērojama eiro zonā pēdējos trijos gados, atspoguļojot zemas enerģijas cenas pasaules tirgū. Tādējādi iedzīvotāji varēja novirzīt tēriņiem lielāku ienākumu daļu. Valdības patēriņa palielināšanās, kas 2016. gadā bija straujāka nekā iepriekšējā gadā, turpināja sniegt būtisku atbalstu eiro zonas tautsaimniecības izaugsmei. Valstu dalījumā valdības izdevumu dinamika bija diezgan atšķirīga, galvenokārt atspoguļojot valdības izdevumu pieaugumu sakarā ar nepieciešamību integrēt būtisku imigrantu pieplūdumu (piemēram, Vācijā), kā arī nepieciešamību palielināt izdevumus valsts drošībai (piemēram, Francijā).

Kopš 2015. gada sākuma eiro zonas investīciju kāpuma temps bija straujāks nekā iekšzemes pieprasījuma izaugsmes temps un divreiz straujāks nekā kopējais IKP pieauguma temps, tomēr lēnāks nekā pirms krīzes. Investīciju kāpums ir neatņemama jebkuras tautsaimniecības atveseļošanās sastāvdaļa, tāpēc svarīgi, lai investīciju dinamika eiro zonā būtu pozitīva. 2016. gadā eiro zonā bija vērojams investīciju iekārtās un mašīnās pieaugums un vēl straujāks investīciju kāpums būvniecībā. Joprojām vērojamas būtiskas investīciju dinamikas atšķirības eiro zonas valstu dalījumā. Ievērojams investīciju kāpums bija lielajās valstīs – Vācijā, Francijā un Itālijā (galvenokārt būvniecības investīciju pieauguma dēļ Francijā un Itālijā šāds kāpums bija novērots pirmo reizi pēc krīzes), savukārt Spānijā un Nīderlandē investīciju pieauguma temps bija lēnāks nekā iepriekšējā gadā (gan iekārtām, gan būvniecībai). Palēninājās investīcijas arī daudzās t.s. jaunajās ES valstīs, un tas bija saistīts ar ES fondu plānošanas periodu maiņu. Kopumā investīciju straujāku ieplūdi eiro zonā ierobežoja gan ekonomiskā un politiskā nenoteiktība, gan arī daudzās valstīs joprojām notiekošās uzņēmumu bilanču korekcijas, atsverot pozitīvo impulsu, kas nāca no ECB īstenotās stimulējošās monetārās politikas, kuras ietekmē būtiski uzlabojās finanšu nosacījumi. 2016. gada 2. pusgadā nenoteiktība pieauga saistībā ar nepieciešamību pārskatīt ES un Apvienotās Karalistes ekonomiskās saites līdz ar Apvienotās Karalistes balsojumu par izstāšanos no ES, gan arī saistībā ar jaunās ASV administrācijas iespējamo ietekmi uz globālo investīciju klimatu un tirdzniecību.

Līdz ar pasaules ekonomiskās izaugsmes tempa palēnināšanos salīdzinājumā ar 2015. gada 2016. gadā kļuva vājāks arī eiro zonas eksporta pieprasījums. Ārējā pieprasījuma samazināšanās negatīvo ietekmi nespēja kompensēt eiro kursa pavājināšanās pozitīvā ietekme 2015. gadā, kura bija jūtama vēl arī 2016. gadā. Tādējādi eiro zonas eksporta pieauguma temps 2016. gadā bija daudz lēnāks nekā 2015. gadā (attiecīgi 2.9% un 6.3%). Savukārt tirdzniecība eiro zonā noritēja salīdzinoši veiksmīgāk nekā tirdzniecība ar valstīm, kas atrodas ārpus eiro zonas. Importa kāpuma temps 2016. gadā arī bija lēnāks nekā 2015. gadā, īpaši 1. pusgadā, nedaudz pieaugot 2. pusgadā. Kopumā neto eksporta devums eiro zonas IKP 2016. gadā bija pozitīvs, bet neliels.

Līdz ar bezdarba samazināšanos un nodarbinātības līmeņa pieaugumu turpinājās eiro zonas darbaspēka tirgus atveseļošanās

2016. gada beigās eiro zonas kopējais bezdarba līmenis jau bija sarucis līdz 9.6% (zemākais līmenis kopš 2011. gada). Taču tas vēl nebija pietiekami, lai pārvarētu globālās krīzes un eiro zonas finanšu krīzes negatīvo ietekmi uz darbaspēka tirgu, un eiro zonā vēl joprojām nav sasniegts pirms krīzes vērojams bezdarba līmenis. Vienlaikus pēdējos gados pakāpeniski samazinājušās krasās atšķirības, kas pēc krīzes bija izveidojušās starp eiro zonas valstīm, jo visās ES valstīs bija vērojams bezdarba kritums. Dažās valstīs bezdarba līmeņa samazināšanās notika straujāk (piemēram, Spānijā, Grieķijā un Portugālē), bet citās, kur tas jau bija krietni zemāks (Austrijā un Vācijā), – lēnāk. Jauno darbvieta radīšana eiro zonas valstīs notika gan ekonomiskās aktivitātes tempa nostiprināšanās dēļ eiro zonā, gan arī, ņemot vērā dažās valstīs (piemēram, Itālijā un Francijā) īstenotos īstermiņa fiskālos pasākumus un strukturālo reformu un aktīvās darba tirgus politikas pozitīvo ietekmi (piemēram, Spānijā).

Inflācijas līmenis eiro zonā kopumā saglabājās ļoti zems

Lai arī gada kopējā inflācija 2016. gadā bija 0.2%, taču mēnešu skatījumā varēja novērot inflācijas līmeņa dinamikas pārmaiņas, lielākoties atspoguļojot enerģijas komponenta ietekmi uz kopējo inflāciju. 1. pusgadā SPCI eiro zonā vēl bija negatīvs vai tuvu nullei, taču gada beigās inflācijas gada pārmaiņu temps kļuva pozitīvs, strauji pieaugot gada pēdējos mēnešos. Gada beigās inflāciju eiro zonā būtiski ietekmēja enerģijas komponenta attīstība, kas atspoguļoja pasaules naftas cenu kāpuma bāzes efekta ietekmi. Vienlaikus pamatinflācija eiro zonā 2016. gadā kopumā saglabājās iepriekšējā gada līmenī (0.9%), joprojām norādot uz zemu inflācijas spiedienu no iekšzemes faktoru puses, ko varēja novērot gan pakalpojumu inflācijas komponenta attīstībā, gan neenerģijas rūpniecības preču inflācijas dinamikā. Ņemot vērā, ka enerģijas cenu kāpuma pozitīvais efekts uz kopējo inflācijas līmeni eiro zonā ilgi neturpināsies (par to liecina tirgus dalībnieku gaidas attiecībā uz nākotnes naftas cenām), nākotnes inflācijas perspektīvas eiro zonā būs lielā mērā atkarīgas no tā, kā attīstīsies pamatinflācija. Inflācijas gaidas eiro zonā, ko mēra ar 5 gadu mijmaiņas darījumu indeksu, pēc krituma līdz zemākajam līmenim (0.8%) 2016. gada februārī gada laikā pakāpeniski uzlabojās un decembrī jau bija tuvu 1.7%. Tas nozīmē, ka investori sākuši pārskatīt savu redzējumu attiecībā uz inflācijas nākotnes virzību un gaida, ka inflācija pakāpeniski paaugstināsies. Inflācijas gaidas, ko nosaka ar apsekojumu palīdzību, gada nogalē arī sāka pamazām uzlaboties.

Eirosistēmas veiktie atbalstošie monetārās politikas pasākumi iepriekšējos gados kopā ar nākotnes perspektīvas norādēm ir pozitīvi ietekmējuši gan naudas tirgus procentu likmes, gan arī privātā sektora aizņemšanās izmaksas, kas 2016. gadā turpināja samazināties. Bija vērojama arī kredītiestāžu kredītporfeļu atlikuma dinamikas uzlabošanās. Tomēr 2016. gada sākumā inflācijas dinamika joprojām bija vājāka, nekā gaidīts, un uz finanšu tirgus instrumentiem balstītie inflācijas gaidu rādītāji joprojām bija zemi, signalizējot par tālākas Eirosistēmas atbalstošās monetārās politikas nostājas nepieciešamību, lai vidējā termiņā nodrošinātu inflācijas atgriešanos ECB mērķa līmenī.

Turpinājās atbalstoša Eirosistēmas monetārās politikas nostāja

2016. gada sākumā ar pasaules tautsaimniecības izaugsmi saistītās paaugstinātās nenoteiktības un plašāku ģeopolitisko risku dēļ pasliktinājās ekonomiskie un finanšu nosacījumi. Inflācija eiro zonā galvenokārt naftas cenu pārmaiņu dēļ bija zemāka, nekā gaidīts, arī inflācijas gaidas saglabājās zemas. Lai izvairītos no netiešo seku ietekmes uz cenu veidošanos un nodrošinātu inflācijas atgriešanos ECB mērķa līmenī, ECB Padome 2016. gada 10. martā pieņēma lēmumu veikt papildu stimulējošus monetārās politikas pasākumus. Pasākumu kopums ietvēra galveno monetārās politikas procentu likmju samazināšanu, PAIP paplašināšanu (palielinot iegādes apjomu un papildinot iegādēm atbilstošo aktīvu klāstu), jaunu ITRMO uzsākšanu un citus pasākumus. Šis pasākumu kopums balstās uz dažādu instrumentu sinerģijas izmantošanu un kalibrēts, lai turpinātu darīt mazāk stingrus finanšu nosacījumus, veicinātu kredītu izsniegšanu un tādējādi

stiprinātu eiro zonas tautsaimniecības atveseļošanas un paātrinātu inflācijas atgriešanos ECB vidēja termiņa mērķim atbilstošā līmenī, kas zemāks par 2%, bet tuvu tam.

Tika nolemts pazemināt Eirosistēmas galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi par 5 bāzes punktiem (līdz 0.00%) un aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi par 5 bāzes punktiem (līdz 0.25%). Noguldījumu iespējas uz nakti procentu likme tika pazemināta par 10 bāzes punktiem (līdz -0.40%; sk. 1. tabulu).

1. tabula

GALVENĀS ECB PROCENTU LIKMES
(%)

Galveno ECB procentu likmju veidi	Līdz 15.03.2016.	Ar 16.03.2016.
Noguldījumu iespēja uz nakti	-0.30	-0.40
Galvenās refinansēšanas operācijas	0.05	0.00
Aizdevumu iespēja uz nakti	0.30	0.25

Avots: ECB.

ECB Padome nolēma palielināt PAIP ietvaros iegādājamo vērtspapīru iegādes apjomu no 60 mljrd. eiro uz 80 mljrd. eiro mēnesī, sākot ar 2016. gada aprīli, un turpināt vērtspapīru iegādi līdz 2017. gada martam, bet katrā ziņā līdz brīdim, kad ECB Padome pārlicināsies, ka vērojama noturīga inflācijas līmeņa neregulēšanās atbilstoši vidēja termiņa mērķim.

PAIP tika papildināta ar USAIP. Tās mērķis ir papildus stiprināt Eirosistēmas īstenotās aktīvu iegādes ietekmi uz reālās tautsaimniecības finansēšanas nosacījumiem. USAIP ietvaros tika veiktas eiro zonā reģistrētu nebanku sabiedrību emitētu eiro denominētu investīciju kategorijas obligāciju iegādes. Eirosistēma iegādājās līdz pat 70% vienas emisijas vērtspapīru kā sākotnējā, tā otrreizējā tirgū ar atlikušo dzēšanas termiņu no 6 mēnešiem līdz 30 gadiem. Tādējādi PAIP 2016. gada beigās sastāvēja no:

- trešās "Nodrošināto obligāciju iegādes programmas" (NOIP3);
- "Ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru iegādes programmas" (ABSIP);
- "Valsts sektora aktīvu iegādes programmas" (VSAIP);
- "Uzņēmuma sektora aktīvu iegādes programmas" (USAIP).

Papildus tam tika pieņemts lēmums, sākot ar 2016. gada jūniju, veikt četras jaunas ITRMO II ar termiņu 4 gadi. Jaunās ITRMO II stiprina ECB stimulējošo monetārās politikas nostāju un veicina monetārās politikas transmisiju, radot turpmākus stimulus reālās tautsaimniecības kreditēšanai. Kredītiestādēm izpildot noteiktus nosacījumus, operāciju ietvaros aizņemto līdzekļu procentu likmes varēs sasniegt ECB noguldījumu iespējas uz nakti procentu likmi.

ECB Padome pastiprināja arī nākotnes perspektīvu norādi, uzsverot, ka ECB Padome gaida, ka galvenās ECB procentu likmes saglabāsies pašreizējā vai zemākā līmenī vēl ilgāku laiku un ilgi pēc aktīvu iegādes perioda.

ECB Padomes marta sanāksmē pieņemtais pasākumu kopums turpina darīt mazāk stingrus aizņemšanās nosacījumus privātajam sektoram, tādējādi stiprinot eiro zonas tautsaimniecības atveseļošanas un paātrinot inflācijas atgriešanos vēlamajā līmenī. Pieņemtais pasākumu kopums veicināja likviditātes pārpalikuma pieaugumu Eirosistēmā, rosinot kredītiestādes meklēt ienesīgākas ieguldījumu iespējas, t.sk. izsniegt kredītus reālajai tautsaimniecībai. Negatīva noguldījumu iespējas uz nakti procentu likme, kas tiek piemērota kredītiestāžu norēķinu kontu pārsniegumam pār obligāto rezervju prasībām, pastiprina PAIP ietekmi.

2016. gada 2. pusgadā, lai gan ārējā vidē bija vērojama nenoteiktība, turpinājās eiro zonas ekonomiskā izaugsme. Tas galvenokārt bija iespējams Eirosistēmas īstenotās atbalstošās monetārās politikas dēļ. Inflācija nedaudz palielinājās galvenokārt augošo energoresursu cenu dēļ. Ņemot vērā ieilgušo nelielo inflāciju un joprojām būtiskos riskus

tautsaimniecības attīstībai, gada beigās ECB Padome neguva pārliecību, ka inflācija tuvākajā laikā varētu atgriezties vēlamajā līmenī, un decembra sanāksmē nolēma turpināt īstenot stimulējošu monetāro politiku arī pēc 2017. gada marta.

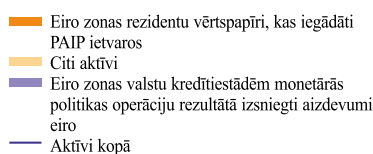
ECB Padomes decembra sanāksmē tika nolemts pagarināt gaidāmo PAIP darbības laiku līdz 2017. gada decembra beigām vai, ja nepieciešams, ilgāk, bet katrā ziņā līdz brīdim, kad ECB Padome būs pārliecinājusies, ka vērojama noturīga inflācijas līmeņa korekcija atbilstoši tās inflācijas mērķim. Vienlaikus tika nolemts, sākot ar 2017. gada aprīli, turpināt PAIP iegādes ar mēneša apjomu 60 mljrd. eiro. Lai nodrošinātu sekmīgu PAIP īstenošanu arī turpmāk, ECB Padome nolēma ar 2017. gada janvāri mainīt atsevišķus PAIP parametrus. Pirmkārt, VSAIP ietvaros iegādāto vērtspapīru termiņa diapazons tika paplašināts, samazinot minimālo atlikušo termiņu līdz dzēšanai no 2 gadiem līdz 1 gadam. Otrkārt, vērtspapīru iegāde ar ienesīgumu zemāku par ECB noguldījumu iespējas procentu likmi tiks veikta, ja tas būs nepieciešams PAIP īstenošanai. Vienlaikus, kā jau iepriekš nolemts, tiks turpināts no jauna ieguldīt PAIP ietvaros iegādāto vērtspapīru pamatsummas, kad tiem pienācis dzēšanas termiņš.

2016. gadā eiro zonas valstu centrālās bankas turpināja piedāvāt VSAIP ietvaros iegādātos vērtspapīrus tirgus dalībniekiem aizņemties, izmantojot *repo* darījumus, lai stimulētu eiro zonas obligāciju un *repo* tirgus likviditāti. 2016. gada jūlijā atsevišķas centrālās bankas *repo* operācijām sāka piedāvāt arī USAIP ietvaros iegādātos vērtspapīrus. Lai izvairītos no samazinātas *repo* tirgus aktivitātes un uzlabotu aktīvu aizņemšanās iespēju, ECB Padome pieņēma lēmumu, ka kopš 2016. gada decembra eiro zonas valstu centrālās bankas piedāvās iespēju kā nodrošinājumu šajos darījumos izmantot arī naudu.

Eirosistēmas aktīvu bilances vērtība 2016. gadā pieauga aptuveni par 882 mljrd. eiro un gada beigās sasniedza 3.66 trlj. eiro, pārsniedzot 2012. gadā līdz šim pieredzēto augstāko līmeni (sk. 1. att.). Aktīvu bilances vērtības kāpums skaidrojams galvenokārt ar Eurosistēmas īstenoto aktīvu iegādes programmu. 2016. gada decembra beigās PAIP ietvaros iegādāto aktīvu portfeļa bilances vērtība bija 1.53 trlj. eiro, no kuriem lielāko daļu (82% jeb 1.25 trlj. eiro) veidoja VSAIP (NOIP3 – 13% jeb 204 mljrd. eiro, USAIP – 3% jeb 51 mljrd. eiro un ABSIP – 1% jeb 23 mljrd. eiro). Turpinoties PAIP iegādēm, eiro zonā saglabājās likviditātes pārpalikuma pieauguma tendence. No 372 mljrd. eiro 2015. gadā likviditātes pārpalikuma vidējais apjoms palielinājās līdz 892 mljrd. eiro 2016. gadā un gada beigās bija 1 194 mljrd. eiro.

1. attēls

EIROSISTĒMAS AKTĪVI (trlj. eiro)

Avots: ECB.

2016. gadā norisinājās atlikušās divas ITRMO I un pirmās trīs ITRMO II, 2016. gada beigās ITRMO atlikumam sasniedzot 545.2 mljrd. eiro un gada laikā šo operāciju atlikumam palielinoties par 127.3 mljrd. eiro.

Eirosistēma turpināja izmantot atklātā tirgus operācijas un pastāvīgās iespējas un noteica obligāto rezervju prasības. Kā atklātā tirgus operācijas Eurosistēma katru nedēļu turpināja veikt galvenās refinansēšanas operācijas ar termiņu 7 dienas un katru mēnesi – ITRO ar termiņu 3 mēneši. Regulārās atklātā tirgus operācijas tika veiktas kā fiksētas procentu likmes izsoles ar pilna apjoma piešķirumu.

Galveno refinansēšanas operāciju izmantošanas apjoms 2016. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu turpināja samazināties un bija vidēji 48.5 mljrd. eiro (2015. gadā – 92.0 mljrd. eiro). Atsevišķu galveno refinansēšanas operāciju izmantošanas svārstības 2016. gadā salīdzinājumā ar 2015. gadu saruka. Samazinājās arī ITRO ar termiņu 3 mēneši pieprasījums. Regulāro operāciju izmantošanas apjoma sarukums skaidrojams ar šo operāciju daļēju aizvietošanu ar ITRMO un kredītiestāžu likviditātes uzlabošanu.

Eirosistēma katru nedēļu turpināja piedāvāt kredītiestādēm arī likviditāti ASV dolāros ar termiņu 7 dienas. Līdz ar federālo fondu mērķa likmes diapazona paaugstināšanu ASV kredītiestāžu pieprasījums pēc ASV dolāru resursiem palielinājās, tomēr joprojām bija nenozīmīgs.

Eirosistēmas noteiktā obligāto rezervju norma 2016. gadā netika mainīta – tā bija 1% īstermiņa noguldījumiem un vērtspapīriem, t.sk. noguldījumiem ar termiņu līdz 2 gadiem, noguldījumiem ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu līdz 2 gadiem un emitētajiem vērtspapīriem ar dzēšanas termiņu līdz 2 gadiem. Savukārt noguldījumiem un vērtspapīriem ar sākotnējo dzēšanas termiņu ilgāku par 2 gadiem, kā arī *repo* darījumiem obligāto rezervju norma bija 0%. Atlīdzība par līdzekļiem, kas tika turēti rezervju kontos, lai izpildītu obligāto rezervju prasības, līdz ar galveno refinansēšanas operāciju procentu likmes pazemināšanu martā tika samazināta no 0.05% uz 0.00%, savukārt naudas līdzekļiem centrālajā bankā, kas pārsniedza obligāto rezervju prasības, tika piemērota noguldījumu iespējas uz nakti procentu likme, kas 2016. gadā bija negatīva.

LATVIJAS TAUTSAIMNIECĪBAS ATTĪSTĪBA

NAUDAS PIEDĀVĀJUMS UN FINANŠU NOSACĪJUMI

2016. gadā, lai gan bija vērojama augoša politiskā nenoteiktība un riska faktori, pasaules lielākajās tautsaimniecībās uzlabojās makroekonomiskie rādītāji un nostiprinājās pozitīvas tuvākās nākotnes izaugsmes gaidas. Šīs pozitīvas norises lielākoties veicināja arī centrālo banku iepriekšējos gados uzsāktās izaugsmi atbalstošās monetārās politikas īstenošana. Eurosistēmas īstenotās monetārās politikas ietekmē 2016. gadā Latvijā turpināja uzlaboties finanšu nosacījumi. Euro kursa pavājināšanās palīdzēja eksportējošajām nefinanšu sabiedrībām, lēto finanšu resursu piedāvājums samazināja kredītu procentu likmes iekšzemes nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām un veicināja aizņemšanos vērtspapīru tirgū. Tautsaimniecības pozitīvas norises atspoguļojās arī akciju tirgus kāpumā: līdz ar nozīmīgāko Eiropas valstu akciju indeksu pieaugumu arī *Nasdaq Riga* 2016. gadā palielinājās par 23.5%, bet Baltijas akciju cenu indekss OMXBBI – par 21.6%. Parāda vērtspapīru procentu likmju samazinājumu turpināja atbalstīt PAIP.

Stabilas, stipras un ilgtspējīgas kredītiestādes nodrošināja monetārās politikas efektivitāti

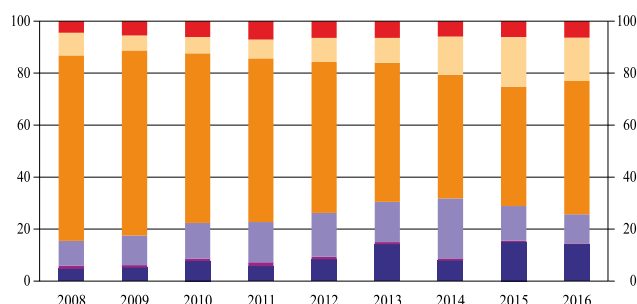
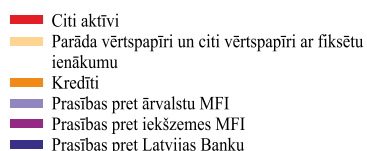
ECB stimulējošās monetārās politikas īstenošana, tautsaimniecībā iepludinot resursus gan PAIP, gan ITRMO, deva iespēju kredītiestādēm izmantot centrālās bankas piedāvāto finansējumu un stiprināt savu finanšu pozīciju, lai uzlabotu kredītu piedāvājuma nosacījumus nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām. Izmantojot šīs unikālās iespējas, Latvijas kredītiestādes 2016. gadā saglabāja iepriekš sasniegtos augstos finanšu stabilitātes rādītājus un turpināja atveseļošanu, kas kopumā ir pamats tam, lai kredītiestāžu problēmas nekļūtu par šķērslī tautsaimniecības izaugsmei un nemazinātu monetārās politikas efektivitāti.

Lai gan 2016. gadā Latvijas tautsaimniecībā bija vērojama mērena izaugsme, kredītiestāžu¹ aktīvi (to struktūru sk. 2. att.) saruka (par 7.6%; 2015. gadā pieauga par 3.6%).

¹ Latvijas Republikā 2016. gada beigās bija reģistrētas 23 kredītiestādes (t.sk. septiņas ārvalstu kredītiestāžu filiāles). 2016. gada martā AS "TRASTA KOMERCBANKA" tika anulēta licence kredītiestādes darbībai.

2. attēls

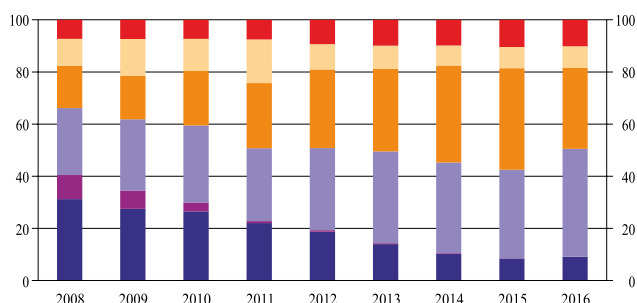
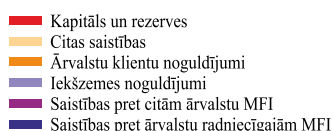
KREDĪTIESTĀŽU AKTĪVU STRUKTŪRA (%)

To galvenokārt noteica ārvalstu klientu noguldījumu atlikuma samazinājums (par 26.3%; kredītiestāžu pasīvu struktūru sk. 3. att.) Krievijas ekonomiskās recesijas ietekmē un saistībā ar stingrākām prasībām ārvalstu klientu apkalpošanas jomā.

3. attēls

KREDĪTIESTĀŽU PASĪVU STRUKTŪRA (%)

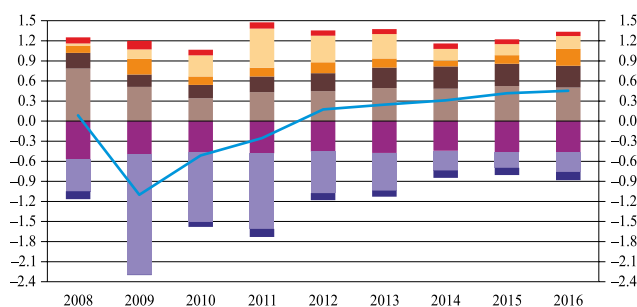
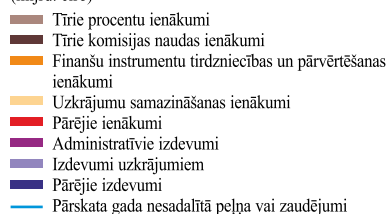
No ārvalstīm piesaistītais MFI finansējums turpināja sarukt (par 1.5%; 2015. gadā – par 15.0%), gada beigās veidojot 9.2% no kopējiem kredītiestāžu pasīviem (t.sk. mātesbanku finansējums – 9.1%), taču pieauga piesaistītā iekšzemes finansējuma nozīme.

Kredītiestāžu likvīdo aktīvu īpatsvars kopējo aktīvu atlikumā joprojām bija liels (2016. gada beigās – 33.8%), bet kredītiestāžu kredītportfeļa kvalitāte līdz ar tautsaimniecības atveseļošanu turpināja uzlaboties, un 2016. gada beigās kredītu ar maksājumu kavējumu ilgāku par 90 dienām īpatsvars kopējā kredītiestāžu kredītportfelī saruka līdz 4.4% (2015. gada beigās – 6.0%). Par kredītiestāžu sistēmas stabilitāti liecina arī kredītiestāžu kopējais kapitāla rādītājs, kas saglabājās augstā līmenī un gada beigās bija 21.4% (minimālā prasība ir 8%), bet pirmā līmeņa pamata kapitāla rādītājs bija 18.1%. Gada laikā pirmā līmeņa pamata kapitālu palielināja 10 kredītiestāžu kopumā par 203.8 milj. eiro.

2016. gadā lielākā daļa Latvijas kredītiestāžu darbojās ar peļņu, kopumā nopelnot 453.8 milj. eiro (2015. gadā – 415.9 milj. eiro; sk. 4. att.), tomēr šo rezultātu būtiski ietekmēja vienreizējs darījums¹. Neņemot vērā šā darījuma ietekmi, kopējā peļņa būtu 335.0 milj. eiro (par 19.5% mazāka nekā 2015. gadā).

4. attēls

KREDĪTIESTĀŽU IENĀKUMU, IZDEVUMU UN DARBĪBAS REZULTĀTU DINAMIKA (mljrd. eiro)

Trie procentu ienākumi – apjoma ziņā joprojām nozīmīgākais finansiālās darbības peļņas postenis – salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu samazinājās par 3.9% un arvien

¹ Pēc VISA Inc. prasībām veiktā Visa Europe akciju pārdošana.

veidoja gandrīz pusi no finansiālās darbības peļņas. Tirie komisijas naudas ienākumi (otrs nozīmīgākais ienākumu postenis) samazinājās par 2.8% (2015. gadā pieauga par 0.6%), tomēr veidojot gandrīz trešo daļu no finansiālās darbības peļņas.

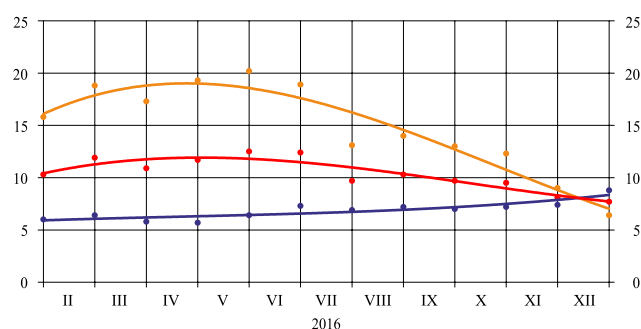
Iekšzemes noguldījumi bija viens no stabilākajiem kredītiestāžu finanšu resursu avotiem

Mērenā kredītēšanas pieauguma finansējumu turpināja nodrošināt iekšzemes klientu noguldījumu atlikuma kāpums, kas kopumā bija straujāks par Latvijas tautsaimniecības izaugsmi. Turklāt gada laikā bija vērojama pakāpeniska tendenču maiņa, palēninoties nefinanšu sabiedrību noguldījumu atlikuma izaugsmes tempam un nedaudz straujākam kļūstot mājsaimniecību noguldījumu atlikuma pieaugumam, kas netieši norāda uz lēnāku patēriņa palielinājumu par labu uzkrājumu kāpumam. Kopumā iekšzemes klientu noguldījumu atlikuma pieaugums gada laikā bija vienmērīgs un, lai gan bija mazliet zemāks nekā 2015. gadā, 2016. gadā sasniedza 7.7% (nefinanšu sabiedrību noguldījumu atlikums pieauga par 10.5%, bet mājsaimniecību noguldījumu atlikums – par 8.8%; sk. 5. att.).

5. attēls

**IEKŠZEMES FINANŠU IESTĀŽU,
NEFINANŠU SABIEDRĪBU UN
MĀJSAIMNIECĪBU NOGULDĪJUMU
ATLIKUMA GADA PĀRMAIŅU TEMPS
(%)**

- Finanšu iestāžu un nefinanšu sabiedrību noguldījumi
- Mājsaimniecību noguldījumi
- Finanšu iestāžu, nefinanšu sabiedrību un mājsaimniecību noguldījumi kopā

Savukārt no mājsaimniecībām un nefinanšu sabiedrībām no jauna eiro piesaistīto termiņnoguldījumu procentu likme 2016. gadā samazinājās minimāli: mājsaimniecībām tā 2015. un 2016. gadā bija 0.6%, nefinanšu sabiedrībām – tuvu nullei. Lai gan naudas tirgū vērojamas negatīvas procentu likmes, dažas Latvijas kredītiestādes ziņoja par negatīvu procentu likmju piemērošanu tikai nefinanšu sabiedrību liela apjoma termiņnoguldījumiem. Daļa mājsaimniecību un nefinanšu sabiedrību izmantoja iespēju palielināt noguldījumu ienesīgumu, noguldot brīvos naudas līdzekļus uz ilgāku termiņu, tādējādi 2016. gada beigās atsākās arī noguldījumu ar noteikto termiņu līdz 2 gadiem atlikuma pieaugums. Vienlaikus turpināja palielināties noguldījumu ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu atlikums, un joprojām lielākā daļa noguldījumu koncentrējās likvidākajā – noguldījumu uz nakti – segmentā.

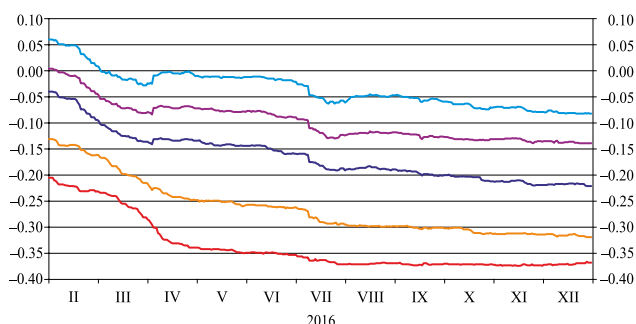
Naudas tirgus aktivitāte saglabājās vāja, jo nebija nepieciešamības aktīvi aizņemties starpbanku tirgū. To stimulējošas monetārās politikas apstākļos noteica kredītiestāžu lielais likviditātes pārpalikums un arvien augošais iekšzemes klientu noguldījumu atlikums.

Eiro naudas tirgus procentu likmes 2016. gadā pārsniedza iepriekšējos rekordzemos līmeņus (sk. 6. att.). Piemēram, 3 mēnešu EURIBOR 2016. gada beigās sasniedza –0.32%, un Latvijas kredītiestāžu aktivitāte gan iekšzemes, gan ārvalstu naudas tirgos

6. attēls

**EURIBOR
(%)**

- 1 mēneša
- 3 mēnešu
- 6 mēnešu
- 9 mēnešu
- 12 mēnešu

Avots: Bloomberg.

saruka. Kopējais apgrozījums starpbanku tirgū visās valūtās 2016. gadā samazinājās par 43.5% (2016. gada vidējais mēneša apgrozījums bija 21 mljrd. eiro, 2015. gadā – 38 mljrd. eiro). Darījumu procentu likmes iekšzemes naudas tirgū 2016. gada beigās bija tuvu –0.40% aizdevuma darījumiem eiro, savukārt procentu likmes darījumiem ASV dolāros palielinājās ASV monetārās politikas ietekmē (2016. gada beigās – 0.51%; 2015. gadā – 0.26%).

Procentu likmju sarukums veicināja parāda vērtspapīru tirgus aktivitāti

Procentu likmju samazinājums sākotnējās izsolēs un arī otrreizējā tirgū veicināja gan valdības, gan korporatīvā sektora parāda vērtspapīru emisiju. Turklāt valdības vērtspapīru emisijas apjoma pieaugums gan iekšzemes, gan ārējos tirgos, izmantojot zemas procentu likmes, veicināja arī valsts parāda apkalpošanas izmaksu samazinājumu. Valsts kase 2016. gadā Latvijas valsts iekšējā aizņēmuma (tālāk tekstā – valdības) vērtspapīru izsolēs piedāvāja vērtspapīrus 559.0 milj. eiro apjomā (par 36.3% vairāk nekā 2015. gadā). Sākotnējā tirgū 3 gadu obligāciju peļņas likme samazinājās no 0.20% 2015. gada oktobrī līdz –0.02% 2016. gada decembrī, bet 5 gadu obligāciju peļņas likme saruka no 0.86% līdz 0.09%. Turklāt Valsts kase divas reizes emitēja obligācijas ārējā tirgū. Maijā tā emitēja pirmās 20 gadu obligācijas 650 milj. eiro apjomā ar vidējo peļņas likmi 1.514% un 50 bāzes punktu uzceļojumu virs vidējās mijmaiņas darījumu procentu likmes. Septembrī Valsts kase emitēja 10 gadu obligācijas 650 milj. eiro apjomā ar vidējo peļņas likmi 0.456% un 19 bāzes punktu uzceļojumu virs vidējās mijmaiņas darījumu procentu likmes.

No jauna LCD tika grāmatots 18 korporatīvo parāda vērtspapīru emisiju 300.0 milj. eiro apjomā. Joprojām lielākie emitenti bija kredītiestādes (to veiktās emisijas kopapjoms – 273.2 milj. eiro), kas noguldījumu piesaisti daļēji aizstāja ar parāda vērtspapīru emisiju.

Aktivitāte kapitāla tirgū 2016. gadā bija vājāka: *Nasdaq Riga* Oficiālā saraksta un Otrā saraksta akciju apgrozījums samazinājās 3.3 reizes (līdz 13.8 milj. eiro), atsevišķām nefinanšu sabiedrībām veicot akciju atpirkšanu.

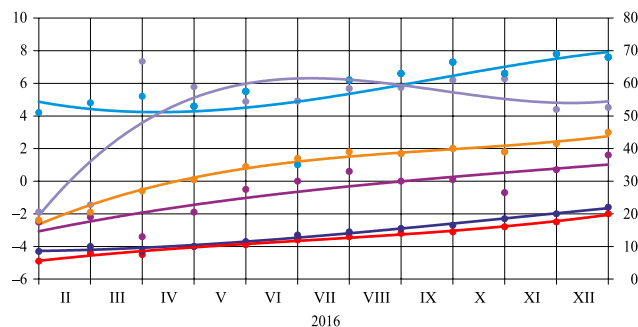
Aizņemšanās cenas samazinājums nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām bija svarīgs kredīšanas aktivitātes pieauguma faktors

2016. gadā Latvijas tautsaimniecībā iezīmējās jauna tendence – kredītiestādēm pakāpeniski atjaunojot tautsaimniecības kredīšanu, ar martu sāka augt iekšzemes nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegto kredītu portfelis, bet ar aprīli arī kredītu atlikuma gada pieauguma temps kļuva pozitīvs (sk. 7. att.). Gadā kopumā iekšzemes finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegto kredītu portfelis palielinājās par 3.0% (kredītiestāžu kredītportfeļa pirmais pieaugums kopš 2008. gada).

7. attēls

**IEKŠZEMES FINANŠU IESTĀDĒM,
NEFINANŠU SABIEDRĪBĀM UN
MĀJSAIMNIECĪBĀM IZSNIEGTO
KREDĪTU ATLIKUMA GADA PĀRMAIŅU
TEMPS
(%)**

- Nefinanšu sabiedrībām izsniegtie kredīti
- Mājsaimniecībām izsniegtie kredīti
- t.sk. kredīti mājokļa iegādei
- Finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegtie kredīti kopā
- Patēriņa kredīti
- Finanšu iestādēm izsniegtie kredīti (labā ass)

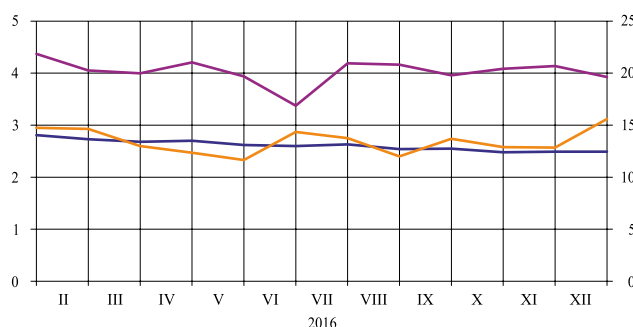
Sākotnēji kredītu atlikuma kāpumu noteica nebanku finanšu sektoram izsniegto kredītu atlikuma pieaugums, ko īpaši veicināja atsevišķu tirgus dalībnieku finansējuma pārstrukturēšana saistībā ar lizinga sektora pakāpenisku izaugsmi. Tomēr drīz atjaunojās arī nefinanšu sabiedrību kredīšanas kāpums, lai gan straujāku kredīšanu joprojām kavēja ES struktūrfondu līdzekļu pieejamības pārrāvums, kas bija kavēklis būvniecības projektu virzībai. Ar nefinanšu sabiedrībām no jauna noslēgto kredītīgumu (neietverot pārskatītos kredītus) apjoms 2016. gadā pārsniedza iepriekšējā gada rādītāju par 39.3%.

Nefinanšu sabiedrību pieprasījumu pēc kredītiem veicināja kredītu procentu likmju samazinājums, kas turpinājās arī 2016. gadā. Visstraujāk saruka procentu likmes liela apjoma kredītiem nefinanšu sabiedrībām, Latvijas kredītiestādēm savstarpēji konkurējot par lieliem un uzticamiem klientiem, kuru kredītspēju ir samērā viegli pārbaudīt. Liela apjoma kredītiem nefinanšu sabiedrībām procentu likmes saruka ne tikai kredītiestādes finansējuma izmaksu samazināšanās dēļ, bet arī sarūkot pievienotajai kredītu procentu likmes daļai (starpībai starp kredītu procentu likmi un eiro naudas tirgus procentu likmi). Kopumā nefinanšu sabiedrībām eiro no jauna izsniegto kredītu procentu likme 2016. gadā samazinājās līdz 2.7% (2015. gadā – 3.2%). Maza un vidēja apjoma (līdz 1 milj. eiro) nefinanšu sabiedrībām eiro no jauna izsniegto kredītu procentu likme saruka par 0.2 procentu punktiem (2015. gadā – 4.2%), turpretī liela apjoma (ar apjomu virs 1 milj. eiro) kredītiem – par 0.5 procentu punktiem (2015. gadā – 3.0%; iekšzemes nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām eiro no jauna izsniegto īstermiņa kredītu vidējās svērtās procentu likmes sk. 8. att.).

8. attēls

IEKŠZEMES NEFINANŠU SABIEDRĪBĀM UN MĀJSAIMNIECĪBĀM EIRO NO JAUNA IZSNIEGTO KREDĪTU VIDĒJĀS SVĒRTĀS PROCENTU ĪSTERMIŅA LIKMES (%)

— Nefinanšu sabiedrībām izsniegtie kredīti
— Mājsaimniecībām mājokļa iegādei izsniegtie kredīti
— Mājsaimniecībām izsniegtie patēriņa kredīti (labā ass)

Saglabājoties jauno ģimeņu atbalsta programmai mājokļa iegādei un augot aktivitātei nekustamā īpašuma tirgū, 2016. gadā palielinājās arī mājsaimniecību kredītu pieprasījums. No jauna noslēgto kredītlīgumu (neietverot pārskatītos kredītus) mājsaimniecībām mājokļa iegādei apjoms 2016. gadā pieauga par 38.0%, bet patēriņa kredītu apjoms – par 29.3%. Mājsaimniecībām mājokļa iegādei no jauna eiro izsniegto kredītu procentu likme 2016. gadā samazinājās līdz 3.0% (2015. gadā – 3.1%). Visbiežāk mājsaimniecības mājokļa iegādei noslēdza jaunus kredītu darījumus eiro ar mainīgajām procentu likmēm un procentu likmēm ar darbības sākotnējo periodu līdz 1 gadam. Minētajiem darījumiem procentu likme saruka krasāk – līdz 2.6% (2015. gadā – 2.9%). Mājsaimniecībām no jauna eiro izsniegto patēriņa kredītu nolīgta procentu likme 2016. gadā samazinājās samērā maz (2015. gadā – 18.8%, 2016. gadā – 18.5%), savukārt attiecīgo kredītu efektīvā procentu likme saruka vairāk (2015. gadā – 26.0%, 2016. gadā – 24.6%). Būtiski kāpjot mājsaimniecībām no jauna eiro izsniegto patēriņa kredītu apjomam, mājsaimniecības maksāja zemākas komisijas maksas un citus ar procentu likmi nesaistītus maksājumus.

Latvijas Bankas sadarbībā ar ECB katru ceturksni veiktais banku apsekojums liecina, ka 2016. gadā kāpis klientu kredītu pieprasījums, bet kredītu izsniegšanas prasības kredītiestādes nav būtiski mainījušas. Nefinanšu sabiedrību kreditēšanas sektorā Latvijas kredītiestādes kompensēja kredītu procentu likmju kritumu ar augstākām ar procentu likmēm nesaistītām maksām. Vienlaikus augošās konkurences ietekmē nefinanšu sabiedrībām izsniegtajiem kredītiem kredītiestādes noteica mazāk stingras, piemēram, ķīlas prasības, kas uzlaboja nefinanšu sabiedrību iespējas iegūt kredītresursus. Latvijas kredītiestādes būtiski nemainīja mājokļa iegādei izsniegto kredītu noteikumus un nosacījumus, bet nedaudz samazināja pievienotās procentu likmes patēriņa kredītiem un citiem kredītiem mājsaimniecībām.

Latvijas tautsaimniecības mērenā izaugsme, kā arī kredītiestāžu likviditātes pārlicenošā situācija atspoguļojās arī monetāro rādītāju attīstībā

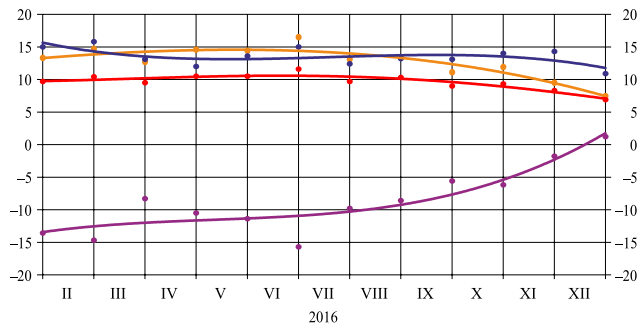
Noguldījumu uz nakti (Latvijas devums eiro zonas M1) atlikums 2016. gadā palielinājās par 7.4%. Līdzīgs (7.0%) bija Latvijas devuma eiro zonas naudas piedāvājuma rādītājā M2

kāpums, augot gan noguldījumu ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu atlikumam, gan arī noguldījumu ar noteikto termiņu līdz 2 gadiem atlikumam (sk. 1. pielikumu). Latvijas devumā eiro zonas plašās naudas rādītājā M3 ietverto papildu komponentu apjoms bija neliels. Kopumā 2016. gadā Latvijas ieguldījums eiro zonas M3 palielinājās par 6.9% (sk. 9. att.). Euro zonā kopumā 2016. gadā noguldījumu uz nakti atlikums palielinājās par 9.7%, M2 – par 4.8% un M3 – par 5.0%.

9. attēls

LATVIJAS DEVUMA EIRO ZONAS NAUDAS PIEDĀVĀJUMĀ SASTĀVDALĀS
(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %)

- Noguldījumi uz nakti
- Noguldījumi ar noteikto termiņu līdz 2 gadiem (ieskaitot)
- Noguldījumi ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu līdz 3 mēnešiem (ieskaitot)
- M3

Latvijas devums eiro zonas naudas bāzē 2016. gada beigās salīdzinājumā ar iepriekšējā gada beigām samazinājās par 5.7% (līdz 8.5 mljrd. eiro), lai gan gada laikā salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu dominēja pieauguma tendence. Naudas bāzi galvenokārt veidoja Latvijas Bankas proporcionālā daļa kopējā Eurosistēmas emitēto banknošu apjomā (4.2 mljrd. eiro), kā arī kredītiestāžu pieprasījuma noguldījumu konti (ietverot obligāto rezervju sistēmu; 4.2 mljrd. eiro). Latvijas Bankas tīrie ārējie aktīvi (ārpus eiro zonas) picauga par 135.5 milj. eiro jeb 4.1% un 2016. gada beigās bija 3.5 mljrd. eiro.

ĀRĒJAIS PIEPRASĪJUMS UN KONKURĒTSPĒJA

Ārējais pieprasījums nedaudz uzlabojās, taču riski saistībā ar augošo protekcionismu un Krievijas politiku saglabājas

2016. gadā nozīmīgākie globālās vides pārbaudījumi Latvijas eksportētājiem bija saistīti ar Apvienotās Karalistes referenduma par dalību ES rezultātu, globālā protekcionisma pastiprināšanos saistībā ar ASV jaunievēlēta prezidenta politiku, kā arī ar nelielo pieprasījumu vairākos eksporta tirgos, t.sk. ar novājināto Krievijas tirgu un šīs valsts īstenoto politiku.

Ārējais pieprasījums¹ salīdzinājumā ar 2015. gadu 2016. gadā kopumā uzlabojās, taču tā izaugsme bija neliela. Ārējā pieprasījuma kāpums atspoguļojās Latvijas preču un pakalpojumu eksporta reālā apjoma pieaugumā (2.6%). Lielāko pozitīvo devumu ārējā pieprasījuma kāpumā nodrošināja Igaunija un Polija, kuru reālais imports nozīmīgi palielinājās, savukārt Lietuvas importa pieaugums bija samērā neliels. Visās trijās šajās tirdzniecības partnervalstīs investīciju apjoms 2016. gadā samazinājās vai stagnēja lielā mērā līdzīgi kā Latvijā – ES struktūrfondu līdzekļu apgūšanas aizkavēšanās dēļ. Taču Igaunijā un Polijā importa izaugsme nodrošināja privātais patēriņš un eksporta plūsmu kāpums. Negatīvi Latvijas ārējo pieprasījumu ietekmēja Krievija, kur privātā patēriņa un investīciju sarukuma dēļ turpinājās arī importa kritums, kaut gan tas bija mazāks nekā 2015. gadā. Apvienotās Karalistes referenduma rezultāts īstermiņā tās tautsaimniecību ietekmēja mazāk, nekā prognozēts, taču 2016. gadā bija vērojams gandrīz uz pusi mazāks reālā importa pieaugums nekā iepriekšējā gadā.

Lai gan reālajā izteiksmē Latvijas preču eksports 2016. gadā nedaudz palielinājās, cenu kritums, kas lielākoties saistīts ar cenu samazinājumu globālajos preču tirgos, neļāva kāpināt eksporta ienākumus. Gada laikā cenas saruka vairākām no Latvijas eksportētām preču grupām, piemēram, lauksaimniecības un pārtikas produktiem, koksnei un

¹ Ārējā pieprasījuma mērīšanā tiek izmantots indekss, kur svērtā veidā apkopoti dati par Latvijas tirdzniecības partnervalstu reālo importu.

papīra izstrādājumiem, elektroniskajām iekārtām un elektroiekārtām, būtiski – minerālproduktiem. Vairākām preču grupām, kurās vērojams eksporta kritums (piemēram, mašīnām un mehānismiem, elektroiekārtām un minerālproduktiem), raksturīgs liels reeksporta īpatsvars. Tādējādi preču eksporta ienākumi salīdzinājumā ar 2015. gadu gandrīz nemainījās (sarukums – 0.2%).

Pakalpojumu eksporta ienākumi turpināja augt (par 5.1%) līdzīgā tempā kā iepriekšējā gadā, neraugoties uz transporta pakalpojumu (lielākā grupa Latvijas pakalpojumu eksportā – 36%) attīstību kavējošajiem faktoriem globālo norišu (zemās ogļu cenas 1. pusgadā) un Krievijas īstenotās politikas (kravu pārvirzīšana uz Krievijas ostām) dēļ.

Lai gan preču grupu dalījumā lielāko pozitīvo devumu preču eksporta vērtības izaugsmē 2016. gadā sniedza satiksmes līdzekļi, tomēr tas bija atsevišķs darījums (kuģubūves uzņēmuma liela projekta īstenošana). Koksnes un tās izstrādājumu eksporta ienākumu pieaugums gan 2016. gadā, gan pēdējo gadu laikā kopumā bija noturīgs, attaisnojot agrāk šajā nozarē veiktās investīcijas. Farmācijas izstrādājumu eksporta izaugsme liecina, ka pēc divu gadu eksporta krituma medikamentu ražotājiem izdevās veiksmīgi pārorientēties uz citiem tirgiem un paplašināt noietu jau esošajos tirgos. Lai gan Krievijas noteiktais embargo turpinājās, pārtikas nozares uzņēmumi pamazām pielāgojās jaunajiem tirgus apstākļiem – pēc 2015. gadā vērojamā krituma 2016. gadā atsākās izaugsme. Apstākļos, kad būvniecībā bija vērojams straujš sarukums, būvmateriālu eksports pieauga. Tas daļēji saistāms ar veiksmīgo būvniecības tirgus attīstību Zviedrijā. Taču pozitīvās norises vairākās preču grupās nespēja kompensēt preču grupu ar lielāko reeksporta īpatsvaru – minerālproduktu, mehānismu un elektroiekārtu, parastā metāla un tekstilizstrādājumu – eksporta vērtības kritumu.

Pakalpojumu eksporta izaugsmi galvenokārt nodrošināja telekomunikācijas pakalpojumi, datorpakalpojumi un informācijas pakalpojumi. Auga arī būvniecības pakalpojumi, īpaši Zviedrijā, kur Latvijas uzņēmumi veic konstrukciju projektēšanu un uzstādīšanu. Būvniecības pakalpojumu eksports auga arī Norvēģijā, Vācijā un Apvienotajā Karalistē. Savukārt ārvalstu klientiem sniegto transporta pakalpojumu eksports veidoja būtiskāko negatīvo devumu. To noteica kritums visu transporta pakalpojumu (izņemot autotransportu) veidos. Nedaudz saruka arī ārvalstu ceļotāju viesošanās ienākumi Latvijā. Tomēr to varētu skaidrot ar bāzes efektu: ārvalstu viesu tēriņi bija lielāki 2015. gadā, kad Rīgā risinājās vairāki pasākumi saistībā ar Latvijas prezidentūru ES Padomē. Tāpēc arī 2016. gada ienākumi, kas bija tuvu 2015. gada līmenim, vērtējami pozitīvi.

Valstu dalījumā lielākais pozitīvais devums 2016. gadā bija preču eksporta pieaugumam uz Vāciju, Zviedriju, Dāniju, kā arī Apvienoto Karalisti, bet negatīva ietekme bija preču eksporta kritumam uz Krieviju un citām NVS valstīm. Eksportā uz Baltijas valstīm 2016. gadā bija vērojamas atšķirīgas tendences. Preču eksports uz Lietuvu saruka, un tas galvenokārt saistīts ar minerālproduktu un elektroiekārtu reeksporta samazināšanos. Savukārt preču (īpaši transportlīdzekļu un koksnes) eksports uz Igauniju pieauga, sasaucoties ar reģistrēto pozitīvo Igaunijas devumu Latvijas ārējā pieprasījuma indeksā. Šīs norises bija pretējas iepriekšējos gados vērotajam stabilajam pieaugumam eksportā uz Lietuvu un kritumam eksportā uz Igauniju. Turpinoties sarežģītajai situācijai Krievijā, preču eksports uz šo valsti saruka jau trešo gadu pēc kārtas, uzrādot kritumu gandrīz visās preču kategorijās. Tādējādi Krievijas īpatsvars kopējā preču eksportā samazinājās līdz 7.6%. Neraugoties uz straujo Lielbritānijas sterliņu mārciņas vērtības kritumu pēc referendumu rezultātu publicēšanas 2016. gada jūnijā, preču eksporta uz Apvienoto Karalisti ienākumi kopumā pieauga par 10.2%. Straujāk tie palielinājās tieši 2016. gada 2. pusgadā galvenokārt lielākās uz Apvienoto Karalisti eksportēto preču grupas – koksnes un koksnes izstrādājumu (67% no kopējā preču eksporta uz Apvienoto Karalisti) – eksporta ienākumu kāpuma dēļ.

Saskaņā ar pasaules tautsaimniecības un Latvijas ārējā pieprasījuma attīstības 2017. gada

prognozēm gaidāma straujāka nekā 2016. gadā, tomēr joprojām neliela izaugsme. Preču eksportā Latvijas uzņēmējiem plašākas iespējas varētu sniegt vairāki jauni starptautiskie nolīgumi: ES un Kanādas Visaptverošais ekonomikas un tirdzniecības nolīgums (CETA), kas provizoriski var stāties spēkā jau 2017. gada 1. pusgadā, PTO Tirdzniecības veicināšanas līgums, kas pēc ratifikācijas ļaus vienkāršāk piekļūt PTO dalībvalstu tirgiem, kā arī paplašinātais Informācijas tehnoloģiju nolīgums, kas samazina muitas nodevas 90% informācijas tehnoloģiju produktu. Tomēr notikumi ārējā vidē ir grūti prognozējami gan Krievijas politikas kontekstā, gan saistībā ar Apvienotās Karalistes un ASV kursa maiņu, gan arī sakarā ar gaidāmajām vēlēšanām vairākās ES valstīs un protekcionisma pastiprināšanos pasaules tirdzniecībā.

Noturīgā uzņēmumu rentabilitāte un augošā Latvijas eksporta tirgus daļa apliecināja konkurētspējas uzlabošanos

Konkurētspēju raksturojošie rādītāji 2016. gadā norādīja uz labvēlīgāku pozīciju nekā 2015. gadā. Lai gan darbaspēka izmaksu konkurētspēja nedaudz mazinājās, saglabājās augsta rentabilitāte un nedaudz pieauga tirgus daļas pasaules un ES importā. Arī EK uzņēmēju aptauja liecina, ka vidēji 2016. gadā rūpniecības uzņēmumu konkurētspējas pozīcijas vērtējums salīdzinājumā ar 2015. gadu uzlabojās (īpaši tirgos ārpus ES).

Eksportējošo uzņēmumu spēju uzlabot pozīcijas esošajos eksporta tirgos un apgūt jaunus noieta tirgus savai produkcijai apliecināja Latvijas preču eksporta tirgus daļu būtisks pieaugums ES¹ importā un neliels kāpums pasaules importā², kas pēc krituma 2015. gadā atsākās 2016. gada 2. pusgadā. Lai gan minimāli, tomēr auga arī pakalpojumu eksporta tirgus daļa³ ES importā⁴. Tas bija pozitīvs pavērsiens, ņemot vērā, ka 2014. un 2015. gadā tirgus daļa saruka. Tirgus daļas kāpināšana notika sarežģītos apstākļos, kad mazinājās uzņēmumu izmaksu konkurētspējas priekšrocības un ģeopolitiskā situācija Rietumeiropā un austrumu kaimiņvalstīs pēdējos gados, kā arī ES struktūrfondu plānošanas perioda pārrāvums kavēja investorus veikt būtiskus ieguldījumus attīstībā. Konkurētspējas uzturēšanai ieguldījumi attīstībā nozīmīgi tieši no inovāciju viedokļa, to rādīja arī Pasaules Ekonomikas foruma veiktais Globālā konkurētspējas indeksa novērtējums, kurā Latvija 2016. gadā ieņēma zemāku pozīciju nekā 2015. gadā.

Izmaksu konkurētspēja 2016. gadā nedaudz mazinājās. Ar vienības darbaspēka izmaksām deflētais eiro reālais efektīvais kurss nedaudz pieauga, tomēr Latvijas galveno eksportētāju nozaru – lauksaimniecības un apstrādes rūpniecības – rentabilitāte saglabājās samērā augstā līmenī vai pat palielinājās. Iespējams, citu izmaksu, piemēram, enerģijas izmaksu, mazināšanās vai sortimenta pārmaiņas, veiksmīgi nišas produkti vai produkcijas kvalitātes kāpums ļāva absorbēt darbaspēka izmaksu pieaugumu šajā periodā. Augsta rentabilitāte saglabājās farmaceitisko izstrādājumu, datoru, kā arī papīra un tā izstrādājumu ražošanā. Augsta un augoša bija pelnītspēja tekstilizstrādājumu un koksnes ražošanā, būtiski uzlabojās pelnītspēja automobiļu, piekabju un puspiekabju ražošanā. Straujāka darbaspēka izmaksu kāpuma saglabāšanās nekā konkurējošajās valstīs kopā ar 2016. gada beigās sākušos enerģijas cenu pieaugumu var samazināt konkurētspēju vai radīt negatīvu spiedienu uz rentabilitāti.

IEKŠZEMES EKONOMISKĀ AKTIVITĀTE

Investīciju aktivitāte saruka, kavējoties ES fondu līdzekļu apguvei; izaugsmi turpināja balsītī privātā patēriņa kāpums

2016. gadā IKP pieauguma temps bija zemākais gados pēc krīzes. IKP salīdzināmajās cenās pieauga par 1.3% (saskaņā ar sezonāli un atbilstoši kalendāro dienu skaitam izlīdzinātiem datiem; sk. 10. att.) un 2.0% (saskaņā ar neizlīdzinātiem datiem). Tomēr palē-

¹ Saskaņā ar Eurostat operatīvajiem datiem.

² Saskaņā ar PTO operatīvajiem datiem.

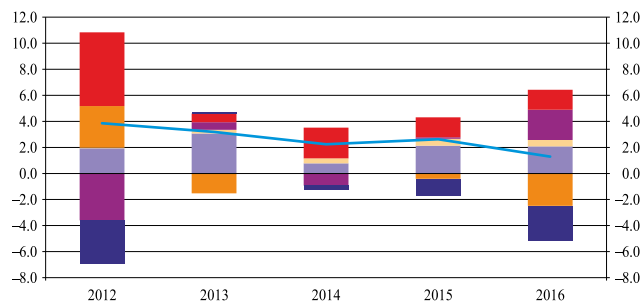
³ Saskaņā ar PTO operatīvajiem datiem.

⁴ Dati par tirgus daļu pasaules pakalpojumu importā pieejami ar lielu novēlošanos.

10. attēls

**IKP KOMONENTU DEVUMS TĀ GADA
PIEAUGUMA TEMPĀ UN IKP GADA
PIEAUGUMS**(saskaņā ar sezonāli un kalendāri izlīdzinātiem datiem;
%)

- Privātais patēriņš
- Sabiedriskais patēriņš
- Kopējā pamatkapitāla veidošana
- Krājumu pārmaiņas
- Preču un pakalpojumu eksports
- Preču un pakalpojumu imports
- IKP

Avots: CSP.

ninājumu lielākoties noteica īstermiņa faktors – 2014.–2020. gada ES fondu plānošanas perioda projektu lēnā apguve novēlotas normatīvo aktu izstrādes dēļ. Arī norises globālajā vidē un joprojām vājais ārējais pieprasījums kavēja Latvijas izaugsmi. Savukārt relatīvi labvēlīgāka situācija darba tirgū un rīcībā esošo ienākumu pieaugums nodrošināja privātā patēriņa kāpumu 2016. gadā. Gada nogalē uzlabojās ES struktūrfondu līdzekļu pieejamība un sākās ārējā pieprasījuma atveseļošanās, kas turpmākajos gados noteiks nedaudz straujāku izaugsmi. Tomēr līdzsvarotas un ilgtspējīgas izaugsmes atjaunošanai nepieciešama strukturālo reformu virzība un labvēlīgas uzņēmējdarbības vides nodrošināšana, stiprinot produktivitātes potenciālu un veicinot investīciju pieaugumu.

ES struktūrfondu plānošanas perioda projektu kavēšanās noteica ļoti vājo investīciju aktivitāti. Tas atspoguļojās valdības sektora investīciju kritumā un kavēja privātā sektora investīciju lēmumus. Vienlaikus arī nenoteiktība ārējā vidē un vājais ārējais pieprasījums bija privātās investīcijas kavējošs faktors. Bruto pamatkapitāla veidošanas gada kritums sasniedza gandrīz 12%. Visbūtiskāk saruka ieguldījumi inženierbūvēs un nedzīvojamās ēkās, tomēr nozīmīgs bija arī to samazinājums mašīnās un iekārtās. Lielākajā daļā rūpniecības nozaru jaudu izmantošanas pakāpe bija augsta un atgriezusies pirms krīzes sasniegtajā līmenī (izņemot pārtikas un dzērienu ražošanu, kur jaudu pilnīgāku noslodzi, iespējams, kavēja Krievijas tirgus nepieejamība). Šāda jaudu izmantošanas pakāpe varētu norādīt uz investīciju nepieciešamību tālākai attīstībai. Uzņēmumu finanšu rādītāji liecina, ka pašu līdzekļi ir palielinājušies, tomēr investīciju lēmumu atlikšanas apstākļos – vāja ārējā pieprasījuma un ES fondu līdzekļu kavēšanās dēļ – arī uzņēmumu kreditēšana palielinājās tikai pakāpeniski.

Investīciju trūkums kavēja importu, un 2016. gadā bija vērojams galvenokārt kapitālpreču un starppatēriņa preču ievaduma sarukums. Preču un pakalpojumu imports reālajā izteiksmē kopumā pieauga. To balstīja noturīgais privātā patēriņa un tādējādi arī patēriņa preču importa kāpums.

Privātais patēriņš joprojām bija izaugsmes virzītājspēks, tomēr tam bija raksturīgs lēnāks pieauguma temps nekā iepriekšējā gadā. Patēriņa kāpumu noteica augoši rīcībā esošie ienākumi. Lai gan reālās neto algas kāpums palēninājās, tas sasniedza 4.6%. Samērā noturīgo patēriņu atspoguļoja mazumtirdzniecības reālā apgrozījuma pieaugums (lai gan lēnāks nekā 2015. gadā). Tieši preču patēriņa kāpums noteica kopējo privātā patēriņa pieaugumu, savukārt pakalpojumu patēriņa devums 2016. gadā bija mazāks. Atsevišķos patēriņa segmentos, piemēram, jaunu automobiļu tirdzniecībā, kāpumu veicināja pakāpeniska līzings un kreditēšanas atjaunošanās.

Vēl arvien jūtot vājā ārējā pieprasījuma ietekmi un Krievijas īstenotās politikas (sankciju attiecībā uz atsevišķām pārtikas produktu grupām un ar ostām saistītās Krievijas politikas) sekas, preču un pakalpojumu eksporta pieaugums reālajā izteiksmē bija pozitīvs, sasniedzot 2.7%.

IKP izaugsmi ierobežoja būvniecības nozares problēmas, bet veicināja apstrādes rūpniecības attīstība

Nozaru dalījumā ES fondu līdzekļu ieklūdes kavēšanās visvairāk ietekmēja būvniecību, jo liela daļa no ES struktūrfondu finansējuma tiešā vai netiešā veidā saistīta ar šo nozari. Būvniecības pievienotā vērtība saruka par 17.1% (saskaņā ar sezonāli un atbilstoši kalendāro dienu skaitam izlīdzinātiem datiem). To galvenokārt noteica būvniecības apakšnozares, kas tieši atkarīgas no valsts finansējuma pieejamības. Tādējādi būtiskāk samazinājās inženierkomunikāciju (ceļi, tilti, dzelzceļš, ūdensapgāde un elektroapgāde) un nedzīvojamo ēku (izglītības iestādes, muzeji, sporta ēkas, veselības aizsardzības ēkas u.c.) būvniecības apjoms. Netieši būvniecības apjoma sarukums ietekmēja arī saistītās tautsaimniecības nozares – ieguves rūpniecību, atsevišķas apstrādes rūpniecības apakšnozares (būvmateriālu, metālizstrādājumu, gumijas un plastmasas izstrādājumu, kā arī ķīmisko izstrādājumu ražošanu), transporta nozari (galvenokārt vietējos autopārvadājumus) un (mazāk) enerģētiku.

Transporta un uzglabāšanas nozares sniegums 2016. gadā bija vājš gan globālo norišu dēļ, gan Krievijas īstenotās politikas dēļ. Nozares pievienotā vērtība palielinājās par 0.7%, un to galvenokārt nodrošināja būtisks autopārvadājumu pieaugums. Lielāko devumu autopārvadājumu apjoma kāpumā sniedza pārvadājumi starp ārvalstīm – tie pārvadājumi, kurus Latvijā reģistrēti komersanti veica starp diviem galapunktiem ārvalstīs vienas vai vairāku valstu ietvaros. Savukārt pa dzelzceļu pārvadāto un ostā pārkrauto kravu apjoms turpināja samazināties. To ietekmēja gan nelabvēlīgas globālās norises, kam bija raksturīgas zemas ogļu cenas 1. pusgadā, gan Krievijas īstenotā politika, kuras ietvaros tā aktīvāk izmantoja savas ostas, kurās iepriekšējos gados veiktas vērienīgas investīcijas.

Būvniecības negatīvo devumu kompensēja apstrādes rūpniecības, tirdzniecības un atsevišķu pakalpojumu nozaru (dažādu veidu profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi, informācijas un komunikācijas pakalpojumi un izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi) pozitīvā attīstība.

2016. gads apstrādes rūpniecībai vērtējams kā ļoti labs gan vēsturiskā kontekstā, gan ņemot vērā sarežģītos apstākļus ārējā vidē. Nozares pievienotā vērtība pieauga par 5.4%. Īpaši strauja nozares izaugsme bija vērojama gada nogalē, kad, pakāpeniski uzlabojoties ārējam pieprasījumam, pozitīvs gada pieauguma temps bija vērojams vairākumā apakšnozaru. Tāpat kā iepriekšējos gados nozares izaugsmi virzīja kokrūpniecības apjoma kāpums, kas turpinājās, neraugoties uz politikas pārmaiņām vienā no galvenajiem eksporta tirgiem – Apvienotajā Karalistē. Laba izaugsme bija vērojama arī datoru, elektronisko un optisko iekārtu ražošanā, elektrisko iekārtu ražošanā, kā arī citur neklasificētu iekārtu, mehānismu un darba mašīnu ražošanā. 2. pusgadā arī Krievijas sankciju skartajā pārtikas rūpniecībā, rodot jaunus noieta tirgus, bija vērojama arvien stabilāka izaugsme.

Tirdzniecības nozare kopumā, ietverot vairumtirdzniecību un mazumtirdzniecību, automobiļu un motociklu tirdzniecību un remontu, sniedza būtisku devumu IKP izaugsmē, nozares pievienotajai vērtībai augot par 3.4%. Taču to lielākoties noteica 2015. gada beigās sasniegtais augstais līmenis vairumtirdzniecībā, kas 2016. gada pirmajos trijos ceturkšņos uzturēja augstu gada pieauguma tempu, taču gada laikā vairs neuzrādīja reālā apgrozījuma kāpumu. Tādējādi sasniegtais augstais līmenis vērtējams kā atsevišķs vienreizēja faktora ietekmes rezultāts. Automobiļu un motociklu tirdzniecībā (tāpat kā mazumtirdzniecībā) 2016. gadā bija vērojama izaugsme, tomēr vājāka nekā iepriekšējos gados. Mazumtirdzniecības izaugsmes samazināšanos ietekmēja gan pārtikas produktu, dzērienu un tabakas preču grupas tirdzniecības apjoma sarukums, gan daudz mazāks degvielas un mājāsaimniecības preču tirdzniecības devums. Daļēji šādu tirdzniecības dinamiku varētu ietekmēt pirmās nepieciešamības preču piesātinājuma līmeņa sasniegšana, tomēr arī ienākumu kāpums bija mazliet mazāks nekā 2015. gadā.

Veiksmīgi attīstījās arī profesionālo un administratīvo pakalpojumu nozare, un to noteica

arhitektūras un inženiertehnisko pakalpojumu, ēku uzturēšanas un ainavu arhitektu pakalpojumu, kā arī reklāmas un tirgus izpētes pakalpojumu straujš pieaugums. Dažādu arhitektūras un inženiertehnisko pakalpojumu apjoma kāpums ir norāde, ka turpmāk gaidāma straujāka būvniecības izaugsme.

2016. gadā IKP izaugsmi veicināja produktu nodokļu (PVN, akcīzes nodokļa un muitas nodokļu) ieņēmumu pieaugums, kas bija straujāks par tautsaimniecības lielāko nozaru izaugsmi. Produktu nodokļu straujāks kāpums saistāms ar ēnu ekonomikas mazināšanos, ko nodrošināja nodokļu iekasējamības uzlabošanās.

Gaidāms, ka 2017. gadā, uzlabojoties ārējam pieprasījumam un ES struktūrfondu līdzekļu pieejamībai, IKP kāpums saskaņā ar sezonāli un atbilstoši kalendāro dienu skaitam izlīdzinātiem datiem sasniegs 3.4%, bet saskaņā ar neizlīdzinātiem datiem – 3.0%.

DARBA TIRGUS

Darba tirgu ietekmēja gan iekšzemes ekonomiskās aktivitātes samazināšanās, gan institucionālie un demogrāfiskie faktori

Darba tirgus situācija kļuva labvēlīgāka darba ņēmējiem, tomēr ne tik krasi nekā iepriekšējā gadā, jo lēnāka ekonomiskā izaugsme kavēja algu kāpumu un bezdarba līmeņa sarukumu. Minimālās algas palielināšana mazāk veicināja atalgojuma pieaugumu nekā iepriekšējos gados. Iedzīvotāju skaita samazināšanās dēļ nodarbināto skaits nepieauga, tomēr nodarbinātības līmenis paaugstinājās.

Bezdarbs turpināja pakāpeniski sarukt. To nodrošināja strukturālā komponente, kas salīdzinājumā ar ES vidējo līmeni saglabājās augsta. Savukārt cikliskā bezdarba komponente joprojām bija tuvu nullei. 2016. gada 4. ceturksnī darba meklētāji bija 9.3% no ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita (gada samazinājums – 0.5 procentu punkti). Nodarbināto skaits gada laikā gandrīz nemainījās, tādējādi tautsaimniecības attīstība notika uz darba ražīguma pieauguma rēķina. Nodarbinātības līmenis pieauga un bija tuvu vēsturiski augstākajam rādītājam, bet darbaspējas vecuma iedzīvotāju skaits saruka (daļēji emigrācijas dēļ). Vienlaikus bija vērojamas nodarbinātības struktūras pārmaiņas: rūpniecībā nodarbināto skaits būtiski pieauga, savukārt būvniecībā un tirdzniecībā nodarbināto skaits samazinājās. Līdzdalības līmenis sasniedza vēsturiski augstāko rādītāju (68.2%), tomēr daļēji to noteica vecumstruktūras pārmaiņu ietekme. Gaidāms, ka tuvākajos gados vecumstruktūras pārmaiņām, tieši pretēji, būs negatīva ietekme uz līdzdalības līmeni.

Atalgojuma pieaugums pakāpeniski palēninājās

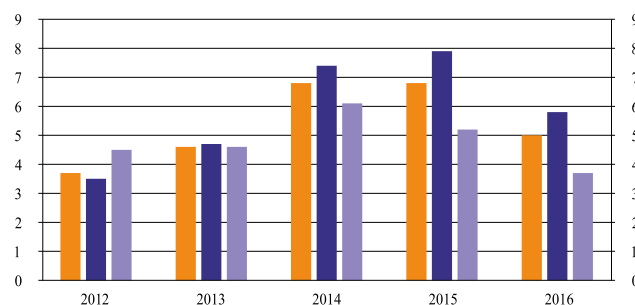
Atalgojuma kāpums kļuva lēnāks (5.0%), atspoguļojot mazāku minimālās algas palielinājumu un lēnāku tautsaimniecības attīstību (sk. 11. att.). Atalgojums joprojām pieauga nedaudz straujāk nekā darba ražīgums, tādējādi vienības darbaspēka izmaksas turpināja pakāpeniski palielināties. Darbaspēka ienākumu daļa kopējā pievienotajā vērtībā joprojām bija zemāka par ES vidējo rādītāju. To uzņēmēju īpatsvars, kuri norāda darbaspēka trūkumu kā būtisku uzņēmējdarbību kavējošu faktoru, ir stabili mērens, tā-

11. attēls

**NOMINĀLĀ BRUTO VIDĒJĀ MĒNEŠĀ
DARBA SAMAKSA**
(gada pieauguma temps; %)

— Kopā
— Privātais sektors
— Sabiedriskais sektors

Avots: CSP.

dējādi pašlaik nav pamata gaidīt strauju vienības darbaspēka izmaksu pieaugumu, kas būtu šķērslis tautsaimniecības konkurētspējai.

Saglabājās krasas bezdarba atšķirības izglītības līmeņa dalījumā – iedzīvotājiem ar zemāku izglītību atrast darbu bija grūtāk, un labāk izglītotie darbinieki saņēma lielākas algas. Arī bezdarba un atalgojuma reģionālās atšķirības joprojām bija plašas. Šādos apstākļos pārāk straujš (ar darba ražīguma un vidējās algas dinamiku nepamatots) minimālās algas kāpums var pasliktināt darba tirgus situāciju zemas kvalifikācijas darbiniekiem vai darbiniekiem reģionos ar zemu vidējo algu (piemēram, Latgalē), izraisot nodarbināto skaita sarukumu.

Nākamajos gados līdz ar straujāku tautsaimniecības attīstību bezdarbs turpinās pakāpeniski samazināties, paliekot tuvu dabiskajam bezdarba līmenim. Vienlaikus nodarbināto skaits būtiski nemainīsies, jo prognozējams turpmāks iedzīvotāju skaita sarukums. 2017. gadā atalgojuma pieaugumu veicinās valsts budžetā apstiprinātais straujākais atalgojuma kāpums atsevišķās sabiedriskā sektora jomās. Lai gan prognozēts tautsaimniecības attīstības tempa pieaugums, privātajā sektorā atalgojuma kāpums varētu turpināties līdzšinējā tempā, jo to ar novēlojumu kavēs 2016. gadā vērotā lēnākā tautsaimniecības attīstība.

INFLĀCIJA

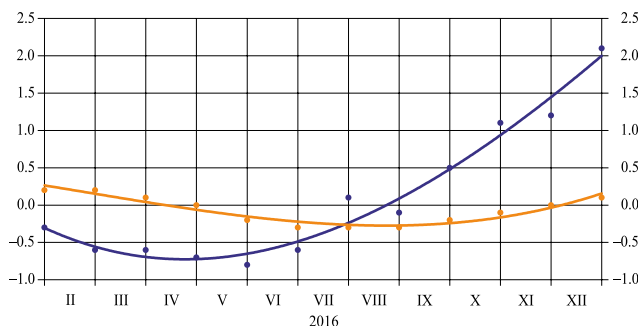
Inflācijas kāpumu galvenokārt noteica pasaules naftas un pārtikas cenu pieaugums 2016. gadā vidējā inflācija (SPCI) joprojām bija ļoti zema (0.1%). Tomēr gada laikā inflācijas dinamikā bija vērojamas nozīmīgas pārmaiņas. 1. pusgadā saglabājās negatīvs inflācijas rādītājs, bet 2. pusgadā tas stabili pieauga. Decembrī patēriņa cenas jau bija par 2.1% augstākas nekā iepriekšējā gada atbilstošajā periodā (sk. 12. att.). Šādas inflācijas svārstības galvenokārt noteica piedāvājuma puses faktoru globālās tendences – naftas un pārtikas pasaules cenu dinamika. Tautsaimniecības attīstības palēninājuma dēļ saglabājās mērens pieprasījuma puses spiediens uz inflāciju.

12. attēls

SPCI DINAMIKA (%)

(%)

— SPCI (salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu)
— Pēdējo 12 mēnešu gada vidējais SPCI

Avots: CSP.

2016. gada janvārī bija vērojamas viszemākās pasaules naftas cenas 12 gadu laikā, bet Latvijas degvielas cenās tas atspoguļojās gandrīz ar divu mēnešu nobīdi. Ar vēl lielāku nobīdi naftas cenu kritums ietekmēja dabasgāzes un siltumenerģijas cenas, tām sasniedzot minimumu 2016. gada 2. pusgadā. Lai gan kopš pavasara naftas cenas mēreni pieauga, šādas novēlotas ietekmes dēļ 2016. gadā vidēji enerģijas cena joprojām bija nedaudz zemāka nekā iepriekšējā gadā, bet energoresursu sadārdzināšanās pilnā apjomā patēriņa cenās atspoguļosies vien 2017. gadā.

Arī pārtikas produktu cenas pasaules tirgos 2016. gada janvārī sasniedza septiņu gadu zemāko līmeni. Līdz gada beigām tikai labības cenām saglabājās lejupvērstā tendence rekordaugsto ražu un arvien pieaugošo pasaules krājumu dēļ. Tādējādi arī graudu iepirkšanas cena Latvijā bija zemāka nekā iepriekšējā gadā, un maizes cena bija stabila. Pārējās preču grupās bija vērojams cenu kāpums. Sekojot pasaules norisēm un pieprasījuma pieaugumam reģionā, piena iepirkuma cena Latvijā 2. pusgadā būtiski

palielinājās. Tomēr piena un īpaši piena produktu mazumtirdzniecības cenā šī tendence 2016. gadā vēl nepaspēja pilnībā izpausties, galvenokārt tā būs vērojama 2017. gada sākumā. Gada beigās būtiski pieauga svaigo zivju cena, atspoguļojot arī globālās tendences.

Saglabājās zems pieprasījuma puses spiediens uz inflāciju. Bezdarbs vēl arvien bija tuvu dabiskajam līmenim, atalgojuma pieauguma temps saruka, un saglabājās stabili mērens uzņēmēju darbaspēka trūkuma novērtējums.

MAKSĀJUMU BILANCE UN ĀRĒJAIS PARĀDS

Tekošā konta pārpalikumu galvenokārt noteica vājā investīciju aktivitāte iekšzemē un pasaules naftas cenu kritums

2016. gadā Latvijas preču un pakalpojumu eksporta ienākumi pirmo reizi kopš 2000. gada pārsniedza importa vērtību. Sarežģītajos ārējās vides apstākļos pozitīvi vērtējama eksporta noturība, tomēr būtiskāk tekošā konta attīstību noteica vājā investīciju aktivitāte iekšzemē un pasaules naftas cenu kritums. 2016. gadā tekošajā kontā bija pārpalikums 369.5 milj. eiro (1.5% no IKP; sk. 13. att.). Iepriekš pozitīva tekošā konta bilance Latvijā bija pasaules krīzes un Latvijas ekonomiskā krituma gados – 2009. un 2010. gadā.

13. attēls

TEKOŠĀ KONTA BILANCE (% no IKP)

Ārējās vides faktori, kas bija raksturīgi jau 2015. gadā, saglabājās arī 2016. gadā. Gausais ārējais pieprasījums kavēja preču eksporta apjoma kāpumu, kas kopā ar cenu kritumu globālajos preču tirgos nelabvēlīgi ietekmēja eksporta ienākumus. Vienlaikus pasaules preču cenu, īpaši naftas cenu, sarukums atspoguļojās arī mazākos maksājumos par importu. Augstajai nenoteiktībai globālajā vidē 2016. gadā pievienojās iekšzemes faktors – ES struktūrfondu līdzekļu apguves kavēšanās, kas kopā būtiski vājināja investīciju aktivitāti, mazinot pieprasījumu pēc importa precēm. Lai gan preču eksporta ienākumi saglabājās vien iepriekšējā gada līmenī (-0.5% salīdzinājumā ar 2015. gadu), dominējot importa kritumam (-2.9%), preču konta deficīts saruka līdz mazākajam iepriekš novērotajam līmenim (7.0% no IKP). 2016. gadā, neraugoties uz vājo struktūrfondu apgušanu, Eiropas Sociālā fonda līdzekļi un ES fondi lauksaimniecības nozarei sākotnējo un otrreizējo ienākumu kontā uzrādīja lielākas ieplūdes (par 35.3% vairāk) nekā 2015. gadā, tādējādi pozitīvi ietekmējot tekošo kontu.

Lai gan 2016. gadā turpināja samazināties ārvalstu klientiem sniegtie transporta pakalpojumi, ko ietekmēja Krievijas politika orientēties uz savām iekšējām ostām, kā arī pasaules ogļu cenas, pakalpojumu eksports pieauga līdzīgā tempā kā 2015. gadā (par 5.1%). Transporta pakalpojumu samazinājumu ar uzviju kompensēja telesakaru pakalpojumu, datorpakalpojumu un informācijas pakalpojumu ienākumu kāpums, kā arī būvniecības pakalpojumu pieaugums. Tāpat kā iepriekšējos gados pakalpojumu kontā bija pārpalikums (7.5% no IKP). To nedaudz uzlaboja importa kāpuma tempa samazināšanās (līdz 4.0%), ko arī noteica transporta pakalpojumu sarukums (īpaši gaisa un dzelzceļa transporta pakalpojumu imports).

Ārējā pieprasījuma pakāpeniskā uzlabošanās ļauj pozitīvi vērtēt Latvijas eksporta ienākumu pieauguma izredzes 2017. gadā. Tomēr vienlaikus vērojams pasaules naftas cenu kāpums, kā arī straujāka ES fondu apguve un gaidāmā investīciju aktivitāte iekšzemē

atspoguļosies importa pieprasījuma kāpumā. Tādējādi līdz ar tautsaimniecības izaugsmes tempa pieaugumu turpmākajā periodā prognozējams tekošā konta deficīts.

Lielākās pārrobežu finanšu plūsmas atspoguļoja gan privātā sektora, gan sabiedriskā sektora lēmumus

Pārrobežu finanšu plūsmas 2016. gadā ietekmēja gan privātā sektora, gan sabiedriskā sektora lēmumi. 2016. gadā kopumā finanšu kontā bija vērojams lielāks aktīvu pieaugums ārvalstīs (2.0 mljrd. eiro) nekā Latvijas saistību kāpums (1.5 mljrd. eiro).

Privātajā sektorā 2016. gadā lielākās pārrobežu finanšu plūsmas aktīvu pusē bija kredītiestāžu noguldījumu atlikuma ārvalstu bankās un portfeļieguldījumu ārvalstīs samazinājums. Kredītiestāžu noguldījumu atlikuma pārmaiņas ilustrē regulāros starpbanku darījumus, ko ietekmē kredītiestāžu grupu lēmumi par likviditātes izvietojumu grupas iekšienē. Pārmaiņas saistītas arī ar jau kopš gada sākuma vērojamo ārvalstu klientu noguldījumu atlikuma samazinājumu Latvijas kredītiestādēs (stingrāku noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas prasību un vājās Krievijas ekonomiskās izaugsmes dēļ), kas noguldījumu aizplūdi finansēja ar ārvalstu aktīvu samazinājumu. Kopumā 2016. gadā ārvalstu klientu noguldījumu atlikums kredītiestādēs samazinājās par 3.2 mljrd. eiro un kredītiestāžu portfeļieguldījumi ārvalstīs – par 1.3 mljrd. eiro. 2016. gadā tiešās investīcijas Latvijā ietilpa 0.5% no IKP vērtībā. Nozīmīgākās investīcijas ietilpa vairumtirdzniecībā un mazumtirdzniecībā, kā arī transportlīdzekļu remontā, informācijas un komunikācijas pakalpojumos un transportā un uzglabāšanā no Luksemburgas, Austrijas un Krievijas. Būtiski mazākas tiešās investīcijas Latvijā 2016. gadā salīdzinājumā ar 2015. gadu (2.5% no IKP) skaidrojamas ar vienu darījumu – 2016. gada 1. pusgadā notikušo "Swedbank" AS grupas kapitāla struktūras optimizāciju, kas samazināja ārvalstu tiešo investīciju Latvijā atlikumu. Tiešās investīcijas 2. pusgadā turpināja stabili ietilpt (aptuveni 3.0% no IKP).

Plūsmas, ko noteica sabiedriskā sektora lēmumi, bija saistītas ar Latvijas Bankas piedalīšanos PAIP Eirosistēmas ietvaros, ES līdzekļu ieplūdēm un valdības obligāciju emisiju. Īstenojot PAIP Eirosistēmas monetārās politikas ietvaros, kā arī pārvaldot Latvijas ārvalstu valūtas un zelta rezerves, Latvijas Banka gadā kopumā ieguldīja ārvalstu aktīvos 2.7 mljrd. eiro. Savukārt 262.2 milj. eiro ieplūda ES struktūrfondu līdzekļu veidā (zemākais līmenis pēdējos 10 gados), un tas saistīts ar ES struktūrfondu jaunā plānošanas perioda lēno finansējuma apguves tempu. Lai piesaistītu līdzekļus valdības iepriekš uzņemto saistību pārfinansēšanai, maijā un septembrī Latvija emitēja eiroobligācijas starptautiskajos valūtas tirgos ar termiņu attiecīgi 20 un 10 gadu (katra emisija 650 milj. eiro apjomā).

Lai gan 2016. gadā saruka ārvalstu klientu noguldījumi Latvijā, tādējādi samazinot kredītiestāžu ārējās saistības, Latvijas bruto ārējais parāds pieauga. Īslaicīgi palielinājās valdības ārējais parāds. Valsts kase ārējos tirgos laikus piesaistīja līdzekļus 2017. gadā paredzēto aizņēmumu atmaksas pārfinansēšanai. TARGET2 sistēmas darījumu ietvaros eiro veikto izejošo ārējo maksājumu apjoms pārsniedza saņemto eiro veikto maksājumu apjomu, kas atspoguļojās kā ārējo saistību pieaugums. Latvijas bruto ārējais parāds gada beigās bija 37.0 mljrd. eiro jeb 149.2% no IKP. Vienlaikus palielinājās ārējie aktīvi, visbūtiskāk – Latvijas Bankas ieguldījumi ārvalstu aktīvos, tādējādi Latvijas ārējais parāds neto izteiksmē 2016. gada beigās pieauga mazāk nekā bruto izteiksmē un bija 7.3 mljrd. eiro jeb 29.4% no IKP.

FISKĀLĀ POLITIKA

Budžeta deficīts saruka gan nodokļu ieņēmumu pieauguma, gan mazāku investīciju izdevumu un procentu maksājumu dēļ; turpmāk plānota ekspansīvāka politika

Valsts budžeta izpildes rādītāji liecina, ka 2016. gadā fiskālā politika bijusi ierobežojoša, budžeta deficīta attiecībai pret IKP strukturālajā izteiksmē sarūkot vairāk nekā par

1 procentu punktu. Tomēr šāda norise drīzāk uzskatāma par izņēmuma gadījumu, un turpmākajos gados plānota¹ ekspansīvāka valdības fiskālā politika.

Valdības budžetā 2016. gadā bija neliels pārpalikums² (0.01% no IKP; 2015. gadā valdības budžeta deficīts – 1.3% no IKP). To nodrošināja kopējo ieņēmumu pieaugums (2.9% salīdzinājumā ar 2015. gadu; t.sk. nodokļu ieņēmumu kāpums – 6.0%), izdevumiem saglabājoties gandrīz nemainīgiem (–0.2%). Tomēr, lai gan fiskālā situācija 2016. gadā uzlabojās, valdības plānotās turpmāko triju gadu izdevumu politikas dēļ deficīts būs tuvu 1% no IKP.

Gandrīz nemainīgus izdevumus 2016. gadā nodrošināja atsevišķu izdevumu pozīciju pretējas tendences, kas viena otru kompensēja. Izdevumu kāpumu atlīdzībai atsvēra nozīmīgais valdības (gan centrālās valdības, gan pašvaldību) investīciju sarukums, ko noteica ES struktūrfondu 2014.–2020. gada plānošanas perioda projektu lēnā uzsākšana. Valdības investīciju samazinājums bija viens no galvenajiem tautsaimniecības izaugsmi kavējošajiem faktoriem 2016. gadā. Tomēr 2017. un 2018. gadā ES struktūrfondu līdzekļu apguves ietekmē var gaidīt straujāku valdības investīciju kāpumu, tam atspoguļojoties izdevumu pieaugumā. Savukārt Valsts kasei, veicot vairākus valdības parāda pārfinansēšanas pasākumus par vēsturiski zemākajām procentu likmēm, izdevās panākt ievērojamu procentu maksājumu izdevumu sarukumu (127.0 milj. eiro), un šo izdevumu ietaupījums saglabāsies arī vidējā termiņā.

Nodokļu ieņēmumu pieaugumu nodrošināja gan ienākumu kāpums un noturīgais privātais patēriņš, gan nodokļu iekasējamības uzlabošanās, kā arī ar nodokļiem saistīto tiesību aktu pārmaiņas. 2016. gadā apjomīgais nodokļu ieņēmumu pieaugums (416.9 milj. eiro) veicināja nodokļu ieņēmumu attiecības pret IKP kāpumu (gandrīz līdz 30%; augstākais rādītājs pēdējos 15 gados). Kopējie budžeta ieņēmumi palielinājās mērenāk, jo ES struktūrfondu plānošanas perioda lēnas pārejas dēļ saruka ārvalstu finanšu palīdzības ieņēmumi. 2016. gadā bija vērojams visu galveno nodokļu veidu (IIN, UIN, PVN, VSAOI un akcīzes nodokļa) ieņēmumu pieaugums. Lielāko devumu nodokļu ieņēmumu kāpumā nodrošināja PVN ieņēmumi, augot par 6.1% (115.3 milj. eiro) un ievērojami apstiežot privātā patēriņa kāpuma tempu, kas norāda uz nodokļu iekasējamības uzlabošanos. PVN ieņēmumu pieaugumu sekmēja arī tiesību aktu pārmaiņas – aprīlī ieviestā PVN reversā maksāšanas kārtība elektronikas precēm un standartlikmes (21%) piemērošana dzīvojamu māju pārvaldīšanas un apsaimniekošanas maksai. Uzlabojoties uzņēmumu peļņas rādītājiem, visstraujāk palielinājās UIN ieņēmumi (par 9.6%). Pieaugot gan patēriņam, gan tabakas izstrādājumu, alkoholisko dzērienu un degvielas nodokļa likmēm, straujš bija arī akcīzes nodokļu ieņēmumu kāpums (8.1%). Minimālās darba algas palielinājums no 360 eiro līdz 370 eiro un tautsaimniecībā augošais vidējais atalgojuma līmenis ļāva palielināties arī darbaspēka nodokļu ieņēmumiem (IIN un VSAOI).

2016. gada nogalē valdība pieņēma 2017. gada budžeta likumu un vidējā termiņa budžeta ietvaru 2017.–2019. gadam. Saglabājot jau 2016. gadā izvirzītās prioritātes, vidēja termiņa budžeta politikas prioritārie virzieni būs ārējā un iekšējā drošība, veselības un izglītības nozare, kā arī iedzīvotāju ienākumu nevienlīdzības mazināšana.

2016. gadā Valsts kase piesaistīja līdzekļus divās eiroobligāciju emisijās maijā un septembrī par kopējo apjomu 1.3 mljrd. eiro, gatavojoties parāda pārfinansēšanai 2017. gadā. Šīs divas emisijas lielākoties noteica valdības parāda² palielinājumu no 36.5% no IKP 2015. gada beigās līdz 40.1% no IKP 2016. gada beigās. Nozīmīgi, ka maijā emitētās ilgtermiņa obligācijas bija ar līdz šim visilgāko (20 gadu) termiņu, turklāt abas emisijas bija ar vēsturiski viszemāko aizņemšanās procentu likmi ilgtermiņa finansējumam.

¹ Likuma "Par vidēja termiņa budžeta ietvaru 2017., 2018. un 2019. gadam" 5. pants [skatīts 2017. gada 16. februārī]. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/287246-par-vidēja-termiņa-budžeta-ietvaru-2017-2018-un-2019-gadam>.

² Saskaņā ar EKS 2010 metodoloģiju.

Izdevīgos aizņemšanās nosacījumus nosaka gan īstenotā fiskālā disciplīna, kas nostiprina starptautisko investoru uzticēšanos Latvijai, gan priekšrocības, ko sniedz dalība eiro zonā, t.sk. rekordzemās procentu likmes un nestandarta monetārās politikas pasākumi. Svarīgi, lai labvēlīgos valdības parāda apkalpošanas izmaksu apstākļos valdība turpinātu atbildīgas fiskālās politikas īstenošanu un veiktu strukturālās reformas ilgtspējīgai attīstībai.

Arī Fiskālās disciplīnas padome decembrī¹, vērtējot budžetu, apstiprināja, ka strukturālās bilances korekcija nav nepieciešama, taču rekomendēja ievērot un īstenot konservatīvu fiskālo politiku un ierobežot izdevumu kāpumu.

¹ Fiskālās disciplīnas padome. Viedoklis par fiskālās disciplīnas likuma 11. panta izpildi [skatīts 2017. gada 13. februārī]. Pieejams: http://fdp.gov.lv/files/uploaded/FDP_1_08_1449_20161209_FDL_11pans.pdf.

LATVIJAS BANKAS DARBĪBA

JURIDISKAIS IETVARIS UN FUNKCIJAS. LATVIJAS BANKA EIROSISTĒMĀ UN EIROPAS SAVIENĪBAS INSTITŪCIJĀS

Latvijas Banka ir Latvijas Republikas centrālā banka un Eirosistēmas un ECBS dalībniece.

Latvijas Banka savā darbībā ievēro Latvijas Republikas un ES tiesību aktus, kā arī ECB tiesību aktus atbilstoši Līgumam par Eiropas Savienības darbību un Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas Statūtiem (tālāk tekstā – ECBS un ECB Statūti).

Saskaņā ar likumu "Par Latvijas Banku" Latvijas Bankas galvenais mērķis ir saglabāt cenu stabilitāti. Latvijas Bankai ir šādi pamatuzdevumi:

- līdzdarboties Eirosistēmas monetārās politikas veidošanā un īstenošanā;
- pārvaldīt ārējās rezerves un pārējos finanšu ieguldījumus;
- nodrošināt skaidrās naudas apriti Latvijā un piedalīties skaidrās naudas aprites nodrošināšanā eiro zonā;
- līdzdarboties maksājumu sistēmu raitas darbības veicināšanā;
- sagatavot un publicēt statistisko informāciju, lai nodrošinātu Latvijas Bankas uzdevumu izpildi;
- sadarboties ar ECB, pārējo ES valstu u.c. valstu centrālajām bankām un citām finanšu institūcijām;
- darboties kā Latvijas valdības finanšu aģentam un sniegt finanšu pakalpojumus citiem tirgus dalībniekiem;
- konsultēt Latvijas Republikas Saeimu un Ministru kabinetu monetārās politikas un citos ar Latvijas Bankas uzdevumu veikšanu saistītos jautājumos;
- uzturēt Kredītu reģistru;
- izsniegt Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā reģistrētajām juridiskajām personām, izņemot kredītiestādes, atļaujas (licences) ārvalstu valūtas pirkšanai un pārdošanai komercdarbības veidā.

2016. gada 1. jūlijā Latvijas Banka uzsāka pildīt Valsts analīzes centra un Monētu valsts analīzes centra funkcijas, tādējādi nodrošinot efektīvu naudas viltojumu analīzi un būtiski paātrinot to reģistrāciju un sistematizāciju.

Latvijas Banka nav pakļauta valdības vai citu institūciju lēmumiem un rīkojumiem. Latvijas Banka ir neatkarīga lēmumu pieņemšanā un īstenošanā. Latvijas Bankas uzraudzību veic Latvijas Republikas Saeima.

2016. gadā Latvijas Bankas prezidents darbojās ECB Padomē un Ģenerālpadomē, piedaloties Eirosistēmas monetārās politikas formulēšanā un ar Eirosistēmas un ECBS uzdevumiem saistītu lēmumu pieņemšanā.

Sadarbībā ar FKTK Latvijas Bankas prezidenta vietniece piedalījās ECB Uzraudzības valdes darbā, kas nodrošina ar kredītiestāžu uzraudzību saistīto ECB uzdevumu izpildi un sagatavo attiecīgu lēmumu projektus iesniegšanai ECB Padomē neiebilšanas procedūras ietvaros.

Latvijas Bankas pārstāvji strādāja Eirosistēmas/ECBS komitejās (sk. 4. pielikumu) un darba grupās, risinot ar monetāro politiku, tirgus operācijām, finanšu stabilitāti, maksājumu sistēmām, eiro banknotēm, statistiku, starptautiskajām attiecībām, komunikāciju un grāmatvedību saistītus u.c. jautājumus.

Latvijas Bankas speciālisti darbojās arī ES Padomes un EK komitejās un darba grupās. Darbojoties EFK un tās apakškomitejās, Latvijas Bankas pārstāvji regulāri piedalījās lēmumu sagatavošanā ES tautsaimniecības attīstības un finanšu stabilitātes jautājumos un ES ekonomiskās politikas stratēģijas veidošanā, t.sk. par instrumentiem noturīgas izaugsmes un investīciju nodrošināšanai ES tautsaimniecībā, kā arī starptautisko finanšu institūciju politikas veidošanā.

Latvijas Bankas pārstāvji darbojās EK un *Eurostat* darba grupās ar eiro monētām, maksājumu sistēmām, tautsaimniecības prognozēšanu un statistiku saistītos jautājumos.

2016. gadā Latvijas Bankas prezidents piedalījās ESRK darbā, tai pieņemot lēmumus par ieteikumiem un brīdinājumiem ES finanšu sistēmas sistēmisko risku mazināšanai, kā arī par citiem ar makrouzraudzības politiku saistītiem jautājumiem. Latvijas Bankas pārstāvji darbojās ESRK Konsultatīvajā speciālistu komitejā un tās darba grupās.

Ar FKTK sniegtu saskaņojumu EBI, kuras vispārējais mērķis ir saglabāt finanšu stabilitāti un nodrošināt banku nozares integritāti un efektīvu un pienācīgu darbību, Uzraugu padomes darbā piedalījās arī Latvijas Bankas pārstāvis.

MONETĀRĀS POLITIKAS ĪSTENOŠANA LATVIJĀ

Eirosistēma jau otro gadu īstenoja PAIP, uzkrājot liela apjoma aktīvu iegādes pieredzi. Tas ļāva izdarīt pirmos vērtējumus par Eurosistēmas stimulējošās monetārās politikas ietekmi uz tautsaimniecību. Stimulējoša monetārā politika veicinājusi naudas tirgus procentu likmju kritumu, kredītu pieprasījuma pieaugumu, procentu likmju samazinājumu kredītiem mājsaimniecībām un uzņēmumiem, kā arī valsts un privātā sektora emitēto obligāciju ienesīguma sarukumu. Īstenojot Eurosistēmas monetāro politiku, Latvijas Banka piedalījās VSAIP, pērkot Latvijas valsts obligācijas, kā arī starptautisku organizāciju un daudzpusēju attīstības banku emitētus vērtspapirus. Savukārt Latvijas kredītiestādes maz izmantoja Eurosistēmas monetārās politikas instrumentu piedāvātās iespējas un centrālajā bankā turēja lielu brīvo līdzekļu apjomu.

Monetārās politikas mērķiem turēto vērtspapīru atlikums Latvijas Bankā gada laikā pieauga no 1.8 mljrd. eiro līdz 4.4 mljrd. eiro (vidējais VSAIP mēneša iegādes apjoms – 212 milj. eiro; 2015. gadā – 180 milj. eiro). Eurosistēma 2016. gada beigās turēja Latvijas valdības vērtspapirus 1.3 mljrd. eiro apjomā¹. Latvijas Bankas VSAIP vērtspapīru iegādes apjoms pieauga, jo Eurosistēma no 2016. gada aprīļa palielināja vērtspapīru mēneša iegādes apjomu.

Stimulējošās monetārās politikas apstākļos likviditātes pārpalikums Latvijas kredītiestādēs palielinājās no 3.5 mljrd. eiro vidēji 2015. gada decembrī līdz 4.1 mljrd. eiro vidēji 2016. gada decembrī. Kredītiestāžu obligāto rezervju prasību apjomam 2016. gada beigās sasniedzot 229 milj. eiro, kredītiestāžu norēķinu kontu atlikuma attiecība pret obligāto rezervju prasībām bija 18 (augstākais rādītājs eiro zonā; eiro zonā vidēji – 5; Igaunijā un Lietuvā – attiecīgi 17 un 13), liecinot par nozīmīgu likviditātes pārpalikumu. Tomēr Latvijas kredītiestāžu likviditāte palielinājās ievērojami mazāk, nekā pieauga Latvijas Bankas īpašumā esošo monetārās politikas mērķiem turēto vērtspapīru atlikums, jo lielāko daļu vērtspapīru Latvijas Bankai pārdeva nerezidentu kredītiestādes.

Saglabājoties lielam likviditātes pārpalikumam, Latvijas kredītiestādes nebija ieinteresētas regulāri izmantot Eurosistēmas piedāvātās reversās tirgus operācijas. Galvenās refinansēšanas operācijas, aizdevumu iespēja uz nakti un noguldījumu iespēja uz nakti netika izmantotas. ITRO vidējais atlikums bija 245.3 milj. eiro (2015. gadā – 175.0 milj. eiro), t.sk. ITRMO vidējais atlikums bija 243.5 milj. eiro un ITRO ar termiņu 3 mēneši vidējais atlikums – 1.8 milj. eiro. Interese par ITRMO salīdzinājumā ar 2015. gadu palielinājās, jo Eurosistēma piedāvāja izdevīgākus šo operāciju nosacījumus – ja kredītiestādes palielina tautsaimniecības kredīvēšanu, ITRMO procentu likme var sasniegt ECB noguldījumu iespējas procentu likmi, kas 2016. gadā bija negatīva (–0.4%).

¹ <https://www.ecb.europa.eu/mopo/implementation/html/index.en.html>

EKONOMISKĀ IZPĒTE, ANALĪZE UN PROGNOZĒŠANA

Ekonomiskā izpēte un analīze ir svarīga Latvijas Bankas darbības sastāvdaļa, kuras nolūks ir ar zinātniskām metodēm iegūt pamatotu skaidrojumu tautsaimniecībā notiekošajiem un nākotnē prognozējamiem procesiem, kā arī tautsaimniecības attīstības alternatīvajiem scenārijiem, mainoties ekonomiskās politikas virzienam. Tas veicina kvalitatīvu ekonomiskās politikas lēmumu pieņemšanu gan Latvijas, gan eiro zonas līmenī.

Divreiz gadā (jūnijā un decembrī) tiek publicētas Eirosistēmas, t.sk. Latvijas Bankas, speciālistu makroekonomiskās iespēju aplēses. Latvijas Bankas prognozēšana organizēta tā, lai veiksmīgi piedalītos Eirosistēmas prognozēšanas procedūrās, gan izstrādājot Latvijas tautsaimniecības makroekonomiskās prognozes, gan piedaloties citu eiro zonas valstu prognožu apspriešanā Eirosistēmas/ECBS Monetārās politikas komitejā un tās Prognozēšanas darba grupā.

Ne mazāk svarīgs ir arī ikdienas analītiskais darbs, kas sadarbībā ar citām eiro zonas valstu centrālajām bankām tiek veikts Eirosistēmas/ECBS Monetārās politikas komitejas un tās darba grupu – Ekonometriskās modelēšanas darba grupas, Prognozēšanas darba grupas un Valsts finanšu darba grupas – ietvaros. Šo darba grupu argumentētās diskusijās tiek gatavots pamats Eirosistēmas monetārās politikas lēmumiem ECB Padomē. Turklāt noris darbs šo grupu izveidotajos forumos, kuros aktīvi piedalās arī Latvijas Bankas darbinieki. Zemas inflācijas speciālā darba grupa analizēja zemas inflācijas cēloņus un sekas, īpašu uzmanību pievēršot Filipsa līknes sakarībai starp ekonomisko aktivitāti un inflāciju, kā arī inflācijas gaidu lomai inflācijas dinamikā. Mājokļu cenu prognozēšanas ekspertu grupa uzlaboja un pilnveidoja mājokļu cenu prognozēšanā izmantojamus rīkus. Zema investīciju līmeņa ekspertu grupa analizēja eiro zonas investīciju zemas izaugsmes faktorus, izmantojot dažādus alternatīvus ekonometriskos modeļus, lai piedāvātu ekonomiskās politikas risinājumus. Latvijas Bankas pārstāvji piedalījās arī Reālo un finanšu ciklu ekspertu grupā, kas pēta saikni starp kredītu un IKP ciklu.

Veicinot sadarbību ar citu valstu pētniekiem, Latvijas Bankas darbinieki turpināja piedalīties ECBS pētījumu tīklos – Konkurētspējas izpētes tīklā (*CompNet*), Darba algas dinamikas tīklā (*Wage Dynamic Network*) un Mājsaimniecību finanšu un patēriņa tīklā (*Household Finance and Consumption Network*). Latvijas Bankas speciālisti piedalās arī EK un OECD prognozēšanas darba grupu regulārajās sanāksmēs.

Lai nodrošinātu augstu pētījumu kvalitāti, to vērtēšanai tiek piesaistīti ārējie recenzenti no citu valstu centrālajām bankām un akadēmiskās vides. 2016. gadā Latvijas Banka turpināja pētniecisko darbību trijos prioritārajos virzienos: 1) monetārās politikas transmisija, 2) fiskālā politika un valsts parāda ilgtspēja un 3) ilgtermiņa izaugsme un konkurētspēja. 2016. gadā Latvijas Banka savā interneta vietnē publiskoja piecus pētījumus.

Pētījuma Nr. 1/2016 autori izveidoja ekonometrisko modeli, izmantojot Latvijas piedāvājuma un izlietojuma tabulas. Īpaša uzmanība veltīta fiskālajam blokam, modelī iekļaujot piecus valdības izdevumu veidus un piecus ieņēmumu avotus, t.sk. četrus nozīmīgākos nodokļus – IIN, VSAOI, PVN un akcīzes nodokli. Šis modelis ļauj izteikt visaptverošus padziļinātus secinājumus par vairāku fiskālo pasākumu ietekmi gan uz Latvijas tautsaimniecību kopumā, gan uz atsevišķām nozarēm. Pētījuma rezultāti prezentēti Eirosistēmas/ECBS Monetārās politikas komitejas Valsts finanšu darba grupas seminārā.

Pētījumā Nr. 2/2016 sniegta procentu likmju modeļa, kas ietver gan nenovērojamus, gan nestandarta monetārās politikas pasākumu faktorus, nulles zemākās robežas un ēnu procentu likmes termiņstruktūra. Nestandarta faktorus veido Eirosistēmas PAIP un ITRO turējumi, kā arī to vidējie svērtie termiņi. Pētījumā gūtie rezultāti liecina, ka 2015. gada septembra beigās 5 gadu uz nakti izsniegto kredītu indeksu mijmaiņas darījumu procentu likme bija aptuveni par 60 bāzes punktiem zemāka, nekā tā būtu, ja netiktu īstenoti nestandarta monetārās politikas pasākumi. Pētījums noderīgs, veidojot argumentāciju par eiro

zonas monetārās politikas efektivitāti. Tas prezentēts *Banca d'Italia* rīkotā konferencē, kā arī finanšu ekonometrijas starptautiskā tīkla 10. konferencē Spānijā.

Inflācijas un ekonomiskās aktivitātes savstarpējā sakarība Latvijā aplūkota pētījumā Nr. 3/2016, īpašu uzmanību veltot šīs sakarības pārmaiņām laika gaitā. Rezultāti liecina, ka, nesēn sākoties ļoti zemas inflācijas posmam Latvijā, Filipša likne kļuvusi lēzenāka. Tas nozīmē, ka netradicionālie monetārās politikas pasākumi varētu nebūt pietiekami efektīvi, lai kontrolētu inflācijas līmeni Latvijā. Tāpēc nepieciešamas strukturālās reformas, kas veicinātu konkurenci un cenu elastību.

Pētījumā Nr. 4/2016 aplūkota cenu un izmaksu konkurētspējas nozīme eiro zonas valstu tirdzniecībā ar citām valstīm eiro zonā un tirdzniecībā ar ārpus eiro zonas esošajām valstīm. Pētījuma rezultāti rāda, ka cenu konkurētspēja ir svarīgāks tirdzniecības plūsmas noteicošs faktors ārpus eiro zonas nekā eiro zonā, īpaši attiecībā uz eksportu, kas krasāk nekā imports reaģē uz relatīvo cenu pārmaiņām. Tas nozīmē, ka, lai līdzsvarotu konkurētspēju, valstīs ar tekošā konta deficītu līdz ar cenu un izmaksu korekcijām jāīsteno strukturālās reformas, t.sk. reformas iekšzemes produktu un darba tirgū, un reformas, kas paaugstina necenu konkurētspēju. Pētījums tapis sadarbībā ar ECB pētniekiem un publicēts arī ECB pētījumu sērijā.

Pētot pašreizējās monetārās politikas iespējamās blaknes, pētījumā Nr. 5/2016 secināts, ka, procentu likmēm samazinoties, valstīm ir tendence īstenot ekspansīvāku fiskālo politiku, tādējādi pasliktinot budžeta bilanci. Kopumā šā pētījuma rezultāti liecina, ka nestandarta monetārās politikas instrumenti, kuru izmantošanas rezultātā procentu likmes strauji sarukušas, var negatīvi ietekmēt fiskālās politikas un strukturālo reformu īstenošanu.

Latvijas Banka atbalsta darbinieku pētījumu publicēšanu starptautiski recenzējamos žurnālos. 2016. gadā publicēti četri šādi pētījumi, kuri pirms tam bija publicēti arī Latvijas Bankas pētījumu sērijas ietvaros. Piemēram, *Journal of International Money and Finance (Elsevier)* publicēts raksts (Latvijas Bankas pētījums Nr. 5/2014) par eiro zonas un ASV negatīvā kredītu piedāvājuma šoka starptautisko transmisiju. Savukārt uz Latvijas Bankas pētījumu Nr. 1/2014 pamatots darbs, kurā piedāvāta metode dinamisko stohastisko vispārējā līdzsvara modeļu daļēji globālu risinājumu konstruēšanai, balstoties uz perturbāciju metodi, publicēts žurnālā *Studies in Nonlinear Dynamics and Econometrics (De Gruyter)*.

Latvijas Banka par pētījumu rezultātiem informē arī plašāku sabiedrību, pētījumu un diskusiju materiālu secinājumus sniedzot rakstos un blogos (piemēram, makroekonomika.lv, delfi.lv, vox.eu.org).

IEGULDĪJUMU PĀRVALDĪŠANA

Latvijas Bankas ārējās rezerves, kas ietver zelta krājumus un ārvalstu valūtu, un pārējie finanšu ieguldījumi 2016. gada beigās bija 5.8 mljrd. eiro (2015. gada beigās – 5.2 mljrd. eiro).

Latvijas Banka ieguldījumus pārvalda saskaņā ar Latvijas Bankas padomes noteiktajām vadlīnijām. Lielākā finanšu aktīvu daļa Latvijas Bankā tika pārvaldīta attiecībā pret ASV, eiro zonas valstu, Kanādas un Apvienotās Karalistes valdības 1–10 gadu vērtspapīru svērto indeksu. Neitrālā portfeļa valūta ir eiro, un neitrālā aktīvu struktūra bija 55% ASV dolāru, 21% eiro, 14% Lielbritānijas sterliņu mārciņu un 10% Kanādas dolāru aktīvu. 2016. gadā no neitrālās aktīvu struktūras tika izslēgti Japānas jenu aktīvi. 2016. gadā tika apvienoti 1–3 gadu fiksēta ienākuma un 1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeli, gada sākumā izveidots valdības 10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfelis, kam gada vidū pievienots ilgtermiņa vērtspapīru portfelis. Latvijas Banka finanšu aktīvus iegulda drošos un likvīdos finanšu instrumentos, galvenokārt ES valstu valdības un ASV valdības, to aģentūru un starptautisko organizāciju emitētos parāda vērtspapīros,

kā arī augstas kvalitātes banku un komercsabiedrību emitētos parāda vērtspapīros un ar aktīviem nodrošinātos parāda vērtspapīros. Procentu riska indeksa (*duration*) regulēšanai un ienesīguma līkņu maiņas stratēģiju īstenošanai procentu likmju tirgū tiek izmantoti biržā tirgotie procentu likmju nākotnes līgumi. Nepieciešamās finanšu aktīvu valūtu struktūras nodrošināšanai tiek izmantoti gan biržā tirgotie, gan biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes līgumi.

Pārvaldot ieguldījumus, ņemot vērā neitrālā portfeļa struktūru, liela uzmanība tika pievērsta valdības 2, 5 un 10 gadu obligāciju procentu likmēm, kas 2016. gada laikā samazinājās Vācijā un Apvienotajā Karalistē, bet pieauga ASV un Kanādā (sk. 2. tabulu). Saglabājoties vēsturiskā skatījumā ļoti zemām procentu likmēm, valsts centrālajai bankai kā konservatīvam ieguldītājam, uzņemoties nelielu risku, ir sarežģīti nodrošināt pozitīvu ienesīgumu.

2. tabula

**VALDĪBAS OBLIGĀCIJU PROCENTU
LIKMES**
(gada beigās; %)

Valdības obligāciju termiņš	Vācija		Apvienotā Karaliste		ASV		Kanāda	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
2 gadi	-0.77	-0.35	0.08	0.65	1.19	1.05	0.75	0.48
5 gadi	-0.53	-0.05	0.49	1.35	1.93	1.76	1.11	0.73
10 gadu	0.21	0.63	1.24	1.96	2.44	2.27	1.72	1.39

Latvijas Bankas zelta rezerves tiek glabātas *Bank of England*. Zelta rezervju tirgus vērtības svārstību riska ierobežošanai Latvijas Banka izmantoja biržā tirgotos un biržā netirgotos valūtas maiņas nākotnes līgumus un biržā netirgotos valūtas mijmaiņas līgumus.

2016. gadā Latvijas Banka noslēdza jaunus līgumus ar trijiem ārējiem pārvaldītājiem un kopā izmanto septiņu ārējo pārvaldītāju pakalpojumus. Tie pārvalda daļu no Latvijas Bankas finanšu aktīviem saskaņā ar Latvijas Bankas padomes noteiktajām vadlīnijām. 2016. gada 4. ceturksnī tika palielināta ārējo pārvaldītāju pārvaldīto finanšu aktīvu daļa ārpus valdības vērtspapīru ieguldījumiem ar mērķi palielināt finanšu aktīvu diversifikāciju un gūt lielākus ienākumus attiecībā pret uzņemto risku.

Ieguldījumu pārvaldīšanā liela uzmanība tiek pievērsta riska vadībai un kontrolei. Katru dienu tiek pārbaudīta finanšu aktīvu un zelta portfeļu atbilstība vadlīnijām un kontrolēts riska sadalījums atbilstoši dažādiem ieguldījumu lēmumiem.

Latvijas Banka savu ECB nodoto ārējo rezervju aktīvu daļu Japānas jenās pārvalda kopā ar *Oesterreichische Nationalbank*.

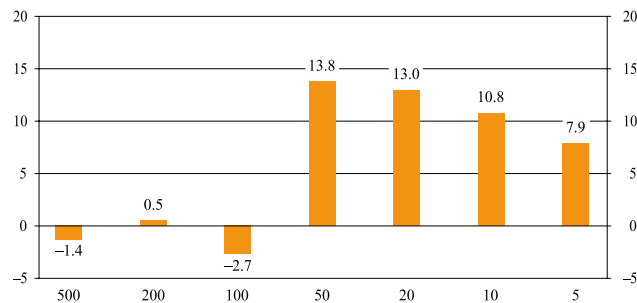
SKAIDRĀ NAUDA APGROZĪBĀ

2016. gada beigās apgrozībā bija Latvijas Bankas emitētās eiro banknotes un monētas 308.1 milj. eiro vērtībā (t.sk. 247.4 milj. eiro jeb 80.3% bija banknotes un 60.7 milj. eiro jeb 19.7% – monētas).

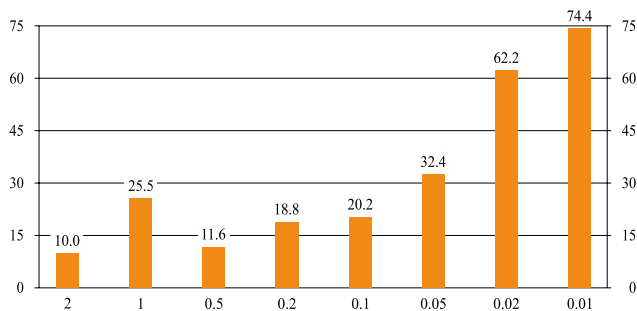
Vērtējot pēc banknošu skaita, Latvijas Bankas emisija 2016. gada laikā pieauga par 7.9% un gada beigās sasniedza 41.9 milj. eiro banknošu. Visvairāk no Latvijas Bankas emitētajām eiro banknotēm apgrozībā 2016. gada beigās bija 50 eiro un 20 eiro banknošu (attiecīgi 13.8 milj. un 13.0 milj.; sk. 14. att.).

Savukārt Latvijas Bankas eiro monētu emisija, vērtējot pēc skaita, 2016. gadā pieauga par 19.5%, decembra beigās sasniedzot 255.1 milj. eiro monētu. No Latvijas Bankas emitētajām eiro monētām 2016. gada beigās apgrozībā visvairāk bija 1 centa un 2 centu monētu (attiecīgi 74.4 milj. un 62.2 milj.; sk. 15. att.).

14. attēls

**LATVIJAS BANKAS NETO EMITĒTĀS
EIRO BANKNOTES**
(2016. gada beigās; nominālvērtība; skaits milj.)

15. attēls

**LATVIJAS BANKAS NETO EMITĒTĀS
EIRO MONĒTAS**
(2016. gada beigās; nominālvērtība; skaits milj.)

No kredītiestādēm saņemtās skaidrās naudas nolietotības pakāpes un īstuma pārbaudi Latvijas Bankā nodrošināja automatiskās naudas apstrādes sistēmas, 2016. gadā apstrādājot 138.8 milj. banknošu. 20.5% (28.5 milj.) no apstrādātajām banknotēm tika atzītas par apgrozībai nederīgām un iznīcinātas (2015. gadā – attiecīgi 16.6% un 23.3 milj.).

2016. gadā Latvijas Banka turpināja to komersantu reģistrāciju un darbības kontroli, kuri veic eiro banknošu un monētu apstrādi un laišanu otrreizējā apgrozībā. Komersants ir tiesīgs veikt eiro banknošu un monētu apstrādi un laišanu otrreizējā apgrozībā Latvijas Republikā, reģistrējoties Latvijas Bankā kā skaidrās naudas apstrādes iestāde. 2016. gada beigās Latvijā bija reģistrēti 70 skaidrās naudas apstrādes iestāžu. Latvijas Banka skaidrās naudas apstrādes iestāžu darbību pārbaudīja, novērtējot to darbības atbilstību skaidrās naudas apstrādi regulējošajos normatīvajos aktos noteiktajām prasībām.

Latvijas Banka 2016. gada 1. jūlijā no Valsts policijas pārņēma Valsts analīzes centra un Monētu valsts analīzes centra funkcijas, nodrošinot Latvijas teritorijā konstatēto aizdomīgo naudas zīmju identifikāciju. 2016. gadā atklāto viltojumu nominālvērtību summa (69.9 tūkst. eiro) veidoja 0.02% no apgrozībā esošās Latvijas Bankas emitētās skaidrās naudas apjoma (2015. gadā – attiecīgi 115.9 tūkst. eiro un 0.02%). 2016. gadā tika konstatētas 1 277 viltotas eiro banknotes un 300 viltotu eiro monētu.

Pārņemot Valsts analīzes centra un Monētu valsts analīzes centra funkcijas, būtiski (vairāk nekā divas reizes) samazinājās naudas zīmju ekspertīzes laiks, jo saruka laiks no viltojuma atklāšanas līdz brīdim, kad tas nonāk Valsts analīzes centrā un Monētu valsts analīzes centrā. Kompetentās iestādes atzinums par konstatētajiem viltojumiem tiek nosūtīts Valsts policijai jautājuma izlemšanai par kriminālprocesa uzsākšanu mazāk nekā divu nedēļu laikā no aizdomīgas naudas zīmes iesniegšanas brīža Valsts analīzes centrā un Monētu valsts analīzes centrā.

2016. gadā turpinājās lata naudas zīmju apmaiņa pret eiro naudas zīmēm, apmainot lata banknotes un monētas 3.9 milj. latu vērtībā (3.3 milj. latu banknotēs un 0.6 milj. latu monētās). 2016. gada beigās vēl nebija apmainītas lata banknotes 46.8 milj. latu vērtībā un lata monētas – 44.5 milj. latu vērtībā, t.sk. visvairāk bija neapmainītu 5 latu un 20 latu banknošu (attiecīgi 1.8 milj. un 0.9 milj.) un 1 santīma un 2 santīmu monētu (attiecīgi 150.6 milj. un 90.5 milj.).

2016. gadā Latvijas Banka turpināja mākslinieciski augstvērtīgu kolekcijas un piemiņas

monētu izlaišanu, aptverot dažādas Latviju raksturojošas kultūrvēsturiskas tēmas. "Pasaku monēta II. Eža kažociņš" (apgrozībā no 19.04.2016.) aktualizēja populāras pasakas vēstījumu. Dekoratīvās mākslas un dizaina muzejā tika prezentēta Latvijas nacionālās kultūras lepnumam – porcelāna un fajansa trauku apgleznošanas darbnīcai "Baltars" – veltīta kolekcijas monēta lēzena šķīvja formā ""Baltars". Porcelāns" (apgrozībā no 09.08.2016.). Sadarbībā ar Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameru tapa uzņēmējdarbībai veltīta monēta "Nacionālais uzņēmējs" (apgrozībā no 13.09.2016.). "Zelta saktas. Ripsakta" (apgrozībā no 10.11.2016.) ievadīja Latvijas saktām veltīto eiro zelta kolekcijas monētu sēriju, kas rotās Latviju valsts 100 gadu jubilejā. Latvijas Nacionālajā mākslas muzejā pie Jaņa Rozentāla slavenās gleznas "Princese ar pērtiķi" oriģināla tika prezentēta mākslinieka 150 gadu jubilejai veltītā sudraba monēta "Janis Rozentāls" (apgrozībā no 23.11.2016.) ar šīs gleznas attēlu. Ražīgo gadu monētu mākslā noslēdza Ziemassvētku kauju 100 gadu atcerei veltītas monētas "Ziemassvētku kaujas" (apgrozībā no 06.12.2016.) un inovatīvās monētas "Zeme" (apgrozībā no 22.12.2016.) izlaidšana.

2 EIRO PIEMIŅAS MONĒTAS

LATVIJAS BRŪNĀ

Kalta 2016. g. *UAB Lietuvos monetų kalykla* (Lietuva)
Monētas nacionālās puses mākslinieki: Gunārs Lūsis
(grafiskais dizains), Jānis Strupulis (plastiskais veidojums)
Attēlota gov.

VIDZEME

Kalta 2016. g. *UAB Lietuvos monetų kalykla* (Lietuva)
Monētas nacionālās puses mākslinieki: Laimonis Šēnbergs
(grafiskais dizains), Jānis Strupulis (plastiskais veidojums)
Attēlots Vidzemes ģerbonis.

Svars: 8.50 g; diametrs: 25.75 mm; biezums: 2.20 mm
Forma: apaļa; krāsa: ārējā daļa – sudraba, iekšējā daļa – zelta
Sastāvs: ārējā daļa – vara un niķeļa sakausējums (Cu, Ni), iekšējā daļa – trīs slāņi: niķeļa, vara un cinka sakausējums (Ni, Cu, Zn; Ni, Ni, Cu, Zn)
Monētas josta – ar uzrakstu * DIEVS * SVĒTĪ * LATVIJU.
Monētas kopējās puses mākslinieks Luks Luikss (*Luc Luyckx*)

5 EIRO KOLEKCIJAS MONĒTAS

PASAKU MONĒTA II. EŽA KAŽOCIŅŠ

Svars: 28.28 g, forma: ovāla, garums: 42.00 mm, platums: 35.00 mm
Metāls: 925° sudrabs, kvalitāte: *proof*
Kalta 2016. g. *UAB Lietuvos monetų kalykla* (Lietuva)
Mākslinieces: Gundega Muzikante
(grafiskais dizains), Ligita Franckeviča
(plastiskais veidojums)

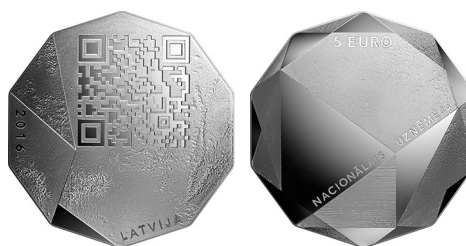

"BALTARS". PORCELĀNS

Svars: 18.00 g, diametrs: 38.61 mm, ar lēzenu ieliekumu
Metāls: 925° sudrabs, kvalitāte: *proof*, ar krāsainu uzdrukumu reversā
Kalta 2016. g. *UAB Lietuvos monetų kalykla* (Lietuva)
Māksliniece: Frančeska Kirke (grafiskais dizains)

NACIONĀLAIS UZŅĒMĒJS

Svars: 30.30 g, desmitstūra malas garums: 12.00 mm
 Metāls: 925° sudrabs, kvalitāte: *proof*
 Kalta 2016. g. *UAB Lietuvos monetų kalykla* (Lietuva)
 Mākslinieki: Paulis Liepa (grafiskais dizains), Ivars Drulle (plastiskais veidojums)

ZELTA SAKTAS. RIPSAKTA

Svars: 3.10 g, forma: neregulārs aplis, diametrs: 18.00 mm
 Metāls: 999.9° zelts, kvalitāte: *proof*
 Kalta 2016. g. *Münze Österreich Aktiengesellschaft* (Austrija)
 Mākslinieces: Ingūna Elere (grafiskais dizains), Solvita Rulle (plastiskais veidojums)

JANIS ROZENTĀLS

Svars: 62.00 g, forma: taisnstūris; izmērs: 80.00 mm × 38.00 mm
 Metāls: 925° sudrabs, kvalitāte: *proof*; ar krāsainu uzdruku reversā
 Kalta 2016. g. *Koninklijke Nederlandse Munt* (Nīderlande)
 Mākslinieki: Sandra Krastiņa (grafiskais dizains), Jānis Strupulis (aversa plastiskais veidojums)

ZIEMASSVĒTKU KAUJAS

Svars: 28.00 g, forma: regulārs sešstūris; garākā diagonāle: 38.61 mm
 Metāls: 925° sudrabs, kvalitāte: *proof*
 Kalta 2016. g. *UAB Lietuvos monetų kalykla* (Lietuva)
 Mākslinieki: Kristaps Ģelzis (grafiskais dizains), Ligita Franckeviča (plastiskais veidojums)

ZEME

Sudraba svars: 14.00 g (monētas kopējais svars – 20.00 g)
 Diametrs: 40.00 mm (ārējā gredzena platums – 4.00 mm; perlukora gredzena platums – 12.00 mm; Zemes atveida diametrs – 8.00 mm)
 Materiāli: 925° sudrabs un perlukors
 Sudraba kaluma kvalitāte: *proof*
 Kalta 2016. g. *UAB Lietuvos monetų kalykla* (Lietuva)
 Mākslinieks: Mārcis Kalniņš (grafiskais dizains)

2016. gadā Latvijas Banka laida apgrozībā arī divas 2 eiro piemiņas monētas – monētu "Latvijas brūnā" (apgrozībā no 19.07.2016.) un monētu "Vidzeme" (apgrozībā no 15.11.2016.), kas ir pirmā četru ar Latvijas kultūrvēsturisko apgabalu ģerboņiem rotātu monētu sērijā, kura veltīta valsts 100 gadu jubilejai.

Latvijas Bankas kolekcijas monētas 2016. gadā saņēma atzinību Krievijas numismātikas publikāciju izdevniecības *Watermark* starptautiskajā konkursā "Monētu zvaigznājs". Monēta "Melanholiskais valsis" ieguva 1. vietu nominācijā "Veiksmīgs mākslinieciskais risinājums", monēta "Rainis un Aspazija" – 1. vietu nominācijā "Unikāls idejas risinājums" un monēta "Vērdīnam 500" – 2. vietu nominācijā "Monētu klasika".

Latvijas Banka 2016. gada martā rīkoja tradicionālo sabiedrības aptauju "Latvijas gada monēta 2015". Tas ir lielākais monētu mākslas notikums Latvijā, kas aktualizē mākslinieku ieguldījumu šajā mākslas žanrā un rāda, kādas tēmas un mākslinieciskie risinājumi sabiedrībai šķiet pievilcīgi. Par "Latvijas gada monētu 2015" tika atzīta "Pasaku monēta I. Picci kaķi". Par šo sudraba monētu balsoja trešā daļa no 12.6 tūkst. aptaujas dalībnieku.

MAKSĀJUMU UN NORĒĶINU SISTĒMAS

TARGET2-LATVIJA SISTĒMAS DARBĪBA

Eirosistēmas uzturētā TARGET2 sistēma 2016. gadā bija viena no lielākajām maksājumu sistēmām pasaulē. Tā nodrošina reālā laika bruto norēķinus eiro, lai atbalstītu Eurosistēmas monetārās politikas operāciju un starpbanku tirgus darījumu veikšanu, klientu steidzamu maksājumu izpildi un citu maksājumu, vērtspapīru norēķinu un finanšu instrumentu klīringa sistēmu starpbanku norēķinu veikšanai. Latvijas Banka turpināja uzturēt TARGET2 komponentsistēmu Latvijā – TARGET2-Latvija sistēmu. TARGET2 sistēma un TARGET2 vērtspapīriem platforma, ko Eurosistēma izveidoja, lai saskaņotu Eiropas vērtspapīru tirgu, veidoja Eurosistēmas tirgus infrastruktūras vissvarīgākās sastāvdaļas.

2016. gadā Latvijas Banka kopā ar pārējām Eurosistēmas dalībniecēm turpināja vairākus TARGET2 sistēmas, t.sk. Latvijas Bankas uzturētās komponentsistēmas TARGET2-Latvija, attīstības projektus. Tika izstrādāta Eurosistēmas tirgus infrastruktūru ilgtermiņa attīstības stratēģija (*Vision 2020*), lai atbilstoši finanšu tehnoloģiju attīstībai modernizētu Eurosistēmas tirgus infrastruktūru un veicinātu maksājumu sistēmu raitu darbību. Lai veiktu TARGET2 sistēmas tehnisko un funkcionālo modernizāciju, paugstinātu informācijas drošību un kiberdrošību, izmantotu TARGET2 vērtspapīriem platformā lietotās jaunākās tehnoloģijas, kā arī optimizētu TARGET2 sistēmas un TARGET2 vērtspapīriem operacionālos izdevumus, tika uzsākta TARGET2 sistēmas apvienošanas ar TARGET2 vērtspapīriem platformu izvērtēšana. Apvienošanas guvumu analīze palīdzēs pārliecināties par iespēju un nepieciešamību sniegt jaunus maksājumu un vērtspapīru norēķinu pakalpojumus reālā laika bruto norēķinu jomā. Atsaucoties uz tirgus iniciatīvām, lai nākotnē ieviestu ātros maksājumus jeb t.s. zibmaksājumus eiro un lai izvairītos no Eiropas ātro maksājumu tirgus sadrumstalotības, Latvijas Banka kopā ar pārējām Eurosistēmas dalībniecēm sāka izvērtēt iespējas, kā TARGET2 sistēma varētu atbalstīt ātro maksājumu norēķinus nepārtraukti un katru dienu (t.s. 24/7/365 režīmā). 2017. gadā Eurosistēma pabeigs šo iespēju izvērtējumus, lai lemtu par jauno servisu ieviešanu TARGET2 sistēmā, t.sk. Latvijas Bankas uzturētajā TARGET2-Latvija komponentsistēmā.

2016. gadā Latvijas Banka veica nepieciešamos sagatavošanās darbus un testus, lai, izmantojot TARGET2-Latvija sistēmu, Latvijas Banka varētu nodrošināt raitu naudas norēķinu veikšanu Latvijas vērtspapīru tirgus dalībniekiem, kuri 2017. gada 18. septembrī uzsāks vērtspapīru norēķinus TARGET2 vērtspapīriem platformā. Eurosistēmas organizētais TARGET2 vērtspapīriem projekts, kurā piedalās arī Latvijas Banka, ir starptautiska

mēroga unikāls vērtspapīru norēķinu attīstības projekts, kas ietver visu 19 eiro zonas valstu un Dānijas, Ungārijas, Rumānijas un Šveices centrālo vērtspapīru depozitāriju darījumu norēķinus eiro vienotā TARGET2 vērtspapīru platformā. Līdz 2016. gada beigām 12 centrālo depozitāriju kopā ar šo valstu vērtspapīru tirgus dalībniekiem bija uzsākuši darbību TARGET2 vērtspapīru platformā.

2016. gadā TARGET2-Latvija sistēmas pieejamība bija 100%. TARGET2-Latvija sistēma vidēji dienā apstrādāja 1.3 tūkst. klientu maksājumu 98.6 milj. eiro apjomā un 0.3 tūkst. starpbanku maksājumu 816.0 milj. eiro apjomā.

2016. gadā TARGET2-Latvija sistēma apstrādāja 429.2 tūkst. maksājumu 235.1 mljrd. eiro apjomā (sk. 3. tabulu). Maksājumu kopskaits salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu palielinājās par 19.5%, bet kopapjoms samazinājās par 11.2%. Maksājumu kopapjoma sarukums turpinājās kopš 2015. gada vidus, kad dažas Ziemeļvalstu grupas kredītiestādes mainīja likviditātes pārvaldīšanas metodes, samazinot likviditātes pārvedumu biežumu, TARGET2-Latvija komponentsistēmā uzglabājot naudas līdzekļus un nepārskaitot tos uz citu valstu TARGET2 komponentsistēmām. TARGET2-Latvija sistēmā mēnesī apstrādāto maksājumu skaits bija svārstīgāks nekā šo maksājumu apjoms (sk. 16. att.).

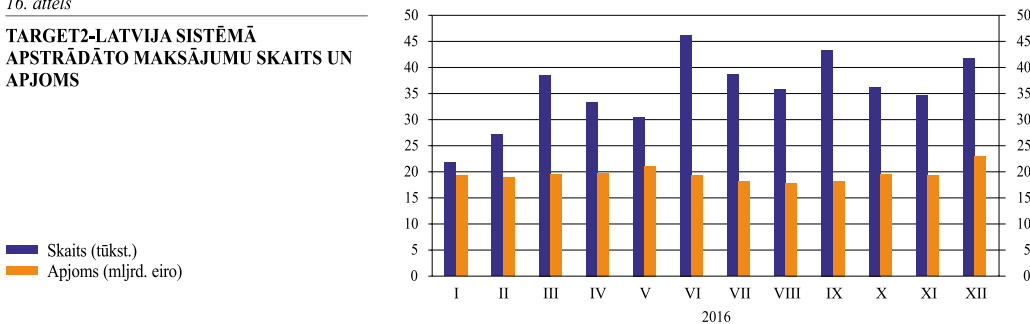
3. tabula

TARGET2-LATVIJA SISTĒMĀ APSTRĀDĀTIE MAKSĀJUMI

	Skaits (tūkst.)			Apjoms (mljrd. eiro)		
	Starpbanku maksājumi	Klientu maksājumi	Kopējais skaits	Starpbanku maksājumi	Klientu maksājumi	Kopējais apjoms
2016	89.8	339.4	429.2	209.7	25.4	235.1
2015	68.3	290.8	359.1	243.6	21.1	264.7
2014	75.1	281.2	356.3	326.9	16.1	343.0
2013	38.3	311.5	349.8	116.4	15.6	132.0
2012	35.7	292.4	328.1	173.1	12.9	186.0

16. attēls

TARGET2-LATVIJA SISTĒMĀ APSTRĀDĀTO MAKSĀJUMU SKAITS UN APJOMS

2016. gada beigās TARGET2-Latvija sistēmas dalībnieces bija 21 kredītiestāde, Valsts kase un Latvijas Banka. TARGET2-Latvija sistēma nodrošināja arī EKS sistēmas, LCD vērtspapīru norēķinu sistēmas un SIA "First Data Latvia" karšu norēķinu sistēmas galanorēķinus eiro.

LATVIJAS BANKAS UZTURĒTĀS EKS SISTĒMAS DARBĪBA UN MAKSĀJUMU PAKALPOJUMI

Latvijas Bankas uzturētā EKS sistēma turpināja nodrošināt modernus un efektīvus klientu maksājumus eiro SEPA ietvaros Latvijas kredītiestādēm un Valsts kasei. EKS sistēma veica pilnībā automatizētu SEPA kredīta pārvedumu apstrādi EKS sistēmas kliringa servisā ar norēķinu septiņas reizes dienā Latvijas Bankā atvērtajos dalībnieku norēķinu kontos TARGET2-Latvija sistēmā.

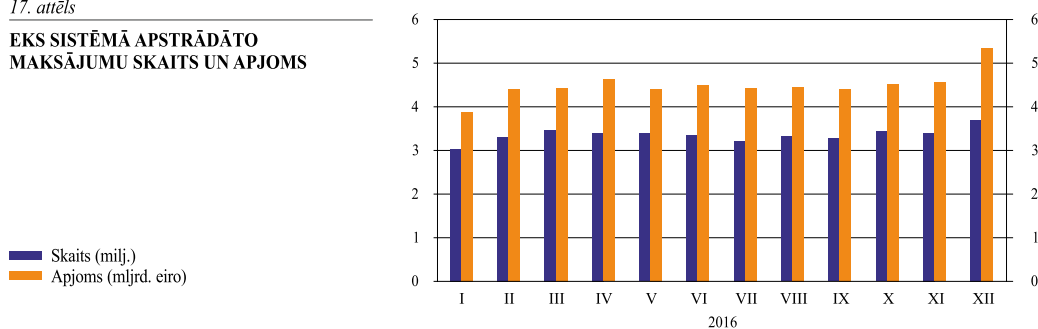
Lai attīstītu un pilnveidotu EKS sistēmu un atbalstītu inovatīvo maksājumu instrumentu attīstību valstī, 2016. gadā Latvijas Banka sadarbībā ar Latvijas kredītiestādēm veiksmīgi turpināja zibmaksājumu servisa izveidi EKS sistēmā. Šis serviss ļaus kredītiestāžu klientu

maksājumu izpildi veikt dažu sekunžu laikā un būs pieejams 24/7/365 režīmā. Serviss orientēts uz privātpersonu un uzņēmumu neliela apjoma maksājumu izpildi. Latvijas Banka plāno realizēt šo inovatīvo finanšu pakalpojumu projektu 2017. gada augustā. Lai nodrošinātu Latvijas iedzīvotājiem pieeju zibmaksājumu izmantošanai, Latvijas Banka veidos EKS sistēmas ātro maksājumu servisa savienojumus ar citām ātro maksājumu sistēmām Eiropā, kas ļaus veikt zibmaksājumus starp visām Latvijas kredītiestādēm neatkarīgi no to dalības EKS sistēmā, kā arī veikt šādus maksājumus SEPA ietvaros.

2016. gadā EKS sistēma, kas paredzēta liela skaita neliela apjoma klientu maksājumu apstrādei, vidēji dienā veica 156.9 tūkst. klientu maksājumu 210.1 milj. eiro apjomā. EKS sistēmas pieejamība bija 99.78%. EKS sistēmā veikti 40.3 milj. maksājumu 54.0 mljrd. eiro kopapjomā, salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu palielinoties attiecīgi par 6.0% un 3.0%. Turpinājās 2015. gadā novērotā tendence – vislielākais EKS sistēmā apstrādāto maksājumu skaits un apjoms bija decembrī, bet mazākais – janvārī (sk. 17. att.).

17. attēls

EKS SISTĒMĀ APSTRĀDĀTO MAKSĀJUMU SKAITS UN APJOMS

2016. gada beigās EKS sistēmā kā tiešās dalībnieces piedalījās 15 kredītiestāžu, Valsts kase un Latvijas Banka, kā arī divi netiešie dalībnieki.

Latvijas Banka nodrošināja SEPA kredīta pārvedumu veikšanu arī saviem klientiem, t.sk. krājaizdevu sabiedrībām, izmantojot netiešo dalību EKS sistēmā, kas deva iespēju nosūtīt un saņemt maksājumus eiro visā SEPA. Pārējiem klientiem, kuri nebija pievienojušies SEPA kredīta pārvedumu shēmai, Latvijas Banka nodrošināja pieeju SEPA, iesniedzot kredīta pārvedumus to vārdā. 2016. gadā Latvijas Banka sniedza maksājumu pakalpojumus eiro FKTK un Latvijas, ārvalstu un starptautiskajām finanšu iestādēm, apstrādājot maksājumus 1.3 mljrd. eiro apjomā (2015. gadā – 2.1 mljrd. eiro apjomā).

MAKSĀJUMU UN VĒRTSPAPĪRU NORĒĶINU SISTĒMU PĀRRAUDZĪBA

Latvijas Banka 2016. gadā piedalījās kopējā Eirosistēmas organizētajā maksājumu un vērtspapīru norēķinu pārraudzībā, sekmējot efektīvu un drošu maksājumu sistēmu attīstību ES (īpaši – Latvijā). Līdz ar digitālo finanšu tehnoloģiju jeb t.s. *FinTech* straujo attīstību Latvijas Banka iesaistījās vairākos inovatīvo maksājumu pārraudzības projektos. Viens no nozīmīgākajiem darbiem attiecībā uz Latvijas maksājumu sistēmām bija Latvijas Bankas inovatīvā ātro maksājumu servisa izveides EKS sistēmā pārraudzība, sniedzot priekšlikumus par nepieciešamiem finanšu risku mazināšanas pasākumiem un plānotā servisa atbilstību labākajai šādu maksājumu servisu darbības praksei. Lai veicinātu inovatīvu norēķinu attīstību Latvijā, maksājumu pakalpojumu plašāku pieejamību Latvijas iedzīvotājiem un uzņēmējiem un Latvijas finanšu tehnoloģiju nozares konkurētspēju maksājumu jomā, 2016. gadā Latvijas Banka veica papildu izpēti un sagatavoja priekšlikumu EEZ licencēto maksājuma iestāžu un elektroniskās naudas iestāžu klientu SEPA kredīta pārvedumu veikšanai, izmantojot Latvijas Bankas maksājumu infrastruktūru¹. 2016. gadā bija vērojams straujš sadalītās virsgrāmatas tehnoloģijas (*distributed ledger technology*) popularitātes pieaugums. Tehnoloģijai ir potenciāls procesu efektivitātes palielināšanai un izmaksu samazināšanai finanšu sektora datu un darījumu uzskaitē.

¹ Latvijas Bankas padome 2017. gada 16. janvārī apstiprināja attiecīgos "Latvijas Bankas klientu norēķinu kontu apkalpošanas noteikumu" grozījumus.

Lai pārlicinātos par EKS sistēmas drošību, raitu darbību un atbilstību starptautiskajiem standartiem attiecībā uz juridisko un operacionālo risku mazināšanu, Latvijas Banka veica EKS sistēmas un EKS sistēmas savienojuma ar *EBA Clearing* uzturēto STEP2 sistēmu pārraudzības novērtējumu par atbilstību starptautiskajiem "Finanšu tirgus infrastruktūras principiem" (*Principles for financial market infrastructures*; tālāk tekstā – FTIP). Latvijas Banka pabeidza EKS sistēmas pārraudzības novērtējumu Eirosistēmas visu eiro zonā darbojošos neliela apjoma klientu maksājumu sistēmu pārraudzības novērtējuma atbilstoši FTIP ietvaros. 2017. gadā plānota visu visaptverošā novērtējuma ietvaros veikto novērtējumu profesionālapskate (*peer review*) ar mērķi nodrošināt vienlīdzīgu pieeju eiro zonā darbojošos neliela apjoma maksājumu sistēmu pārraudzības vērtējumā. Saskaņā ar ECB maksājumu sistēmu pārraudzības metodoloģiju atbilstība attiecīgajiem FTIP un sistēmu savienojuma standartiem tiek iedalīta četros līmeņos: pilnīga atbilstība, vispārīga atbilstība, daļēja atbilstība un neatbilstība. Latvijas Banka EKS sistēmas un EKS sistēmas savienojuma ar *EBA Clearing* uzturēto STEP2 sistēmu pārraudzības novērtējumā konstatēja, ka EKS sistēma un savienojums pilnīgi atbilst visiem attiecināmajiem FTIP un sistēmu savienojuma standartiem.

Vērtspapīru norēķinu sistēmu pārraudzības jomā Latvijas Banka sadarbībā ar *Eesti Pank* un *Lietuvos bankas* veica Baltijas valstu centrālo vērtspapīru depozitāriju apvienošanās projekta pārraudzību, lai veicinātu projekta attīstību atbilstoši starptautiskajiem principiem, labākajai vērtspapīru norēķinu sistēmu darbības praksei un Latvijas un ES tiesību aktiem, kā arī lai nodrošinātu Latvijas vērtspapīru tirgus sekmīgu pievienošanos TARGET2 vērtspapīriem platformai. Baltijas valstu centrālo vērtspapīru depozitāriju apvienošanās projekta rezultātā 2017. gadā plānots izveidot vienu centrālo depozitāriju Latvijā, LCD pārņemot Igaunijas un Lietuvas centrālo vērtspapīru depozitāriju saistības un mainot nosaukumu uz *Nasdaq CSD SE*. *Nasdaq CSD SE* uzturēs trīs vērtspapīru norēķinu sistēmas attiecīgi saskaņā ar Latvijas, Lietuvas un Igaunijas tiesību aktiem, kuras darbosies vienotā norēķinu platformā. *Nasdaq CSD SE* plāno sākt darbību pēc centrālā vērtspapīru depozitārija licences saņemšanas ar pievienošanos Eirosistēmas TARGET2 vērtspapīriem platformai 2017. gada septembrī. Latvijas Banka koordinēja Baltijas valstu centrālo banku kopīgu *Nasdaq CSD SE* vērtspapīru norēķinu sistēmu pārraudzības novērtējumu par atbilstību FTIP, kā arī piedalījās FKTK organizētā Baltijas valstu uzraudzības un pārraudzības iestāžu sadarbībā, kas nepieciešama, lai sagatavotos *Nasdaq CSD SE* licencēšanai un uzraudzībai, sniedzot viedokli par sadarbības procedūrām un par vērtspapīru norēķinu sistēmu pārraudzības jautājumiem.

Latvijas Banka 2016. gadā novērtēja, cik lielas izmaksas 2014. gadā (pirmajā gadā pēc eiro ieviešanas) bija tirgotājiem, pakalpojumu sniedzējiem un finanšu institūcijām, lai sabiedrībai – fiziskajām un juridiskajām personām – būtu iespēja veikt maksājumus, norēķinoties par precēm un pakalpojumiem Latvijā (tālāk tekstā – sabiedrības izmaksas). 2011. gadā šāds novērtējums tika veikts par 2009. gadu. Saskaņā ar novērtējuma rezultātiem 2014. gadā Latvijā maksājumu kopējās sabiedrības izmaksas bija 206.3 milj. eiro jeb 0.86% no IKP (2009. gadā – 172.9 milj. eiro jeb 0.93% no IKP). Salīdzinājumā ar 2009. gadu tās pieauga par 33.4 milj. eiro jeb 19.3%. 2014. gadā vislielākās bija skaidrās naudas maksājumu sabiedrības izmaksas (103.0 milj. eiro; sk. 18. att.), lai gan to īpatsvars kopējās sabiedrības izmaksās samazinājās līdz 49.9% (2009. gadā – 54.2%).

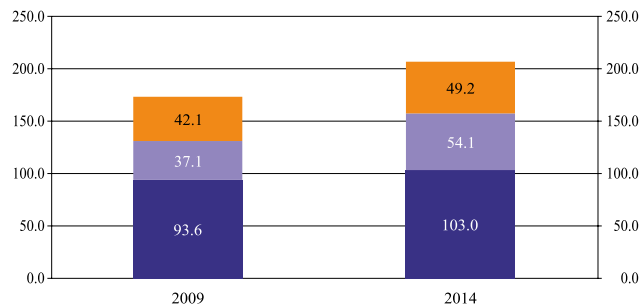
No kopējām sabiedrības izmaksām 2014. gadā finanšu institūciju – kredītiestāžu, Latvijas Bankas un starpbanku maksājumu infrastruktūras operatoru – izmaksas bija 111.0 milj. eiro, bet tirgotāju un pakalpojumu sniedzēju izmaksas – 95.3 milj. eiro.

Saskaņā ar šo novērtējumu 2014. gadā katrs Latvijas iedzīvotājs vidēji bija veicis 455 maksājumus (par 14.3% jeb 57 maksājumiem vairāk nekā 2009. gadā). Viszēmākās bija viena skaidrās naudas maksājuma sabiedrības izmaksas, bet visaugstākās – viena kredīta pārveduma sabiedrības izmaksas (attiecīgi 16.4 centi un 48.9 centi; sk. 4. tabulu). Salīdzinājumā ar 2009. gadu pieauga tikai viena skaidrās naudas maksājuma sabiedrības

18. attēls

SABIEDRĪBAS IZMAKSAS MAKSĀŠANAS
LĪDZEKĻU DALĪJUMĀ
(milj. eiro)

■ Kredīta pārvedumi
■ Karšu maksājumi
■ Skaidrās naudas maksājumi

4. tabula

VIENA MAKSĀJUMA SABIEDRĪBAS
IZMAKSAS

Maksājuma veids	2014. gadā (centos)	2009. gadā (centos)	Pārmaiņas	
			centos	%
Skaidrās naudas maksājums	16.4	12.7	3.7	29.1
Karšu maksājums	31.5	47.4	-8.0	20.2
Kredīta pārvedums	48.9	56.9	-15.9	24.6

izmaksas. Savukārt nozīmīgāk samazinājās viena kredīta pārveduma sabiedrības izmaksas (par 24.6% jeb 15.9 centiem).

Latvijas Banka apkopoja datus par klientu izmantotajiem maksāšanas līdzekļiem (sk. 5. tabulu). 2016. gadā Latvijā kopumā veikti 399.3 milj. bezskaidrās naudas maksājumu 289.6 mljrd. eiro apjomā. Salīdzinājumā ar 2015. gadu kopējais bezskaidrās naudas maksājumu skaits pieauga par 10.2%, un to galvenokārt nodrošināja karšu maksājumi, kas bija visbiežāk lietotie bezskaidrās naudas maksājumi. Kopumā 2016. gadā tika veikti 242.8 milj. karšu maksājumu 4.6 mljrd. eiro apjomā. Karšu maksājumu skaits salīdzinājumā ar 2015. gadu pieauga par 12.8%, bet apjoms – par 8.6%. Otrs plašāk izmantotais bezskaidrās naudas maksāšanas līdzeklis bija klientu kredīta pārvedumi, kuru skaits 2016. gadā sasniedza 156.0 milj. (gada pieaugums – 6.0%), bet apjoms bija 284.8 mljrd. eiro (samazinājums – 21.2%). Citi maksāšanas līdzekļi (čeki, e-naudas maksājumi un pārējie maksāšanas līdzekļi) tika izmantoti samērā reti.

5. tabula

LATVIJĀ LIETOTIE BEZSKAIDRĀS
NAUDAS MAKSĀŠANAS LĪDZEKĻI

	Skaits (milj.)			Apjoms (mljrd. eiro)	Apjoms (mljrd. eiro)			
	Klientu kredīta pārvedumi	Karšu maksājumi	Tiešais debets, čeki, e-naudas maksājumi, pārējie maksāšanas līdzekļi		Klientu kredīta pārvedumi	Karšu maksājumi	Tiešais debets, čeki, e-naudas maksājumi, pārējie maksāšanas līdzekļi	
2016	156.0	242.8	0.5	399.3	284.8	4.6	0.2	289.6
2015	145.9	215.2	0.1	361.2	361.9	4.2	0.0	366.1
2014	138.3	191.0	5.0	334.3	437.9	3.8	0.3	442.0
2013	139.7	151.6	6.4	297.7	575.7	3.2	0.3	579.2
2012	130.3	128.0	5.7	264.0	488.9	2.7	0.3	491.9

2016. gadā Latvijas Banka piedalījās ECB konsultācijās un diskusijās, līdzdarbojoties droša un saskaņota maksājumu tirgus izveidē Eiropā un aizstāvot Latvijas maksājumu tirgus intereses. Latvijas Banka sadarībā ar FKTK turpināja aktīvu dalību ECB dibinātajā Eiropas klientu maksājumu drošības forumā, sadarībā ar EBI izstrādājot vadlīnijas un tehniskos standartus tirgus dalībnieku drošai komunikācijai un lietotāju stingrai autentifikācijai, ko nosaka atjaunotā Maksājumu pakalpojumu direktīva¹. Šādi

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 25. novembra Direktīva (ES) 2015/2366 par maksājumu pakalpojumiem iekšējā tirgū, ar ko groza Direktīvas 2002/65/EK, 2009/110/EK un 2013/36/ES un Regulu (ES) Nr. 1093/2010 un atceļ Direktīvu 2007/64/EK.

tehniskie standarti nepieciešami, lai uzlabotu patērētāju aizsardzību, veicinātu inovācijas un palielinātu maksājumu pakalpojumu drošību.

FINANŠU STABILITĀTE

Sadarbojoties ar FKTK, Latvijas Banka 2016. gadā sniedza analītisko ieguldījumu Latvijas C-SNI kapitāla rezerves prasību metodes izstrādāšanā un kapitāla rezerves prasību līmeņa noteikšanā. 2016. gada oktobrī FKTK pieņēma lēmumu noteikt C-SNI kapitāla rezerves prasības sešām Latvijas kredītiestādēm.

Balstoties uz Latvijas Bankas ekspertīzi ekonomisko ciklu izvērtēšanā, ESRK rekomendācijām un labāko starptautisko praksi, Latvijas Banka veica ekonomisko analīzi, kas palīdz pieņemt lēmumus par preciklisko kapitāla rezervi kredītiestādēm. Latvijas Banka iesniedza analīzes rezultātus FKTK – iestādei, kas ir atbildīga par precikliskās kapitāla rezerves noteikšanu Latvijā.

Latvijas Banka turpināja aktīvi konsultēt Latvijas valdību finanšu sektora attīstības plāna, dažādu likumdošanas iniciatīvu, Ministru kabineta noteikumu un citu normatīvo aktu izstrādē. Latvijas Banka sniegusi viedokli par ES tiesību aktu un to grozījumu projektiem.

Pilnveidojot stresa testēšanas metodoloģiju, tika izveidots mikrosimulāciju modelis māj-saimniecību finanšu ievainojamības stresa testēšanai, izmantojot pirmās Latvijā veiktās māj-saimniecību finanšu un patēriņa aptaujas¹ datus. Tika uzlabota arī jutīguma stresa testu metodoloģija, pārejot no kredītiestāžu individuālā līmeņa pārskatiem uz konsolidētajiem uzraudzības pārskatiem. Tādējādi konsolidētajā stresa testā tiek ņemta vērā pilnīga informācija par kredītiestāžu meitas sabiedrību kredītiem un parāda vērtspapīriem.

Latvijas Banka piedalījās gan ECB Makrolīmeņa uzraudzības foruma, gan ECB Uzraudzības valdes darbā. Iesaistoties ECB makroprudenciālās uzraudzības politikas īstenošanā, Latvijas Banka ciešā sadarbībā ar FKTK sniedza ieguldījumu eiro zonas sistēmisko risku finanšu stabilitātes novērtējumā, finanšu stabilitātes analīzes rīku izstrādē un makrolīmeņa uzraudzības politikas instrumentu novērtējumā, piedaloties Eirosistēmas/ECBS Finanšu stabilitātes komitejas un tās grupu (Makrolīmeņa uzraudzības politikas grupas un Makrolīmeņa uzraudzības analīzes grupas) darbā. Ekspertu līmenī Latvijas Banka aktīvi piedalījās ECB Makrolīmeņa uzraudzības politikas grupas apakšgrupā, kas, izmantojot mikrolīmeņa datus, novērtēja uz aizņēmēju vērsto makroprudenciālās uzraudzības instrumentu ietekmi uz kredītēšanu un nekustamā īpašuma tirgu.

Paralēli minētajām eiro zonas darba grupām Latvijas Banka līdzdarbojās ESRK Konsultatīvajā speciālistu komitejā un tās darba grupās (Analīzes darba grupā un Instrumentu darba grupā) ESRK politikas un analīzes dokumentu izstrādē un viedokļa formulēšanā.

2016. gadā turpinājās un tika pastiprināta Ziemeļvalstu un Baltijas valstu sadarbība finanšu stabilitātes jomā. Ziemeļvalstu un Baltijas valstu Makroprudenciālās uzraudzības foruma ietvaros turpinājās valstu centrālo banku un nacionālo uzraudzības iestāžu vadības līmeņa informācijas apmaiņa par finanšu stabilitātes jautājumiem. Ziemeļvalstu un Baltijas valstu Stabilitātes grupas ietvaros tika aktivizēta informācijas apmaiņa par finanšu stabilitātes un sistēmisko risku jautājumiem plašākā formātā – kopā ar valstu Finanšu ministriju pārstāvjiem. Tika izstrādāts Ziemeļvalstu un Baltijas valstu centrālo banku saprašanās memorands saistībā ar starpvalstu banku grupu darbību Ziemeļvalstu un Baltijas reģionā. Ziemeļvalstu un Baltijas valstu Makroprudenciālās uzraudzības foruma ietvaros turpinājās arī apakšgrupu darbs precikliskās kapitāla rezerves noteikšanas analītisko jautājumu izpētē un regulējošo prasību savstarpējās atzīšanas juridisko un praktisko aspektu izstrādē.

¹ Eiro zonas valstu kopējs projekts, kuru koordinē ECB.

KREDĪTU REĢISTRA DARBĪBA

Latvijas Banka uztur Kredītu reģistru, kurā tiek uzkrātas ziņas par fizisko un juridisko personu kredītsaistībām un sniegtajiem galvojumiem, vācot un glabājot Kredītu reģistrā ziņas par tā dalībnieku (kredītiestāžu, kredītiestāžu meitas sabiedrību (līzinga sabiedrību), citu komercsabiedrību, kurām ir ciešas attiecības ar kredītiestādēm, krājaizdevu sabiedrību, apdrošinātāju un AS "Attīstības finanšu institūcija Altum") aizņēmējiem un aizņēmēju galvotājiem, to kredītiem un pieļautajiem maksājumu kavējumiem. Izmantojot Kredītu reģistrā iekļautās ziņas, Kredītu reģistra dalībniekiem ir iespēja novērtēt tās personas kredītspēju, kura piesakās kredīta saņemšanai vai vēlas sniegt galvojumu par citas personas saistībām. Tādējādi, izmantojot Kredītu reģistrā iekļautās ziņas, tiek veicināta godprātīga un atbildīga aizdošana un aizņemšanās, stiprinot Latvijas finanšu stabilitāti.

Vienlaikus Kredītu reģistrs nodrošina informāciju Latvijas Bankas un FKTK uzdevumu veikšanai, sniedz ieguldījumu ECBS uzdevumu izpildē, kā arī nodrošina valsts institūcijām papildu iespējas saņemt ziņas, kas nepieciešamas, lai tās veiktu analīzi normatīvajos aktos noteikto uzdevumu ietvaros.

Latvijas Banka nodrošina, ka jebkura persona bez maksas var saņemt par sevi Kredītu reģistrā iekļautās ziņas. 2016. gadā šo iespēju Latvijas Bankā klātienē izmantoja 4.8 tūkst. personu (2015. gadā – 4.5 tūkst. personu). Savukārt elektroniskā veidā nekavējoties par sevi Kredītu reģistrā iekļautās ziņas fiziskā persona var saņemt interneta vietnē <https://manidati.kreg.lv>, un gada laikā fiziskās personas elektroniskā veidā ziņas par sevi pieprasīja 949 reizes (2015. gadā – 911 reizi). Kredītu reģistra dalībnieki savu esošo vai iespējamo aizņēmēju un aizņēmēju galvnieku kredītspējas vērtēšanai Kredītu reģistrā veica 12.4 milj. pieprasījumu (2015. gadā – 12.8 milj. pieprasījumu).

2016. gadā Latvijas Banka turpināja rūpēties par Kredītu reģistrā iekļauto ziņu kvalitāti un veikto pieprasījumu pamatotību, pārbaudot Kredītu reģistra dalībnieku veiktās darbības. Vienlaikus Latvijas Banka pilnveidoja Kredītu reģistra funkcionalitāti, papildinot to ar iespēju Kredītu reģistra dalībniekiem precīzāk atspoguļot aizņēmēja individuālo saistību faktiskās izbeigšanās gadījumus.

Latvijas Banka 2016. gadā uzsāka apjomīgu Kredītu reģistra pilnveidi, lai īstenotu ECB 2016. gada 18. maija Regulas (ES) 2016/867 par kredītu un kredītriska mikrodatu vākšanu (ECB/2016/13) prasības un integrētu Kredītu reģistrā FKTK iekšējās kredītiestāžu kredītportfeļu struktūras vērtēšanas sistēmas (tālāk tekstā – KREDIS sistēma) funkcionalitāti, kā arī paplašinātu Kredītu reģistra dalībnieku loku, tajā ietverot Valsts kasi. Īstenojot šīs regulas prasības, eiro zonas valstu centrālās bankas vienotā kredītu ziņu sistēmā (*Analytical Credit Datasets*) iekļaus detalizētas ziņas par kredītiestāžu juridiskajām personām izsniegtajiem kredītiem. Šāda detalizēta informācija nepieciešama veiksmīgai Eurosistēmas, ECBS un ESRK uzdevumu veikšanai. Savukārt Kredītu reģistra paplašināšana ar FKTK uzdevumu izpildei nepieciešamo informāciju dos iespēju atteikties no turpmākas KREDIS sistēmas izmantošanas, samazinot Kredītu reģistra dalībnieku – kredītiestāžu – informācijas sniegšanas slogu un nodrošinot vienotas informācijas sistēmas izmantošanas sniegto resursu optimizāciju. Šā projekta īstenošana sniegs papildu ieguldījumu arī FKTK un Latvijas Bankas uzdevumu izpildē.

2016. gada beigās Kredītu reģistrā bija 105 dalībnieki, kuri darbam ar Kredītu reģistru pilnvaroja 788 lietotājus (2015. gadā – attiecīgi 104 dalībnieki un 775 lietotāji). Kredītu reģistrā bija uzkrāti dati par 1.1 milj. personu un 4.2 milj. saistību (2015. gada beigās – par 1.1 milj. personu un 3.9 milj. saistību), no kurām 1.2 milj. saistību bija spēkā esošas. Kredītu reģistra dalībnieku kopējais saistību atlikums bija 20.0 mljrd. eiro (2015. gada beigās – 20.2 mljrd. eiro).

STATISTIKA

Latvijas Banka vāc un apkopo finanšu un monetāro statistiku un maksājumu bilances statistiku, kā arī sagatavo ceturkšņa finanšu kontu un valdības finanšu statistiku. Saskaņā ar ECB pieprasījumu Latvijas Banka iesaistīta arī atsevišķu tautsaimniecības statistikas jomu metodoloģijas jautājumu risināšanā un noteiktu rādītāju sagatavošanā.

Latvijas Banka statistisko informāciju izmanto, lai veiktu finanšu un makroekonomisko analīzi, izvērtētu finanšu stabilitāti, kā arī informētu sabiedrību par norisēm finanšu sektorā un tautsaimniecībā. ECB Latvijas Bankas sagatavoto statistisko informāciju izmanto Eirosistēmas monetārās statistikas un attiecīgo eiro zonas statistisko datu sagatavošanai, kā arī citu savu uzdevumu veikšanai.

Latvijas Banka turpināja regulāro statistisko datu sniegšanu ECB, SNB, *Eurostat*, OECD, Pasaules Bankai un SVF un statistiskās informācijas nodrošināšanu citiem iekšzemes un ārvalstu datu lietotājiem. Lai informāciju laikus sniegtu plašam datu lietotāju lokam, Latvijas Banka publicēja Latvijas finanšu un monetārās statistikas, maksājumu bilances statistikas un ceturkšņa finanšu kontu statistikas datus savos regulārajos izdevumos un interneta vietnē un sagatavoja datus publicēšanai ECB izdevumos un Statistisko datu noliktavā (*Statistical Data Warehouse*), kā arī SVF izdevumos un interneta vietnē un SVF Speciālā datu izplatīšanas standarta ietvaros. Latvijas Banka papildināja ar jauniem rādītājiem finanšu stabilitātes rādītāju datu klāstu sūtīšanai SVF, kā arī piedalījās SVF "Finanšu pieejamības apsekojumā" (*Financial Access Survey*), uzrādot datus, kas raksturo to pakalpojumu pieejamību un apjomu, kurus iedzīvotājiem sniedz Latvijas finanšu iestādes. Latvijas Banka piedalījās arī ECB organizētajā pasākumu kopumā, iepazīstinot lietotājus ar ECBS statistikas vietnes "Euro zonas statistika" saturu un iespējām, kā arī iesaistījās šīs vietnes sadaļā "Ieskats euro zonas statistikā" publicētās informācijas par eiro zonas maksājumu bilances tekošo kontu tapšanā.

2016. gadā Latvijas Banka pirmo reizi publiskoja kārtējā gada statistikas programmu un vidēja termiņa statistikas darba programmu laikposmam līdz 2020. gadam. Latvijas Bankas gada statistikas programmas mērķis ir sniegt informāciju par Latvijas Bankas svarīgākajiem uzdevumiem statistikas jomā, tās statistikas veidiem, kurus centrālā banka apkopo un publisko, statistikas apkopošanas tiesisko regulējumu, periodiskumu un termiņiem, attiecīgo statistisko datu sniedzējiem un galvenajiem lietotājiem, kā arī datu publicēšanas termiņiem. Latvijas Bankas vidēja termiņa statistikas programmas mērķis ir nodrošināt pārskatāmu informāciju par Latvijas Bankas plānoto darbību statistikas jomā ilgākā laika periodā. Tajā iekļauti svarīgākie plānotie darbi, tos īsi raksturojot un norādot plānoto izpildes termiņu, gaidāmo rezultātu, kā arī ietekmi uz respondentiem.

FINANŠU UN MONETĀRĀ STATISTIKA

Finanšu un monetārās statistikas jomā 2016. gadā veiksmīgi tika nodrošināta regulāra statistiskās informācijas sagatavošana saskaņā ar ECB un citu datu lietotāju prasībām, papildus pētot atsevišķus metodoloģijas jautājumus, kā arī datu kvalitātes nodrošināšanas vajadzībām pilnveidojot statistisko datu analīzes un kontroles rīkus. Vienlaikus 2016. gadā Latvijas Banka nodrošināja ECB 2014. gada 28. novembra Regulas Nr. 1374/2014 par statistikas pārskatu sniegšanas prasībām apdrošināšanas sabiedrībām (ECB/2014/50) un ECB 2014. gada 4. aprīļa Pamatnostādnes ECB/2014/15 par monetāro un finanšu statistiku (2014/810/ES) prasību ieviešanu, izmantojot uzņēmējvalsts metodi, kas nosaka datu vākšanu un sagatavošanu par apdrošināšanas sabiedrībām, kuras ir attiecīgās ES valsts rezidentes, tādējādi izpildot Latvijas Bankas 2016. gada statistikas programmā ietvertu jauno uzdevumu. Savukārt, lai nodrošinātu minētās pamatnostādnes jaunās prasības attiecībā uz finanšu iestāžu sarakstu sagatavošanu ECB Iestāžu un filiāļu datubāzes reģistra (RIAD) vajadzībām, Latvijas Banka 2016. gadā sāka sagatavot un regulāri nosūtīt ECB arī RIAD nepieciešamo pamatinformāciju par apdrošināšanas sabiedrībām.

Latvijas Banka kopā ar citu ES valstu centrālajām bankām un ECB 2016. gadā pētīja vairākus metodoloģijas jautājumus saistībā ar MFI bilances datu turpmāku saskaņošanu eiro zonas līmenī. Tika sagatavoti skaidrojumi par kredītiestāžu pašu akciju, reverso *repo* darījumu, vērtspapīru aizdošanas darījumu, kapitāla un tā sastāvdaļu un neatsaucamu maksājumu saistību atspoguļošanu mēneša bilances pārskatā Latvijā. MFI procentu likmju statistikas jomā tika sniegta informācija ECB pētījumam par ES valstu izmantoto revīzijas politiku un praksi, kā arī kvalitātes kontroli. Gūtos rezultātus ECB izmantos, lai veiktu grozījumus ECB 2014. gada 4. aprīļa Pamatnostādnē ECB/2014/15 par monetāro un finanšu statistiku (2014/810/ES) un ECB MFI procentu likmju statistikas rokasgrāmatā, kā arī lai noteiktu prasību sākt atsevišķu datu sniegšanu 2017. gadā.

2016. gadā Latvijas Bankas speciālisti sāka piedalīties vairākās ECBS ekspertu darba grupās, kurām izvirzīts mērķis sniegt priekšlikumus procentu likmju statistikas kvalitātes un RIAD pilnveidei, kā arī Eiropas ziņošanas sistēmas izveidei.

MAKSĀJUMU BILANCES STATISTIKA

Maksājumu bilances statistikas sagatavošanā 2016. gadā ieviesti papildu datu avoti, uzsākot zemesgrāmatas datu izmantošanu, lai precīzāk atspoguļotu informāciju par ne-rezidentu iegādāto nekustamo īpašumu Latvijā.

Latvijas Bankas interneta statistikas datubāzē INTS tika paplašināts publicēto datu klāsts. Tiešo investīciju dati papildus līdzšinējam virziena principam – tiešās investīcijas Latvijā un tiešās investīcijas ārvalstīs – maksājumu bilancē un starptautisko investīciju bilancē atspoguļoti arī saskaņā ar aktīvu un pasīvu principu. Ievērojot šo principu, visas Latvijas uzņēmuma prasības pret tiešajiem investoriem, tiešo investīciju uzņēmumiem vai māsas uzņēmumiem tiek atspoguļotas kā aktīvi, savukārt Latvijas uzņēmuma saistības pret tiešajiem investoriem, tiešo investīciju uzņēmumiem vai māsas uzņēmumiem tiek atspoguļotas kā pasīvi. 2016. gadā sāka arī starptautiskās pakalpojumu tirdzniecības datu publicēšana valstu dalījumā.

TAUTSAIMNIECĪBAS UN VALDĪBAS FINANŠU STATISTIKA

2016. gada 4. ceturksnī atbilstoši ES līmenī saskaņotajai revīzijas politikai veikta gads-kārtējā ceturkšņa finanšu kontu statistikas revīzija. Pārskatīti un publicēti 2014. gada 4. ceturkšņa–2016. gada 2. ceturkšņa dati.

Saskaņā ar Latvijas Bankas 2016. gada statistikas programmā plānoto Latvijas Bankas interneta statistikas datubāze INTS paplašināta ar ceturkšņa finanšu kontu statistikas datiem. Lai nodrošinātu ērtāku lietošanu, sagatavotas standarta tabulas ceturkšņa finanšu kontu finanšu instrumentu un sektoru dalījumā, kā arī finanšu instrumentu sektoru un darījuma partnera sektoru dalījumā.

Latvijas Banka pirmo reizi organizēja mājsaimniecību finanšu un patēriņa aptauju saskaņā ar ECB prasībām, izmantojot vienoto metodoloģiju. Saskaņā ar Latvijas Bankas 2016. gada statistikas programmā plānoto tika apstrādāti un apkopoti aptaujā iegūtie dati par mājsaimniecību reālajiem aktīviem un to finansējumu, kredītu pieejamību, citām saistībām, privāto komercdarbību, finanšu aktīviem, nodarbinātību, pensiju uzkrājumiem, ienākumiem, pārvedumiem un patēriņu. Aptaujas rezultātus Latvijas Banka 2016. gadā vēl npublicēja, jo ilgāks laiks, nekā plānots, bija jāvelta iegūtās informācijas pārbaudei un analīzei eiro zonas līmenī.

FINANŠU PAKALPOJUMI VALDĪBAI

Lai atbalstītu Latvijas budžeta maksājumu efektīvu un drošu veikšanu, Latvijas Banka nodrošina Latvijas Bankā atvērto Valsts kases norēķinu kontu apkalpošanu. Norēķinu veikšanai Valsts kase izmanto Latvijas Bankas sniegtos maksājumu pakalpojumus, kā arī

piegalās Latvijas Bankas maksājumu sistēmās kā tiešā dalībiece. 2016. gadā Latvijas Bankā bija atvērti Valsts kases norēķinu konti norēķiniem eiro un ārvalstu valūtās. Gada laikā Latvijas Banka izpildīja 0.9 tūkst. Valsts kases maksājumu eiro un ārvalstu valūtās 6.0 mljrd. eiro kopapjomā.

VALDĪBAS UN CITU INSTITŪCIJU KONSULTĒŠANA

Viens no Latvijas Bankas uzdevumiem ir konsultēt Latvijas Republikas Saeimu un Ministru kabinetu par monetāro politiku un citiem ar Latvijas Bankas uzdevumu veikšanu saistītiem jautājumiem.

2016. gadā Latvijas Bankas prezidents, citas Latvijas Bankas amatpersonas un darbinieki regulāri tikās ar Latvijas Republikas Saeimas un valdības pārstāvjiem, t.sk. piedalījās Saeimas komisiju sēdēs, Ministru kabineta sēdēs un vairāku valdības veidotu komiteju darbā, sniedzot viedokli finanšu un tautsaimniecības attīstības jautājumos un priekšlikumus strukturālo reformu jomā, t.sk. veselības aprūpes un izglītības nozarēs.

Latvijas Bankas darbinieki deva ieguldījumu Latvijas tautsaimniecības attīstības veicināšanā, darbojoties dažādās darba grupās un profesionālajās organizācijās, daloties pieredzē un sniedzot tām konsultācijas, t.sk. finanšu sektoru, finanšu pakalpojumus, noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanu u.c. jomas regulējošo tiesību aktu un to grozījumu izstrādes procesā.

Latvijas Bankas speciālisti sniedza atbalstu valdībai aktīvas Latvijas dalības nodrošināšanai ES un OECD, kā arī nodrošinot informācijas sniegšanu starptautiskajām kredītreitingu aģentūrām un tās apmaiņu.

Latvijas Bankas darbinieki piedalījās ES struktūrfondu un Kohēzijas fonda Uzraudzības komitejas un apakškomiteju darbā, konsultējot par 2014.–2020. gada ES budžeta plānošanas perioda plānošanas dokumentu izstrādi, kā arī iesaistījās ES struktūrfondu līdzekļu izmantošanas izvērtēšanas uzraudzībā un atsevišķās jomās saņemto projektu pieteikumu izvērtēšanā.

Latvijas Republikas Fiskālās disciplīnas padomes un tās darba grupu ietvaros Latvijas Bankas pārstāvji konsultēja par izlaides starpības, fiskālo risku un fiskālā nodrošinājuma rezerves apjoma novērtējumu Fiskālās disciplīnas uzraudzības ziņojumam par 2017. gada valsts budžetu un budžeta ietvaru 2018. un 2019. gadam. Valsts budžeta izdevumu jomā Latvijas Bankas eksperti piedalījās vairāku darba grupu darbā un sniedza priekšlikumus efektīvākam valsts budžeta līdzekļu izlietojumam.

Latvijas Bankas speciālisti eksperta statusā turpināja līdzdarboties 2015. gada valsts budžeta deficīta un parāda notifikācijas datu sagatavošanā un ar Eiropas Nacionālo un reģionālo kontu sistēmas uzskaiti saistīto metodoloģisko jautājumu risināšanā.

Latvijas Bankas eksperti sniedza priekšlikumus un vērtējumu Nodokļu politikas pamatnostādņu 2018.–2021. gadam, kā arī Finanšu sektora attīstības plāna 2017.–2019. gadam izstrādes ietvaros.

Latvijas Bankas pārstāvji līdzdarbojās uzņēmumu vērtēšanā Latvijas Republikas Patentu valdes un Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras rīkotā konkursa "Gada preču zīme" un Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras sadarbībā ar Latvijas Republikas Ekonomikas ministriju rīkotā konkursa "Eksporta un inovācijas balva" ietvaros.

SABIEDRĪBAS INFORMĒŠANA UN IZGLĪTOŠANA

NOZĪMĪGĀKIE KOMUNIKĀCIJAS ASPEKTI

Sabiedrības informēšana un izglītošana ir svarīga Latvijas Bankas darbības sastāvdaļa, kas palīdz sabiedrībai vispusīgi vērtēt makroekonomisko attīstību, kā arī monetārās politikas un citu jomu attīstību veicinošas politikas ietekmi uz tautsaimniecības izaugsmi, konkurētspējas nodrošināšanu, uzņēmējdarbības aktivizēšanos un sabiedrības labklājības pieaugumu.

2016. gadā Latvijas Banka turpināja informēt sabiedrību par nozīmīgiem Eirosistēmas monetārās politikas lēmumiem un Latvijas Bankas līdzdalību šo lēmumu īstenošanā. Pamatojoties uz ekonomikas ekspertu veikto analīzi, Latvijas Banka aktīvi pauda savu pozīciju Latvijas un eiro zonas tautsaimniecības attīstības jomā. Latvijas Bankas prezidents regulārajās preses konferencēs informēja gan par eiro zonas, gan Latvijas tautsaimniecības attīstību un problēmām, nepieciešamajām reformām, fiskālo disciplīnu un ECB Padomes pieņemtajiem lēmumiem (sk. 7. pielikumu).

Latvijas Bankas uzmanības lokā 2016. gadā bija vairākas sabiedrībai un tautsaimniecības izaugsmei svarīgas tēmas. Gan Latvijā, gan eiro zonā arvien aktuālāka kļūst strukturālo reformu īstenošana. Tautsaimniecības konkurētspējas stiprināšanai Latvijā īpaši nepieciešamas pārmaiņas izglītības un veselības nozarēs, kā arī tiesiskās un uzņēmējdarbības vides sakārtošana. Par to Latvijas Banka vēstīja, prezentējot un izskaidrojot nozarei un sabiedrībai obligātās veselības apdrošināšanas koncepciju, sniedzot dažādu izglītības jomu pilnveides ierosinājumus un skaidrojot saprātīgas fiskālās politikas un stabilas nodokļu politikas lomu.

Pētījumi liecina, ka Latvijas iedzīvotāji ir novērtējuši eiro naudas zīmes kā drošu, ērtu un kvalitatīvu maksāšanas līdzekli. Turklāt informētībā par skaidrās naudas dizainu un pretviltošanas elementiem Latvija jau tradicionāli ir starp līderēm eiro zonā. Lai veicinātu izpratni par eiro naudas zīmju dizainu un pretviltošanas elementiem, Latvijas Banka plaši informēja par otrā izlaiduma (Eiropas sērijas) 50 eiro banknotes gaidāmo laišanu apgrozībā 2017. gada aprīlī, par vienotā naudas pārbaudes centra funkciju pārņemšanu ar 2016. gada 1. jūliju, kā arī deva iespēju izprast ar Latvijas Bankas naudas apstrādes darbu un naudas drošības ekspertu pienākumiem. Sabiedrība tika informēta par to, kā rīkoties, ja naudas zīmes ir bojātas vai ir aizdomas par viltojumu.

Sabiedrībai tika sniegta informācija par gatavošanos ātro maksājumu jeb zibmaksājumu infrastruktūras nodrošināšanai 2017. gadā, kas dos iespēju iedzīvotājiem veikt zibenīgus maksājumus t.s. 24/7/365 režīmā.

2016. gada rudenī Latvijas Banka sabiedrību un sadarbības partnerus iepazīstināja ar pasākumu programmu, ko Latvijas Banka īsteno, iesaistoties valsts 100 gadu jubilejas atzīmēšanā. Kolekcijas monētas "Zelta sakta. Ripsakta" prezentācija ievadīja Latvijas Bankas iesaistīšanos valsts 100 gadu jubilejas pasākumu programmā. 2016. gadā tika izziņots bērnu zīmējumu konkurss "Mana Latvija", kurā tiks izraudzīts 2018. gadā izlaižamas monētas dizains.

PUBLIKĀCIJAS

2016. gadā Latvijas Banka turpināja veidot plašu regulāro izdevumu klāstu. Izmantojot Latvijas Bankas, CSP, Latvijas Republikas Finanšu ministrijas, FKTK un citu institūciju datus, izdevumā "Makroekonomisko Norišu Pārskats" jūnijā un decembrī vērtētas ārējā sektora, finanšu tirgus, iekšzemes pieprasījuma un piedāvājuma, izmaksu un cenu, kā arī maksājumu bilances norises un sniegtas IKP un inflācijas prognozes. Latvijas Bankas apkopotā maksājumu bilances statistika publiskota izdevumā "Latvijas Maksājumu Balance. *Latvia's Balance of Payments. 2015*", savukārt galvenie finanšu stabilitātes riski vērtēti

izdevumā "Finanšu Stabilitātes Pārskats". 2016. gadā Latvijas Bankas interneta vietnēs publicēti pieci Latvijas Bankas speciālistu pētījumi (sk. 6. pielikumu).

Latvijas Banka saskaņā ar ECBS un ECB Statūtu prasībām nodrošināja ECB 2015. gada pārskata, ECB 2016. gada jūnija Konverģences ziņojuma kopsavilkuma un to ECB "Tautsaimniecības Biļetena" numuru, kuri publicēti pēc monetārajai politikai veltītajām ECB Padomes sanāksmēm martā, jūnijā, septembrī un decembrī, tulkošanu latviešu valodā (publicēti interneta versijā).

Latvijas Bankas ekonomikas pētnieku sagatavotie pētījumi tika publicēti Latvijas Bankas interneta vietnēs un respektablos starptautiskos pētījumu izdevumos (*Baltic Journal of Economics, Journal of International Money and Finance, ECB Working Paper Series, ECB Occasional Paper Series, VoxEU* u.c.).

Kopumā par jautājumiem, kas skar Latvijas Bankas darbību un makroekonomisko un finanšu analīzi, gada laikā fiksēts vairāk nekā 14 000 publikāciju dažādos Latvijas plašsaziņas līdzekļos, sniegtas atbildes uz vairāk nekā 650 žurnālistu jautājumiem un publicēts vairāk nekā 130 interviju ar Latvijas Bankas vadību, ekonomistiem u.c. ekspertiem.

LATVIJAS BANKAS INTERNETA VIETNES

Lai plašu sabiedrību iepazīstinātu ar Eirosistēmas darbību un monetārās politikas mērķiem un instrumentiem, interneta vietnē www.bank.lv regulāri publicēti Latvijas Bankas komentāri par ECB Padomes sanāksmēs lemtu un eiro zonas tautsaimniecības un finanšu tirgu attīstību. Tika publicēta informācija par monetārās politikas instrumentu lietojumu un rezultātiem.

SIA "TNS LATVIJA" 2016. gadā veiktā aptauja liecina, ka ekonomikas eksperti, analītiķi un akadēmisko aprindu pārstāvji valstī visvairāk ieklausās tieši Latvijas Bankas viedokli par ekonomiskajiem procesiem un prognozēm Latvijā un eiro zonā. Latvijas Bankas komunikācijas kanāls, kurā iespējams vienuviet atrast nozīmīgākos makroekonomiskos datus, to analīzi un pētījumus, kā arī centrālās bankas ekonomistu viedokli par norisēm Latvijas un pasaules tautsaimniecībā, ir interneta vietne makroekonomika.lv. Tās apmeklējumu skaits salīdzinājumā ar 2015. gadu pieauga par 8%. Visvairāk lasītās tēmas ir Latvijas Bankas sniegtās tautsaimniecības attīstības prognozes, monetārās politikas norišu skaidrojumi, Latvijas Bankas rīkotās gadskārtējās konferences materiāli, dažādu nozaru raksturojums un tautsaimniecības aktualitātes.

Sniedzot atbalstu mācību priekšmetu "Sociālās zinības" un "Ekonomika" skolotājiem, ar īsfilēm, uzdevumiem, testiem, mācību stundās izmantojamām prezentācijām, metodiskiem ieteikumiem un citiem materiāliem regulāri tika papildināts un aktualizēts Latvijas Bankas ekonomiskās izglītības vietnes "Naudas skola" saturs.

GADSKĀRTĒJĀ KONFERENCE UN EKSPERTU SARUNAS

2016. gada 28. septembrī Latvijas Banka rīkoja gadskārtējo tautsaimniecības konferenci, kas, turpinot divos iepriekšējos gados sāktu ar strukturālo reformu nepieciešamību saistīto diskusiju, bija veltīta Latvijas veselības aprūpes un izglītības reformām. Konferencē "Reformas – konkurētspējas un izaugsmes atslēga" Latvijas Bankas ekonomisti kopā ar politikas lēmumu pieņēmējiem un nozares ekspertiem meklēja risinājumus, kā uzlabot kvalitāti un optimizēt līdzekļu izlietojumu veselības aprūpē un izglītības sistēmā, tādējādi radot perspektīvu attīstībai, investīciju piesaistei un konkurētspējai. Konferenci apmeklēja politikas veidotāji, vadošie veselības un izglītības organizāciju vadītāji un eksperti, kā arī plašsaziņas līdzekļu pārstāvji. Interneta tiešraidē diskusijai sekoja vairāk nekā 1 000 skatītāju.

Lai veicinātu uz makroekonomikas attīstību vērstu lēmumu pieņemšanu valstī un uzturētu profesionālu diskusiju par Latvijas tautsaimniecībai būtiskiem jautājumiem,

kā arī dalītos ekspertu atziņās par aktualitātēm eiro zonā un pasaulē, Latvijas Banka rīkoja tradicionālās Ekspertu sarunas. 2016. gadā tika diskutēts par to, kā Latvijas nodokļu sistēmu padarīt stabilu un konkurētspējīgu, kā sadalīt nodokļu slogu tā, lai tas būtu draudzīgs tautsaimniecības attīstībai, meklētas valsts budžeta ieņēmumu palielināšanas papildu iespējas. Latvijas Banka rīkoja Ekspertu sarunu par gravitācijas centra maiņu pasaules tautsaimniecībā un iespējām Latvijas izaugsmei, līdzdarbojoties ASV un Ķīnas tirgos. Kredītiestāžu un uzņēmēju pārstāvji diskutēja par zemo procentu likmju vides sniegtajām iespējām un to ietekmi uz kredītēšanu Latvijā. Interneta vietnē makroekonomika.lv pieejama Latvijas Bankas rīkoto diskusiju tiešraide un materiāli.

EKONOMIKAS ZINĀŠANU PILNVEIDE

Viens no Latvijas Bankas darbības virzieniem ir sniegt sabiedrībai pilnvērtīgu informāciju ekonomikas zināšanu pilnveidei, īstenojot ilgtermiņa ekonomiskās izglītības programmu dažādās auditorijās.

2016. gadā Latvijas Bankas vadošie ekonomisti turpināja lasīt Latvijas augstskolu studentiem vieslekcijas par eiro zonas tautsaimniecību un monetāro politiku, tautsaimniecības pārvaldību, fiskālās disciplīnas un krīžu risināšanas instrumentiem, maksājumu instrumentiem un maksājumu sistēmām pasaulē un Latvijā, dzīves līmeni Latvijā u.c.

2016. gadā jau 14. reizi notika Latvijas Bankas studentu zinātniski pētniecisko darbu konkurss, kura mērķis ir veicināt Latvijas un eiro zonas makroekonomisko problēmu apzināšanu un analīzi, iesaistot šajā darbā spējīgākos topošos ekonomistus. Kopumā tika iesniegti 20 studentu rakstīti 13 darbi no trijām Latvijas augstskolām.

2016. gada sākumā Latvijas Banka turpināja iepriekšējā gadā aizsākto sadarbību ar Valsts izglītības satura centru un Jelgavas Spīdolas ģimnāziju, novadot dažādās Latvijas pilsētās 3.–6. klašu skolēniem 42 izglītojošas nodarbības par eiro banknošu un monētu pretviltošanas elementiem un vienlaikus mudinot skolēnus piedalīties Latvijas Bankas un ECB organizētajā spēlē – sacensībās "Eiro skrējiens" (*Euro Run*), kā arī astoņus seminārus sākumskolas un sociālo zinību skolotājiem. Kopā ar Jelgavas Spīdolas ģimnāzijas skolēniem izstrādātā izglītojošo nodarbību metodika un Latvijā veiktā izglītojošā kampaņa tika augsti novērtēta arī starptautiski – projekts saņēma galveno balvu bezpeļņas organizācijas *Child & Youth Finance International* (CYFI) organizētā izglītojošo projektu konkursā nominācijā "Jauniešu ekonomiskās izglītošanas izcilības balva".

Latvijas skolēni, pirmo reizi piedaloties tiešsaistes sacensībās "Eiro skrējiens", bija ļoti aktīvi un parādīja lieliskas zināšanas. 23% no visiem eiro zonā sacensībām reģistrētajiem spēlētājiem pārstāvēja Latviju, 100 lielāko punktu skaitu ieguvušo spēlētāju vidū 47 dalībnieki un 10 vislielāko punktu skaitu ieguvušo spēlētāju vidū astoņi dalībnieki bija no Latvijas.

2016. gada vasarā Latvijas Bankā kārtējo reizi notika seminārs "Ekonomikas aktualitātes", dodot iespēju mācību priekšmetu "Ekonomika" un "Komerccinības" skolotājiem pilnveidot izpratni makroekonomikas jautājumos.

Lai īstenotu Latvijas iedzīvotāju finanšu prātības stratēģijā izvirzītos mērķus un uzdevumus makroekonomikas izpratnes uzlabošanā, 2016. gadā Latvijas Banka piedalījās sadarbības partneru organizētos projektos – Finanšu izglītības nedēļā, Drošības dienās, talantīgo Latvijas jauniešu vasaras skolā – nometnē "Alfā". Veicinot bērnu prasmi diskutēt ar dažādu paaudžu pārstāvjiem par ekonomikas jautājumiem, Latvijas Banka sadarbībā ar *Junior Achievement – Young Enterprise Latvija* jau ceturto gadu organizēja konkursa sākumskolu skolēniem "Mana vārdnīciņa" finālu.

Latvijas Banka pakāpeniski pārveido interaktīvo ekonomikas un finanšu izglītības centru "Naudas pasaule". Paplašinātais satura un stendu plānojums un jaunais gida pakalpojumu

sniegšanas risinājums nozīmēs arī iespēju palielināt grupas dalībnieku skaitu un centra pieejamību. Ekspozīcijas saturu pārveido Latvijas Bankas speciālisti, konsultējoties ar citiem finanšu nozares, izglītības un citu jomu ekspertiem, savukārt interaktīvo daļu veido publisku iepirkumu ceļā piesaistīti uzņēmumi, kas specializējušies ekspozīciju un multimediju veidošanā.

SADARBĪBA AR STARPTAUTISKAJĀM ORGANIZĀCIJĀM UN ĀRVALSTU CENTRĀLAJĀM BANKĀM

Latvijas Banka ir Latvijas Republikas pārstāve ārvalstu centrālajās bankās un starptautiskajās finanšu institūcijās. Latvijas Banka var piedalīties citu starptautisko finanšu un kredīta organizāciju darbībā, kas atbilst tās mērķiem un uzdevumiem.

2016. gadā Latvijas Banka turpināja pārstāvēt Latvijas intereses SVF Pilnvaroto sanāsmēs un ikdienas jautājumu koordinēšanā. SVF politikas prioritārie jautājumi galvenokārt bija saistīti ar norisēm pasaules tautsaimniecībā un finanšu sistēmā. Lai nodrošinātu spēcīgāku izaugsmi, SVF aicināja īstenot sabalansētu triju pīlāru politiku – izaugsmi veicinošu fiskālo politiku, strukturālās reformas un stimulējošu monetāro politiku. Vienlaikus nepieciešams lielāku uzmanību pievērst globalizācijas un tehnoloģiju attīstībai un rūpēties, lai pozitīvi guvumi ir visai sabiedrībai. SVF analizēja norises starptautiskajā monetārajā sistēmā un iespējamo nepieciešamību stiprināt globālo finanšu drošības tīklu, kā arī izvērtēja SVF resursu pietiekamību. Joprojām turpinās 15. kvotu pārskata pilnveide un kvotu apjomu nosakošās kvotas formulas izvērtēšana.

Latvijas intereses SVF tika pārstāvētas SVF Ziemeļvalstu un Baltijas valstu grupā, kurā ietilpst Dānija, Igaunija, Islande, Latvija, Lietuva, Norvēģija, Somija un Zviedrija. Šo valstu grupu SVF Izpilddirektoru valdē pārstāvēja viens izpilddirektors, un tai kopumā bija 3.3% balsu.

Latvijas Bankas pārstāvji turpināja darboties Ziemeļvalstu un Baltijas valstu Monetāro un finanšu jautājumu komitejā, kas izveidota stratēģisko virzienu un vadlīniju noteikšanai un saskaņota viedokļa izstrādāšanai SVF darbības jautājumos.

2016. gadā turpinājās sadarbība ar SVF, pamatojoties uz SVF Vienošanās līguma IV panta konsultācijām.

2016. gadā Latvijas Banka turpināja līdzdalību SNB.

2016. gadā turpinājās Ziemeļvalstu un Baltijas valstu sadarbība finanšu stabilitātes jautājumos, t.sk. janvārī Rīgā risinājās Ziemeļvalstu un Baltijas valstu Makrouzraudzības foruma Regulējošo prasību savstarpējās atzīšanas darba grupas sanāksme, bet septembrī – šo valstu centrālo banku ekspertu seminārs par finanšu stabilitātes jautājumiem.

Turpinājās Baltijas valstu centrālo banku sadarbība. Martā notika šo centrālo banku pētnieku seminārs, bet maijā – ekspertu seminārs par komunikācijas un riska pārvaldības jautājumiem.

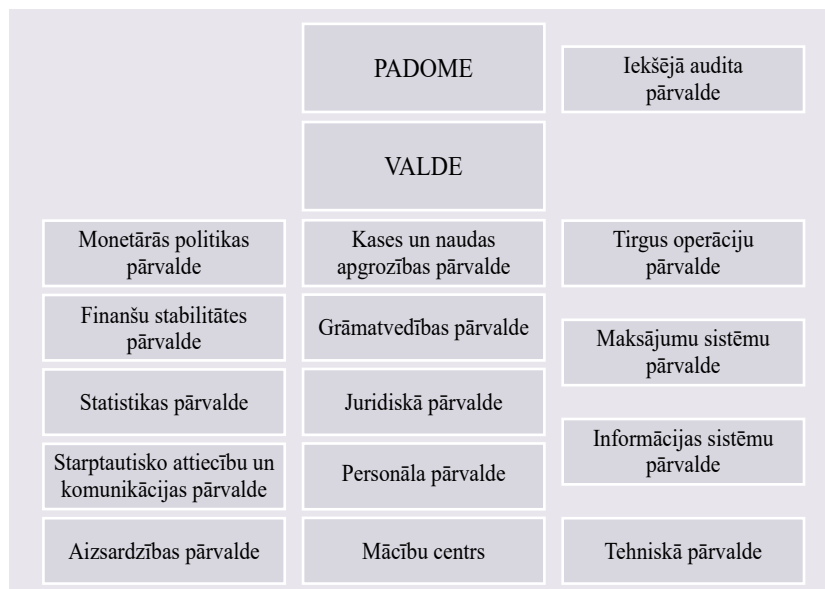
2016. gadā Rīgā tika organizētas vairākas Eirosistēmas/ECBS komiteju un to darba grupu izbraukuma sanāksmes, kā arī citi pasākumi. Aprīlī Latvijas Bankā norisinājās "Eiro skrējiena", kas ir kopā ar ECB organizēta spēle skolēniem finanšu prasības veicināšanai, noslēguma pasākums. Jūnijā Latvijas Banka organizēja Eirosistēmas/ECBS Monetārās politikas komitejas Valsts finanšu darba grupas sanāksmi un semināru par aktuāliem valsts finanšu pārvaldības jautājumiem, septembrī Rīgā notika Eirosistēmas/ECBS Kontroles komitejas sanāksme, bet oktobrī – Eirosistēmas/ECBS Statistikas komitejas Tautsaimniecības statistikas darba grupas sanāksme. 2016. gadā Latvijas Bankā norisinājās arī vairāki ECBS un VUM mācību semināri dažādu profesionālo prasmju uzlabošanai.

2016. gadā savstarpējās pieredzes apmaiņas vizītēs turpinājās sadarbība ar Baltkrievijas Nacionālo banku. Latvijas Bankas darbinieki konsultēja arī Tadžikistānas Nacionālās bankas speciālistus grāmatvedības un finanšu jautājumos un Krievijas Federācijas Centrālās bankas ekspertiem nodeva izglītojoša apmeklētāju centra ekspozīcijas un darbības plānošanas pieredzi.

Starptautiskās finanšu organizācijas un ārvalstu centrālās bankas 2016. gadā sniedza atbalstu Latvijas Bankai, piedāvājot iespēju piedalīties šo institūciju rīkotajos semināros unursos. Latvijas Bankas darbinieki piedalījās ECB, EK, SVF, Apvienotā Vīnes institūta, *Study Center Gerzensee*, Ņujorkas Federālo rezervju bankas, kā arī Apvienotās Karalistes, Francijas, Itālijas, Lietuvas, Nīderlandes, Portugāles un Turcijas centrālās bankas organizētajosursos, semināros un konferencēs.

LATVIJAS BANKAS PĀRVALDĪBA UN ORGANIZĀCIJA

LATVIJAS BANKAS PADOME

Latvijas Bankas padome pieņem lēmumus Latvijas Bankas vārdā. Latvijas Bankas prezidenta, prezidenta vietnieka un padomes locekļu pilnvaru laiks ir seši gadi. Latvijas Bankas padome 2016. gada beigās strādāja šādā sastāvā:

- prezidents
- prezidenta vietniece
- padomes locekļi¹:

Ilmārs Rimšēvičs;
Zoja Razmusa;
Edvards Kušners,
Vīta Pilsuma,
Arvils Sautiņš,
Aivars Skopiņš.

Latvijas Bankas padomes sēdes sasauca pēc vajadzības, bet ne retāk kā reizi ceturksnī. 2016. gadā notika 11 Latvijas Bankas padomes sēžu. Īstenojot likumā "Par Latvijas Banku" noteiktos uzdevumus, Latvijas Bankas padome 2016. gadā kopumā pieņēma 106 tiesību aktus monetārās politikas instrumentu lietošanas, ieguldījumu pārvaldīšanas, skaidrās naudas apgrozībā nodrošināšanas, maksājumu un vērtspapīru norēķinu sistēmu darbības un pārraudzības, Kredītu reģistra darbības, ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanas un pārdošanas licencēšanas un uzraudzības u.c. Latvijas Bankas darbības, pārvaldības un organizācijas jautājumos.

LATVIJAS BANKAS VALDE

Latvijas Bankas praktiskā darba veikšanai un operatīvajai vadīšanai Latvijas Bankas padome izveidojusi pastāvīgi strādājošu Latvijas Bankas valdi, un 2016. gada beigās tā strādāja šādā sastāvā:

- valdes priekšsēdētājs
- valdes priekšsēdētāja vietniece
- valdes locekļi:

Māris Kālis;
Ilze Posuma;
Jānis Blūms,
Jānis Caune,
Harijs Ozols,
Raivo Vanags.

¹ 2016. gada beigās divas Latvijas Bankas padomes locekļa vietas bija brīvas. Saskaņā ar grozījumiem likumā "Par Latvijas Banku" (spēkā ar 19.01.2017.) Latvijas Bankas padomes sastāvā ir prezidents, prezidenta vietnieks un četri padomes locekļi.

Latvijas Bankas valde vadīja bankas darbu, ievērojot likuma "Par Latvijas Banku" u.c. tiesību aktu prasības un īstenojot Latvijas Bankas padomes lēmumus.

LATVIJAS BANKAS DARBINIEKI

Latvijas Bankā 2016. gada beigās strādāja 539 darbinieki, t.sk. 22 darbinieki, ar kuriem darba līgums noslēgts uz noteiktu laiku (2015. gada beigās – attiecīgi 540 darbinieku un 22 darbinieki). 2016. gada beigās 57% Latvijas Bankas darbinieku bija vīrieši un 43% – sievietes. 2016. gadā turpinājās Latvijas Bankas struktūras pilnveide. Lai nodrošinātu efektīvāku sinerģiju starp starptautiskajiem un ES ekonomiskajiem un finanšu procesiem un ECB iesaisti tajos, 2016. gada martā Prezidenta biroja funkcijas tika nodotas Starptautisko attiecību un komunikācijas pārvaldes pārziņā, vienlaikus nodrošinot racionālāku ar ES un Eirosistēmu saistīto jautājumu koordināciju.

2016. gadā Latvijas Republikas Pastāvīgajā pārstāvniecībā ES strādāja nozares padomnieks, Latvijas Bankas specializētais atašejs.

LATVIJAS BANKAS KOMISIJAS, KOMITEJAS UN DARBA GRUPAS

Lai nodrošinātu kvalitatīvu Latvijas Bankas uzdevumu izpildi, 2016. gadā darbu turpināja vairākas Latvijas Bankas padomes, prezidenta vai valdes apstiprinātas komitejas, komisijas un darba grupas.

Līdz ar Valsts analīzes centra un Monētu valsts analīzes centra funkciju pārņemšanu 2016. gada 1. jūlijā sāka darboties Latvijas Bankas naudas zīmju pārvaldības komisija, kas aizstāja Latvijas Bankas naudas zīmju ekspertīzes un naudas apstrādes kontroles komisiju un lēma par bojāto eiro un lata apgrozības naudas zīmju apmaiņu, īstenoja naudas zīmju ar viltojuma pazīmēm un viltoto naudas zīmju identifikācijas, uzskaites, glabāšanas un iznīcināšanas kontroli, reģistrēja skaidrās naudas apstrādes iestādes un anulēja to reģistrāciju, kā arī kontrolēja skaidrās naudas apstrādes iestāžu darbību.

Lai nodrošinātu ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanai un pārdošanai kā finanšu pakalpojumam izvirzīto prasību izpildi, Latvijas Bankas licencēšanas komisija izsniedza, pārreģistrēja un pārrakstīja licences kapitālsabiedrībām ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanai un pārdošanai komercdarbības veidā un kontrolēja licencēto kapitālsabiedrību darbību.

Darbības risku pārvaldīšanu Latvijas Bankā pārraudzīja Latvijas Bankas darbības risku vadības komiteja. Dažādus ar drošību saistītus jautājumus risināja Latvijas Bankas drošības uzraudzības komisija. Savukārt Latvijas Bankas informācijas sistēmu vadības komiteja pārraudzīja un koordinēja ar Latvijas Bankas informācijas sistēmu darbību un attīstību, kā arī ar personas datu apstrādi saistītos jautājumus.

Latvijas Bankas ētikas komiteja pārraudzīja "Latvijas Bankas ētikas kodeksa" īstenošanu.

Latvijas Bankas operacionālā darba vadībā ieguldījumu deva Latvijas Bankas budžeta komisija, kuras mērķis ir veicināt Latvijas Bankas finanšu resursu lietderīgu izmantošanu. Latvijas Bankas iepirkuma pastāvīgā komisija šo mērķi īstenoja Latvijas Bankas veikto iepirkumu jomā. Latvijas Bankas investīciju komiteja izstrādāja un noteica finanšu aktīvu un zelta pārvaldīšanas stratēģiju un taktiku.

Latvijas Bankas revīzijas komiteja Latvijas Bankas padomes uzdevumā pārraudzīja iekšējā audita funkciju, Latvijas Bankas ārējo revidentu darbību un finanšu pārskatu sagatavošanu, kā arī veicināja Latvijas Bankas iekšējās kontroles sistēmas darbību.

Latvijas Bankas budžeta komisija	Latvijas Bankas informācijas sistēmu vadības komiteja
Latvijas Bankas darbības risku vadības komiteja	Latvijas Bankas investīciju komiteja
Latvijas Bankas drošības uzraudzības komisija	Latvijas Bankas licencēšanas komisija
Latvijas Bankas dokumentu un arhīva pārvaldības ekspertu komisija	Latvijas Bankas monētu dizaina komisija
Latvijas Bankas dāvanu novērtēšanas, kustamās mantas atsavināšanas un norakstīšanas komisija	Latvijas Bankas naudas zīmju pārvaldības komisija
Latvijas Bankas ētikas komiteja	Latvijas Bankas revīzijas komiteja
Latvijas Bankas iepirkuma pastāvīgā komisija	Latvijas Bankas telpu izmantošanas optimizēšanas komisija

PĀRVALDĪBAS PRINCIPI UN ATTĪSTĪBA

Latvijas Bankas pārvaldība nodrošina likumā "Par Latvijas Banku" un citos normatīvajos aktos noteikto uzdevumu kvalitatīvu izpildi. Latvijas Bankā izmantotais pārvaldības modelis dod iespēju novērtēt attiecībā uz klientiem, darbiniekiem un sabiedrību kopumā sasniegtos rezultātus un atklāt nepilnības stratēģijas, resursu, darbinieku un procesu vadības un līderības jomā.

"Latvijas Bankas vīzijas, misijas un vērtību vēstījumi", kā arī Latvijas Bankas stratēģiskie mērķi ir pamats darbības īstenošanai un attīstības plānošanai. Katru gadu tiek vērtēts noteikto mērķu sasniegšanā paveiktais. Vienlaikus ikdienā tiek uzraudzīta funkciju un procesu izpilde un īstenota regulāra darba plānu izpildes kontrole. Katru otro gadu tiek organizētas klientu aptaujas, aicinot vērtēt Latvijas Bankas pakalpojumu kvalitāti, to pieejamību un ērtumu un sadarbību ar darbiniekiem.

2016. gadā klientu aptaujā gūts augsts pamatfunkciju izpildes vērtējums (4.73 punkti no 5 iespējamajiem), savukārt gadskārtējā darbinieku aptaujā, kurā tiek vērtēta atbalsta funkciju izpildes kvalitāte, vērtējums bija 4.65 punkti no 5 iespējamajiem.

RESURSU PĀRVALDĪBA

PERSONĀLA RESURSI

Latvijas Banka 2016. gadā turpināja īstenot personāla politikas pamatprincipus, efektīvā personāla atlases procesā piesaistot kvalificētus un profesionālus darbiniekus un veidojot ilgtermiņa darba attiecības, radot motivējošu darba vidi un veicinot profesionālo pilnveidi.

Latvijas Banka personāla attīstības un izaugsmes veicināšanas nolūkā līdzīgi kā iepriekšējos gados izmantoja darbinieku rotāciju un paaugstināšanu amatā. ECBS īstermiņa norīkojumu programmā uz ECB devās trīs darbinieki, papildinot darba pieredzi ECB Makrolīmeņa uzraudzības II ģenerāldirektorātā, Komunikācijas ģenerāldirektorātā un Ekonomikas ģenerāldirektorātā, savukārt viena darbiniece turpināja darbu ECB Banknošu direktorātā. Darbu SVF Ziemeļvalstu un Baltijas valstu biroja izpilddirektora padomnieka amatā turpināja 2015. gadā nominētā Latvijas Bankas darbiniece.

Latvijas Bankas darbinieki turpināja papildināt profesionālās zināšanas monetārās politikas, finanšu stabilitātes, makroekonomikas, ekonometrijas, finanšu tirgus, finanšu institūciju uzraudzības, statistikas, finanšu grāmatvedības, iekšējā audita, personāla

vadības, juridiskajā, risku vadības, vērtspapīru operāciju, naudas apstrādes procesa uzraudzības un informācijas tehnoloģiju jomā. Vairāki Latvijas Bankas darbinieki turpināja profesionālo zināšanu pilnveidi starptautiskajās profesionālās sertifikācijas programmās.

Ar Latvijas Bankas darbinieku mācībām saistīto izdevumu apjoms atbilda 1.4% no darba samaksas apjoma (2015. gadā – 1.7%).

FINANŠU RESURSI

Latvijas Bankas finanšu vadības sistēma veidota tā, lai nodrošinātu atbalstu lēmumu pieņemšanai, finanšu risku pārvaldīšanu un finanšu līdzekļu lietderīgu izmantošanu.

Latvijas Banka savu darbību galvenokārt finansē no finanšu aktīvu pārvaldīšanas ienākumiem. Latvijas Banka nesāņem finansējumu no valsts budžeta, bet veic maksājumus tajā 65% apmērā no pārskata gadā gūtās peļņas. Latvijas Banka 2016. gadā guva 11.8 milj. eiro peļņu, no kuras valsts ieņēmumos ieskaitāmi 7.7 milj. eiro. Latvijas Banka no savas 2011.–2015. gada peļņas kopumā ieskaitījusi valsts ieņēmumos 142.8 milj. eiro.

Nozīmīgākie Latvijas Bankas finanšu darījumi saistīti ar finanšu aktīvu pārvaldīšanu un monetārās politikas īstenošanu. Finanšu aktīvu pārvaldīšana tiek veikta atbilstoši Latvijas Bankas padomes pieņemtajam "Latvijas Bankas finanšu aktīvu un zelta pārvaldīšanas kārtībā" noteiktajiem pamatprincipiem, kas ietver ieguldījumu vērtības saglabāšanu, to likviditātes nodrošināšanu un ienākumu gūšanu pieļaujama riska ietvaros, nenonākot pretrunā ar Eirosistēmas īstenoto monetāro politiku. Savukārt ar monetārās politikas īstenošanu saistītās operācijas Latvijas Banka veic saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemto "Dalības Latvijas Bankas organizētajās Eirosistēmas monetārās politikas operācijās kārtību".

Lai nodrošinātu vispusīgu un caurredzamu informāciju par Latvijas Bankas finanšu darījumiem, finanšu riskiem un to vadību, kā arī Latvijas Bankas darbības rezultātiem, Latvijas Banka sagatavo un publisko gada finanšu pārskatus. Tos sagatavo saskaņā ar ECBS saistošo ECB tiesību aktu par grāmatvedību un finanšu pārskatiem obligātajām prasībām un Latvijas Bankas padomes pieņemto "Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības politiku", kārtojot grāmatvedību atbilstoši Latvijas Bankas valdes pieņemtajam "Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības kārtībai" un citiem Latvijas Bankas normatīvajiem aktiem, ievērojot likuma "Par Latvijas Banku" un citu Latvijas Bankai saistošo Latvijas Republikas normatīvo aktu prasības.

Latvijas Banka publicē katra mēneša slēguma bilanci un tās skaidrojumu un citu finanšu informāciju, kas pieejama arī Latvijas Bankas interneta vietnē. Integrētā bankas informācijas sistēma nodrošina standartizētu, automatizētu, drošu un efektīvu Latvijas Bankas finanšu darījumu veikšanu, to vienotu uzskaiti un finanšu pārskatu sagatavošanu. Iekšējās finanšu kontroles sistēmas ietvaros Latvijas Bankas vadība regulāri izvērtē Latvijas Bankas aktīvu un saistību, kā arī ienākumu un izdevumu pārmaiņas, īpašu uzmanību pievēršot gan ieguldījumu pārvaldīšanas rezultātiem, gan administratīvo izdevumu un ilgtermiņa ieguldījumu atbilstībai apstiprinātajam Latvijas Bankas budžetam. Latvijas Bankas gada budžetu apstiprina Latvijas Bankas padome, un tā vadība tiek īstenota saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemto "Latvijas Bankas budžeta vadības kārtību", kuras mērķis ir nodrošināt Latvijas Bankas finanšu līdzekļu lietderīgu izmantošanu un kurā noteikta Latvijas Bankas budžeta sagatavošanas, apstiprināšanas un izpildes kontroles kārtība. Budžeta vadības ietvaros Latvijas Banka pastāvīgi izvērtē katra projekta mērķtiecību, izmaksas un cilvēkresursus, lai nodrošinātu lietderīgu līdzekļu izmantošanu. Lai nodrošinātu iekšējā audita funkcijas neatkarību, Latvijas Bankas padome apstiprina arī Iekšējā audita pārvaldes izdevumu plānu.

Latvijas Bankas padomes izveidota budžeta komisija vērtē Latvijas Bankas valdes sagatavoto budžeta projektu un pārrauga budžeta izpildes gaitu. Savukārt Latvijas Bankas

valde kopā ar attiecīgo Latvijas Bankas struktūrvienību vadītājiem sagatavo un iesniedz Latvijas Bankas budžeta komisijai un Latvijas Bankas padomei budžeta projektu un regulāri kontrolē budžeta izpildes gaitu un sniedz par to ziņojumus.

INFRASTRUKTŪRAS RESURSI

Inženiertehniskās infrastruktūras resursi

Latvijas Banka nodrošina un uztur tās darbībai nepieciešamo infrastruktūru. Ēku uzturēšanai nepieciešami būvdarbi veikti Latvijas Bankas ēkās Rīgā un Mācību centra ēkā.

2016. gadā pabeigta 2015. gadā uzsāktā Latvijas Bankas ēkas K. Valdemāra ielā 2A, Rīgā, jumta un jumta stāva pārseguma konstrukciju atjaunošana, tādējādi uzlabojot valsts nozīmes arhitektūras pieminekļa aizsardzību pret ārējās vides kaitīgo iedarbību un paaugstinot drošību un energoefektivitāti.

Informācijas tehnoloģiskie resursi

2016. gadā būtiski paplašināta mākoņpakalpojumu izmantošana, tajos izvietojot visas Latvijas Bankas interneta vietnes, tādējādi gūstot augstas pieejamības risinājumu ar elastīgi maināmiem resursiem, lai operatīvi nodrošinātu šo interneta vietņu kvalitatīvu darbību arī paaugstinātas slodzes gadījumā. Uzsākta arī mākoņpakalpojumu sniegto iespēju izmantošana informācijas sistēmu testēšanā u.c. jomās.

Modernizēta bezvadu datortīkla infrastruktūra, nodrošinot augstāku kvalitāti, pieejamību un drošību, kā arī elastīgu dažādu izmantošanas veidu savstarpējā nodalīšanā.

Modernizēta darbstaciju programmatūras platforma, pārejot uz jaunāko operētājsistēmu un biroja programmatūras izmantošanu, kas sniedz lietotājiem ērtākas un plašākas izmantošanas iespējas, t.sk. mākoņpakalpojumu sniegtās iespējas vienlaicīgā dokumentu izstrādē, un kvalitatīvākas pārvaldības iespējas un drošības risinājumus.

Pilnveidoti drošības risinājumi un procedūras, lai mazinātu ar aktuālākajiem tehnoloģiskajiem u.c. apdraudējumiem saistītos riskus.

Vides resursu efektīvāka izmantošana

Latvijas Banka ir videi draudzīga iestāde, kas rūpējas par vides resursu efektīvāku izmantošanu.

Laika gaitā veikti vairāki pasākumi, lai samazinātu papīra (attiecīgi arī tā ražošanai nepieciešamo resursu) izmantošanu, t.sk. pilnībā elektronizējot dokumentu apriti, kas būtiski samazina dokumentu drukāšanas nepieciešamību. Savukārt izlietotais papīrs tiek nodots otrreizējai pārstrādei.

Tiek izmantots drukas iekārtu izejmateriālus (toneri, tinti un papīru) taupošs drukāšanas režīms, nodrošinot mazāku to patēriņa apjomu un nepieciešamā papīra daudzumu (izmantojot abpusējās drukāšanas iespējas). Darbinieki mudināti izmantot ekonomiskāku informācijas drukāšanas režīmu, novērtējot drukāšanas (īpaši krāsainu materiālu drukāšanas) nepieciešamību. Izmantojot paaugstinātas drošības izdruku pārvaldības sistēmu, samazinājusies iespēja sagatavot izdruku kļūdas dēļ.

Energoefektivitātes jomā Latvijas Bankā, īstenojot tehnisko iekārtu modernizācijas projektus, uzmanība tiek pievērsta arī jaunu iekārtu energopatēriņam. Energoefektivitātes rādītājs tiek ņemts vērā, atjaunojot datortehniku u.c. tehniskās iekārtas.

Veiksmīgi turpinot serveru un datu masīvu virtualizāciju un to resursu konsolidāciju, arvien tiek samazināts šiem resursiem nepieciešamās elektrības patēriņa apjoms un to radītā siltuma daudzums, tādējādi samazinot arī to dzesēšanai nepieciešamo resursu patēriņu.

RISKU PĀRVALDĪŠANA

Latvijas Bankā tiek pārvaldīti stratēģiskie, finanšu un darbības riski. Latvijas Bankas risku pārvaldīšanas mērķi un pamatprincipus nosaka Latvijas Bankas padomes pieņemtā "Latvijas Bankas risku pārvaldīšanas politika", "Latvijas Bankas darbības nepārtrauktības pārvaldīšanas politika", "Latvijas Bankas informācijas un informācijas sistēmu drošības politika" un "Latvijas Bankas fiziskās drošības politika". Latvijas Bankas drošības uzraudzības komisija nodrošina šo politiku īstenošanas vispusīgu un vienotu pārraudzību.

Latvijas Bankas finanšu riski, t.sk. tirgus risks (cenas, procentu likmju un valūtas risks), kredītrisks un likviditātes risks, tiek pārvaldīti ar mērķi mazināt iespējamu negatīvu ietekmi uz Latvijas Bankas finansēm finanšu tirgus faktoru nelabvēlīgu pārmaiņu dēļ, darījuma partnera saistību neizpildes dēļ vai saistībā ar ierobežotu iespēju īsā laikā un par konkurējošu tirgus cenu pārdot ieguldījumus.

Ar Latvijas Bankas ieguldījumiem saistītie finanšu riski tiek pārvaldīti saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemto "Latvijas Bankas finanšu aktīvu un zelta pārvaldīšanas kārtību". Ieguldījumi tiek pārvaldīti, tos sagrupējot dažādos ieguldījumu portfeļos. To, kā tiek ievēroti katram ieguldījumu portfeļa veidam noteiktie parametri, kas raksturo attiecīgā ieguldījumu portfeļa finanšu risku pieņemamo lielumu un ienesīguma mērķi, kontrolē Tirgus operāciju pārvaldes Riska vadības daļa. Ieguldījumu, t.sk. ar tiem saistīto finanšu risku, pārvaldīšanai izveidotā Latvijas Bankas investīciju komiteja izstrādā ieguldījumu pārvaldīšanas stratēģiju, apstiprina ieguldījumu veikšanas taktiku un nosaka detalizētākus finanšu risku limitus, kā arī pārtrauc ieguldījumu pārvaldītāju darbību. Latvijas Bankas investīciju komiteja reizi ceturksnī pārskata ieguldījumu stratēģiju, bet reizi nedēļā saņem un izvērtē finanšu ieguldījumu portfeļu vadītāju ziņojumus par notikumiem finanšu tirgos un viņu sagatavotās finanšu tirgus attīstības prognozes, finanšu risku vadītāju ziņojumus, kā arī apstiprina ieguldījumu pārvaldīšanas taktiku nākamajai nedēļai. Tirgus operāciju pārvalde regulāri informē Latvijas Bankas padomi un valdi par ieguldījumu pārvaldīšanas rezultātiem.

Latvijas Bankas darbības riski tiek pārvaldīti ar mērķi mazināt iespējamu negatīvu ietekmi uz Latvijas Bankas darbību, reputāciju vai finansēm Latvijas Bankas procesu neatbilstošas vai kļūdainas izpildes, darbinieka rīcības, nepieejamības vai bezdarbības, Latvijas Bankas informācijas sistēmu infrastruktūras vai informācijas sistēmu vai Latvijas Bankas infrastruktūras neatbilstošas darbības vai nepieejamības dēļ vai ārēju apstākļu dēļ.

Darbības riskus Latvijas Bankā pārvalda procesos un projektos, identificējot un novērtējot riskus un atkarībā no risku lieluma nosakot to ierobežošanai piemērotāko rīcību. Darbības risku pārvaldīšanu organizē Latvijas Bankas darbības risku vadītājs, un to ikdienā veic par Latvijas Bankas procesu izpildi atbildīgās Latvijas Bankas struktūrvienības, projektu vadītāji un citi Latvijas Bankas darbinieki. Darbības risku pārvaldīšanu pārtrauc Latvijas Bankas valdes izveidotā Latvijas Bankas darbības risku vadības komiteja, kas ikdienā nodrošina darbības risku pārvaldīšanas procesa ietvaros veicamo pasākumu koordinēšanu un sniedz atbalstu Latvijas Bankas valdei darbības risku pārvaldīšanas jomā.

Latvijas Bankas darbības nepārtrauktība tiek pārvaldīta ar mērķi nodrošināt Latvijas Bankas pamatfunkciju izpildei vai Latvijas Bankas mērķu sasniegšanai kritisku procesu izpildes nepārtrauktību vai izpildes atjaunošanu atbilstošā līmenī un pieņemamā laikā kritiskā procesa izpildes pārtraukuma gadījumā, kā arī efektīvu incidenta un krīzes pārvaldīšanu.

Ņemot vērā iespējamos apdraudējumus, tiek veikti preventīvi pasākumi, lai mazinātu kritisko procesu izpildes pārtraukuma iestāšanās iespējamību, kā arī izstrādāti plāni un organizatoriskās procedūras gadījumiem, kad apdraudēta kritisko procesu izpilde.

Latvijas Bankas informācijas sistēmu drošība tiek pārvaldīta ar mērķi mazināt iespējamu

negatīvu ietekmi uz Latvijas Bankas infrastruktūras un informācijas sistēmu pieejamību, drošību un integritāti.

Latvijas Bankā informācijas sistēmas tiek klasificētas pēc to nozīmīguma Latvijas Bankas uzdevumu veikšanā un saskaņā ar tajās apstrādājamo datu konfidencialitātes, integritātes un pieejamības prasībām, nosakot katram klasifikācijas līmenim atbilstošu fizisko un loģisko aizsardzību.

Latvijas Bankas fiziskās drošības, t.sk. ar ugunsdrošību un civilo aizsardzību saistītu risku, pārvaldīšana tiek veikta ar mērķi mazināt iespējamu negatīvu ietekmi uz Latvijas Bankas nekustamajos īpašumos esošu personu, Latvijas Bankas objektu un naudas u.c. vērtību pārvadājumu fizisko drošību.

Darbinieki tika izglītoti informācijas un informācijas sistēmu drošības un darbības risku, t.sk. darbības nepārtrauktības pārvaldīšanas, jomā.

IEKŠĒJAIS UN ĀRĒJAIS AUDITS

Iekšējais audits, izmantojot sistēmisku un plānveidīgu pieeju, sniedz Latvijas Bankas vadībai objektīvu un neatkarīgu vērtējumu par Latvijas Bankas pārvaldības, risku pārvaldīšanas, kontroles sistēmas un procesu efektivitāti, kā arī sniedz konsultācijas Latvijas Bankas darbības pilnveidei. Iekšējo auditu Latvijas Bankā veic Iekšējā audita pārvalde. Savukārt Latvijas Bankas revīzijas komiteja pārrauga un palīdz pilnveidot iekšējo auditu. Iekšējo auditu organizē un veic saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemto "Latvijas Bankas iekšējā audita politiku" un Iekšējā audita pārvaldes nolikumu. Iekšējo auditu veic, ievērojot Iekšējo auditoru institūta "Iekšējā audita profesionālās prakses starptautiskos standartus" un "Ētikas kodeksu".

Iekšējā audita darbības atbilstību Iekšējo auditoru institūta "Iekšējā audita profesionālās prakses starptautiskajiem standartiem" un "Ētikas kodeksam" apliecinājis 2015. gadā PricewaterhouseCoopers SIA veiktais iekšējā audita kvalitātes ārējais novērtējums.

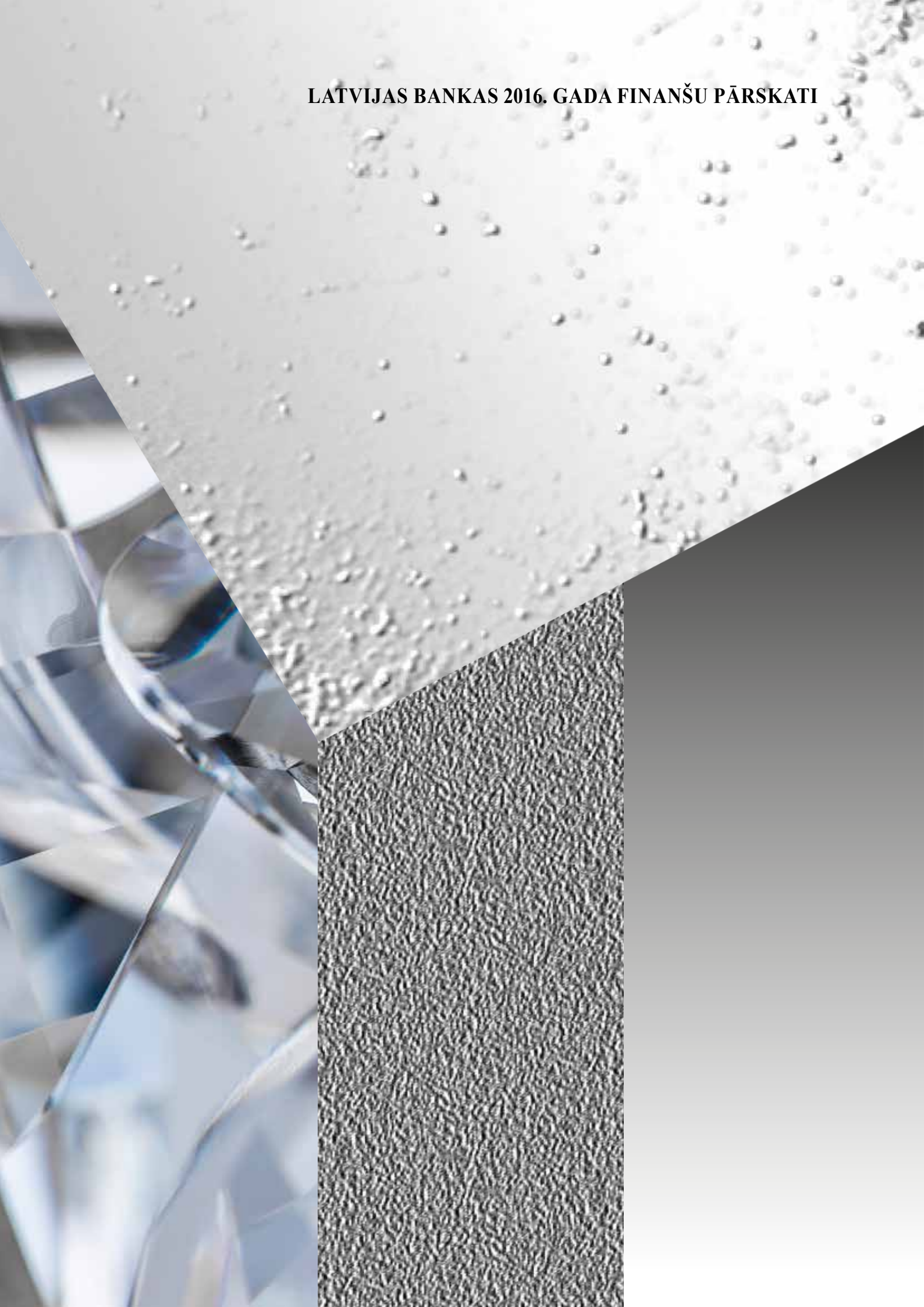
Iekšējais audits aptver visas Latvijas Bankas darbības jomas. Iekšējos auditus plāno un veic, pamatojoties uz risku novērtējumu. Par katra iekšējā audita rezultātiem Iekšējā audita pārvaldes vadītājs ziņo Latvijas Bankas prezidentam un Latvijas Bankas revīzijas komitejai. Reizi ceturksnī Latvijas Bankas revīzijas komiteja kopā ar Iekšējā audita pārvaldes vadītāju izskata iekšējo auditu rezultātus, ieteikumus un to ieviešanas gaitu. Par iekšējā audita darbību reizi gadā tiek ziņots Latvijas Bankas padomei.

Iekšējā audita pārvalde veic iekšējos auditus arī saskaņā ar Eirosistēmas/ECBS Iekšējo auditoru komitejas apstiprināto auditu plānu. Šos iekšējos auditus veic saskaņā ar Eirosistēmas/ECBS un Vienotā uzraudzības mehānisma audita nolikumu. 2016. gadā Latvijas Bankā veikti pieci šādi iekšējie auditi.

Iekšējā audita pārvaldes darbinieki iesaistās arī citu Eirosistēmas/ECBS iekšējā audita uzdevumu izpildē, un 2016. gadā Iekšējā audita pārvaldes vadītājs vadīja audita grupu, kura veica TARGET2 vērtspapīriem 2015. gada finanšu pārskatu iekšējo auditu. Savukārt, lai veicinātu auditoru mobilitāti un zināšanu pilnveidi, tika īstenota iekšējo auditoru īstermiņa apmaiņa ar *Lietuvos bankas* un *Banca d'Italia*.

Saskaņā ar likumu "Par Latvijas Banku" Latvijas Bankas finanšu pārskatu revīziju veic ECB Padomes ieteikti un ES Padomes apstiprināti neatkarīgi ārējie revidenti. Par Latvijas Bankas 2015.–2019. gada finanšu pārskatu revidentu apstiprināta zvērinātu revidentu komercsabiedrība "KPMG Baltics SIA".

LATVIJAS BANKAS 2016. GADA FINANŠU PĀRSKATI

BILANCE

		(gada beigās; tūkst. eiro)	
	Skaidrojums ¹	2016	2015
AKTĪVI			
Zelts un zeltā izteiktās prasības	6.	234 305	207 670
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	7.	3 092 076	2 949 979
Prasības pret Starptautisko Valūtas fondu		153 992	153 780
Atlikumi kredītiestādēs un ieguldījumi vērtspapīros, ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi		2 938 084	2 796 199
Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	8.	358 839	541 073
Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	9.	144 564	169 490
Eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā izsniegti aizdevumi eiro	10.	257 160	263 730
Ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas		257 160	263 730
Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	11.	9 071	2 491
Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro	12.	6 319 754	3 015 433
Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri		4 357 306	1 808 374
Pārējie vērtspapīri		1 962 448	1 207 059
Eirosistēmas iekšējās prasības	13.	4 195 918	3 802 596
Līdzdalība Eiropas Centrālās bankas kapitālā		115 082	115 082
Prasības par Eiropas Centrālajai bankai nodotajām ārējām rezervēm		163 480	163 480
Pārējās prasības Eurosistēmā		3 917 356	3 524 034
Pārējie aktīvi	14.	160 618	166 225
KOPĀ AKTĪVI		14 772 305	11 118 687

¹ No 70. lappuses līdz 111. lappusei sniegtie skaidrojumi ir šo finanšu pārskatu neatņemama sastāvdaļa.

<i>(turpinājums)</i>	<i>(gada beigās; tūkst. eiro)</i>		
	Skaidrojums	2016	2015
PASĪVI			
Banknotes apgrozībā	15.	4 150 106	3 992 436
Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	16.	4 191 147	4 784 410
Pieprasījuma noguldījumu konti (ietverot obligāto rezervju sistēmu)		4 191 147	4 784 410
Pārējās saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	17.	720	8 830
Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem	18.	212 239	145 894
Saistības pret valdību		46 710	38 055
Pārējās saistības		165 529	107 839
Saistības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	19.	17 888	9 099
Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	20.	159 844	155 228
Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	21.	–	478
Eirosistēmas iekšējās saistības	13.	5 292 395	1 312 104
Saistības par TARGET2 sistēmas norēķiniem un nacionālo centrālo banku korespondentkontiem (neto)		5 292 395	1 312 104
Pārējās saistības	22.	294 614	258 853
Kapitāls un rezerves	23.	453 352	451 355
KOPĀ PASĪVI		14 772 305	11 118 687

PELŅAS UN ZAUDĒJUMU APRĒĶINS

		(tūkst. eiro)	
	Skaidrojums	2016	2015
Tīrie procentu ienākumi	33.	56 801	44 953
Procentu ienākumi		102 982	64 696
Procentu izdevumi		-46 181	-19 743
Finanšu operāciju, pārvērtēšanas rezultāta atzīšanas peļņas un zaudējumu aprēķinā un uzkrājumu finanšu riskiem tīrais rezultāts		-100 590	-11 717
Realizētie finanšu operāciju guvumi	34.	38 539	37 216
Finanšu aktīvu un pozīciju pārvērtēšanas rezultāta atzīšana peļņas un zaudējumu aprēķinā	23., 35.	-52 729	-13 633
Uzkrājumi tirgus riskam un kredītriskam	36.	-86 400	-35 300
Tīrie komisijas maksas izdevumi		-2 200	-1 388
Komisijas maksas ienākumi		396	422
Komisijas maksas izdevumi		-2 596	-1 810
Ienākumi no līdzdalības kapitālā	37.	5 242	4 157
Tīrais monetāro ienākumu pārdales rezultāts	38.	10 834	25 675
Citi bankas darbības ienākumi	39.	81 051	1 762
TĪRIE IENĀKUMI		51 138	63 442
Darba samaksa	40.	-17 184	-16 932
Sociālās apdrošināšanas izdevumi un solidaritātes nodoklis	40.	-3 852	-3 518
Naudas zīmju iegādes izdevumi	41.	-7 283	-1 955
Pamatlīdzekļu nolietojums un nemateriālo aktīvu amortizācija	14.	-3 755	-3 722
Pārējie bankas darbības izdevumi	42.	-7 291	-7 278
PĀRSKATA GADA PEĻŅA		11 773	30 037

KOPĒJĀS ATZĪTĀS PEĻNAS UN ZAUDĒJUMU PĀRSKATS

		(tūkst. eiro)	
	Skaidrojums	2016	2015
Pārskata gada peļņa		11 773	30 037
Pārvērtēšana	23.	-16 416	-13 537
Uzkrātā pārvērtēšanas rezultāta realizēšana	23.	-26 565	-33 773
Finanšu aktīvu un pozīciju pārvērtēšanas rezultāta atzīšana peļņas un zaudējumu aprēķinā	23., 35.	52 729	13 633
Pārvērtēšanas konta pārmaiņas kopā	23.	9 748	-33 677
KOPĀ		21 521	-3 640

Latvijas Bankas valde 2017. gada 10. martā apstiprināja šos finanšu pārskatus, kas sniegti no 66. lappuses līdz 111. lappusei.

LATVIJAS BANKAS VALDE

M. Kālis

I. Posuma

J. Blūms

J. Caune

H. Ozols

R. Vanags

1. PAMATDARBĪBA

Latvijas Banka ir Latvijas Republikas centrālā banka un ECBS un Eirosistēmas dalībniece. Tā dibināta 1922. gada 19. septembrī (darbība atjaunota 1990. gadā). Latvijas Banka savā darbībā ievēro Latvijas Republikas un ES tiesību aktus, kā arī ECB tiesību aktus atbilstoši Līgumam par Eiropas Savienības darbību un ECBS un ECB Statūtiem.

Saskaņā ar likumu "Par Latvijas Banku" Latvijas Bankas galvenais mērķis ir saglabāt cenu stabilitāti. Latvijas Bankai ir šādi pamatuzdevumi:

- līdzdarboties Eirosistēmas monetārās politikas veidošanā un īstenošanā;
- pārvaldīt ārējās rezerves un pārējos finanšu ieguldījumus;
- nodrošināt skaidrās naudas apriti Latvijā un piedalīties skaidrās naudas aprites nodrošināšanā eiro zonā;
- veicināt maksājumu sistēmu raitu darbību;
- sagatavot un publicēt statistisko informāciju, lai nodrošinātu Latvijas Bankas uzdevumu izpildi;
- sadarboties ar ECB, pārējo ES valstu un citu valstu centrālajām bankām un citām finanšu institūcijām;
- darboties kā Latvijas valdības finanšu aģentam un sniegt finanšu pakalpojumus citiem tirgus dalībniekiem;
- konsultēt Latvijas Republikas Saeimu un Ministru kabinetu monetārās politikas un citos ar Latvijas Bankas uzdevumu veikšanu saistītos jautājumos;
- uzturēt Kredītu reģistru;
- izsniegt Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā reģistrētajām juridiskajām personām, izņemot kredītiestādes, atļaujas (licences) ārvalstu valūtas skaidrās naudas pirkšanai un pārdošanai komercdarbības veidā.

2016. gada 1. jūlijā Latvijas Banka uzsāka pildīt Valsts analīzes centra un Monētu valsts analīzes centra funkcijas, tādējādi nodrošinot efektīvu naudas viltojumu analīzi un būtiski paātrinot to reģistrāciju un sistematizāciju.

Latvijas Banka neprasa un nepieņem norādījumus no Latvijas un citu ES valstu valdībām, ES institūcijām un citām nacionālajām, ārvalstu vai starptautiskajām institūcijām un to struktūrām. Latvijas Banka ir neatkarīga savu lēmumu pieņemšanā un to praktiskajā īstenošanā. Latvijas Bankas uzraudzību veic Latvijas Republikas Saeima.

Latvijas Banka savu darbību tās uzdevumu izpildes ietvaros galvenokārt finansē no finanšu ieguldījumu pārvaldīšanas ienākumiem.

Latvijas Bankas centrālais birojs atrodas K. Valdemāra ielā 2A, Rīgā. Skaidrās naudas glabāšanu, apstrādi un apriti Latvijas Banka nodrošina, izmantojot tās filiāles Rīgā un Liepājā.

2. NOZĪMĪGĀKIE GRĀMATVEDĪBAS PRINCIPI

Šajā skaidrojumā sniegts finanšu pārskatu sagatavošanā izmantoto nozīmīgāko Latvijas Bankas grāmatvedības principu īss apraksts.

2.1. GRĀMATVEDĪBAS POLITIKAS MAIŅA

Latvijas Bankas padome 2016. gadā grozīja "Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības politiku", nosakot, ka Latvijas Bankas emitētās lata naudas zīmes, kuras nav apmainītas pret eiro naudas zīmēm, bilancē uzrāda, ņemot vērā šo lata banknošu un monētu apmaiņas iespējamību. Grāmatvedības politikas maiņas rezultātā saistības par emitētajām lata naudas zīmēm samazinātas par 78.1 milj. eiro, atzīstot attiecīgus ienākumus (sk. 22.1. un 39. skaidrojumu). Grāmatvedības politikas maiņa piemērota perspektīvi.

2.2. FINANŠU PĀRSKATU SAGATAVOŠANAS PAMATS

Finanšu pārskati sagatavoti saskaņā ar ECB 2016. gada 3. novembra Pamatnostādni par grāmatvedības un finanšu pārskatu sniegšanas tiesisko regulējumu Eiropas Centrālo banku

sistēmā (pārstrādāta versija) (ECB/2016/34), Latvijas Bankas padomes kārtību "Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības politika" un likuma "Par Latvijas Banku" prasībām, kas nosaka finanšu pārskatu sagatavošanu.

2.3. FINANŠU PĀRSKATU POSTEŅU NOVĒRTĒŠANAS PAMATS

Finanšu pārskati sagatavoti saskaņā ar sākotnējo izmaksu grāmatvedības principu. Zelts, parāda vērtspapīri (izņemot līdz termiņa beigām turētos parāda vērtspapīrus un monetārās politikas mērķiem turētos vērtspapīrus, kas novērtēti amortizēto izmaksu vērtībā), līdzdalība kapitālā (izņemot līdzdalību ECB kapitālā), biržā tirgotie valūtas maiņas nākotnes līgumi un atvasinātie procentu likmju finanšu instrumenti novērtēti patiesajā vērtībā. Biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes līgumi un valūtas mijmaiņas līgumi novērtēti saskaņā ar 2.16. skaidrojumā aprakstītajiem principiem, un šo līgumu uzskaites vērtības un patiesās vērtības salīdzinājums atspoguļots 5. skaidrojumā.

2.4. FINANŠU AKTĪVU UN FINANŠU SAISTĪBU PATIESĀ VĒRTĪBA

Patiesā vērtība ir cena, par kādu iespējams pārdot finanšu aktīvu vai nodot finanšu saistības ierastā darījumā starp tirgus dalībniekiem novērtēšanas datumā.

Finanšu instrumentu patieso vērtību Latvijas Banka nosaka, pamatojoties uz kotētajām cenām aktīvā tirgū, citiem finanšu tirgus informācijas avotiem vai diskontētajām naudas plūsmām. Diskontētās naudas plūsmas tiek modelētas, pamatojoties uz kotētajām finanšu instrumentu tirgus cenām un naudas tirgus procentu likmēm. Patiesajā vērtībā novērtēto aktīvu, kā arī to finanšu instrumentu, kuri nav novērtēti patiesajā vērtībā, bet kuru aplēstā patiesā vērtībā atšķiras no to uzskaites vērtības, sadalījums, ņemot vērā patiesās vērtības noteikšanas hierarhiju, atspoguļots 5. skaidrojumā.

2.5. ĀRVALSTU VALŪTU UN ZELTA NOVĒRTĒJUMS

Ārvalstu valūtu novērtēšanai Latvijas Banka piemēro ECB publicētos ārvalstu valūtu kursus. Zelta cenu nosaka, pamatojoties uz kotēto zelta tirgus cenu ASV dolāros un ECB publicēto ASV dolāra kursu attiecībā pret eiro. SDR kursu nosaka, pamatojoties uz SVF publicētajiem SDR valūtu groza svāriem un ECB publicētajiem attiecīgo valūtu kursiem.

Darījumi ārvalstu valūtās grāmatoti eiro pēc attiecīgās ārvalstu valūtas kursa darījuma dienā. Monetārie aktīvi un saistības ārvalstu valūtās izteiktas eiro pēc attiecīgā ārvalstu valūtas kursa pārskata perioda beigās. Nemonetārie aktīvi un saistības, kas novērtētas sākotnējo vai amortizēto izmaksu vērtībā, izteiktas eiro pēc attiecīgās ārvalstu valūtas kursa darījuma dienā.

Darījumus ārvalstu valūtās iekļauj kopējā attiecīgās valūtas pozīcijas aprēķinā. Darījumi ārvalstu valūtā, kuri samazina attiecīgo valūtas pozīciju, rada realizētos guvumus vai zaudējumus. Darījumu ārvalstu valūtās un ārvalstu valūtas pozīcijas pārvērtēšanas rezultātā aprēķinātie guvumi vai zaudējumi iekļauti peļņas un zaudējumu aprēķinā vai bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā ārvalstu valūtas pārvērtēšanas rezerve (pārvērtēšanas konts) saskaņā ar 2.24. skaidrojumā aprakstītajiem principiem. Šajā skaidrojumā un 2.24. skaidrojumā aprakstītie darījumu ārvalstu valūtās novērtējuma un uzskaites principi piemēroti arī zeltam.

Nozīmīgākie 2016. gada un 2015. gada beigās bilances sagatavošanā izmantotie ārvalstu valūtu kursi (valūtas vienības par 1 eiro) un zelta cena (eiro par Trojas unci) ir šādi.

	(gada beigās)		
	2016	2015	Pārmaiņas (%)
ASV dolārs (USD)	1.0541	1.0887	-3.2
Japānas jena (JPY)	123.40	131.07	-5.9
Kanādas dolārs (CAD)	1.4188	1.5116	-6.1
Lielbritānijas sterliņu mārciņa (GBP)	0.85618	0.73395	16.7
Zelts (XAU)	1098.046	973.225	12.8

2.6. FINANŠU AKTĪVU UN FINANŠU SAISTĪBU ATZĪŠANA UN ATZĪŠANAS PĀRTRAUKŠANA

Finanšu aktīvi un finanšu saistības tiek atzītas bilancē tad, kad Latvijas Banka kļuvusi par attiecīgajā finanšu darījumā iesaistīto personu.

Finanšu aktīvu atzīšana tiek pārtraukta, kad beidzas vai ir nodotas līgumā noteiktās tiesības uz naudas plūsmām, kas izriet no attiecīgā finanšu aktīva, tādējādi ar to saistītie riski un tiesības uz atlīdzību ir nodotas un Latvijas Banka nesaglabā kontroli pār aktīvu. Finanšu saistību atzīšana tiek pārtraukta, kad attiecīgās saistības tiek dzēstas.

Finanšu aktīvu pirkšana vai pārdošana parastajā veidā tiek atzīta un atzīšana tiek pārtraukta norēķinu dienā.

2.7. FINANŠU AKTĪVU UN FINANŠU SAISTĪBU IESKAITS

Finanšu aktīvu un finanšu saistību ieskaitu veic un finanšu pārskatos tīro atlikumu uzrāda tikai tad, ja iepriekš noslēgts līgums par finanšu aktīvu un finanšu saistību ieskaitu un paredzēta vienlaicīga attiecīgo aktīvu atsavināšana un saistību dzēšana.

2.8. APLĒŠU UN PIENĒMUMU IZMANTOŠANA

Finanšu pārskatu sagatavošanā veiktas aplēses un izdarīti pieņēmumi, kas ietekmē atsevišķu finanšu pārskatos uzrādīto aktīvu, saistību un iespējamo saistību apjomu. Notikumi nākotnē var ietekmēt minētās aplēses un pieņēmumus. Šādu aplēšu un pieņēmumu maiņas ietekme tiek uzrādīta pārskata gada un turpmāko gadu, uz kuriem tā attiecas, finanšu pārskatos.

Finanšu pārskatu sagatavošanā veiktas šādas svarīgākās aplēses un izdarīti šādi pieņēmumi: attiecībā uz aktīvu vērtības samazināšanos (sk. 2.20. skaidrojumu), SNB akciju novērtēšanas patiesajā vērtībā metodi (sk. 14.2. skaidrojumu), lata banknošu un monētu, kuras nav apmainītas pret eiro naudas zīmēm, apmaiņas iespējamību (sk. 2.21. skaidrojumu), pamatlīdzekļu un nemateriālo aktīvu lietderīgās lietošanas laiku (sk. 2.18. un 2.19. skaidrojumu), kolekcijas monētu atpirkšanas iespējamību (sk. 2.22. skaidrojumu), uzkrājumiem tirgus riskam un kredītriskam (sk. 2.23. un 36. skaidrojumu), patiesās vērtības noteikšanas iedalījumu (sk. 5. skaidrojumu) un sākotnējā pārvērtēšanas konta atlikuma daļas atzīšanas peļņas un zaudējumu aprēķinā metodi (sk. 23. skaidrojumu).

2.9. ZELTS UN ZELTĀ IZTEIKTĀS PRASĪBAS

Zeltu bilancē uzrāda tā tirgus vērtībā saskaņā ar 2.5. skaidrojumā aprakstītajiem principiem.

Zelta pārvērtēšanas rezultātā aprēķinātie guvumi vai zaudējumi iekļauti peļņas un zaudējumu aprēķinā vai bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā ārvalstu valūtas pārvērtēšanas rezerve saskaņā ar 2.24. skaidrojumā aprakstītajiem principiem.

2.10. PARĀDA VĒRTSPAPĪRI

Parāda vērtspapīri atspoguļoti bilancē to patiesajā vērtībā, izņemot līdz termiņa beigām turētos parāda vērtspapīrus un monetārās politikas mērķiem turētos vērtspapīrus, kas novērtēti amortizēto izmaksu vērtībā. Līdz termiņa beigām turēti vērtspapīri ir tādi vērtspapīri ar fiksētiem vai nosakāmiem maksājumiem un fiksētu termiņu, kurus Latvijas Bankai ir nolūks turēt līdz to termiņa beigām.

Vērtspapīru procenti, t.sk. prēmija un diskonts, atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā kā procentu ienākumi (sk. arī 2.25. skaidrojumu).

Parāda vērtspapīru darījumu un patiesajā vērtībā uzrādīto parāda vērtspapīru pārvērtēšanas rezultātā aprēķinātie guvumi vai zaudējumi iekļauti peļņas un zaudējumu aprēķinā vai bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā vērtspapīru pārvērtēšanas rezerve saskaņā ar 2.24. skaidrojumā aprakstītajiem principiem.

2.11. LĪGUMI PAR VĒRTSPAPĪRU PIRKŠANU AR ATPĀRDOŠANU

Līgumi par vērtspapīru pirkšanu ar atpārdošanu atspoguļoti kā finansēšanas darījumi. Vērtspapīri, kas nopirkti saskaņā ar līgumiem par vērtspapīru pirkšanu ar atpārdošanu, nav uzrādīti Latvijas Bankas bilancē. Vērtspapīru pirkšanas rezultātā samaksātie naudas līdzekļi uzrādīti Latvijas Bankas bilancē nominālvērtībā kā prasības pret vērtspapīru pārdevēju.

Vērtspapīru pirkšanas un atpārdošanas cenas starpība pakāpeniski atzīta peļņas un zaudējumu aprēķinā kā procentu ienākumi attiecīgā līguma darbības laikā.

2.12. LĪGUMI PAR VĒRTSPAPĪRU PĀRDOŠANU AR ATPIRKŠANU

Līgumi par vērtspapīru pārdošanu ar atpirkšanu atspoguļoti kā finansēšanas darījumi. Vērtspapīri, kas pārdoti saskaņā ar līgumiem par vērtspapīru pārdošanu ar atpirkšanu, uzrādīti attiecīgajā Latvijas Bankas bilances postenī kopā ar pārējiem šajos darījumos neiesaistītajiem vērtspapīriem. Vērtspapīru pārdošanas rezultātā saņemtie naudas līdzekļi atspoguļoti bilancē nominālvērtībā kā saistības pret vērtspapīru pircēju.

Vērtspapīru pārdošanas un atpirkšanas cenas starpība pakāpeniski atzīta peļņas un zaudējumu aprēķinā kā procentu izdevumi attiecīgā līguma darbības laikā.

2.13. VĒRTSPAPĪRU AIZDOŠANAS DARĪJUMI

Vērtspapīri, kas aizdoti saskaņā ar automatizētās vērtspapīru aizdevumu programmas līgumiem, uzrādīti bilancē kopā ar pārējiem šajos darījumos neiesaistītajiem vērtspapīriem. Saņemtais nodrošinājums bilancē uzrādīts tikai tad, ja to veido Latvijas Bankas kontā ieskaitītu naudas līdzekļu ķīla.

Ienākumi par vērtspapīru aizdošanu atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā kā procentu ienākumi.

2.14. AIZDEVUMI KREDĪTIESTĀDĒM, NOGULDĪJUMI UN TAMLĪDZĪGAS FINANŠU PRASĪBAS UN FINANŠU SAISTĪBAS

Aizdevumi kredītiestādēm, noguldījumi un tamlīdzīgas finanšu prasības un finanšu saistības bilancē uzrādītas nominālvērtībā.

2.15. LĪDZDALĪBA KAPITĀLĀ

Līdzdalība kapitālā ietver Latvijas Bankas ilgtermiņa ieguldījumus pašu kapitāla instrumentos. Latvijas Bankai nevienā institūcijā nav kontroles vai būtiskas ietekmes, tāpēc līdzdalība kapitālā netiek uzskaitīta kā ieguldījums meitassabiedrībā vai asociētajā sabiedrībā. Pašu kapitāla instrumenti uzrādīti bilancē patiesajā vērtībā, izņemot līdzdalību ECB kapitālā, ko saskaņā ar ECB tiesību aktos par grāmatvedību un finanšu pārskatiem noteikto bilancē uzrāda sākotnējo izmaksu vērtībā.

Līdzdalības kapitālā patiesās vērtības pārmaiņas atzītas bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā pašu kapitāla instrumentu pārvērtēšanas rezerve.

2.16. ATVASINĀTIE FINANŠU INSTRUMENTI

Latvijas Banka veic darījumus ar biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes līgumiem, valūtas un procentu likmju mijmaiņas līgumiem un biržā tirgotajiem procentu likmju un valūtas maiņas nākotnes līgumiem, kuru līgumvērtība vai nosacītā vērtība uzrādīta ārpusbilances posteņos. Biržā netirgotos valūtas maiņas nākotnes līgumus un valūtas mijmaiņas līgumus darījuma dienā iekļauj kopējā attiecīgās valūtas pozīcijā pēc darījuma tagadnes kursa un uzrāda bilancē eiro pēc attiecīgās ārvalstu valūtas kursa pārskata perioda beigās. Pārējos atvasinātos finanšu instrumentus uzrāda bilancē patiesajā vērtībā.

Atvasināto finanšu instrumentu procenti, t.sk. biržā netirgotos valūtas maiņas nākotnes līgumu un valūtas mijmaiņas līgumu tagadnes un nākotnes procentu likmju starpība, atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā kā procentu ienākumi vai izdevumi attiecīgā līguma

darbības laikā. Biržā tirgoto procentu likmju un valūtas maiņas nākotnes līgumu patiesās vērtības pārmaiņu guvumi vai zaudējumi iekļauti peļņas un zaudējumu aprēķinā, ņemot vērā veikto norēķinu. Pārējo atvasināto finanšu instrumentu patiesās vērtības pārmaiņu guvumi vai zaudējumi ietverti peļņas un zaudējumu aprēķinā vai bilances posteņi "Kapitāls un rezerves" kā pārvērtēšanas rezerve saskaņā ar 2.24. skaidrojumā aprakstītajiem principiem.

2.17. UZKRĀTIE PROCENTU IENĀKUMI UN IZDEVUMI

Uzkrātie procentu ienākumi un izdevumi uzrādīti bilancē pārējo aktīvu vai pārējo saistību posteņos.

2.18. PAMATLĪDZEKĻI

Pamatlīdzekļi ir materiāli ilgtermiņa ieguldījumi, kuru lietderīgās lietošanas laiks ir ilgāks par 1 gadu. Pamatlīdzekļu kapitalizācijas limits ir 150 eiro, izņemot nekustamā īpašuma uzlabojumu un pamatlīdzekļu daļu nomaiņas izmaksas, kurām Latvijas Bankas valde noteikusi augstāku kapitalizācijas limitu atkarībā no to nozīmīguma. Pamatlīdzekļi tiek izmantoti pakalpojumu sniegšanai, kā arī citu pamatlīdzekļu uzturēšanai un Latvijas Bankas darbības nodrošināšanai.

Pamatlīdzekļi uzrādīti bilancē sākotnējo izmaksu vērtībā, no kuras atskaitīts uzkrātais nolietojums un zaudējumi no vērtības samazināšanās, ja tāda konstatēta.

Nolietojumu aprēķina noteiktajā pamatlīdzekļa lietderīgās lietošanas laikā pēc lineārās metodes. Būvniecības vai sagatavošanas stadijā esošajiem pamatlīdzekļiem, zemei un mākslas priekšmetiem nolietojums netiek rēķināts. Ēkas un būves tiek uzskaitītas pa atsevišķiem komponentiem, un katram komponentam noteikts atšķirīgs lietderīgās lietošanas laiks.

2016. gadā pamatlīdzekļu lietderīgās lietošanas laiks netika mainīts. 2016. un 2015. gadā noteiktais pamatlīdzekļu lietderīgās lietošanas laiks bija šāds.

	(gados)	
	2016	2015
Ēkas un to sastāvdaļas, teritorijas labiekārtošana, t.sk.	5–100	5–100
ēku būvkonstrukcijas	100	100
ēku apdare, iekārtas un inženierkomunikācijas	5–20	5–20
Transportlīdzekļi	10–15	10–15
Telpu iekārtas un inventārs	5–25	5–25
Naudas apstrādes, pārbaudes un glabāšanas iekārtas	5–15	5–15
Datortehnika un telekomunikāciju aparatūra	2–5	2–7
Pārējie pamatlīdzekļi	5–15	5–15

Saskaņā ar vispārpieņemtajiem risku ierobežojošo darījumu uzskaites principiem atsevišķu pamatlīdzekļu sākotnējo izmaksu vērtībā ietverts ar to izveidi saistīto valūtas risku ierobežojošo finanšu darījumu efektīvais rezultāts.

2.19. NEMATERIĀLIE AKTĪVI

Nemateriālie aktīvi ir nemateriāli ilgtermiņa ieguldījumi, kuru lietderīgās lietošanas laiks ir ilgāks par 1 gadu. Nemateriālo aktīvu kapitalizācijas limits ir 150 eiro. Nemateriālie aktīvi ietver programmatūru lietošanas tiesības un citas tiesības.

Nemateriālie aktīvi uzrādīti bilancē to sākotnējo izmaksu vērtībā, no kuras atskaitīta uzkrātā amortizācija un zaudējumi no vērtības samazināšanās, ja tāda konstatēta.

Attiecīgo tiesību iegādes izmaksu amortizāciju aprēķina to lietderīgās lietošanas laikā, bet ne ilgāk par 10 gadiem, izmantojot lineāro metodi.

Latvijas Bankas veiktās programmatūru izstrādes izmaksas tiek atzītas par peļņas un zaudējumu aprēķinā to rašanās brīdī.

2.20. AKTĪVU VĒRTĪBAS SAMAZINĀŠANĀS

Aktīva vērtības samazināšanās notiek, ja tā uzskaites vērtība pārsniedz atgūstamo vērtību. Atklājot aktīva vērtības samazināšanās pazīmes, attiecīgajam aktīvam tiek aplēsta atgūstamā vērtība un, ja atgūstamā vērtība ir mazāka par attiecīgā aktīva uzskaites vērtību, tiek izveidoti atbilstoši vērtības samazināšanās uzkrājumi. Šos vērtības samazināšanās uzkrājumus atzīst par peļņas un zaudējumu aprēķinā, attiecīgi samazinot aktīva uzskaites vērtību.

Monētārās politikas mērķiem turētajiem vērtspapīriem aktīva vērtības samazināšanās novērtējumu veic ECB, nosakot, vai gaidāmas pārmaiņas nākotnes naudas plūsmās un vai pastāv citi faktori, kas apgrūtinātu vērtspapīra emitenta saistību izpildi. Aktīvu vērtības samazināšanās notiek, ja monetārās politikas mērķiem turēto vērtspapīru uzskaites vērtība pārsniedz atgūstamo vērtību, kas savukārt noteikta kā tagadnes vērtība aplēstajai nākotnes naudas plūsmai. ECB Padome apstiprina ECB veiktā aktīvu vērtības samazināšanās novērtējuma rezultātus.

2.21. NAUDA APGROZĪBĀ

Ievērojot to, ka eiro banknotes emitē visas eiro zonas NCB un ECB, tās savā bilancē uzrāda noteiktu daļu no kopējā Eurosistēmas emitēto eiro banknošu apjoma. ECB piešķirtā daļa ir 8% no kopējā Eurosistēmas emitēto banknošu apjoma, NCB – pārējie 92%, kas sadalīti atbilstoši katras NCB daļai ECB kapitālā un uzrādīti bilances postenī "Banknotes apgrozībā". Latvijas Bankai piešķirtā daļa no kopējā Eurosistēmas emitēto eiro banknošu apjoma ir lielāka nekā Latvijas Bankas faktiski emitēto eiro banknošu tīrais apjoms (sk. 15. skaidrojumu), tāpēc bilances postenī "Eurosistēmas iekšējās prasības" uzrādītas prasības pret ECB par banknošu pārdali Eurosistēmā.

Saskaņā ar *Euro* ieviešanas kārtības likumu latu skaidrās naudas nomaiņas pret eiro periods Latvijas Bankā ir bez termiņa ierobežojuma.

Latvijas Bankas emitētās lata banknotes un monētas, kuras nav apmainītas pret eiro naudas zīmēm, bilancē uzrāda, ievērojot šo lata naudas zīmju apmaiņas iespējamību 20 gadu laikā kopš eiro ieviešanas.

Latvijas Bankas emitētās un apgrozībā esošās eiro monētas un tās lata banknotes un monētas, par kurām Latvijas Banka atzinusi saistības, izņemot kolekcijas monētas, uzrādītas bilances postenī "Pārējās saistības" nominālvērtībā.

2.22. KOLEKCIJAS MONĒTAS

Pārdotās kolekcijas monētas neietver bilances saistībās, jo šo monētu atpirkšanas iespējamība ir neliela vai arī tajās esošā dārgmetāla vērtība pārsniedz to nominālvērtību. Kolekcijas monētu pārdošanas ienākumus atzīst par peļņas un zaudējumu aprēķinā to rašanās brīdī. Lata zelta apgrozības un jubilejas un piemiņas monētām piemēro kolekcijas monētām noteiktos grāmatvedības principus.

2.23. UZKRĀJUMI

Uzkrājumi tiek atzīti finanšu pārskatos, ja pagātnes notikumu vai darījumu rezultātā Latvijas Bankai izveidojies juridisks vai prakses radīts pienākums, kura apjomu iespējams ticami novērtēt un kura izpildes rezultātā gaidāma naudas līdzekļu aizplūde no Latvijas Bankas.

Papildus tam, balstoties uz pamatotām risku aplēsēm, Latvijas Bankas padome lemj par uzkrājumu veidošanu tirgus riskam (cenas, procentu likmju un valūtas risks) un kredītriskam saistībā ar Latvijas Bankas ieguldījumu pārvaldīšanas un citiem finanšu darījumiem (sk. arī 36. skaidrojumu).

2.24. FINANŠU INSTRUMENTU UN ĀRVALSTU VALŪTAS UN ZELTA POZĪCIJAS PEĻŅAS UN ZAUDĒJUMU ATZĪŠANA

Finanšu instrumentu un ārvalstu valūtas un zelta pozīcijas peļņa un zaudējumi atzīti saskaņā ar šādiem principiem, kas noteikti ECB tiesību aktos par grāmatvedību un finanšu pārskatiem:

- a) realizētie guvumi un realizētie zaudējumi atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā;
- b) nerealizētie guvumi atzīti bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā pārvērtēšanas rezerve;
- c) pārskata gada beigās bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā pārvērtēšanas rezerve ietvertie nerealizētie zaudējumi atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā, ja tie pārsniedz iepriekš aprēķinātos attiecīgā finanšu instrumenta vai ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijas pārvērtēšanas guvumus;
- d) nerealizētie zaudējumi, kas pārskata gada beigās atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā, nākamajos gados netiek reversēti un ieskaitīti ar attiecīgā finanšu instrumenta vai ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijas nerealizētajiem guvumiem;
- e) nerealizētos zaudējumus, kas aprēķināti finanšu instrumentam vai ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijai, neieskaita ar citam finanšu instrumentam vai ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijai aprēķinātajiem nerealizētajiem guvumiem.

Realizētos un nerealizētos guvumus un zaudējumus aprēķina pēc finanšu instrumenta vai ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijas vidējo izmaksu metodes. Finanšu instrumenta vai ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijas vidējās izmaksas samazina vai palielina par nerealizētajiem zaudējumiem, kas pārskata gada beigās atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā.

2.25. PROCENTU IENĀKUMI UN IZDEVUMI

Procentu ienākumi un izdevumi atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā saskaņā ar uzkrāšanas principu.

Procentu ienākumi ietver procentus par vērtspapīriem, vērtspapīru aizdošanu, izvietotajiem noguldījumiem, izsniegtajiem aizdevumiem, biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes līgumiem, valūtas un procentu likmju mijmaiņas līgumiem, Eirosistēmas iekšējām prasībām, kā arī negatīvos procentus par piesaistītajiem noguldījumiem. Procenti par vērtspapīriem ietver arī prēmiju un diskontu, ko amortizē vērtspapīra termiņa laikā pēc lineārās metodes.

Procentu izdevumi ietver procentus par piesaistītajiem Latvijas valdības, kredītiestāžu un citu finanšu institūciju noguldījumiem, procentus par biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes līgumiem, valūtas un procentu likmju mijmaiņas līgumiem, Eirosistēmas iekšējām saistībām, kā arī negatīvos procentus par izvietotajiem noguldījumiem.

Saņemamie negatīvie procenti peļņas un zaudējumu aprēķinā uzrādīti kā procentu ienākumi, bet maksājamie negatīvie procenti – kā procentu izdevumi. Bilancē uzkrātie negatīvie procenti par saistībām uzrādīti bilances postenī "Pārējie aktīvi", bet uzkrātie negatīvie procenti par aktīviem – bilances postenī "Pārējās saistības".

2.26. REALIZĒTIE FINANŠU OPERĀCIJU GUVUMI VAI ZAUDĒJUMI

Realizētie finanšu operāciju guvumi vai zaudējumi atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā finanšu instrumenta atsavināšanas brīdī vai norēķinu brīdī.

Realizētie finanšu operāciju guvumi vai zaudējumi ietver realizētos atvasināto finanšu instrumentu, parāda vērtspapīru un valūtas maiņas darījumu guvumus un zaudējumus.

2.27. IENĀKUMI NO LĪDZDALĪBAS KAPITĀLĀ

Līdzdalības kapitālā patiesās vērtības pārmaiņas atzītas bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā pašu kapitāla instrumentu pārvērtēšanas rezerve.

Dividendes no līdzdalības kapitālā atzītas peļņas un zaudējumu aprēķinā, iegūstot to saņemšanas tiesības.

Saskaņā ar ECB Padomes lēmumu ECB Padome veic ienākumu, kurus ECB gūst par prasībām par banknošu pārdali Eirosistēmā, kā arī "Vērtspapīru tirgu programmas", "Ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru iegādes programmas", trešās "Nodrošināto obligāciju iegādes programmas" un VSAIP ietvaros gūto ienākumu starpperioda sadali par pārskata gadu, kurā šie ienākumi radušies. ECB starpperioda peļņas sadale notiek nākamā gada janvārī, tomēr ECB Padome var nolemt to neveikt, ja ECB pārskata gada peļņa ir mazāka par ECB ienākumiem, kas iekļauti ECB starpperioda peļņas sadalē, kā arī ja ECB Padome nolemj izveidot uzkrājumus valūtas kursa, procentu likmju un zelta cenas riskam un kredīriskam. Turklāt ECB Padome var nolemt veikt atskaitījumus no ECB starpperioda peļņas sadales rezultāta par ECB izdevumiem saistībā ar eiro banknošu emisiju un apkalpošanu, bet nepārsniedzot ienākumus par prasībām par banknošu pārdali Eirosistēmā.

Pēc ECB gada finanšu pārskatu apstiprināšanas ECB Padome sadala atlikušo pārskata gadā gūtās ECB peļņas daļu eiro zonas NCB proporcionāli to daļām ECB kapitālā (sk. 13.1. skaidrojumu).

Ienākumi no līdzdalības ECB kapitālā uzrādīti peļņas un zaudējumu aprēķina postenī "Ienākumi no līdzdalības kapitālā".

2.28. TĪRAIS MONETĀRO IENĀKUMU PĀRDALES REZULTĀTS

Saskaņā ar ECB un ECB Statūtiem eiro zonas NCB gūst ienākumus, īstenojot Eirosistēmas vienoto monetāro politiku. Eirosistēmas kopējie monetārie ienākumi atbilst ienākumiem no aktīviem, kas rodas, emitējot eiro banknotes un piesaistot kredītiestāžu noguldījumus. Šie ienākumi tiek pārdalīti eiro zonas NCB proporcionāli to daļām ECB kapitālā. Pirmos sešus gadus pēc pievienošanās Eirosistēmai NCB monetārie ienākumi tiek koriģēti saskaņā ar noteiktu koeficientu, lai novērstu nozīmīgas eiro zonas NCB ienākumu svārstības (sk. arī 33. skaidrojumu).

Latvijas Bankas tīrie samaksātie monetārie ienākumi ietver ienākumus par Latvijas Bankas iezīmētajiem aktīviem, no kuriem atskaitīti izdevumi par Latvijas Bankas monetārajām saistībām. Monetāro ienākumu pārdalei iezīmētie Latvijas Bankas aktīvi ietver zeltu, monetārās politikas operāciju rezultātā iegūtos aktīvus, Eirosistēmas iekšējās prasības, kā arī tādu pārējo aktīvu apjomu, kurš nepieciešams, lai pilnībā segtu monetārās saistības. Savukārt Latvijas Bankas monetārās saistības ietver banknotes apgrozībā, kredītiestāžu noguldījumus monetārās politikas operāciju rezultātā, kā arī Eirosistēmas iekšējās saistības.

Latvijas Bankas saņemtie monetārie ienākumi atbilst Latvijas Bankas Eirosistēmas kopējo monetāro ienākumu daļai, kas noteikta, pamatojoties uz Latvijas Bankas daļu ECB kapitālā.

2.29. BANKNOŠU UN MONĒTU IEGĀDES IZDEVUMI

Banknošu un monētu iegādes izdevumi atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā banknošu un monētu iegādes brīdī.

2.30. PĀRĒJIE IZDEVUMI UN IENĀKUMI

Pārējos bankas darbības izdevumus un ienākumus atzīst peļņas un zaudējumu aprēķinā saskaņā ar uzkrāšanas principu. Uzkrāto izdevumu un uzkrāto ienākumu summu pārskata periodam aprēķina atbilstoši pārskata periodā saņemto vai sniegto pakalpojumu apjomam. Nomas maksājumus atzīst peļņas un zaudējumu aprēķinā proporcionāli attiecīgā līguma darbības laikam.

3. LATVIJAS BANKAS FINANSIĀLĀ STĀVOKĻA UN DARBĪBAS FINANŠU REZULTĀTU KOPSAVILKUMS

3.1. FINANSIĀLAIS STĀVOKĻIS

Latvijas Bankas aktīvi 2016. gadā palielinājās par 3 653.6 milj. eiro, un to galvenokārt noteica vērtspapīru iegādes monetārās politikas un ieguldījumu mērķiem.

Īstenojot ECB Padomes 2015. gada 22. janvāra lēmumu par PAIP un ECB Padomes 2016. gada 10. marta lēmumu par VSAIP papildināšanu, Latvijas Banka 2016. gadā veica Latvijas valdības un starptautisko institūciju emitētu vērtspapīru iegādes un galvenokārt šo iegāžu rezultātā bilances posteņa "Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri" atlikums pieauga par 2 548.9 milj. eiro. Euro zonas NCB iegādājās VSAIP vērtspapīrus proporcionāli to daļām ECB kapitālā.

Aktīvu pieaugumu bilances posteņos "Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem", "Atlikumi kredītiestādēs un ieguldījumi vērtspapīros, ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi" un "Pārējie vērtspapīri" galvenokārt noteica ieguldījumu veikšana atbilstoši ECB Padomes noteiktajiem likviditātes pārvaldības principiem (sk. arī 4. skaidrojumu).

2016. gadā monetārās politikas operāciju (galvenokārt ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperāciju) rezultātā kredītiestādēm izsniegto Latvijas Bankas aizdevumu apjoms samazinājās par 6.6 milj. eiro.

Pārējās prasības Eirosistēmā pieauga par 393.3 milj. eiro, un to galvenokārt noteica prasību par banknošu pārdali Eirosistēmā pieaugums (sk. arī 13.4. skaidrojumu).

Banknotes apgrozībā 2016. gadā palielinājās par 157.7 milj. eiro atbilstoši eiro zonas NCB kopējā banknošu apgrozībā apjoma pieaugumam.

2016. gada beigās par 593.3 milj. eiro samazinājās kredītiestāžu noguldījumu atlikums, kas atspoguļots bilances postenī "Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā".

Pārrobežu maksājumu rezultātā pieauga bilances postenī "Eirosistēmas iekšējās saistības" uzrādītās saistības pret ECB par norēķinu rezultātu TARGET2 sistēmā (5 292.4 milj. eiro; 2015. gada beigās – 1 312.1 milj. eiro). Minēto pieaugumu galvenokārt noteica Latvijas Bankas maksājumi saistībā ar Latvijas valdības un starptautisko institūciju emitētu vērtspapīru iegādēm, ieguldījumu portfeļu pieaugums, kā arī kredītiestāžu noguldījumu atlikuma samazinājums.

Latvijas Bankas kapitāls un rezerves palielinājās par 2.0 milj. eiro, un to noteica finanšu instrumentu novērtējuma tīrās pārmaiņas (9.7 milj. eiro) un 2016. gadā gūtā peļņa (11.8 milj. eiro). Savukārt samazinošu ietekmi radīja valsts ieņēmumos ieskaitītā 2015. gadā gūtās peļņas daļa (19.5 milj. eiro).

3.2. DARBĪBAS FINANŠU REZULTĀTI

Latvijas Banka 2016. gadā guva 11.8 milj. eiro peļņu (2015. gadā – 30.0 milj. eiro). Tīrie procentu ienākumi 2016. gadā bija par 11.8 milj. eiro lielāki nekā 2015. gadā.

Procentu ienākumu pieaugumu par 38.3 milj. eiro ietekmēja procentu ienākumu par ieguldījumiem kāpums 16.1 milj. eiro apjomā, augot ieguldījumu apjomam un augstāka ienesīguma finanšu instrumentu īpatsvaram kopējā ieguldījumu apjomā. Procentu ienākumi par monetārajām operācijām palielinājās par 22.4 milj. eiro galvenokārt sakarā ar 2016. gadā VSAIP ietvaros īstenojamajām vērtspapīru iegādēm un lielākiem saņemtajiem negatīvajiem procentiem par kredītiestāžu pieprasījuma noguldījumiem.

Procentu izdevumu pieaugumu par 26.4 milj. eiro galvenokārt noteica procentu izde-

vumu par ieguldījumiem kāpums saistībā ar Latvijas Bankas veiktajiem valūtas riska ierobežošanas darījumiem.

Realizētos finanšu operāciju guvumus būtiski ietekmēja 2016. gadā īstenotā ilgtermiņa fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļa daļēja atsavināšana (sk. arī 4. skaidrojumu) – tās dēļ parāda vērtspapīru atsavināšanas guvumi pieauga par 36.7 milj. eiro.

Finanšu aktīvu un pozīciju pārvērtēšanas rezultāta atzišanas peļņas un zaudējumu aprēķinā apjoms bija 52.7 milj. eiro, un to ietekmēja vērtspapīru negatīvā pārvērtēšanas rezultāta pieaugums, kuru noteica ienesīguma likmju kāpums 2016. gada nogalē.

Latvijas Bankas padomes 2016. gadā izveidotie uzkrājumi tirgus riskam un kredīriskam bija par 51.1 milj. eiro lielāki nekā 2015. gadā galvenokārt saistībā ar ieguldījumu apjoma palielināšanos un ieguldījumu struktūras pārmaiņām 2016. gadā.

Saskaņā ar ECBS un ECB Statūtiem ienākumi, ko eiro zonas NCB gūst, īstenojot Eirosistēmas monetāro politiku, tiek pārdalīti eiro zonas NCB proporcionāli to daļām ECB kapitālā. Latvijas Bankas tīrais monetāro ienākumu pārdales rezultāts 2016. gadā bija 10.8 milj. eiro (2015. gadā – 25.7 milj. eiro).

Citu bankas darbības ienākumu pieaugumu galvenokārt noteica saistību par emitētajām lata naudas zīmēm pārvērtēšana.

Kopējais atzītais finanšu rezultāts, kas ietver arī pārvērtēšanas konta atlikuma pārmaiņas, palielinājās par 25.2 milj. eiro, un to galvenokārt noteica lielāks peļņas un zaudējumu aprēķinā atzītais finanšu instrumentu negatīvais rezultāts (39.1 milj. eiro), vērtspapīru pārvērtēšanas rezultāta pieaugums par 9.0 milj. eiro un pārskata gada peļņas sarukums par 18.2 milj. eiro salīdzinājumā ar 2015. gadu.

Latvijas Bankas darbības turpmāko finanšu rezultātu galvenokārt ietekmēs Eirosistēmas īstenotā monetārā politika un procentu likmju attīstība eiro zonas un ASV finanšu tirgos, jo Latvijas Banka pakļauta procentu likmju riskam.

4. FINANŠU IEGULDĪJUMU POLITIKA

Ieguldījumu pārvaldīšana tiek veikta saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemtajā kārtībā noteiktajiem pamatprincipiem, kas ietver ieguldījumu vērtības saglabāšanu, to likviditātes nodrošināšanu un ienākumu gūšanu pieļaujamā riska ietvaros, nenonākot pretrunā ar Eirosistēmas īstenoto monetāro politiku.

Ieguldījumi ietver bilances posteņos "Zelts un zeltā izteiktās prasības", "Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem", "Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem", "Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem", "Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm" un "Pārējie vērtspapīri" uzrādītos aktīvus, kā arī atvasinātos finanšu instrumentus un valūtas maiņas tagadnes līgumus, kuru uzskaites vērtība uzrādīta bilancē attiecīgajos pārējo aktīvu vai pārējo saistību posteņos.

Ieguldījumi tiek pārvaldīti, pēc ieguldījumu stratēģijas un līdzekļu avota tos sagrupējot dažādos ieguldījumu portfeļos. Piesaistīto ieguldījumu portfeļos ietver ieguldījumu daļu, kam atbilst Latvijas Bankas saistības ārvalstu valūtā pret valdību jeb valdības noguldījumi. Ieguldījumi, kas nav iekļauti piesaistīto ieguldījumu portfeļos (tīrie ieguldījumi), ietverti 1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru, valdības 10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru, ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru, Latvijas valdības vērtspapīru un citos portfeļos. Daļu 1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļos ietverto ieguldījumu un ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļus pārvalda ārējie ieguldījumu pārvaldītāji.

1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru, valdības 10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru

un ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļiem un piesaistīto ieguldījumu portfeļiem noteikti neitrālā portfeļa parametri, kas raksturo attiecīgā ieguldījumu portfeļa finanšu risku pieņemamo lielumu (līmeni) un ienesīguma mērķi.

Ieguldījumu sadalījums pēc ieguldījumu portfeļa veida 2016. gada un 2015. gada beigās bija šāds.

	Portfeļa apjoms (tūkst. eiro)		Īpatsvars (%)	
	2016	2015	2016	2015
1–3 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļi	–	3 561 588	–	68.5
1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļi	3 043 063	–	52.5	–
Valdības 10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfelis	1 156 619	–	19.9	–
Ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļi	1 156 594	536 233	19.9	10.3
Valdības 1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfelis	–	371 829	–	7.2
Ilgtermiņa fiksēta ienākuma vērtspapīru portfelis	–	299 195	–	5.8
Zelta portfelis	234 505	222 411	4.0	4.3
Piesaistīto ieguldījumu portfeļi	159 844	155 228	2.8	3.0
Latvijas valdības vērtspapīru portfelis	49 606	49 323	0.9	0.9
Kopā	5 800 231	5 195 807	100.0	100.0

1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļu neitrālo portfeli 2016. gada beigās veidoja Apvienotās Karalistes, ASV, eiro zonas valstu un Kanādas valdības 1–10 gadu vērtspapīru svērtais indekss. 1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļi tika izveidoti 2016. gadā, apvienojot 1–3 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļus, kuru 2015. gada beigās veidoja Apvienotās Karalistes, ASV, eiro zonas valstu, Japānas un Kanādas valdības 1–3 gadu vērtspapīru svērtais indekss, ar valdības 1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeli, kura neitrālo portfeli veidoja Apvienotās Karalistes, ASV, eiro zonas valstu, Japānas un Kanādas valdības 1–10 gadu vērtspapīru svērtais indekss.

Ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļu neitrālo portfeli veidoja ASV emitēto un ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru indekss.

2016. gada sākumā Latvijas Banka izveidoja valdības 10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeli, kuru veido eiro zonas valstu valdības vērtspapīri, kas denominēti eiro. 2016. gadā valdības 10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfelim tika pievienots ilgtermiņa fiksēta ienākuma vērtspapīru portfelis.

Piesaistīto ieguldījumu portfeļu neitrālo portfeli veido atbilstoši attiecīgo saistību parametriem.

Latvijas valdības vērtspapīru portfeli veido eiro denominēti Latvijas valdības vērtspapīri, kuru atlikušais termiņš to iegādes brīdī bija 5–10 gadu.

Latvijas Bankas ieguldījumu, izņemot piesaistītos ieguldījumus, neitrālā portfeļa valūta ir eiro, ierobežojot valūtas risku. Piesaistīto ieguldījumu portfeļiem neitrālā portfeļa valūtas struktūru veido atbilstoši attiecīgo saistību valūtai.

Atbilstoši ECB Padomes noteiktajiem likviditātes pārvaldības principiem ieguldījumu portfeļu apjoms salīdzinājumā ar 2015. gada beigām palielināts par 604.4 milj. eiro (2015. gadā salīdzinājumā ar 2014. gada beigām palielināts par 756.4 milj. eiro).

Finanšu risku pārvaldīšanā izmantoto galveno metožu izklāsts sniegts 25.1. skaidrojumā.

BILANCES SKAIDROJUMI

5. PATIESĀS VĒRTĪBAS NOVĒRTĒJUMS

Latvijas Bankas aktīvu patiesā vērtība noteikta, ievērojot šādu hierarhiju (sk. arī 2.4. skaidrojumu):

- kotēta tirgus cena. Patieso vērtību nosaka, pamatojoties uz aktīvā tirgū kotētu identiska finanšu instrumenta cenu;
- tirgū novērojami dati. Patieso vērtību nosaka, pamatojoties uz aktīvā tirgū kotētu līdzīga finanšu instrumenta cenu, neaktīvā tirgū kotētu līdzīga vai identiska finanšu instrumenta cenu vai ar modeli, kura datu avots ir tirgū novērojami dati;
- tirgū nenovērojami dati. Patieso vērtību nosaka ar modeli, kurā tirgū nenovērojamu datu izmantojums ir nozīmīgs.

2016. gada un 2015. gada beigās Latvijas Bankas patiesajā vērtībā novērtētie aktīvi galvenokārt novērtēti, izmantojot kotētu tirgus cenu.

2016. gada un 2015. gada beigās līdzdalība SNB kapitālā novērtēta, izmantojot tirgū nenovērojamus datus. Novērtējums veikts, izmantojot 70% tīro aktīvu vērtības metodi (sk. arī 14.2. skaidrojumu).

Patiesajā vērtībā novērtēto finanšu instrumentu un zelta un to finanšu instrumentu, kuru patiesā vērtība atšķiras no to uzskaites vērtības, iedalījums pēc patiesās vērtības noteikšanas hierarhijas 2016. gada un 2015. gada beigās bija šāds.

	Uzskaites vērtība	Patiesā vērtība			Patiesā vērtība kopā	Uzskaites un patiesās vērtības starpība
		Kotēta tirgus cena	Tirgū novērojami dati	Tirgū nenovērojami dati		
2016. gada 31. decembrī						
Zelts	234 305	234 305	–	–	234 305	–
Vērtspapīri ieguldījumu portfeļos	5 268 697	4 743 742	524 955	–	5 268 697	–
Biržā netirgotie valūtas maiņas līgumi	–13 237	–	–19 110	–	–19 110	–5 873
Procentu likmju mijmaiņas līgumi	–1	–	–1	–	–1	–
Monētārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri	4 401 629	4 423 185	–	–	4 423 185	21 556
Līdzdalība Starptautisko norēķinu bankas kapitālā	32 235	–	–	32 235	32 235	–
Kopā	9 923 628	9 401 232	505 844	32 235	9 939 311	15 683
2015. gada 31. decembrī						
Zelts	207 670	207 670	–	–	207 670	–
Vērtspapīri ieguldījumu portfeļos	4 203 867	3 736 100	484 277	–	4 220 377	16 510
Biržā netirgotie valūtas maiņas līgumi	33 428	–	30 690	–	30 690	–2 738
Procentu likmju mijmaiņas līgumi	137	–	137	–	137	–
Monētārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri	1 808 374	1 798 721	–	–	1 798 721	–9 653
Līdzdalība Starptautisko norēķinu bankas kapitālā	30 699	–	–	30 699	30 699	–
Kopā	6 284 175	5 742 491	515 104	30 699	6 288 294	4 119

Šajā skaidrojumā ietvertie parāda vērtspapīri, t.sk. uzkrātie procentu ienākumi par šiem vērtspapīriem, uzrādīti bilances posteņos "Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem", "Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem", "Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem", "Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro", "Pārējie aktīvi" un "Pārējās saistības".

Biržā netirgoto valūtas maiņas līgumu uzskaites vērtība uzrādīta bilances posteņos

"Pārējie aktīvi" vai "Pārējās saistības", savukārt šajā skaidrojumā ietverta kopējā tīrā uzskaites vērtība.

Pārskata gada pēdējās tirgus dienas vidējās tirgus cenas noteiktas, izmantojot elektronisko informācijas sistēmu *Bloomberg* un *Interactive Data* informāciju (kotēta tirgus cena, ja attiecīgā finanšu instrumenta tirgus ir aktīvs; tirgū novērojami dati, ja tirgus ir neaktīvs). Ja minētā kotētā tirgus cena kādam finanšu instrumentam šajās elektroniskajās informācijas sistēmās nav pieejama un finanšu instrumenta tirgus ir neaktīvs, finanšu instrumenta novērtēšanai izmantota tirgus dalībnieka sniegtā cena vai diskontēta naudas plūsma (tirgū novērojami dati).

6. ZELTS UN ZELTĀ IZTEIKTĀS PRASĪBAS

	Trojas unces	Tūkst. eiro
2014. gada 31. decembrī	213 384	210 774
2015. gadā		
Zelta tirgus vērtības samazinājums	x	-3 104
2015. gada 31. decembrī	213 384	207 670
2016. gadā		
Zelta tirgus vērtības pieaugums	x	26 635
2016. gada 31. decembrī	213 384	234 305

Latvijas Banka ierobežo zelta cenas svārstību risku, slēdzot biržā netirgotos valūtas maiņas nākotnes līgumus un valūtas mijmaiņas līgumus un biržā tirgotos valūtas maiņas nākotnes līgumus (sk. 3.2. un 26. skaidrojumu). Zelta, biržā netirgoto valūtas maiņas nākotnes līgumu un valūtas mijmaiņas līgumu pārvērtēšanas rezultāts uzrādīts bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā pārvērtēšanas rezerve, bet biržā tirgoto valūtas maiņas nākotnes līgumu pārvērtēšanas rezultāts, ņemot vērā veikto norēķinu, – peļņas un zaudējumu aprēķina postenī "Realizētie finanšu operāciju guvumi".

2016. gada un 2015. gada beigās Latvijas Bankai nebija zeltā izteiktu prasību.

7. PRASĪBAS ĀRVALSTU VALŪTĀ PRET ĀRPUS EIRO ZONAS ESOŠO VALSTU REZIDENTIEM

7.1. PRASĪBAS PRET STARPTAUTISKO VALŪTAS FONDU

Atbilstoši likumam "Par Latvijas Republikas iestāšanos Starptautiskajā Valūtas fondā" Latvijas Banka pilda SVF depozitārija funkcijas un bez atlīdzības apkalpo SVF kontus, kuros uzskaitīti SVF turējumi dalībvalsts nacionālajā valūtā. SVF turējumi eiro ietver Latvijas valdības parādzīmes, kontu Nr. 1, kas tiek izmantots finanšu darījumu veikšanai ar SVF, un kontu Nr. 2, kas tiek izmantots SVF administratīvo izmaksu segšanai un maksājumu saņemšanai.

Latvijas prasības pret SVF ietver SDR un Latvijas kvotu SVF. SDR ir SVF izveidoti starptautiskie rezervju aktīvi, kas tiek izmantoti darījumos starp SVF un tā dalībvalstīm. Kvota SVF atspoguļo attiecīgās valsts dalības apjomu SVF. Latvijas kvota SVF nodrošināta ar tam izsniegto Latvijas valdības parādzīmi un izteikta SDR. 2016. gadā SVF dalībvalstu kvotas tika palielinātas un pārdalītas, lai labāk atspoguļotu SVF dalībvalstu relatīvā svara pārmaiņas pasaules tautsaimniecībā, tāpēc Latvijas kvota SVF tika palielināta par 190 200 tūkst. SDR un attiecīgi par tādu pašu vērtību kopumā pieauga arī Latvijas valdības parādzīmes un konta Nr. 1 atlikums.

Latvijas saistības pret SVF veido SVF turējumi eiro un SVF asinējumi. 2016. gada beigās Latvijas Bankas bilancē uzrādītās prasības pret SVF veido SDR 153 992 tūkst. eiro apjomā (2015. gada beigās – 153 780 tūkst. eiro), bet saistības pret SVF veido SVF rīcībā esošie resursi 1 081 tūkst. eiro apjomā (2015. gada beigās – 474 tūkst. eiro), kas izvietoti SVF kontā Nr. 1 un Nr. 2 (sk. arī 19. skaidrojumu).

Latvijas tīrās prasības pret SVF 2016. gada un 2015. gada beigās bija šādas.

	(tūkst. eiro)		(tūkst. SDR)	
	2016	2015	2016	2015
Latvijas kvota Starptautiskajā Valūtas fondā	423 550	180 864	332 300	142 100
Starptautiskā Valūtas fonda turējumi eiro	-423 501	-180 816	-332 262	-142 062
Latvijas valdības parādzīme	-422 420	-180 342	-331 414	-141 690
Konts Nr. 1	-1 059	-452	-831	-355
Konts Nr. 2	-22	-22	-17	-17
Rezerves pozīcija Starptautiskajā Valūtas fondā	71	70	55	55
SDR	153 992	153 780	120 817	120 821
Vispārējais asignējums	-119 810	-119 640	-93 998	-93 998
Speciālais asignējums	-34 190	-34 141	-26 824	-26 824
Latvijas tīrās prasības pret Starptautisko Valūtas fondu	63	69	50	54

Rezerves pozīcija SVF ir Latvijas kvotas SVF un SVF turējumu eiro starpība, neietverot konta Nr. 2 atlikumu.

7.2. ATLIKUMI KREDĪTIESTĀDĒS UN IEGULDĪJUMI VĒRTSPAPĪROS, ĀRĒJIE AIZDEVUMI UN CITI ĀRĒJIE AKTĪVI

	(tūkst. eiro)	
	2016	2015
Parāda vērtspapīri	2 798 318	2 589 637
Līgumi par vērtspapīru pirkšanu ar atpārdošanu	78 550	37 108
Pieprasījuma noguldījumi	61 190	169 439
Ārvalstu valūta kasē	26	15
Kopā	2 938 084	2 796 199

8. PRASĪBAS ĀRVALSTU VALŪTĀ PRET EIRO ZONAS VALSTU REZIDENTIEM

	(tūkst. eiro)	
	2016	2015
Parāda vērtspapīri	356 993	538 707
Pieprasījuma noguldījumi	1 846	2 366
Kopā	358 839	541 073

9. PRASĪBAS EIRO PRET ĀRPUS EIRO ZONAS ESOŠO VALSTU REZIDENTIEM

	(tūkst. eiro)	
	2016	2015
Parāda vērtspapīri	133 942	164 168
Pieprasījuma noguldījumi	10 622	5 322
Kopā	144 564	169 490

10. EIRO ZONAS VALSTU KREDĪTIESTĀDĒM MONETĀRĀS POLITIKAS OPERĀCIJU REZULTĀTĀ IZSNIEGTI AIZDEVUMI EIRO

Eirosistēmas aizdevumu monetārās politikas operāciju ietvaros kopapjoms 2016. gada beigās sasniedza 595 874 milj. eiro (2015. gada beigās – 558 989 milj. eiro), t.sk. Latvijas Bankas izsniegto aizdevumu atlikums bija 257.2 milj. eiro (2015. gada beigās – 263.7 milj. eiro). Saskaņā ar ECBS un ECB Statūtiem ar monetārās politikas īstenošanu saistītie

ienākumi un riski, tiem īstenojoties, tiek sadalīti starp eiro zonas NCB proporcionāli to daļām ECB kapitālā (sk. arī 2.28. skaidrojumu). Zaudējumi no Eirosistēmas aizdevumiem monetārās politikas operāciju ietvaros var rasties tikai tad, ja darījuma partneris neizpilda saistības un darījuma partnera sniegtā nodrošinājuma realizācijas rezultātā atgūtie līdzekļi nav pietiekami (sk. arī 25.1.2. skaidrojumu).

10.1. GALVENĀS REFINANSĒŠANAS OPERĀCIJAS

Galvenās refinansēšanas operācijas ir atklātā tirgus operācijas, kuras tiek veiktas likviditāti palielinošo reverso darījumu veidā. Šādas operācijas veic katru nedēļu standartizsolēs, un to termiņš ir 1 nedēļa. Šīm operācijām ir svarīga nozīme, lai ietekmētu procentu likmju virzību, pārvaldītu likviditāti tirgū un paustu monetārās politikas nostāju. Latvijas Banka 2016. gada un 2015. gada beigās nebija izsniegusi aizdevumus galveno refinansēšanas operāciju ietvaros.

10.2. ILGĀKA TERMIŅA REFINANSĒŠANAS OPERĀCIJAS

Ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas ir atklātā tirgus operācijas, kuru termiņš ir ilgāks par 1 nedēļu un kuras tiek veiktas reverso darījumu veidā ar mērķi nodrošināt kredītiestādēm ilgāka termiņa papildu finansējumu. Latvijas Bankas veikto ilgāka termiņa refinansēšanas operāciju atlikums 2016. gada beigās bija 12 500 tūkst. eiro (2015. gada beigās – 10 000 tūkst. eiro). Saskaņā ar ECB Padomes lēmumu 2014. gadā tika uzsāktas ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperācijas. Tās ir likviditāti nodrošinošās reversās operācijas, kuras īsteno ar standartizsoļu palīdzību, izmantojot fiksētas procentu likmes izsoles procedūras, un kuru mērķis ir veicināt kredītiestāžu veikto mājāsaimniecību un nefinanšu sabiedrību kreditēšanu eiro zonas valstīs. Latvijas Bankas veikto ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperāciju atlikums 2016. gada beigās bija 244 660 tūkst. eiro (beigu termiņš – 2020. gada 24. jūnijs un 30. septembris; 2015. gada beigās – 253 730 tūkst. eiro).

11. PĀRĒJĀS PRASĪBAS EIRO PRET EIRO ZONAS VALSTU KREDĪTIESTĀDĒM

Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm galvenokārt ietver Latvijas Bankas apgrūtinātos aktīvus, lai nodrošinātu darījumus ar atvasinātajiem finanšu instrumentiem. 2016. gada beigās apgrūtināto aktīvu uzskaites un tirgus vērtība bija 8 780 tūkst. eiro (2015. gada beigās nav atlikuma). Šajā postenī ietverti arī Latvijas Bankas eiro zonas valstu kredītiestādēs eiro veiktie pieprasījuma noguldījumi (2016. gada beigās – 291 tūkst. eiro; 2015. gada beigās – 2 491 tūkst. eiro).

12. EIRO ZONAS VALSTU REZIDENTU VĒRTSPAPĪRI EIRO

2016. gadā Latvijas Banka iegādājās Latvijas valdības un starptautisko institūciju vērtspapīrus VSAIP ietvaros, un tāpēc bilances postenis "Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri" pieauga par 2 548.9 milj. eiro.

Eirosistēmas monetārās politikas mērķiem turēto vērtspapīru kopapjoms 2016. gada beigās bija 1 654 026 milj. eiro (2015. gada beigās – 803 135 milj. eiro), no tiem Latvijas Bankas turējumā bija 4 357 306 tūkst. eiro (2015. gada beigās – 1 808 374 tūkst. eiro). Saskaņā ar ECBS un ECB Statūtiem ienākumi, kā arī zaudējumi, tiem īstenojoties, tiek sadalīti starp eiro zonas NCB proporcionāli to daļām ECB kapitālā, izņemot riskus saistībā ar VSAIP ietvaros Latvijas Bankas un citu eiro zonas NCB veiktajām valdības vērtspapīru iegādēm. No Eirosistēmas monetārās politikas mērķiem turēto vērtspapīru kopapjoma 2016. gada beigās VSAIP ietvaros eiro zonas NCB iegādāto valdības vērtspapīru apjoms bija 1 002 725 milj. eiro (2015. gada beigās – 392 018 milj. eiro), no tiem Latvijas Bankas turējumā bija 706 919 tūkst. eiro (2015. gada beigās – 472 158 tūkst. eiro).

ECB Padome nolēma no 2016. gada aprīļa palielināt vērtspapīru PAIP ietvaros veiktās iegādes mēneša apjomu no 60 000 milj. eiro līdz 80 000 milj. eiro un pēc 2017. gada marta turpināt veikt vērtspapīru mēneša iegādes 60 000 milj. eiro apjomā līdz 2017. gada decembrim vai ilgāk, ja nepieciešams.

Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri un līdz termiņa beigām turētie vērtspapīri novērtēti amortizētajā iegādes vērtībā. Savukārt šo vērtspapīru uzskaites vērtības un patiesās vērtības salīdzinājums atspoguļots 5. skaidrojumā. Pārējie vērtspapīri novērtēti patiesajā vērtībā.

	(tūkst. eiro)	
	2016	2015
Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri	4 357 306	1 808 374
Latvijas valdības vērtspapīri	706 919	472 158
Starptautisko institūciju vērtspapīri	3 650 387	1 336 216
Pārējie vērtspapīri	1 962 448	1 207 059
Līdz termiņa beigām neturētie parāda vērtspapīri	1 962 448	909 992
Līdz termiņa beigām turētie parāda vērtspapīri	–	297 067
Kopā	6 319 754	3 015 433

13. EIROSISTĒMAS IEKŠĒJĀS PRASĪBAS/SAISTĪBAS (–)

	(tūkst. eiro)		
	Skaidrojums	2016	2015
Līdzdalība Eiropas Centrālās bankas kapitālā	13.1.	115 082	115 082
Prasības par Eiropas Centrālajai bankai nodotajām ārējām rezervēm	13.2.	163 480	163 480
Prasības par banknošu pārdali Eurosistēmā	13.4.	3 902 650	3 495 103
Citas prasības Eurosistēmā	13.5.	14 706	28 931
Eirosistēmas iekšējās prasības kopā		4 195 918	3 802 596
Saistības par TARGET2 sistēmas norēķiniem un nacionālo centrālo banku korespondentkontiem (neto)	13.3.	–5 292 395	–1 312 104
Eirosistēmas iekšējās saistības kopā		–5 292 395	–1 312 104
Eirosistēmas tīrās iekšējās prasības/saistības (–)		–1 096 477	2 490 492

13.1. LĪDZDALĪBA EIROPAS CENTRĀLĀS BANKAS KAPITĀLĀ

Līdz ar Latvijas pievienošanos ES Latvijas Banka kļuva par ECB kapitāla daļu turētāju. Latvijas Bankas ECB kapitāla atslēga atbilstoši ECBS un ECB Statūtiem aprēķināta, pamatojoties uz datiem par tās iedzīvotāju skaitu un iekšzemes kopprodukta apjomu. NCB kapitāla atslēgas koriģē ik pēc pieciem gadiem vai agrāk, mainoties ES valstu skaitam. Kopš 2014. gada 1. janvāra Latvijas Bankas ECB kapitāla atslēga ir 0.2821%, kas atbilst 30 537 tūkst. eiro.

ECBS un ECB Statūti nosaka, ka eiro zonas NCB pilnā apjomā apmaksā tās parakstīto daļu ECB kapitālā, kā arī iemaksā ECB rezerves kapitālā, uzkrājumos, kas pielīdzināmi rezervēm, un finanšu instrumentu pārvērtēšanas kontā, šos maksājumus veicot proporcionāli savai daļai ECB kapitālā. Kopš 2014. gada 1. janvāra līdzdalība ECB kapitālā sastāv no apmaksātās daļas ECB kapitālā 30 537 tūkst. eiro, iemaksas finanšu instrumentu pārvērtēšanas kontā 42 752 tūkst. eiro un ECB nodoto ārējo rezervju tirgus vērtības un atbilstošās eiro denominētās prasības pret ECB vērtības starpības 41 793 tūkst. eiro apjomā (sk. arī 13.2. skaidrojumu).

ECB kapitāla daļas netiek tirgotas publiskā vērtspapīru tirgū, un Latvijas Bankas līdzdalības ECB kapitālā apjomu iespējams palielināt vai samazināt vienīgi šajā skaidrojumā minētajos gadījumos.

	2016	2015
Eiropas Centrālās bankas kopējais parakstītā kapitāla apjoms (tūkst. eiro)	10 825 007	10 825 007
Latvijas Bankas parakstītā un apmaksātā daļa Eiropas Centrālās bankas kapitālā (tūkst. eiro)	30 537	30 537
Latvijas Bankas procentuālā daļa Eiropas Centrālās bankas kapitālā (%)	0.2821	0.2821

NCB procentuālās daļas ECB kapitālā (kapitāla atslēgas) 2016. gada un 2015. gada beigās bija šādas.

	(%)	
	2016	2015
<i>Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique</i>	2.4778	2.4778
<i>Deutsche Bundesbank</i>	17.9973	17.9973
<i>Eesti Pank</i>	0.1928	0.1928
<i>Banc Ceannais na hÉireann/Central Bank of Ireland</i>	1.1607	1.1607
<i>Bank of Greece</i>	2.0332	2.0332
<i>Banco de España</i>	8.8409	8.8409
<i>Banque de France</i>	14.1792	14.1792
<i>Banca d'Italia</i>	12.3108	12.3108
<i>Central Bank of Cyprus</i>	0.1513	0.1513
Latvijas Banka	0.2821	0.2821
<i>Lietuvos bankas</i>	0.4132	0.4132
<i>Banque centrale du Luxembourg</i>	0.2030	0.2030
<i>Bank Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta</i>	0.0648	0.0648
<i>De Nederlandsche Bank</i>	4.0035	4.0035
<i>Oesterreichische Nationalbank</i>	1.9631	1.9631
<i>Banco de Portugal</i>	1.7434	1.7434
<i>Banka Slovenije</i>	0.3455	0.3455
<i>Národná banka Slovenska</i>	0.7725	0.7725
<i>Suomen Pankki – Finlands Bank</i>	1.2564	1.2564
Eiropa zonas NCB starpsumma	70.3915	70.3915
<i>Българска народна банка (Bulgārijas Nacionālā banka)</i>	0.8590	0.8590
<i>Česká národní banka</i>	1.6075	1.6075
<i>Danmarks Nationalbank</i>	1.4873	1.4873
<i>Hrvatska narodna banka</i>	0.6023	0.6023
<i>Magyar Nemzeti Bank</i>	1.3798	1.3798
<i>Narodowy Bank Polski</i>	5.1230	5.1230
<i>Banca Națională a României</i>	2.6024	2.6024
<i>Sveriges Riksbank</i>	2.2729	2.2729
<i>Bank of England</i>	13.6743	13.6743
Ārpus eiropa zonas esošo NCB starpsumma	29.6085	29.6085
Kopā	100.0000	100.0000

ECB kopējā parakstītā kapitāla un kopējā apmaksātā kapitāla apjoms 2016. gadā nemainījās.

NCB parakstītās un apmaksātās daļas ECB kapitālā 2016. gada un 2015. gada beigās bija šādas.

	Parakstītais kapitāls		Apmaksātais kapitāls	
	2016	2015	2016	2015
(tūkst. eiro)				
<i>Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique</i>	268 222	268 222	268 222	268 222
<i>Deutsche Bundesbank</i>	1 948 209	1 948 209	1 948 209	1 948 209
<i>Eesti Pank</i>	20 871	20 871	20 871	20 871
<i>Banc Ceannais na hÉireann/Central Bank of Ireland</i>	125 646	125 646	125 646	125 646
<i>Bank of Greece</i>	220 094	220 094	220 094	220 094
<i>Banco de España</i>	957 028	957 028	957 028	957 028
<i>Banque de France</i>	1 534 899	1 534 899	1 534 899	1 534 899
<i>Banca d'Italia</i>	1 332 645	1 332 645	1 332 645	1 332 645
<i>Central Bank of Cyprus</i>	16 378	16 378	16 378	16 378
<i>Latvijas Banka</i>	30 537	30 537	30 537	30 537
<i>Lietuvos bankas</i>	44 729	44 729	44 729	44 729
<i>Banque centrale du Luxembourg</i>	21 975	21 975	21 975	21 975
<i>Bank Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta</i>	7 015	7 015	7 015	7 015
<i>De Nederlandsche Bank</i>	433 379	433 379	433 379	433 379
<i>Oesterreichische Nationalbank</i>	212 506	212 506	212 506	212 506
<i>Banco de Portugal</i>	188 723	188 723	188 723	188 723
<i>Banka Slovenije</i>	37 400	37 400	37 400	37 400
<i>Národná banka Slovenska</i>	83 623	83 623	83 623	83 623
<i>Suomen Pankki – Finlands Bank</i>	136 005	136 005	136 005	136 005
Eiro zonas NCB starpsumma	7 619 885	7 619 885	7 619 885	7 619 885
<i>Българска народна банка (Bulgārijas Nacionālā banka)</i>	92 987	92 987	3 487	3 487
<i>Česká národní banka</i>	174 012	174 012	6 525	6 525
<i>Danmarks Nationalbank</i>	161 000	161 000	6 038	6 038
<i>Hrvatska narodna banka</i>	65 199	65 199	2 445	2 445
<i>Magyar Nemzeti Bank</i>	149 363	149 363	5 601	5 601
<i>Narodowy Bank Polski</i>	554 565	554 565	20 796	20 796
<i>Banca Națională a României</i>	281 710	281 710	10 564	10 564
<i>Sveriges Riksbank</i>	246 042	246 042	9 227	9 227
<i>Bank of England</i>	1 480 244	1 480 244	55 509	55 509
Ārpus eiro zonas esošo NCB starpsumma	3 205 122	3 205 122	120 192	120 192
Kopā ¹	10 825 007	10 825 007	7 740 077	7 740 077

13.2. PRASĪBAS PAR EIROPAS CENTRĀLAJAI BANKAI NODOTAJĀM ĀRĒJĀM REZERVĒM

Saskaņā ar ECBS un ECB Statūtiem eiro zonas NCB nodod ECB pārvaldīšanā noteiktu ārējo rezervju apjomu. Nododamo ārējo rezervju apjomu nosaka atbilstoši katras eiro zonas NCB procentuālajai daļai ECB kapitālā. Par ECB nodotajām ārējām rezervēm Latvijas Banka saņēma eiro denominētu prasību pret ECB 163 480 tūkst. eiro apjomā, t.i., proporcionāli pārējo eiro zonas NCB attiecīgo prasību vērtībai. ECB nodoto ārējo

¹ Noapaļošanas dēļ iespējamas atšķirības starp komponentu summu un kopsummu.

rezervju tirgus vērtības un atbilstošās eiro denominētās prasības vērtības starpība 41 793 tūkst. eiro apjomā uzrādīta kā līdzdalība ECB kapitālā (sk. arī 13.1. skaidrojumu). Par ECB nodotajām ārējām rezervēm Latvijas Banka saņem procentu ienākumus, kas tiek aprēķināti saskaņā ar ECB galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi (sk. arī 33. skaidrojumu).

13.3. PRASĪBAS/SAISTĪBAS PAR TARGET2 SISTĒMAS NORĒĶINIEM UN NACIONĀLO CENTRĀLO BANKU KORESPONDENTKONTIEM (NETO)

TARGET2 sistēma ir reālā laika bruto norēķinu sistēma liela apjoma maksājumiem eiro. Prasības un saistības par TARGET2 sistēmas norēķiniem veidojas pārrobežu maksājumu rezultātā, par kuriem norēķini tiek veikti ar NCB līdzekļiem. Minēto norēķinu rezultātā veidojas divpusējas prasības un saistības NCB TARGET2 sistēmas kontos. Katru dienu tiek aprēķinātas šo divpusējo atlikumu neto pozīcijas, kas tiek attiecinātas uz ECB, katrai NCB veidojoties vienai neto pozīcijai attiecībā pret ECB. Tā tiek uzrādīta NCB bilancē kā tīrās prasības vai tīrās saistības par TARGET2 sistēmas norēķiniem.

2016. gadā kredītiestāžu un Latvijas Bankas veikto pārrobežu maksājumu rezultātā palielinājās saistības par TARGET2 sistēmas norēķiniem un NCB korespondentkontiem (neto). Minēto pieaugumu galvenokārt noteica Latvijas Bankas maksājumi saistībā ar Latvijas valdības un starptautisko institūciju emitētu vērtspapīru iegādēm, ieguldījumu portfeļu pieaugums, kā arī kredītiestāžu noguldījumu atlikuma samazinājums.

Par minētajām prasībām vai saistībām tiek maksāti procenti saskaņā ar ECB galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi.

13.4. PRASĪBAS PAR BANKNOŠU PĀRDALI EIROSISTĒMĀ

Ievērojot to, ka eiro banknotes emitē eiro zonas NCB un ECB, tās savā bilancē uzrāda noteiktu daļu no kopējā Eirosistēmas emitēto eiro banknošu apjoma. Ņemot vērā, ka Latvijas Bankai piešķirtā daļa no kopējā emitēto eiro banknošu apjoma ir lielāka nekā Latvijas Bankas faktiski emitēto eiro banknošu tīrais apjoms (sk. 15. skaidrojumu), banknošu apgrozībā korekcijas rezultātā rodas attiecīgas prasības pret ECB par banknošu pārdali Eirosistēmā, kas uzrādītas bilances postenī "Pārējās prasības Eirosistēmā" (sk. 13. skaidrojumu).

13.5. CITAS PRASĪBAS EIROSISTĒMĀ

Citas prasības Eirosistēmā ietver prasības pret ECB par tīro monetāro ienākumu pārdales rezultātu un par ECB starpperioda peļņas sadali.

Latvijas Bankas saņemamie monetārie ienākumi 2016. gadā bija lielāki par tās maksājumiem monetārajiem ienākumiem. Tas radīja prasības pret ECB par tīro monetāro ienākumu pārdales rezultātu, kas 2016. gada beigās bija 10 834 tūkst. eiro (sk. arī 2.28. un 38. skaidrojumu).

Prasības par ECB starpperioda peļņas sadali 3 872 tūkst. eiro apjomā noteiktas atbilstoši Latvijas Bankas procentuālajai daļai ECB kapitālā (sk. arī 2.27. un 37. skaidrojumu).

14. PĀRĒJIE AKTĪVI

(tūkst. eiro)

	Skaidrojums	2016	2015
Uzkrātie ienākumi par parāda vērtspapīriem		63 744	44 421
Pamatlīdzekļi	14.1.	37 611	38 844
Līdzdalība Starptautisko norēķinu bankas kapitālā	14.2.	32 235	30 699
Atvasinātie biržā netirgotie līgumi un valūtas maiņas tagadnes līgumi	24.	21 961	47 561
Nemateriālie aktīvi	14.3.	1 973	1 908
Nākamo periodu izdevumi		1 024	1 056
Pārējie uzkrātie ienākumi		886	1 161
Citi pārējie aktīvi		1 184	575
Kopā		160 618	166 225

14.1. PAMATLĪDZEKĻI

(tūkst. eiro)

	Ēkas, teritorijas labiekārtošana un zeme	Telpu iekārtas un inventārs	Dator- tehnika, telekomu- nikāciju aparātūra	Naudas apstrādes, pārbaudes un glabāša- nas iekārtas	Transport- līdzekļi	Pārējie pamat- līdzekļi	Kopā
2014. gada 31. decembrī							
Izmaksas	57 257	4 997	5 023	7 443	1 641	7 857	84 218
Uzkrātais nolietojums	-23 805	-3 909	-3 437	-4 970	-1 181	-6 660	-43 962
Atlikusī pamatlīdzekļu vērtība	33 452	1 088	1 586	2 473	460	1 197	40 256
2015. gadā							
Pieaugums	739	65	591	192	143	404	2 134
Atsavinātie un norakstītie pamatlīdzekļi	-39	-101	-343	-715	-26	-445	-1 669
Izmaksu tīrās pārmaiņas	700	-36	248	-523	117	-41	465
Nolietojums	-2 053	-129	-504	-423	-71	-288	-3 468
Atsavināto un norakstīto pamatlīdzekļu uzkrātais nolietojums	22	98	340	662	25	444	1 591
Uzkrātā nolietojuma tīrās pārmaiņas	-2 031	-31	-164	239	-46	156	-1 877
2015. gada 31. decembrī							
Izmaksas	57 957	4 961	5 271	6 920	1 758	7 816	84 683
Uzkrātais nolietojums	-25 836	-3 940	-3 601	-4 731	-1 227	-6 504	-45 839
Atlikusī pamatlīdzekļu vērtība	32 121	1 021	1 670	2 189	531	1 312	38 844
2016. gadā							
Pieaugums	1 349	93	536	127	47	155	2 307
Atsavinātie un norakstītie pamatlīdzekļi	-	-293	-380	-14	-78	-48	-813
Izmaksu tīrās pārmaiņas	1 349	-200	156	113	-31	107	1 494
Nolietojums	-1 846	-132	-758	-408	-82	-300	-3 526
Atsavināto un norakstīto pamatlīdzekļu uzkrātais nolietojums	-	280	380	14	78	47	799
Uzkrātā nolietojuma tīrās pārmaiņas	-1 846	148	-378	-394	-4	-253	-2 727
2016. gada 31. decembrī							
Izmaksas	59 306	4 761	5 427	7 033	1 727	7 923	86 177
Uzkrātais nolietojums	-27 682	-3 792	-3 979	-5 125	-1 231	-6 757	-48 566
Atlikusī pamatlīdzekļu vērtība	31 624	969	1 448	1 908	496	1 166	37 611

Latvijas Bankas līgumsaistības par pamatlīdzekļu iegādi 2016. gada beigās bija 2 222 tūkst. eiro (2015. gada beigās – 767 tūkst. eiro).

14.2. LĪDZDALĪBA STARPTAUTISKO NORĒĶINU BANKAS KAPITĀLĀ
2016. gada un 2015. gada beigās Latvijas Bankai piederēja 1 070 SNB akciju, kas atbilda 0.19% no kopējā SNB parakstītā un apmaksātā kapitāla.

Latvijas Bankas īpašumā esošo SNB akciju kopējā nominālvērtība ir 5 350 tūkst. SDR (katras akcijas nominālvērtība ir 5 tūkst. SDR), kas apmaksāta 1 338 tūkst. SDR jeb 25% apmērā (sk. arī 46. skaidrojumu). Latvijas Bankas bilancē 2016. gada un 2015. gada beigās SNB akcijas uzrādītas patiesajā vērtībā. SNB akcijas netiek tirgotas publiskā vērtspapīru tirgū. Pēc Latvijas Bankas vadības vērtējuma piemērotākā SNB akciju patiesās vērtības noteikšanas metode ir 70% no SNB tīrajiem aktīviem, pamatojoties uz aktuālākajiem publicētajiem SNB finanšu pārskatiem. Šo novērtēšanas metodi SNB izmantoja, nosakot tās emitēto akciju cenu, un arī Hāgas Starptautiskā tiesa to atzinusi par piemērotu akciju novērtēšanai, tās atpērkot no SNB bijušajiem privātajiem akcionāriem. Saskaņā ar SNB Statūtiem tās akcionāri ir vienīgi centrālās bankas. SNB akciju aplēstā patiesā vērtība 2016. gada beigās bija 32 235 tūkst. eiro (2015. gada beigās – 30 699 tūkst. eiro).

14.3. NEMATERIĀLIE AKTĪVI

(tūkst. eiro)

2014. gada 31. decembrī	
Izmaksas	7 613
Uzkrātā amortizācija	-5 798
Atlikusī nemateriālo aktīvu vērtība	1 815
2015. gadā	
Pieaugums	347
Izslēgtie nemateriālie aktīvi	-1 452
Izmaksu tīrās pārmaiņas	-1 105
Amortizācija	-254
Izslēgto nemateriālo aktīvu uzkrātā amortizācija	1 452
Uzkrātās amortizācijas tīrās pārmaiņas	1 198
2015. gada 31. decembrī	
Izmaksas	6 508
Uzkrātā amortizācija	-4 600
Atlikusī nemateriālo aktīvu vērtība	1 908
2016. gadā	
Pieaugums	298
Izslēgtie nemateriālie aktīvi	-189
Izmaksu tīrās pārmaiņas	109
Amortizācija	-229
Izslēgto nemateriālo aktīvu uzkrātā amortizācija	185
Uzkrātās amortizācijas tīrās pārmaiņas	-44
2016. gada 31. decembrī	
Izmaksas	6 617
Uzkrātā amortizācija	-4 644
Atlikusī nemateriālo aktīvu vērtība	1 973

15. BANKNOTES APGROZĪBĀ

(tūkst. eiro)

	2016	2015
Eiro banknotes	4 150 106	3 992 436
Latvijas Bankas emitētās eiro banknotes	247 456	497 333
Banknošu pārdales Eirosistēmā korekcija	3 902 650	3 495 103
Kopā	4 150 106	3 992 436

Latvijas Bankas emitētās eiro monētas uzrādītas bilances postenī "Pārējās saistības" (sk. arī 22. skaidrojumu).

16. SAISTĪBAS EIRO PRET EIRO ZONAS VALSTU KREDĪTIESTĀDĒM MONETĀRĀS POLITIKAS OPERĀCIJU REZULTĀTĀ**16.1. PIEPRASĪJUMA NOGULDĪJUMU KONTI (IETVEROT OBLIGĀTO REZERVJU SISTĒMU)**

Pieprasījuma noguldījumu konti ietver kredītiestāžu, kurām ir pienākums glabāt obligātās rezerves, līdzekļu atlikumus. Rezervju prasību ietvaros par šiem kontiem tiek maksāta atlīdzība saskaņā ar pēdējo pieejamo Eirosistēmas galveno refinansēšanas operāciju izsolēs izmantoto procentu likmi. Konta atlikumam, kas pārsniedz rezervju prasībās paredzēto apjomu, kopš 2014. gada jūnija piemērota zemākā no procentu likmēm (0% vai ECB noguldījumu iespējas procentu likme). Latvijas Bankā 2016. gada beigās izvietoto pieprasījuma noguldījumu kontu atlikums bija 4 191 147 tūkst. eiro (2015. gada beigās – 4 784 410 tūkst. eiro), t.sk. obligātās rezerves 228.9 milj. eiro (2015. gada beigās – 230.6 milj. eiro).

16.2. NOGULDĪJUMU IESPĒJA

Noguldījumu iespēja ir Eirosistēmas pastāvīgā iespēja, kuru kredītiestādes izmanto, lai veiktu noguldījumus uz nakti par iepriekš noteiktu procentu likmi. Latvijas Bankā 2016. gada un 2015. gada beigās nebija izvietoti šādi noguldījumi.

17. PĀRĒJĀS SAISTĪBAS EIRO PRET EIRO ZONAS VALSTU KREDĪTIESTĀDĒM

Pārējās saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm veidoja naudas līdzekļi, kas saņemti kā nodrošinājums biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes darījumiem (2016. gada beigās – 720 tūkst. eiro; 2015. gada beigās – 8 830 tūkst. eiro).

18. SAISTĪBAS EIRO PRET CITIEM EIRO ZONAS VALSTU REZIDENTIEM

Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem ietver Latvijas valdības un citu finanšu institūciju pieprasījuma noguldījumus. Valdības noguldījumi ietver Latvijas Bankas pieņemtos Valsts kases pieprasījuma noguldījumus, Latvijas Bankai veicot Latvijas valdības finanšu aģenta funkcijas (sk. arī 43. skaidrojumu).

Citu finanšu institūciju noguldījumi galvenokārt ietver FKTK un tās pārvaldībā esošo Noguldījumu garantiju fonda un Apdrošināto aizsardzības fonda līdzekļus 137 125 tūkst. eiro apjomā (2015. gada beigās – 106 952 tūkst. eiro).

19. SAISTĪBAS EIRO PRET ĀRPUS EIRO ZONAS ESOŠO VALSTU REZIDENTIEM

	(tūkst. eiro)	
	2016	2015
Eiropas Komisija	14 547	202
Citas finanšu institūcijas	2 260	8 423
Starptautiskais Valūtas fonds	1 081	474
Kopā	17 888	9 099

20. SAISTĪBAS ĀRVALSTU VALŪTĀ PRET EIRO ZONAS VALSTU REZIDENTIEM

Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem ietver Latvijas valdības pieprasījuma noguldījumus ārvalstu valūtā (2016. gada beigās – 159 844 tūkst. eiro; 2015. gada beigās – 155 228 tūkst. eiro; sk. arī 43. skaidrojumu).

21. SAISTĪBAS ĀRVALSTU VALŪTĀ PRET ĀRPUS EIRO ZONAS ESOŠO VALSTU REZIDENTIEM

2016. gada beigās Latvijas Bankai nebija saistību ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem (2015. gada beigās – 478 tūkst. eiro).

22. PĀRĒJĀS SAISTĪBAS

		(tūkst. eiro)	
	Skaidrojums	2016	2015
Uzkrājumi tirgus riskam un kredīriskam	36.	136 500	50 100
Eiro monētas apgrozībā	22.1.	60 728	52 484
Lata banknotes apgrozībā	22.1.	45 226	71 261
Atvasinātie biržā netirgotie līgumi un valūtas maiņas tagadnes līgumi	24.	37 624	14 144
Lata monētas apgrozībā	22.1.	6 580	64 265
Uzkrātie izdevumi un tamlīdzīgas saistības		6 278	5 170
Nodokļu saistības	22.2.	159	197
Citas pārējās saistības		1 519	1 232
Kopā		294 614	258 853

22.1. BANKNOTES UN MONĒTAS APGROZĪBĀ

Papildus bilances saistībās uzrādītajām Latvijas Bankas emitētajām lata un eiro apgrozības monētām 2016. gada beigās apgrozībā bija arī eiro kolekcijas monētas, lata jubilejas un piemiņas monētas un dārgmetāla apgrozības monētas (kopējā nominālvērtība – 5 953 tūkst. eiro; 2015. gada beigās – 5 787 tūkst. eiro). Šīs apgrozībā esošās monētas nav ietvertas bilances postenī "Pārējās saistības" (sk. arī 2.22. un 46. skaidrojumu).

Bilances saistībās nav uzrādītas lata naudas zīmes 78 100 tūkst. eiro apjomā (lata banknotes 21 325 tūkst. eiro apjomā un lata monētas 56 775 tūkst. eiro apjomā), kuru apmaiņas iespējamība ir zema (sk. arī 2.1. un 46. skaidrojumu).

22.2. NODOKĻU SAISTĪBAS

2016. gada un 2015. gada beigās Latvijas Bankas nodokļu saistības bija šādas.

(tūkst. eiro)

	IIN	VSAOI un SN (darba devējs)	VSAOI un SN (darba ņēmējs)	NĪN	PVN	Pārējie nodokļi un nodevas	Kopā
Saistības 2014. gada 31. decembrī	–	–	–	–	175	–	175
2015. gadā							
Aprēķināts	2 969	3 518	1 462	150	840	2	8 941
Atlikto saistību samazinājums	–	–239	–	–	–	–	–239
Samaksāts	–2 969	–3 273	–1 460	–150	–826	–2	–8 680
Saistības 2015. gada 31. decembrī	–	6	2	–	189	–	197
2016. gadā							
Aprēķināts	3 085	3 852	1 689	160	1 155	2	9 943
Atlikto saistību samazinājums	–	–64	–	–	–	–	–64
Samaksāts	–3 085	–3 794	–1 691	–160	–1 185	–2	–9 917
Saistības 2016. gada 31. decembrī	–	–	–	–	159	–	159

Papildus šajā skaidrojumā uzrādītajiem nodokļu maksājumiem Latvijas Banka valsts ieņēmumos ieskaita pārskata gadā gūtās peļņas daļu 65% apmērā, t.sk. maksājumu par valsts kapitāla izmantošanu (2016. gadā – 19 524 tūkst. eiro; 2015. gadā – 23 894 tūkst. eiro; sk. arī 23. un 43. skaidrojumu). Latvijas Banka nav uzņēmumu ienākuma nodokļa maksātāja.

23. KAPITĀLS UN REZERVES

(tūkst. eiro)

	Pamat- kapitāls	Rezerves kapitāls	Pārvērtēšanas konts	Pārskata gada peļņa	Kapitāls un rezerves
2014. gada 31. decembrī	100 000	200 504	141 625	36 760	478 889
2015. gadā					
Tīrās pārmaiņas pārvērtēšanas, realizēšanas un pārvērtēšanas rezultāta atzišanas peļņas un zaudējumu aprēķinā rezultātā	x	x	–33 677	x	–33 677
Valsts ieņēmumos ieskaitītā peļņas daļa	x	x	x	–23 894	–23 894
Rezerves kapitālā ieskaitītā peļņas daļa	x	12 866	x	–12 866	–
Pārskata gada peļņa	x	x	x	30 037	30 037
2015. gada 31. decembrī	100 000	213 370	107 948	30 037	451 355
2016. gadā					
Tīrās pārmaiņas pārvērtēšanas, realizēšanas un pārvērtēšanas rezultāta atzišanas peļņas un zaudējumu aprēķinā rezultātā	x	x	9 748	x	9 748
Valsts ieņēmumos ieskaitītā peļņas daļa	x	x	x	–19 524	–19 524
Rezerves kapitālā ieskaitītā peļņas daļa	x	10 513	x	–10 513	–
Pārskata gada peļņa	x	x	x	11 773	11 773
2016. gada 31. decembrī	100 000	223 883	117 696	11 773	453 352

Latvijas Bankas kapitālu un rezerves veido pamatkapitāls, rezerves kapitāls, pārvērtēšanas konts, kā arī nesadalītā pārskata gada peļņa.

Tiesību akti nenosaka kapitāla pietiekamības prasības Latvijas Bankai, tomēr tās kapitāla apjomam jābūt atbilstošam, lai veicinātu uzticēšanos īstenotajai monetārajai politikai un nodrošinātu Latvijas Bankas darbību un finansiālo neatkarību, īstenojot ECBS un ECB Statūtus un likumā "Par Latvijas Banku" noteiktos uzdevumus. Monetārās politikas

īstenošana, kā arī pakļautība citiem finanšu un darbības riskiem var negatīvi ietekmēt Latvijas Bankas ienākumus vai radīt zaudējumus, kas sedzami no Latvijas Bankas kapitāla un rezervēm.

Latvijas Bankas pamatkapitālu veido valsts piešķirtie līdzekļi, pārvedumi no rezerves kapitāla un Latvijas Bankas peļņas atskaitījumi.

Likums "Par Latvijas Banku" nosaka, ka Latvijas Banka valsts ieņēmumos ieskaita pārskata gadā gūtās peļņas daļu, kas aprēķināta, piemērojot likumā "Par uzņēmumu ienākuma nodokli" rezidentiem noteikto nodokļa likmi, un veic maksājumu par valsts kapitāla izmantošanu 50% apmērā no pārskata gadā gūtās peļņas, kā arī to, ka Latvijas Bankas padomei, apstiprinot gada pārskatu, ir tiesības pieņemt lēmumu par maksājuma procentu apmēra samazināšanu par valsts kapitāla izmantošanu, ja tas nepieciešams Latvijas Bankas rezerves kapitāla palielināšanai saistībā ar finanšu riskiem, kuriem Latvijas Banka pakļauta tās uzdevumu izpildē. 2016. gada un 2015. gada beigās spēkā esošā Latvijas rezidentiem noteiktā uzņēmumu ienākuma nodokļa likme bija 15%. Tādējādi, ja Latvijas Bankas padome neņem citādi, valsts ieņēmumos 15 dienu laikā pēc tam, kad Latvijas Bankas padome apstiprinājusi 2016. gada pārskatu, ieskaitāmi 65% no Latvijas Bankas pārskata gadā gūtās peļņas jeb 7 653 tūkst. eiro.

Pēc minēto atskaitījumu veikšanas saskaņā ar likumu "Par Latvijas Banku" Latvijas Bankas peļņas atlikums ieskaitāms rezerves kapitālā. Rezerves kapitāls izveidots iespējamo zaudējumu segšanai.

Pārvērtēšanas konts ietver finanšu instrumentu un zelta pozitīvo pārvērtēšanas rezultātu. Grāmatvedības politika, kas saskaņota ar ECB tiesību aktos par grāmatvedību un finanšu pārskatiem noteiktajiem grāmatvedības pamatprincipiem un aprakstīta 2. skaidrojumā, nosaka, ka tikai pēc finanšu instrumenta atsavināšanas vai norēķinu veikšanas realizētie guvumi tiek atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā, bet nerealizētie guvumi – bilances posteņi "Kapitāls un rezerves" kā pārvērtēšanas rezerve, jo tas veicina kapitāla saglabāšanu finanšu instrumentu cenu, procentu likmju un valūtas kursu pārmaiņu apstākļos.

Pārvērtēšanas konta pārmaiņas 2016. un 2015. gadā bija šādas.

	2016	Atzīšana peļņas un zaudējumu aprēķinā	Pārvēr- tēšana	Realī- zēšana	2015
Sākotnējais pārvērtēšanas konts	16 916	x	x	-11 036	27 952
Pašu kapitāla instrumentu pārvērtēšanas rezerve	29 726	-	1 536	-	28 190
Ārvalstu valūtas un zelta pārvērtēšanas rezultāts	35 449	72	10 343	-26	25 060
Procentu likmju mijmaiņas līgumu pārvērtēšanas rezultāts	-	-	-	-185	185
Vērtspapīru pārvērtēšanas rezultāts	35 605	52 657	-28 295	-15 318	26 561
Kopā	117 696	52 729	-16 416	-26 565	107 948
	2015	Atzīšana peļņas un zaudējumu aprēķinā	Pārvēr- tēšana	Realī- zēšana	2014
Sākotnējais pārvērtēšanas konts	27 952	x	x	-13 543	41 495
Pašu kapitāla instrumentu pārvērtēšanas rezerve	28 190	-	2 523	-	25 667
Ārvalstu valūtas un zelta pārvērtēšanas rezultāts	25 060	214	-1 438	-2 225	28 509
Procentu likmju mijmaiņas līgumu pārvērtēšanas rezultāts	185	48	137	-	-
Vērtspapīru pārvērtēšanas rezultāts	26 561	13 371	-14 759	-18 005	45 954
Kopā	107 948	13 633	-13 537	-33 773	141 625

Ievērojot ECB tiesību aktos par grāmatvedību un finanšu pārskatiem noteikto, 2014. gada 1. janvārī Latvijas Banka uzkrāto ārvalstu valūtas pozīciju pārvērtēšanas rezultātu pārklasificēja uz sākotnējo pārvērtēšanas kontu. Sākotnējais pārvērtēšanas konts ietver arī pirms grāmatvedības politikas maiņas 2007. gada 1. janvārī uzkrāto finanšu instrumentu un zelta pārvērtēšanas rezultātu.

Sākotnējā pārvērtēšanas konta atlikumu atzīst peļņas un zaudējumu aprēķinā, lai kompensētu zemākus ienākumus par prasībām par banknošu pārdali Eirosistēmā saskaņā ar koeficientiem, kurus saskaņā ar ECB Padomes lēmumiem piemēro prasību par banknošu pārdali Eirosistēmā atlīdzināmās daļas korekcijas aprēķinam pirmos sešus gadus pēc NCB pievienošanās Eirosistēmai (sk. 33. skaidrojumu). Peļņas un zaudējumu aprēķinā atzīstamo summu attiecīgajā gadā aprēķina, reizinot sākotnējā pārvērtēšanas konta atlikumu 2015. gada 1. janvārī ar 33. skaidrojumā norādīto attiecīgā gada kompensācijas summas aprēķina koeficienta īpatsvaru šo koeficientu kopsummā pārejas periodā, kurā prasību par banknošu pārdali Eirosistēmā korekciju summas tiek aprēķinātas.

Pašu kapitāla instrumentu pārvērtēšanas rezerve izveidota, lai uzskaitītu SNB akciju pārvērtēšanas rezultātu. SNB akciju pārvērtēšanas rezultātu neatzīst peļņas un zaudējumu aprēķinā.

24. ATVASINĀTIE FINANŠU INSTRUMENTI UN VALŪTAS MAIŅAS TAGADNES LĪGUMI

Lai pārvaldītu ar ieguldījumiem saistīto procentu likmju risku un valūtas risku, Latvijas Banka veic darījumus ar biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes un tagadnes līgumiem, valūtas un procentu likmju mijmaiņas līgumiem, vērtspapīru nākotnes darījumus un darījumus ar biržā tirgotajiem procentu likmju un valūtas maiņas nākotnes līgumiem. Šo darījumu līgumvērtība vai nosacītā vērtība un uzskaites vērtība 2016. gada un 2015. gada beigās bija šāda.

	(tūkst. eiro)					
	Līgumvērtība vai nosacītā vērtība		Uzskaites vērtība			
	2016	2015	Aktīvi		Saistības	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Atvasinātie biržā netirgotie līgumi un valūtas maiņas tagadnes līgumi						
Valūtas maiņas nākotnes līgumi un valūtas mijmaiņas līgumi	4 864 061	4 384 675	19 451	46 517	33 068	13 217
Valūtas maiņas tagadnes līgumi	399 382	359 907	396	560	16	432
Vērtspapīru nākotnes darījumi	1 453 643	723 093	2 114	299	4 539	447
Procentu likmju mijmaiņas līgumi	17 380	16 385	–	185	1	48
Kopā	x	x	21 961	47 561	37 624	14 144
Atvasinātie biržā tirgotie līgumi						
Procentu likmju nākotnes līgumi	1 102 247	573 263	x	x	x	x
Valūtas maiņas nākotnes līgumi	189 710	179 512	x	x	x	x

Atvasināto biržā netirgoto līgumu un valūtas maiņas tagadnes līgumu uzskaites vērtība uzrādīta bilances postenī "Pārējie aktīvi" vai "Pārējās saistības" (sk. arī 14. un 22. skaidrojumu). Tā kā par atvasināto biržā tirgoto līgumu patiesās vērtības pārmaiņām veikts norēķins, tās uzrādītas kā pieprasījuma noguldījumi attiecīgajā bilances aktīvu postenī.

25. RISKU PĀRVALDĪŠANA

Galvenie ar Latvijas Bankas darbību saistītie riski ir finanšu riski un darbības riski. Latvijas Banka risku pārvaldīšanu organizē un veic saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemto "Latvijas Bankas risku pārvaldīšanas politiku". Latvijas Bankas valde izveidojusi Latvijas Bankas padomes noteiktajiem pamatprincipiem atbilstošu risku pārvaldības sistēmu, kas tiek pilnveidota, ievērojot finanšu tirgus attīstību un pārmaiņas ārējā vidē un Latvijas Bankas darbībā. Latvijas Bankas finanšu risku un darbības risku pārvaldīšanu pārbauda Iekšējā audita pārvalde. Minēto risku pārvaldīšanu attiecīgajā jomā pārbauga Latvijas Bankas budžeta komisija, Latvijas Bankas drošības uzraudzības komisija un Latvijas Bankas revīzijas komiteja, kurās darbojas Latvijas Bankas padomes locekļi.

25.1. FINANŠU RISKI

Nozīmīgākie finanšu riski, kam ikdienā pakļauta Latvijas Banka, ir tirgus risks (cenas, procentu likmju un valūtas risks), kredītrisks un likviditātes risks.

Latvijas Banka ar tās ieguldījumiem saistītos finanšu riskus pārvalda saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemto kārtību, kurā noteiktās ieguldījumu politikas galvenie principi izklāstīti 4. skaidrojumā. Ieguldījumi tiek pārvaldīti, tos sagrupējot dažādos ieguldījumu portfeļos. Finanšu instrumentu ieguldījumu portfeļiem noteikti neitrālā portfeļa parametri, kas raksturo attiecīgā ieguldījumu portfeļa finanšu risku pieņemamo lielumu (līmeni) un ienesīguma mērķi. Tirgus operāciju pārvaldes Riska vadības daļa kontrolē ieguldījumu atbilstību noteiktajām prasībām.

Ieguldījumu, t.sk. ar tiem saistīto finanšu risku, pārvaldīšanai izveidotā Latvijas Bankas investīciju komiteja izstrādā ieguldījumu pārvaldīšanas stratēģiju, apstiprina ieguldījumu veikšanas taktiku un nosaka detalizētākus finanšu risku limitus, kā arī pārbauga ārējo pārvaldītāju darbību. Latvijas Bankas investīciju komiteja reizi ceturksnī pārskata ieguldījumu stratēģiju, bet reizi nedēļā saņem un izvērtē finanšu ieguldījumu portfeļu vadītāju ziņojumus par notikumiem finanšu tirgos un viņu sagatavotās finanšu tirgus attīstības prognozes, finanšu risku vadītāju ziņojumus, kā arī apstiprina ieguldījumu pārvaldīšanas taktiku nākamajai nedēļai. Tirgus operāciju pārvalde regulāri informē Latvijas Bankas padomi un valdi par ieguldījumu pārvaldīšanas rezultātiem.

VSAIP ietvaros Latvijas Banka veic aktīvu iegādes saskaņā ar ECB Padomes lēmumiem. Latvijas Banka tās īsteno un finanšu riskus pārvalda atbilstoši ECB Padomes pamatnostādņem un Latvijas Bankas valdes pieņemtajai kārtībai. Finanšu riski, kas rodas monetārās politikas īstenošanas rezultātā, tiek sadalīti starp eiro zonas NCB proporcionāli to daļām ECB kapitālā, izņemot riskus saistībā ar VSAIP ietvaros Latvijas Bankas veiktajām Latvijas valdības vērtspapīru iegādēm.

25.1.1. TIRGUS RISKS

Tirgus risks raksturo iespēju ciest zaudējumus finanšu tirgus faktoru (piemēram, procentu likmju vai valūtas kursu) nelabvēlīgu pārmaiņu dēļ.

Procentu likmju risku Latvijas Bankai galvenokārt rada ieguldījumi procentu likmju maiņai pakļautos ārvalstu parāda vērtspapīros un atvasinātajos procentu likmju finanšu instrumentos, kas izmantoti ieguldījumu pārvaldīšanas ietvaros. Latvijas Banka pārvalda procentu likmju risku, izmantojot katram ieguldījumu portfelim atsevišķi noteikto modificētā procentu riska indeksa (*modified duration*) limitu.

Latvijas Bankas pakļautību valūtas riskam nosaka tās ieguldījumu struktūra. Latvijas Banka pārvalda valūtas risku, nosakot, ka neitrālais portfelis ir izteikts eiro, novēršot valūtas risku, un izmantojot sekošanas novirzes (*tracking error*) limitus attiecībā pret atbilstošo neitrālo portfeli. Sekošanas novirzi aprēķina kā ieguldījumu portfeļa un

attiecīgā neitrālā portfeļa gaidāmo gada ienesīgumu starpības standartnovirzi. 1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļos un ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļos iekļauto ieguldījumu (sk. 4. skaidrojumu) kopējais tirgus risks un kredītrisks tiek ierobežots, nosakot maksimāli pieļaujamo sekošanas novirzi. Sekošanas novirze 2016. un 2015. gadā atspoguļota 28. skaidrojumā.

Ieguldījumu portfeļu, izņemot piesaistīto ieguldījumu portfeļus, neitrālā portfeļa valūta ir eiro. Piesaistīto ieguldījumu portfeļiem neitrālo valūtas struktūru veido atbilstoši attiecīgo saistību valūtai. Novirzes no neitrālās valūtas struktūras rada atklāto valūtas pozīciju. Lai panāktu atklāto valūtas pozīciju atbilstību limitiem, Latvijas Banka ierobežo valūtas risku, izmantojot biržā netirgotos valūtas maiņas nākotnes līgumus un valūtas mijmaiņas līgumus un biržā tirgotos valūtas maiņas nākotnes līgumus.

Tirgus operāciju pārvaldes Riska vadības daļa kontrolē ieguldījumu portfeļu modificētā procentu likmju riska indeksa, sekošanas novirzes un atklāto valūtas pozīciju atbilstību Latvijas Bankas padomes pieņemtajai kārtībai un attiecīgajiem Latvijas Bankas investīciju komitejas lēmumiem.

Latvijas Bankas pakļautība tirgus riskam (stāvoklis 2016. gada un 2015. gada beigās) atspoguļota 26.–28. skaidrojumā.

25.1.2. KREDĪTRISKS

Kredītrisks raksturo iespēju ciest zaudējumus darījuma partnera saistību neizpildes dēļ. Latvijas Bankai kredītrisks galvenokārt rodas, veicot ieguldījumus ārvalstu finanšu instrumentos, kā arī monetārās politikas operāciju rezultātā. Saskaņā ar ECBS un ECB Statūtiem ar monetārās politikas īstenošanu saistītie riski, tiem īstenojoties, tiek sadalīti starp eiro zonas NCB proporcionāli to daļām ECB kapitālā, izņemot riskus saistībā ar VSAIP ietvaros Latvijas Bankas veiktajām Latvijas valdības vērtspapīru iegādēm.

Latvijas Banka ierobežo ar ieguldījumiem ārvalstu finanšu instrumentos saistīto kredītrisku, nosakot limitus ieguldījumiem ar dažādu kredīt kvalitāti. Kredīt kvalitāte tiek noteikta, pamatojoties uz starptautisko kredītreitingu aģentūru *Fitch Ratings*, *Moody's Investors Service*, *Standard & Poor's* un DBRS noteiktajiem kredītreitingiem. Ieguldījumus atļauts veikt OECD valstīs reģistrētajos noteiktas kredīt kvalitātes finanšu instrumentos, kā arī Latvijas valdības vērtspapīros. Ierobežojumi noteikti arī maksimālajam ieguldījumu apjomam vienas grupas finanšu instrumentos, kā arī ar vienu partneri noslēgto un viena emitenta emitēto finanšu instrumentu apjomam. Ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru nākotnes darījumi daļēji nodrošināti ar īstermiņa finanšu instrumentiem. Lai samazinātu kredītrisku attiecībā uz biržā netirgoto atvasināto finanšu instrumentu darījuma partneriem, Latvijas Banka slēdz ar tiem Starptautiskās Mijmaiņas darījumu un atvasināto finanšu instrumentu asociācijas (*International Swaps and Derivatives Association, Inc.*; ISDA) standartizētos līgumus (*ISDA Master Agreement*) un to pielikumus par finanšu nodrošinājumu (*Credit Support Annex*), kā arī ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļu ārējie pārvaldītāji slēdz ar darījuma partneriem *Treasury Market Practices Group* (TMPG) standartizētos līgumus (*Master Securities Forward Transaction Agreement*). Lai kontrolētu ar Latvijas Bankas ieguldījumiem saistīto kredītrisku, Tirgus operāciju pārvaldes Riska vadības daļa uzrauga esošā kredītriska atbilstību Latvijas Bankas padomes pieņemtajai kārtībai.

Kredītiestādēm 2016. un 2015. gadā izsniegtie aizdevumi monetārās politikas operāciju rezultātā bija nodrošināti ar vērtspapīru ķīlu atbilstoši ECB noteiktajām prasībām. Tirgus operāciju pārvalde regulāri kontrolē attiecīgo aizdevumu nodrošinājuma pietiekamību un tā atbilstību ECB noteiktajām prasībām, kā arī uztur Latvijas Republikā emitēto un glabāto monetārās politikas operācijās izmantojamo atbilstošo vērtspapīru sarakstu.

Latvijas Bankas pakļautība kredītriskam (stāvoklis 2016. gada un 2015. gada beigās) atspoguļota 30.–32. skaidrojumā.

25.1.3. LIKVIDITĀTES RISKS

Likviditātes risks raksturo nespēju īsā laikā un par konkurējošu tirgus cenu realizēt ieguldījumus. Līdz ar Latvijas dalību eiro zonā mazinājusies likviditātes nepieciešamība, kā arī risks, kas izriet no nespējas laikus izpildīt saistības. Īstenojot ieguldījumu stratēģiju, Latvijas Banka pārvalda likviditātes risku, noteiktu ieguldījumu apjomu izvietojot likvidos starptautisko institūciju, ārvalstu valdību un korporatīvā sektora emitētos parāda vērtspapīros, īstermiņa noguldījumos ārvalstu finanšu institūcijās un citos finanšu instrumentos. Latvijas Bankas aktīvu un saistību likviditātes struktūra 2016. gada un 2015. gada beigās atspoguļota 29. skaidrojumā.

Likviditātes risku var ierobežot, diversificējot ieguldījumus. Tāpēc Latvijas Banka pārvalda likviditātes risku, nosakot ierobežojumus maksimālajam ieguldījumu apjomam vienas grupas finanšu instrumentos, kā arī viena emitenta emitēto finanšu instrumentu apjomam.

25.2. DARBĪBAS RISKI

Darbības riski saistīti ar iespējamu negatīvu ietekmi uz Latvijas Bankas darbību, reputāciju vai finansēm neatbilstošas vai kļūdainas procesa izpildes, Latvijas Bankas amatpersonas vai darbinieka rīcības, informācijas sistēmu infrastruktūras vai informācijas sistēmas vai infrastruktūras neatbilstošas darbības vai nepieejamības dēļ vai ārēju apstākļu dēļ.

Latvijas Bankas darbības risku pārvaldīšanu atbilstoši Latvijas Bankas padomes noteiktajiem pamatprincipiem īsteno Latvijas Bankas valde, kas izveidojusi Latvijas Bankas darbības risku vadības komiteju, kura ikdienā nodrošina darbības risku pārvaldīšanas procesa ietvaros veicamo pasākumu koordināciju un sniedz atbalstu Latvijas Bankas valdei darbības risku pārvaldīšanas jomā. Komiteju vada Latvijas Bankas valdes loceklis, un tajā darbojas Latvijas Bankas darbības risku vadītājs, informācijas risku vadītājs, Aizsardzības pārvaldes vadītājs un Tehniskās pārvaldes vadītājs.

Latvijas Bankas informācijas un informācijas sistēmu drošības pārvaldīšanu organizē un veic atbilstoši Latvijas Bankas padomes pieņemtajai "Latvijas Bankas informācijas un informācijas sistēmu drošības politikai". Lai nodrošinātu informācijas konfidencialitāti, pieejamību un integritāti, Latvijas Bankā informāciju klasificē pēc konfidencialitātes un pieejamības un aizsargā pret nesankcionētu apstrādi, izmantošanu un izpaušānu. Latvijas Bankas informācijas sistēmām atkarībā no to ietekmes uz procesu izpildi un apstrādātās informācijas konfidencialitātes, integritātes un pieejamības prasībām nosaka klasifikācijas līmeni. Latvijas Bankas informācijas sistēmu īpašnieki sadarbībā ar Informācijas sistēmu pārvaldi nosaka informācijas sistēmas lietošanas nosacījumus un piekļuves tiesības, kā arī nodrošina attiecīgās informācijas sistēmas risku analīzes veikšanu. Informācijas sistēmu pārvalde nodrošina Latvijas Bankas informācijas sistēmu infrastruktūras funkcionalitātes un veikspējas atbilstību informācijas sistēmām izvirzītajām prasībām un tās drošu un nepārtrauktu darbību. Latvijas Bankā regulāri tiek analizēti informācijas sistēmu un elektroniski glabājamās informācijas drošības apdraudējumi un pilnveidoti aizsardzības pasākumi un rīki.

Latvijas Bankas darbības nepārtrauktības pārvaldīšanu organizē un veic saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemto "Latvijas Bankas darbības nepārtrauktības pārvaldīšanas politiku", ievērojot starptautiski atzītus standartus un ECB rekomendācijas darbības nepārtrauktības pārvaldīšanas jomā.

Latvijas Bankā tiek nodrošināta regulāra darbinieku izglītošana informācijas un informācijas sistēmu drošības, risku pārvaldīšanas un darbības nepārtrauktības pārvaldīšanas jomā.

Pret fiziskiem apdraudējumiem aizsargātu vidi Latvijas Bankas objektos un naudas un citu vērtību pārvadājumos organizē un nodrošina saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemto "Latvijas Bankas fiziskās drošības politiku" un citiem Latvijas Bankas tiesību aktiem, kas regulē Latvijas Bankas fiziskās drošības pārvaldīšanas kārtību. Latvijas

27. PROCENTU LIKMJU MAIŅAS TERMIŅŠ

Tabulā atspoguļota Latvijas Bankas aktīvu, saistību un ārpusbilances posteņu pakļautība procentu likmju pārmaiņām. Tajā iekļautie posteņi uzrādīti to uzskaites vērtībā, izņemot ārpusbilances posteņus iekļautos biržā tirgotos procentu likmju un valūtas maiņas nākotnes līgumus un vērtspapīru nākotnes darījumus, kas uzrādīti to nosacītajā vērtībā. Tabulā iekļautie un procentu likmju maiņai pakļautie posteņi klasificēti pēc pārskata gada 31. decembrim tuvākā – procentu likmju maiņas vai atlikušā līguma termiņa – datuma.

	(tūkst. eiro)						
	Līdz 3 mēn.	3–12 mēn.	1–3 gadi	3–5 gadi	Ilgāk par 5 gadiem	Bez procentiem	Kopā
2016. gada 31. decembrī							
Zelts un zeltā izteiktās prasības	–	–	–	–	–	234 305	234 305
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	131 505	116 403	88 249	584 899	1 934 402	236 618	3 092 076
Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	30 486	3 349	123 019	–	200 139	1 846	358 839
Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	26 570	1 412	26 276	–	79 684	10 622	144 564
Eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā izsniegti aizdevumi eiro	12 500	–	–	244 660	–	–	257 160
Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	–	–	–	–	–	9 071	9 071
Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro	–	–	249 983	128 884	5 940 887	–	6 319 754
Eirosistēmas iekšējās prasības	–	–	–	–	–	4 195 918	4 195 918
Pārējie aktīvi	10	18	165	828	51 160	108 437	160 618
Kopā aktīvi	201 071	121 182	487 692	959 271	8 206 272	4 796 817	14 772 305
Banknotes apgrozībā	–	–	–	–	–	4 150 106	4 150 106
Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	4 191 147	–	–	–	–	–	4 191 147
Pārējās saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	720	–	–	–	–	–	720
Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem	209 835	–	–	–	–	2 404	212 239
Saistības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	16 767	–	–	–	–	1 121	17 888
Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	159 844	–	–	–	–	–	159 844
Eirosistēmas iekšējās saistības	5 292 395	–	–	–	–	–	5 292 395
Pārējās saistības	–	–	–	–	–	294 614	294 614
Kapitāls un rezerves	–	–	–	–	–	453 352	453 352
Kopā saistības	9 870 708	–	–	–	–	4 901 597	14 772 305
Bilances tīrā pozīcija	–9 669 637	121 182	487 692	959 271	8 206 272	–104 780	–
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu prasības	6 217 398	99 611	170 382	211 626	1 296 391	–	7 995 408
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu saistības	7 234 395	167 502	122 770	19 494	466 910	–	8 011 071
Bilances un ārpusbilances tīrā pozīcija	–10 686 634	53 291	535 304	1 151 403	9 035 753	–104 780	–15 663

(turpinājums)	(tūkst. eiro)						
	Līdz 3 mēn.	3–12 mēn.	1–3 gadi	3–5 gadi	Ilgāk par 5 gadiem	Bez procentiem	Kopā
2015. gada 31. decembrī							
Zelts un zeltā izteiktās prasības	–	–	–	–	–	207 670	207 670
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	279 286	111 938	693 441	870 040	830 657	164 617	2 949 979
Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	3 951	–	231 896	286 161	18 805	260	541 073
Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	5 313	25 997	84 825	31 314	22 032	9	169 490
Eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā izsniegti aizdevumi eiro	10 000	–	63 210	190 520	–	–	263 730
Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	52	–	–	–	–	2 439	2 491
Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro	32 329	30 502	264 782	514 324	2 173 496	–	3 015 433
Eirosistēmas iekšējās prasības	3 687 513	–	–	–	–	115 083	3 802 596
Pārējie aktīvi	907	1 116	8 587	8 521	25 475	121 619	166 225
Kopā aktīvi	4 019 351	169 553	1 346 741	1 900 880	3 070 465	611 697	11 118 687
Banknotes apgrozībā	–	–	–	–	–	3 992 436	3 992 436
Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	4 784 410	–	–	–	–	–	4 784 410
Pārējās saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	8 830	–	–	–	–	–	8 830
Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem	145 008	–	–	–	–	886	145 894
Saistības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	8 584	–	–	–	–	515	9 099
Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	155 228	–	–	–	–	–	155 228
Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	478	–	–	–	–	–	478
Eirosistēmas iekšējās saistības	1 312 104	–	–	–	–	–	1 312 104
Pārējās saistības	–	–	–	–	–	258 853	258 853
Kapitāls un rezerves	–	–	–	–	–	451 355	451 355
Kopā saistības	6 414 642	–	–	–	–	4 704 045	11 118 687
Bilances tīrā pozīcija	–2 395 291	169 553	1 346 741	1 900 880	3 070 465	–4 092 348	–
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu prasības	5 369 658	83 793	239 720	10 839	511 666	–	6 215 676
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu saistības	5 733 023	–	6 797	138 330	304 109	–	6 182 259
Bilances un ārpusbilances tīrā pozīcija	–2 758 656	253 346	1 579 664	1 773 389	3 278 022	–4 092 348	33 417

28. SEKOŠANAS NOVIRZE

1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļos un ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļos iekļauto ieguldījumu pakļautību kopējam tirgus riskam un kredīriskam raksturo sekošanas novirze, ko mēra kā ieguldījumu portfeļa un attiecīgā neitrālā portfeļa gaidāmās gada ienesīgumu starpības standartnovirzi (sk. arī 25.1. skaidrojumu). 2016. gada beigās 1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļiem faktiskā (*ex post*) sekošanas novirze bija 25 bāzes punkti. 2015. gada beigās 1–3 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļiem un valdības 1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļiem faktiskā (*ex post*) sekošanas novirze bija attiecīgi 25 bāzes punkti un

37 bāzes punkti (sk. arī 4. skaidrojumu par pārmaiņām ieguldījumu portfeļos). 2016. gada un 2015. gada beigās ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļiem – attiecīgi 79 bāzes punkti un 76 bāzes punkti.

Paredzamā (*ex ante*) sekošanas novirze gada laikā bija šādos bāzes punktu intervālos.

	Uzskaites vērtība (gada beigās; tūkst. eiro)	Paredzamā sekošanas novirze (darbadienu skaits)		
		10–39	40–69	70–99
2016. gadā				
1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļi	3 043 063	86	–	–
1–3 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļi	–	167	–	–
Ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļi	1 156 594	3	207	43
Valdības 1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfelis	–	167	–	–
2015. gadā				
1–3 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļi	3 561 588	250	–	–
Ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļi	536 233	60	165	25
Valdības 1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfelis	371 829	63	–	–

29. LIKVIDITĀTES STRUKTŪRA

Likviditātes struktūrā aktīvu posteņi uzrādīti atkarībā no Latvijas Bankas spējas tos pārvērst naudā. Saistību posteņi uzrādīti pēc to gaidāmā dzēšanas termiņa.

	Līdz 3 mēn.	Ilgāk par 3 mēn.	Bez noteikta termiņa	Kopā
2016. gada 31. decembrī				
Aktīvi				
Zelts un zeltā izteiktās prasības	234 305	–	–	234 305
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	3 092 076	–	–	3 092 076
Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	358 839	–	–	358 839
Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	144 564	–	–	144 564
Eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā izsniegti aizdevumi eiro	12 500	244 660	–	257 160
Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	9 071	–	–	9 071
Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro	6 319 754	–	–	6 319 754
Eirosistēmas iekšējās prasības	14 706	–	4 181 212	4 195 918
Pārējie aktīvi	86 591	–	74 027	160 618
Kopā aktīvi	10 272 406	244 660	4 255 239	14 772 305
Saistības				
Banknotes apgrozībā	–	–	4 150 106	4 150 106
Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	4 191 147	–	–	4 191 147
Pārējās saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	720	–	–	720
Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem	212 239	–	–	212 239
Saistības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	17 888	–	–	17 888
Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	159 844	–	–	159 844
Eirosistēmas iekšējās saistības	5 292 395	–	–	5 292 395
Pārējās saistības	182 050	–	112 564	294 614
Kopā saistības	10 056 283	–	4 262 670	14 318 953
Bilances tīrā pozīcija	216 123	244 660	–7 431	x

(turpinājums)

(tūkst. eiro)

103

	Līdz 3 mēn.	Ilgāk par 3 mēn.	Bez noteikta termiņa	Kopā
2015. gada 31. decembrī				
Aktīvi				
Zelts un zeltā izteiktās prasības	207 670	–	–	207 670
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	2 949 979	–	–	2 949 979
Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	541 073	–	–	541 073
Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	169 490	–	–	169 490
Eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā izsniegti aizdevumi eiro	10 000	253 730	–	263 730
Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	2 491	–	–	2 491
Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro	3 015 433	–	–	3 015 433
Eirosistēmas iekšējās prasības	28 931	–	3 773 665	3 802 596
Pārējie aktīvi	93 143	–	73 082	166 225
Kopā aktīvi	7 018 210	253 730	3 846 747	11 118 687
Saistības				
Banknotes apgrozībā	–	–	3 992 436	3 992 436
Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	4 784 410	–	–	4 784 410
Pārējās saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	8 830	–	–	8 830
Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem	145 894	–	–	145 894
Saistības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	9 099	–	–	9 099
Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	155 228	–	–	155 228
Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	478	–	–	478
Eirosistēmas iekšējās saistības	1 312 104	–	–	1 312 104
Pārējās saistības	70 819	–	188 034	258 853
Kopā saistības	6 486 862	–	4 180 470	10 667 332
Bilances tīrā pozīcija	531 348	253 730	–333 723	x

30. AKTĪVI SEKTORU DALĪJUMĀ

	Summa (tūkst. eiro)		Īpatsvars (%)	
	2016	2015	2016	2015
Eiropas Centrālā banka	4 195 932	3 802 877	28.4	34.2
Centrālās valdības un citas valsts institūcijas	3 830 747	2 863 088	25.9	25.8
Citas finanšu institūcijas	3 014 455	2 759 574	20.4	24.7
Starptautiskās institūcijas	2 492 350	260 690	16.9	2.3
Centrālās bankas un kredītiestādes	1 077 208	1 296 377	7.3	11.7
Vietējās valdības	84 388	85 998	0.6	0.8
Nefinanšu sabiedrības	37 419	8 840	0.3	0.1
Neklasificēti aktīvi	39 806	41 243	0.2	0.4
Kopā	14 772 305	11 118 687	100.0	100.0

31. AKTĪVU DALĪJUMS PĒC TO ATRAŠANĀS VAI DARĪJUMA PARTNERU REZIDENCES VIETAS

	Summa (tūkst. eiro)		Īpatsvars (%)	
	2016	2015	2016	2015
Eiropas Centrālā banka	4 195 932	3 802 877	28.4	34.2
Eiropa zonas valstis	4 843 351	3 859 903	32.8	34.7
Starptautiskās institūcijas	2 492 350	260 690	16.9	2.3
ASV	1 788 884	1 137 245	12.1	10.2
Apvienotā Karaliste	618 873	731 428	4.2	6.6
Kanāda	310 337	285 628	2.1	2.6
Pārējās Eiropas Savienības valstis	188 658	182 897	1.3	1.6
Japāna	65 581	487 442	0.4	4.4
Pārējās valstis	268 339	370 577	1.8	3.4
Kopā	14 772 305	11 118 687	100.0	100.0

32. AKTĪVI KREDĪTREITINGU DALĪJUMĀ

	Summa (tūkst. eiro)		Īpatsvars (%)	
	2016	2015	2016	2015
Eiropas Centrālā banka	4 195 932	3 802 877	28.4	34.2
AAA	4 090 375	2 007 854	27.7	18.1
AA	4 455 291	3 664 525	30.2	32.9
A	1 201 468	1 317 148	8.1	11.8
BBB	529 726	18 938	3.6	0.2
Kredītriskam nepakļauti aktīvi un aktīvi bez darījuma partnera kredītreitinga	299 513	307 345	2.0	2.8
Kopā	14 772 305	11 118 687	100.0	100.0

Tabulā atspoguļots Latvijas Bankas aktīvu dalījums gada beigās pēc darījuma partneru kredītreitingiem, pamatojoties uz *Standard & Poor's* vai līdzvērtīgu citas starptautiskās kredītreitingu aģentūras piešķirtu novērtējumu. "AAA" ir visaugstākais iespējamais ilgtermiņa kredītspējas novērtējums, kas liecina, ka darījuma partnera finansiālais stāvoklis ir izcils un tas pārliecinoši spēj izpildīt savas finanšu saistības. Novērtējums "AA" raksturo darījuma partnera ilgtermiņa kredītspēju kā ļoti labu, "A" – kā labu, "BBB" – kā viduvēju un tiek uzskatīts par zemāko investīciju līmeņa novērtējumu.

PELŅAS UN ZAUDĒJUMU APRĒĶINA SKAIDROJUMI

33. TĪRIE PROCENTU IENĀKUMI

	(tūkst. eiro)	
	2016	2015
Procentu ienākumi	102 982	64 696
Procenti par ieguldījumiem	71 342	55 237
Procenti par pieņemtajiem noguldījumiem	531	164
Procenti par monetārās politikas operācijām	30 879	8 468
Procenti par Eirosistēmas iekšējām prasībām	230	827
Procentu izdevumi	-46 181	-19 743
Procenti par ieguldījumiem	-45 102	-18 340
Procenti par monetārās politikas operācijām	-776	-113
Procenti par Eirosistēmas iekšējām saistībām	-303	-1 290
Tīrie procentu ienākumi	56 801	44 953

Tīros procentu ienākumus galvenokārt veidoja ienākumi no parāda vērtspapīriem. Tīrie procentu ienākumi 2016. gadā bija par 11 848 tūkst. eiro lielāki nekā 2015. gadā. Pozitīva ietekme bija vērtspapīru apjoma pieaugumam un ieguldījumu izvietojumam augstāka ienesīguma vērtspapīros, bet negatīva ietekme bija valūtas riska ierobežošanas izmaksu kāpumam, palielinoties starpībai starp eiro un citu Latvijas Bankas ieguldījumu valūtu procentu likmēm.

Procentu ienākumi un izdevumi par Eirosistēmas iekšējām prasībām un saistībām tiek atlīdzināti, piemērojot ECB galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, un ietver ienākumus par ECB nodotajām ārējām rezervēm un prasībām par banknošu pārdali Eirosistēmā un izdevumus par saistībām par TARGET2 sistēmas norēķiniem.

Saskaņā ar ECB Padomes lēmumu par monetāro ienākumu pārdali pirmos sešus gadus pēc eiro ieviešanas prasību par banknošu pārdali Eirosistēmā NCB atlīdzināmā daļa tiek samazināta saskaņā ar noteiktu koeficientu, lai novērstu nozīmīgas NCB ienākumu svārstības. Latvijas Bankas prasību par banknošu pārdali Eirosistēmā atlīdzināmās daļas samazinājuma korekcija sešu gadu periodā ir šāda.

Pārskata gads	Koeficients (%)
2014	100.00000
2015	86.06735
2016	70.13472
2017	53.34835
2018	35.98237
2019	18.17225

Procentu ienākumu par monetārās politikas operācijām pieaugumu 2016. gadā noteica zemāka negatīvā noguldījumu iespējas procentu likme, lielāks vidējais kredītiestāžu pieprasījuma noguldījumu atlikums (sk. 16. skaidrojumu) un VSAIP īstenošana.

Procentu par noguldījumiem piemērošanu nosaka ECB 2014. gada 20. februāra Patmatnostādne ECB/2014/9 par nacionālo centrālo banku iekšzemes aktīvu un pasīvu pārvaldības operācijām (2014/304/ES).

34. REALIZĒTIE FINANŠU OPERĀCIJU GUVUMI VAI ZAUDĒJUMI

(tūkst. eiro)

	2016	2015
Parāda vērtspapīri	63 540	23 119
Atvasinātie finanšu instrumenti	-37 440	-1 524
Valūtas maiņas darījumi	12 439	15 621
Kopā	38 539	37 216

Parāda vērtspapīru atsavināšanas guvumi bija par 40 421 tūkst. eiro lielāki nekā 2015. gadā, un to galvenokārt noteica ienesīguma likmju, īpaši eiro zonas ilgtermiņa ienesīguma likmju, kritums 2016. gada 1. pusgadā, kā arī ilgtermiņa fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļa daļēja atsavināšana.

Realizēto finanšu operāciju rezultātu negatīvi ietekmēja atvasināto finanšu instrumentu rezultāts, kas bija par 35 916 tūkst. eiro mazāks nekā 2015. gadā. Tas galvenokārt saistīts ar biržā tirgto procentu likmju nākotnes līgumu rezultātu, kā arī valūtas riska ierobežošanas nolūkā slēgto biržā tirgto valūtas maiņas nākotnes līgumu rezultātu. Tā kā Latvijas Banka ierobežo zelta cenas un valūtas kursa svārstību risku, riska ierobežošanas nolūkā slēgto biržā tirgto valūtas maiņas nākotnes līgumu negatīvo rezultātu līdzvērtīgā apjomā kompensē pret valūtas un zelta cenas risku ierobežoto bilances posteņu pozitīvais pārvērtēšanas rezultāts, kas uzrādīts bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā ārvalstu valūtas un zelta pārvērtēšanas rezerve, un realizētais valūtas maiņas darījumu rezultāts, kas atzīts peļņas un zaudējumu aprēķinā.

2015. un 2016. gadā valūtas maiņas darījumu realizētos guvumus pamatā noteica sākotnējā pārvērtēšanas konta atlikuma daļas atzišana peļņas un zaudējumu aprēķinā (sk. arī 23. skaidrojumu).

35. FINANŠU AKTĪVU UN POZĪCIJU PĀRVĒRTĒŠANAS REZULTĀTA ATZĪŠANA PEĻŅAS UN ZAUDĒJUMU APRĒĶINĀ

(tūkst. eiro)

	2016	2015
Parāda vērtspapīri	-52 657	-13 371
Ārvalstu valūtas pozīcijas	-72	-214
Procentu likmju mijmaiņas līgumi	-	-48
Kopā	-52 729	-13 633

Atsevišķu parāda vērtspapīru, ārvalstu valūtas pozīciju un procentu likmju mijmaiņas līgumu pārvērtēšanas rezultāts 2016. gada un 2015. gada beigās bija negatīvs, un tas atzīts peļņas un zaudējumu aprēķinā. Savukārt parāda vērtspapīru, ārvalstu valūtas pozīciju un procentu likmju mijmaiņas līgumu pozitīvais pārvērtēšanas rezultāts uzrādīts bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā vērtspapīru, ārvalstu valūtas un procentu likmju mijmaiņas līgumu pārvērtēšanas rezerve (sk. arī 23. skaidrojumu).

Vērtspapīru negatīvā pārvērtēšanas rezultāta pieaugums saistīts ar ienesīguma likmju kāpumu 2016. gada nogalē.

36. UZKRĀJUMI TIRGUS RISKAM UN KREDĪTRISKAM

Latvijas Bankas finanšu riskus galvenokārt nosaka tās ieguldījumi finanšu instrumentos un ar Latvijas Bankas dalību Eirosistēmā saistītā vienotās monetārās politikas operāciju īstenošana un saistīto risku un finanšu rezultātu pārdale. Latvijas Bankas aktīvi galvenokārt pakļauti tirgus riskam (procentu likmju riskam un valūtas riskam) un kredītriskam (kredītreitinga samazināšanas un saistību neizpildes risks). Latvijas Banka veic tās finanšu

risku un finanšu rezervju novērtēšanu saskaņā ar ECB pieņemto vienoto Eirosistēmas finanšu risku novērtēšanas metodiku. Saskaņā ar Eirosistēmas finanšu risku novērtēšanas metodiku risku novērtēšanai tiek izmantots *Expected Shortfall* rādītājs ar 99% ticamības līmeni (ES99%) viena gada perspektīvā. ES99% raksturo zaudējumu apmēru, ko nosaka 1% nelabvēlīgāko simulēto ienesīguma scenāriju vidējā vērtība. Minētā metodika ņem vērā dažādus tirgus riska un kredītriska faktoros, kā arī izmanto vēsturiskos datus un Eirosistēmas/ECBS Riska vadības komitejas pieņēmumus. Tiek ņemti vērā pieņēmumi par nelabvēlīgu finanšu tirgus faktoru attīstību (piemēram, eiro kursa kāpums, procentu likmju kāpums, procentu likmju starpības (*spread*) palielināšanās un kredītreitingu samazināšana). Ņemot vērā ES99% aprēķinā izmantotos ierobežojumus un konservatīvo pieeju risku aplēsēm, kā arī pārmaiņas Latvijas Bankas ieguldījumu portfeļos, novērtētais uzkrājumu mērķa apjoms noteikts 250 000 tūkst. eiro, un tas ir mazāks nekā aprēķinātais ES99%. Novērtētais uzkrājumu mērķa apjoms tiek pārskatīts katru gadu, un tā noteikšanā tiek ņemti vērā finanšu risku līmenis, pieejamās finanšu rezerves un finanšu tirgus attīstības ilgtermiņa perspektīvas.

Balstoties uz minēto risku novērtējumu, Latvijas Bankas padome 2016. gadā nolēma izveidot papildu uzkrājumus 86 400 tūkst. eiro apjomā (2015. gadā – 35 300 tūkst. eiro) tirgus riskam un kredītriskam saistībā ar Latvijas Bankas ieguldījumu pārvaldīšanas darījumiem, šo uzkrājumu atlikumam 2016. gada beigās sasniedzot 136 500 tūkst. eiro. Uzkrājumu pieaugumu noteica kopējais finanšu risku līmenis, kas 2016. gadā palielinājās lielāka kopējā ieguldījumu apjoma dēļ (sk. arī 4. skaidrojumu) un ilgāka modificētā procentu riska indeksa (*modified duration*) finanšu instrumentu apjoma pieauguma dēļ. Turklāt, izvērtējot kopējo finanšu risku līmeni un prognozēto uzkrājumu veidošanai pieejamo ienākumu apjomu, papildus saskaņā ar līdzšinējo uzkrājumu veidošanas politiku aprēķinātajai 2016. gadā veidojamo uzkrājumu summai 56 800 tūkst. eiro apjomā uzkrājumi palielināti par 29 600 tūkst. eiro, minētajam mērķim novirzot ienākumus, kas saistīti ar ilgtermiņa fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļa daļēju atsavināšanu un pievienošanu valdības 10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfelim.

Uzkrājumus tirgus riskam un kredītriskam plānots turpināt veidot ilgākā laika periodā, novērtēto uzkrājumu mērķa apjomu sasniedzot tuvāko gadu laikā. Uzkrājumi tirgus riskam un kredītriskam var tikt samazināti, īstenojoties finanšu riskiem, ja tos nesedz uzkrātais pārvērtēšanas rezultāts un citi ienākumi, kā arī samazinoties finanšu risku apjomam.

37. IENĀKUMI NO LĪDZDALĪBAS KAPITĀLĀ

Ienākumi no līdzdalības kapitālā ietver saņemtās dividendes no līdzdalības SNB kapitālā 289 tūkst. eiro apjomā (2015. gadā – 305 tūkst. eiro; sk. arī 14.2. skaidrojumu), kā arī ienākumus no ECB starpperioda peļņas sadales par pārskata gadu un atlikušās iepriekšējā gadā gūtās ECB peļņas sadales 4 953 tūkst. eiro apjomā (2015. gadā – 3 852 tūkst. eiro; sk. arī 2.27. skaidrojumu).

38. TĪRAIS MONETĀRO IENĀKUMU PĀRDALES REZULTĀTS

	(tūkst. eiro)	
	2016	2015
Iemaksātie monetārie ienākumi	-28 871	-10 269
Saņemtie monetārie ienākumi	39 705	35 944
Tīrais monetāro ienākumu pārdales rezultāts	10 834	25 675

Saņemtie monetārie ienākumi pieauga, palielinoties VSAIP ietvaros iegādāto vērtspapīru apjomam. Iemaksāto monetāro ienākumu pieaugumu kompensē attiecīgs procentu par monetārās politikas operācijām kāpums.

39. CITI BANKAS DARBĪBAS IENĀKUMI

	(tūkst. eiro)	
	2016	2015
Saistību par emitētajām lata naudas zīmēm pārvērtēšana	78 100	–
Kolekcijas monētu pārdošanas ienākumi	1 686	1 333
Pārējie bankas darbības ienākumi	1 265	429
Kopā	81 051	1 762

Saistību par emitētajām lata naudas zīmēm pārvērtēšanas rezultātā ienākumi pieauga tāpēc, ka lata naudas zīmes ar zemu apmaiņas iespējamību netiek uzrādītas bilancē saskaņā ar Latvijas Bankas padomes 2016. gadā grozīto "Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības politiku" (sk. arī 2.1. skaidrojumu).

40. DARBA SAMAKSA, SOCIĀLĀS APDROŠINĀŠANAS IZDEVUMI UN SOLIDARITĀTES NODOKLIS

	(tūkst. eiro)	
	2016	2015
Darba samaksa		
Padomes un valdes locekļu darba samaksa	–1 581	–1 556
Pārējo darbinieku darba samaksa	–15 603	–15 376
Kopā darba samaksa	–17 184	–16 932
Sociālās apdrošināšanas izdevumi un solidaritātes nodoklis	–3 852	–3 518
Kopā darba samaksa, sociālās apdrošināšanas izdevumi un solidaritātes nodoklis	–21 036	–20 450

To Latvijas Bankas valdes locekļu darba samaksā, kuri vienlaikus ir Latvijas Bankas pārvalžu vadītāji, ietverta arī atlīdzība par šo pienākumu veikšanu.

2016. gada beigās Latvijas Bankā bija 539 darbinieki (2015. gada beigās – 540 darbinieku). 2016. gadā tas atbilda 517 pilna laika ekvivalentiem (2015. gadā – 525).

41. NAUDAS ZĪMJU IEGĀDES IZDEVUMI

	(tūkst. eiro)	
	2016	2015
Banknošu iegāde	–5 741	–
Kolekcijas monētu iegāde	–1 276	–752
Apgrozības monētu iegāde	–266	–1 203
Kopā	–7 283	–1 955

2016. gadā Latvijas Banka veica samaksu par eiro banknotēm, kas tika iegādātas, lai nodrošinātu latu nomaiņu pret eiro, kā arī lai papildinātu Eirosistēmas kopējos banknošu krājumus.

42. PĀRĒJIE BANKAS DARBĪBAS IZDEVUMI

	(tūkst. eiro)	
	2016	2015
Informācijas sistēmu uzturēšana un izmantošana	-3 577	-3 341
Komunālie pakalpojumi	-809	-832
Dienesta komandējumi	-576	-622
Ēku, teritorijas un inventāra uzturēšana	-520	-581
Sabiedrības informēšana	-267	-235
Telekomunikāciju pakalpojumi un sistēmu uzturēšana	-254	-263
Personāla profesionālā pilnveide	-233	-280
Risku apdrošināšana	-221	-252
Mazvērtīgā inventāra iegāde	-163	-181
Nekustamā īpašuma nodoklis	-160	-149
Transportlīdzekļu nodrošināšana	-71	-79
Pasākumu nodrošināšana	-69	-101
Materiālo vērtību atsavināšana	-18	-20
Citi pārējie bankas darbības izdevumi	-353	-342
Kopā	-7 291	-7 278

Citi pārējie bankas darbības izdevumi ietver arī atlīdzību "KPMG Baltics SIA" par Latvijas Bankas 2016. gada finanšu pārskatu revīziju 29 tūkst. eiro apjomā (2015. gadā – 29 tūkst. eiro apjomā).

PĀRĒJIE FINANŠU PĀRSKATU SKAIDROJUMI**43. DARĪJUMI AR LATVIJAS VALDĪBU**

Latvijas Banka, kuras kapitāls pilnībā pieder Latvijas valstij, veic darījumus ar Valsts kasi, darbojoties kā Latvijas valdības finanšu aģents. Šīs funkcijas ietvaros Latvijas Banka apkalpo Valsts kases kontus eiro un ārvalstu valūtās. Veicot šos darījumus, Latvijas Banka ir neatkarīga savu lēmumu pieņemšanā. Valsts kases pieprasījuma noguldījumi tiek uzskaitīti bilances posteņī "Saisības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem" un "Saisības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem".

Darījumos ar Latvijas valdību izmantotās procentu likmes un valūtu kursi tiek noteikti pēc tirgus procentu likmēm un valūtu kursiem, ievērojot ECB lēmumus. Komisijas maksa par darījumiem ar Latvijas valdību netiek iekasēta.

Saskaņā ar ECB Padomes 2014. gada 20. februāra Pamatnostādni ECB/2014/9 par nacionālo centrālo banku iekšzemes aktīvu un pasīvu pārvaldības operācijām (2014/304/ES) par Valsts kases noguldījumiem eiro līdz 200 milj. eiro apjomā Latvijas Banka piemēro eiro uz nakti izsniegto kredītu vidējās procentu likmes indeksu EONIA (2016. gada un 2015. gada beigās tas bija negatīvs – attiecīgi -0.329% un -0.127%). Valsts kases norēķinu kontu eiro un ārvalstu valūtā atlikumu kopsummai, kas pārsniedz 200 milj. eiro, Latvijas Banka piemēro ECB noguldījumu iespējas procentu likmi (2016. gada un 2015. gada beigās tā bija negatīva – attiecīgi -0.40% un -0.30%).

Latvijas Bankas prasību un saistību pret Latvijas valdību sadalījums 2016. gada un 2015. gada beigās bija šāds.

	(tūkst. eiro)	
	2016	2015
Prasības		
Monētārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri	706 919	472 158
Pārējie vērtspapīri	48 754	48 468
Uzkrātie procenti par parāda vērtspapīriem	12 145	10 929
Kopā prasības	767 818	531 555
Saistības		
Pieprasījuma noguldījumi eiro	46 710	38 055
Pieprasījuma noguldījumi ārvalstu valūtā	159 844	155 228
Nodokļu saistības	159	197
Kopā saistības	206 713	193 480

Latvijas Bankas ar Latvijas valdību saistītie ienākumi un izdevumi un valsts ieņēmumos ieskaitītā Latvijas Bankas iepriekšējā gada peļņas daļa 2016. un 2015. gadā bija šāda (sk. arī 22.2. un 23. skaidrojumu).

	(tūkst. eiro)	
	2016	2015
Ienākumi (-)/izdevumi un valsts ieņēmumos ieskaitītā Latvijas Bankas peļņas daļa		
Procenti par parāda vērtspapīriem	-2 272	-1 154
Negatīvie procenti par valdības noguldījumiem	-85	-57
Parāda vērtspapīru pārvērtēšanas rezultāta atzišana peļņas un zaudējumu aprēķinā	1 188	412
Nodokļu izdevumi	9 943	8 941
Valsts ieņēmumos ieskaitītā peļņas daļa	19 524	23 894
Kopā tīrie izdevumi un valsts ieņēmumos ieskaitītā Latvijas Bankas peļņas daļa	28 298	32 036

44. APGRŪTINĀTIE AKTĪVI

2016. gada beigās bija apgrūtināti Latvijas Bankas iegādātie vērtspapīri un citi finanšu instrumenti, kuru tirgus vērtība bija 33 038 tūkst. eiro (2015. gada beigās – 5 778 tūkst. eiro), lai nodrošinātu biržā netirgoto valūtas maiņas nākotnes darījumu un biržā tirgoto procentu likmju un valūtas maiņas nākotnes darījumu veikšanu.

45. VĒRTSPAPĪRU AIZDOŠANAS DARĪJUMI

Latvijas Bankas uzdevumā tās aģenti automatizētās vērtspapīru aizdevumu programmas līgumu ietvaros veic vērtspapīru aizdošanas darījumus, aizdodot Latvijas Bankas īpašumā esošos vērtspapīrus pret naudas līdzekļu vai vērtspapīru ķīlu. Vērtspapīru aizdošanas darījumi nodrošina papildu ienākumus, būtiski neietekmējot ieguldījumu likviditāti, jo aizdotie vērtspapīri Latvijas Bankai ir ātri pieejami. Minētie aģenti administrē vērtspapīru aizdošanas darījumus un kontrolē šo darījumu un to nodrošinājuma atbilstību. Vērtspapīru aizdošanas darījumu nodrošinājuma patiesā vērtība ir lielāka par aizdoto vērtspapīru patieso vērtību.

Lai veicinātu vērtspapīru tirgus likviditāti, Latvijas Banka vienlaikus ar citām eiro zonas NCB veic VSAIP ietvaros iegādāto vērtspapīru aizdošanu, un Latvijas Banka to īsteno automatizētās vērtspapīru aizdevumu programmas ietvaros.

2016. gada beigās aizdoto vērtspapīru patiesā vērtība, kas noteikta saskaņā ar kotētām cenām aktīvā tirgū, bija 118 129 tūkst. eiro (2015. gada beigās – 53 692 tūkst. eiro), t.sk. VSAIP ietvaros iegādāto un aizdoto vērtspapīru patiesā vērtība 2016. gada beigās bija 11 101 tūkst. eiro (2015. gada beigās – 7 050 tūkst. eiro.).

Naudas līdzekļu vai vērtspapīru ķīla, kas saņemta Latvijas Bankas vērtspapīru automātiskās aizdošanas programmas aģenta kontā kā vērtspapīru aizdošanas darījumu nodrošinājums, nav uzrādīta Latvijas Bankas bilancē (sk. arī 2.13. skaidrojumu).

46. IESPĒJAMĀS SAISTĪBAS UN APŅEMŠANĀS

Latvijas Bankai piederošo SNB akciju neapmaksātā daļa ir 75% no šo akciju nominālvērtības, un tā apmaksājama pēc attiecīga SNB Valdes lēmuma pieņemšanas. 2016. gada beigās šo akciju neapmaksātā daļa bija 4 013 tūkst. SDR (5 115 tūkst. eiro; 2015. gada beigās – 4 013 tūkst. SDR (5 108 tūkst. eiro); sk. arī 14.2. skaidrojumu).

2016. gada beigās Latvijas Banka bija emitējusi eiro kolekcijas monētas, lata jubilejas un piemiņas monētas un dārgmetāla apgrozības monētas ar 6 529 tūkst. eiro nominālvērtību (2015. gada beigās – 5 787 tūkst. eiro). Šīs monētas var apmainīt Latvijas Bankā atbilstoši nominālvērtībai. Saskaņā ar Latvijas Bankas vadības vērtējumu iespējamība, ka Latvijas Bankai nāktos šīs monētas atpirkt no monētu turētājiem, ir neliela, un uzkrājumi nav izveidoti.

2016. gada beigās Latvijas Banka bija emitējusi lata naudas zīmes ar 129 906 tūkst. eiro nominālvērtību (2015. gada beigās – 135 526 tūkst. eiro), kas bilancē uzrādītas 51 806 tūkst. eiro apjomā (2015. gada beigās – 135 526 tūkst. eiro). Saskaņā ar *Euro* ieviešanas kārtības likumu lata skaidrās naudas nomaiņas pret eiro periods Latvijas Bankā ir bez termiņa ierobežojuma. Saskaņā ar Latvijas Bankas vadības vērtējumu iespējamība, ka Latvijas Bankai nāktos apmainīt lata naudas zīmes 78 100 tūkst. eiro nominālvērtībā, ir neliela.

2015. gadā darbību uzsāka TARGET2 vērtspapīriem, kas ļauj centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem un NCB nodrošināt pārrobežu vērtspapīru norēķinu pamatpakalpojumus. Latvijas Banka veic sagatavošanās darbu, lai Latvijas vērtspapīru tirgus dalībnieki varētu pievienoties TARGET2 vērtspapīriem platformai 2017. gadā, un kopā ar citām NCB piedalās tās izmaksu segšanā. Plānots, ka Latvijas Bankas ieguldījums TARGET2 vērtspapīriem 2017.–2020. gadā būs aptuveni 1.3 milj. eiro. Paredzēts, ka TARGET2 vērtspapīriem platforma darbosies, ievērojot pilno izmaksu atgūšanas principu un komisijas maksas ienākumi vidējā termiņā segs tās izdevumus.

LATVIJAS BANKAS PADOMEI

Mūsu atzinums par finanšu pārskatiem

Esam veikuši pievienoto Latvijas Bankas (Banka) finanšu pārskatu no 66. lapas līdz 111. lapai revīziju. Pievienotie finanšu pārskati ietver:

- bilanci 2016. gada 31. decembrī;
- peļņas un zaudējumu aprēķinu par gadu, kas noslēdzās 2016. gada 31. decembrī;
- kopējās atzītās peļņas un zaudējumu pārskatu par gadu, kas noslēdzās 2016. gada 31. decembrī, kā arī
- finanšu pārskatu skaidrojumus, kas ietver nozīmīgāko grāmatvedības principu aprakstu un citu paskaidrojošu informāciju.

Mūsaprāt, pievienotie finanšu pārskati sniedz patiesu un skaidru priekšstatu par Latvijas Bankas finansiālo stāvokli 2016. gada 31. decembrī un par tās darbības finanšu rezultātiem gadā, kas noslēdzās 2016. gada 31. decembrī, saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas 2016. gada 3. novembra Pamatnostādni (ES) 2016/2249 par grāmatvedības un finanšu pārskatu sniegšanas tiesisko regulējumu Eiropas Centrālo banku sistēmā (ECB/2016/34), Latvijas Bankas padomes pieņemto "Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības politiku" un Latvijas Republikas likuma "Par Latvijas Banku" prasībām, kas nosaka finanšu pārskatu sagatavošanu.

Atzinuma pamatojums

Atbilstoši Latvijas Republikas "Revīzijas pakalpojumu likumam" mēs veicām revīziju saskaņā ar Starptautiskajiem revīzijas standartiem (SRS). Mūsu atbildība, kas noteikta šajos standartos, aprakstīta mūsu ziņojuma sadaļā *Revidentu atbildība par finanšu pārskatu revīziju*.

Mēs esam neatkarīgi no Bankas saskaņā ar Starptautiskās Grāmatvežu ētikas standartu padomes izstrādātā Profesionālu grāmatvežu ētikas kodeksa (SGĒSP kodekss) prasībām un Latvijas Republikas Revīzijas pakalpojumu likumā iekļautajām neatkarības prasībām, kas ir piemērojamas mūsu veiktajai finanšu pārskatu revīzijai. Mēs esam ievērojuši arī SGĒSP kodeksā un Latvijas Republikas Revīzijas pakalpojumu likumā noteiktos pārējos profesionālās ētikas principus un objektivitātes prasības.

Mēs uzskatām, ka mūsu iegūtie revīzijas pierādījumi dod pietiekamu un atbilstošu pamatojumu mūsu atzinumam.

Bankas valdes un personu, kurām uzticēta Bankas pārvalde, atbildība par finanšu pārskatiem

Bankas valde ir atbildīga par tādu finanšu pārskatu, kas sniedz patiesu un skaidru priekšstatu, sagatavošanu saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas 2016. gada 3. novembra Pamatnostādni (ES) 2016/2249 par grāmatvedības un finanšu pārskatu sniegšanas tiesisko regulējumu Eiropas Centrālo banku sistēmā (ECB/2016/34), Latvijas Bankas padomes pieņemto "Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības politiku" un Latvijas Republikas likuma "Par Latvijas Banku" prasībām, kas nosaka finanšu pārskatu sagatavošanu. Bankas valde ir arī atbildīga par tādas iekšējās kontroles sistēmas uzturēšanu, kāda saskaņā ar Bankas valdes viedokli ir nepieciešama, lai nodrošinātu finanšu pārskatu, kas nesatur ne krāpšanas, ne kļūdas dēļ izraisītas būtiskas neatbilstības, sagatavošanu.

Ievērojot Latvijas Republikas likumu "Par Latvijas Banku", Bankas valdes pienākums ir sagatavot finanšu pārskatus, piemērojot darbības turpināšanas principu.

Personas, kurām uzticēta Bankas pārvalde, ir atbildīgas par Bankas finanšu pārskatu sagatavošanas procesa uzraudzību.

Revidentu atbildība par finanšu pārskatu revīziju

Mūsu revīzijas mērķis ir iegūt pietiekamu pārlicību par to, ka finanšu pārskati kopumā nesatur kļūdas vai krāpšanas dēļ izraisītas būtiskas neatbilstības, un sniegt revidentu ziņojumu, kurā izteikts atzinums. Pietiekama pārlicība ir augsta līmeņa pārlicība, bet tā negarantē, ka revīzijā, kas veikta saskaņā ar SRS, vienmēr tiks atklāta būtiska neatbilstība, ja tāda pastāv. Neatbilstības var rasties krāpšanas vai kļūdas dēļ, un tās ir uzskatāmas par būtiskām, ja var pamatoti uzskatīt, ka tās katra atsevišķi vai visas kopā varētu ietekmēt saimnieciskos lēmumus, ko lietotāji pieņem, balstoties uz šiem finanšu pārskatiem.

Veicot revīziju saskaņā ar SRS, visa revīzijas procesa gaitā mēs izdarām profesionālus spriedumus un saglabājam profesionālo skepticismu. Mēs arī:

- identificējam un izvērtējam riskus, ka finanšu pārskatos varētu būt krāpšanas vai kļūdas dēļ izraisītas būtiskas neatbilstības, izstrādājam un veicam revīzijas procedūras šo risku mazināšanai, kā arī iegūstam revīzijas pierādījumus, kas sniedz pietiekamu un atbilstošu pamatojumu mūsu atzinumam. Risks, ka netiek atklātas būtiskas neatbilstības krāpšanas dēļ, ir augstāks nekā risks, ka netiek atklātas kļūdas izraisītas neatbilstības, jo krāpšana var ietvert slepenas vienošanās, dokumentu viltošānu, informācijas neuzrādīšanu ar nodomu, informācijas nepatiesu atspoguļošanu vai iekšējās kontroles pārkāpumus;
- iegūstam izpratni par iekšējo kontroli, kas ir būtiska revīzijas veikšanai, lai izstrādātu konkrētajiem apstākļiem atbilstošas revīzijas procedūras, bet nevis lai sniegtu atzinumu par Bankas iekšējās kontroles efektivitāti;
- izvērtējam pielietoto grāmatvedības politiku atbilstību un vadības izdarīto grāmatvedības aplēšu un attiecīgās finanšu pārskatos sniegtās informācijas pamatojību;
- izdarām secinājumu par vadības piemērotā darbības turpināšanas principa atbilstību, un, pamatojoties uz iegūtajiem revīzijas pierādījumiem, par to, vai pastāv būtiska nenoteiktība attiecībā uz notikumiem vai apstākļiem, kas var radīt nozīmīgas šaubas par iestādes spēju turpināt darbību. Ja mēs secinām, ka pastāv būtiska nenoteiktība, revidentu ziņojumā tiek vērsta uzmanība uz finanšu pārskatos sniegto informāciju par šiem apstākļiem, vai, ja šāda informācija nav sniegta, mēs sniedzam modificētu atzinumu. Mūsu secinājumi ir pamatoti ar revīzijas pierādījumiem, kas iegūti līdz revidentu ziņojuma datumam. Tomēr nākotnes notikumu vai apstākļu ietekmē iestāde savu darbību var pārtraukt;
- izvērtējam vispārējo finanšu pārskatu struktūru un saturu, t.sk. atklāto informāciju un pievienotos skaidrojumus, un to, vai finanšu pārskati patiesi atspoguļo to pamatā esošos darījumus un notikumus.

Mēs sazināties ar personām, kurām uzticēta Bankas pārvalde, un cita starpā, sniedzam informāciju par plānoto revīzijas apjomu un laiku, kā arī par svarīgiem revīzijas novērojumiem, t.sk. par jebkuriem būtiskiem iekšējās kontroles trūkumiem, kādus mēs identificējam revīzijas laikā.

KPMG Baltics SIA
Licence Nr. 55

Armine Movsisjana
Valdes priekšsēdētāja
Zvērināta revidente
Sertifikāta Nr. 178
Rīga, Latvija

2017. gada 10. martā

MONETĀRIE RĀDĪTĀJI 2016. GADĀ

(perioda beigās; milj. eiro)

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
LATVIJAS BANKA												
Latvijas devums eiro zonas naudas bāzē	8 079.6	8 249.6	7 678.8	7 924.0	7 868.6	7 251.1	7 887.5	7 810.6	8 122.5	8 446.7	8 507.6	8 453.7
Skaidrā nauda apgrozībā	4 103.3	4 104.6	4 132.8	4 142.2	4 156.3	4 191.1	4 231.2	4 217.5	4 229.7	4 250.2	4 256.3	4 262.6
Pieprasījuma noguldījumu konti (ietverot obligāto rezervju sistēmu)	3 976.3	4 145.0	3 546.0	3 781.8	3 712.2	3 060.0	3 656.3	3 593.1	3 892.8	4 196.6	4 251.3	4 191.1
Noguldījumu iespēja un pārejās ar monetārās politikas operācijām saistītās saistības	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ārējie aktīvi ārpus eiro zonas	3 451.3	3 494.5	3 246.5	3 294.3	3 350.0	3 344.4	3 123.9	3 119.8	3 475.1	3 496.3	3 540.3	3 470.9
Ārzemju saistības ārpus eiro zonas	1.8	3.8	9.8	4.6	1.1	9.7	1.4	3.3	3.9	3.8	1.1	17.9
Kredīti	4 155.3	4 776.4	5 062.1	5 337.6	5 615.3	5 882.6	6 144.3	6 308.0	6 388.7	6 647.3	6 839.0	6 944.3
Eiro zonas MFI	739.3	741.3	629.4	663.8	687.8	679.0	694.7	690.8	528.2	572.6	607.0	548.0
Eiro zonas valdības sektoram	1 312.1	1 724.7	1 973.3	1 981.2	2 015.0	2 063.7	2 092.8	2 124.2	2 270.1	2 289.9	2 254.1	2 270.5
Citiem eiro zonas rezidentiem	2 103.8	2 310.3	2 459.4	2 692.6	2 912.4	3 139.8	3 356.7	3 493.0	3 590.4	3 784.8	3 977.9	4 125.8
MFI												
Noguldījumi uz nakti (Latvijas devums eiro zonas M1)	9 343.8	9 614.6	9 497.2	9 694.1	9 745.7	9 890.7	9 793.4	9 889.8	9 879.1	9 907.6	10 038.5	10 158.5
Noguldījumi ar noteikto termiņu līdz 2 gadiem	1 228.0	1 238.3	1 320.9	1 304.1	1 229.2	1 219.6	1 233.7	1 231.7	1 237.9	1 245.8	1 303.4	1 285.2
Noguldījumi ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu līdz 3 mēnešiem	801.9	826.4	790.1	801.5	802.8	809.2	813.7	820.3	830.1	842.0	855.7	864.1
Latvijas devums eiro zonas M2	11 373.7	11 679.3	11 608.2	11 799.7	11 777.7	11 919.5	11 840.8	11 941.8	11 947.1	11 995.4	12 197.6	12 307.8
Naudas tirgus fondu akcijas un daļas	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Parāda vērtspapīri ar termiņu līdz 2 gadiem	53.6	44.4	28.8	14.7	18.8	12.5	22.9	31.5	42.0	35.4	36.6	67.8
Latvijas devums eiro zonas M3	11 427.3	11 723.7	11 637.0	11 814.4	11 796.5	11 932.0	11 863.7	11 973.3	11 989.1	12 030.8	12 234.2	12 375.6
Trie ārējie aktīvi ārpus eiro zonas	-1 549.9	-1 253.2	-1 228.7	-1 358.2	-1 289.4	-1 172.1	-1 704.7	-1 454.4	-1 134.0	-1 125.5	-1 195.2	-895.3
Kredīti eiro zonas finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām	13 631.5	13 678.7	13 780.5	13 898.2	14 054.8	14 145.8	14 170.1	14 200.8	14 202.0	14 185.1	14 248.1	14 262.8
Aizdevumi rezidentu finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām	12 273.1	12 264.8	12 399.8	12 460.1	12 611.2	12 630.0	12 652.7	12 683.5	12 704.5	12 690.7	12 740.6	12 709.9
Rezidentu finanšu iestāžu, nefinanšu sabiedrību un mājsaimniecību noguldījumi	10 230.2	10 509.4	10 469.2	10 602.1	10 634.5	10 716.8	10 604.4	10 701.8	10 713.4	10 736.7	10 800.5	11 126.0
PROCENTU LIKMES												
Galveno refinansēšanas operāciju procentu likme (perioda beigās; %)	0.05	0.05	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Euro veikto darījumu vidējās svērtās procentu likmes (%)												
Starpbanku tirgū izsniegtie kredīti	-0.27	-0.28	-0.38	-0.36	-0.38	-0.38	-0.38	-0.38	-0.38	-0.06	-0.42	-0.40
Nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegtie kredīti ar mainīgo procentu likmi un procentu likmes darbības sākotnējo periodu līdz 1 gadam (jaunie darījumi)	3.2	3.2	2.7	2.6	2.5	3.0	2.9	2.5	2.9	2.7	2.7	3.2
Nefinanšu sabiedrību un mājsaimniecību termiņnoguldījumi (jaunie darījumi)	0.3	0.2	0.1	0.1	0.1	0.1	0.2	0.2	0.1	0.2	0.1	0.3

LATVIJAS BANKAS 2016. GADA MĒNEŠU BILANCES

(mēneša beigās; tūkst. eiro)

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
AKTĪVI	11 516 732	12 202 426	12 364 331	12 662 332	13 011 146	13 333 672	13 409 534	13 611 915	14 070 055	14 388 661	14 644 564	14 772 305
Zelts un zeltā izteiktās prasības	218 142	240 537	231 330	238 627	231 950	253 361	256 218	251 805	253 055	248 044	237 802	234 305
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	3 068 131	3 076 089	2 853 749	2 890 329	2 936 946	2 903 426	2 690 398	2 705 021	2 471 602	3 101 154	3 150 165	3 092 076
Prasības pret SVF	152 741	153 285	149 527	150 180	151 999	151 975	151 479	151 262	151 057	151 600	153 751	153 992
Atlikumi kredītiestādēs un ieguldījumi vērtspapīros, ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi	2 915 390	2 922 804	2 704 222	2 740 149	2 784 947	2 751 451	2 538 919	2 553 759	2 320 545	2 949 554	2 996 414	2 938 084
Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	567 032	634 784	499 164	523 849	544 432	551 213	577 589	577 492	364 690	400 661	407 875	358 839
Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	165 022	177 852	161 401	165 389	181 075	187 662	177 257	162 955	750 464	147 055	152 355	144 564
Eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā izsniegti aizdevumi eiro	253 730	244 990	244 990	244 990	244 990	234 280	234 280	234 280	244 660	244 660	244 660	257 160
Galvenās refinansēšanas operācijas	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas	253 730	244 990	244 990	244 990	244 990	234 280	234 280	234 280	244 660	244 660	244 660	257 160
Precizējošās reversās operācijas	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Strukturālās reversās operācijas	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Aizdevumu iespēja uz nakti	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Papildu nodrošinājuma pieprasījumu aizdevumi	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	1 188	8 937	52	6 555	14 080	11 814	9 380	1 566	525	11 597	22 246	9 071
Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro	3 333 339	3 887 662	4 317 848	4 562 188	4 811 752	5 085 289	5 323 006	5 494 634	5 778 837	5 990 401	6 164 174	6 319 754
Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri	2 000 353	2 194 004	2 375 699	2 641 170	2 891 727	3 130 512	3 341 851	3 523 643	3 732 896	3 989 942	4 202 936	4 357 306
Pārējie vērtspapīri	1 332 986	1 693 658	1 942 149	1 921 018	1 920 025	1 954 777	1 981 155	1 970 991	2 045 941	2 000 459	1 961 238	1 962 448
Eirosistēmas iekšējās prasības	3 765 925	3 793 464	3 844 649	3 892 325	3 916 150	3 955 145	3 996 856	4 039 367	4 061 038	4 107 270	4 119 788	4 195 918
Līdzdalība ECB kapitālā	115 082	115 082	115 082	115 082	115 082	115 082	115 082	115 082	115 082	115 082	115 082	115 082
Prasības par ECB nodotajām ārējām rezervēm	163 480	163 480	163 480	163 480	163 480	163 480	163 480	163 480	163 480	163 480	163 480	163 480
Prasības par TARGET2 sistēmas norēķiniem un nacionālo centrālo banku korespondentkontiem (neto)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Pārējās prasības Eurosistēmā	3 487 363	3 514 902	3 566 087	3 613 763	3 637 588	3 676 583	3 718 294	3 760 805	3 782 476	3 828 708	3 841 226	3 917 356
Nepabeigtie norēķini	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Pārējie aktīvi	144 223	138 111	211 148	138 080	129 771	151 482	144 550	144 795	145 184	137 819	145 499	160 618

2. pielikums (turpinājums)

117

(mēneša beigās; tūkst. eiro)

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
PASĪVI	11 516 732	12 202 426	12 364 331	12 662 332	13 011 146	13 333 672	13 409 534	13 611 915	14 070 055	14 388 661	14 644 564	14 772 305
Banknotes apgrozībā	3 915 722	3 917 863	3 946 528	3 956 179	3 969 946	4 003 951	4 042 349	4 028 335	4 039 700	4 059 989	4 064 680	4 150 106
Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	3 976 286	4 144 983	3 545 990	3 781 850	3 712 241	3 060 039	3 656 339	3 593 114	3 892 787	4 196 573	4 251 285	4 191 147
Pieprasījuma noguldījumu konti (ietverot obligāto rezervju sistēmu)	3 976 286	4 144 983	3 545 990	3 781 850	3 712 241	3 060 039	3 656 339	3 593 114	3 892 787	4 196 573	4 251 285	4 191 147
Noguldījumu iespēja	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Termiņnoguldījumi	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Precizējošās reversās operācijas	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Papildu nodrošinājuma pieprasījumu noguldījumi	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Pārējās saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	1 470	1 160	7 020	–	–	12 330	–	370	1 140	–	–	720
Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem	137 556	129 097	107 495	115 300	162 014	182 352	179 092	175 000	171 925	176 811	178 733	212 239
Saistības pret valdību	23 490	11 065	10 122	12 836	60 323	68 398	9 706	6 319	10 315	9 756	12 469	46 710
Pārējās saistības	114 066	118 032	97 373	102 464	101 691	113 954	169 386	168 681	161 610	167 055	166 264	165 529
Saistības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	1 801	3 842	8 881	4 568	1 120	7 230	1 385	1 974	3 725	3 845	1 130	17 888
Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	155 342	158 102	152 494	150 979	155 057	152 278	152 340	151 371	154 128	158 185	165 122	159 844
Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	–	–	940	–	–	2 513	–	1 330	152	–	–	–
Eirosistēmas iekšējās saistības	2 599 988	3 032 063	3 827 065	3 880 784	4 196 998	5 067 186	4 540 467	4 803 648	4 947 772	4 945 716	5 154 243	5 292 395
Saistības par TARGET2 sistēmas norēķiniem un nacionālo centrālo banku korespondentkontiem (neto)	2 599 988	3 032 063	3 827 065	3 880 784	4 196 998	5 067 186	4 540 467	4 803 648	4 947 772	4 945 716	5 154 243	5 292 395
Pārējās saistības Eirosistēmā	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Nepabeigtie norēķini	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Pārējās saistības	255 585	310 515	250 843	279 395	309 472	288 819	252 508	267 054	259 161	311 833	364 469	294 614
Kapitāls un rezerves	472 982	504 801	517 075	493 277	504 298	556 974	585 054	589 719	599 565	535 709	464 902	453 352

3. pielikums

LATVIJAS BANKAS STRUKTŪRVIENTĪBAS 2016. GADA BEIGĀS

1. AIZSARDZĪBAS PĀRVALDE

(vadītājs Romualds Namnieks; vadītāja vietnieki Imants Kravals, Sandis Mackēvičs)

1.1. Analītiskā daļa (vadītājs Māris Dzelme)

1.2. Bruņojuma daļa (vadītājs Juris Kušķis)

1.3. Centrālā nodaļa (vadītājs Ivars Geriņš)

1.4. Rīgas nodaļa (vadītājs Igo Peičs)

1.5. Liepājas nodaļa (vadītājs Gints Liepiņš)

2. FINANŠU STABILITĀTES PĀRVALDE

(vadītājs Elmārs Zakulis; vadītāja vietnieks Andris Ņikitins)

2.1. Finanšu stabilitātes daļa (vadītājs Armands Pogulis)

3. GRĀMATVEDĪBAS PĀRVALDE

(vadītājs, Latvijas Bankas galvenais grāmatvedis Jānis Caune; vadītāja vietniece, Latvijas Bankas galvenā grāmatveža vietniece Iveta Medne)

3.1. Finanšu pārskatu un uzskaites politikas daļa (vadītājs Gatis Gersons)

3.2. Bankas iekšējo operāciju daļa (vadītāja Anita Jakāne)

4. IEKŠĒJĀ AUDITA PĀRVALDE

(vadītājs Leo Ašmanis; vadītāja vietnieki Jānis Stražinskis, Juris Ziediņš)

5. INFORMĀCIJAS SISTĒMU PĀRVALDE

(vadītājs Harijs Ozols; vadītāja vietnieks Krišs Rauhvargers)

5.1. Projektēšanas un programmēšanas daļa (vadītājs Ilgvars Apinis)

5.2. Datortīklu un serveru sistēmu daļa (vadītājs Uldis Kristapsons)

5.3. Bankas informācijas sistēmas uzturēšanas un attīstības daļa (vadītāja Ligita Komule)

5.4. Informācijas sistēmu drošības daļa (vadītāja Ilona Etmane)

5.5. Informācijas sistēmu kvalitātes kontroles daļa (vadītājs Askolds Kālis)

5.6. Sistēmu uzturēšanas daļa (vadītājs Valērijs Kondratjevs)

6. JURIDISKĀ PĀRVALDE

(vadītāja Ilze Posuma; vadītāja vietnieces Maija Āboliņa, Iveta Krastiņa)

7. KASES UN NAUDAS APGROZĪBAS PĀRVALDE

(vadītājs Jānis Blūms; vadītāja vietnieks Vilnis Kepe)

7.1. Kases operāciju daļa (vadītājs¹ Ģirts Jansons)

7.2. Monētu daļa (vadītāja Ieva Bela)

7.3. Naudas tehnoloģiju daļa (vadītājs Aleksandrs Antiņš)

7.4. Rīgas filiāle (vadītājs Jānis Strēlnieks)

7.5. Liepājas filiāle (vadītājs Gundars Lazdāns)

8. MAKSĀJUMU SISTĒMU PĀRVALDE

(vadītājs Egons Gailītis; vadītāja vietnieces Irēna Krūmane, Anda Zalmane)

8.1. Maksājumu sistēmu politikas daļa (vadītājs Deniss Fiļipovs)

8.2. Maksājumu sistēmu operāciju daļa (vadītāja Natālija Popova)

8.3. Maksājumu un norēķinu daļa (vadītāja Una Ruka)

8.4. Kredītu reģistra daļa (vadītāja Laura Ausekle)

9. MONETĀRĀS POLITIKAS PĀRVALDE

(vadītājs Uldis Rutkaste; vadītāja vietnieks Mārtiņš Bitāns)

9.1. Makroekonomikas analīzes daļa (vadītāja Santa Bērziņa)

9.2. Finanšu tirgus analīzes daļa (vadītājs Gunārs Bērziņš)

9.3. Monetārās izpētes un prognozēšanas daļa (vadītājs Gundars Dāvidsons)

¹ Ar 01.02.2017. – vadītājs, pārvaldes vadītāja vietnieks.

3. pielikums (turpinājums)

10. PERSONĀLA PĀRVALDE

(vadītāja Liene Glāzniece; vadītāja vietnieki Helmūts Ancāns, Vineta Veikmane)

11. STARPTAUTISKO ATTIECĪBU UN KOMUNIKĀCIJAS PĀRVALDE

(vadītājs Juris Kravalis)

11.1. Dokumentu pārvaldības un bibliotēkas daļa (vadītāja Ineta Strade)

11.2. Izdevniecības daļa (vadītāja, pārvaldes vadītāja vietniece Aina Raņķe)

11.3. Sabiedrisko attiecību daļa (vadītājs, pārvaldes vadītāja vietnieks Kristaps Otersons)

11.4. Starptautisko attiecību un protokola daļa (vadītāja, pārvaldes vadītāja vietniece, prezidenta biroja vadītāja Aleksandra Bambale)

12. STATISTIKAS PĀRVALDE

(vadītājs Agris Caune; vadītāja vietnieks Ilmārs Skarbnieks)

12.1. Finanšu tirgus un monetārās statistikas daļa (vadītāja Zigrīda Aušta)

12.2. Maksājumu bilances statistikas daļa (vadītāja Daiga Gaigala-Ližbovska)

12.3. Tautsaimniecības un finanšu statistikas daļa (vadītāja Iveta Salmiņa)

13. TEHNISKĀ PĀRVALDE

(vadītājs Reinis Jakovļevs)

13.1. Saimniecības daļa (vadītājs Einārs Cišs)

13.2. Ēku sistēmu daļa (vadītājs, pārvaldes vadītāja vietnieks Jānis Kreicbergs)

13.3. Drošības sistēmu daļa (vadītājs Viesturs Balodis)

14. TIRGUS OPERĀCIJU PĀRVALDE

(vadītājs Raivo Vanags; vadītāja vietniece Daira Brunere)

14.1. Darījumu un investīciju daļa (vadītājs, pārvaldes vadītāja vietnieks Vadims Zaicevs)

14.2. Riska vadības daļa (vadītāja Zane Volkopa)

15. MĀCĪBU CENTRS

(vadītāja Gundega Vizule)

4. pielikums

LATVIJAS BANKAS DALĪBA EIROSISTĒMĀ UN EIROPAS CENTRĀLO BANKU SISTĒMĀ

ECB Padome

Ilmārs Rimšēvičs, Latvijas Bankas prezidents

ECB Ģenerālpadome

Ilmārs Rimšēvičs, Latvijas Bankas prezidents

ECB Uzraudzības valde

Zoja Razmusa, Latvijas Bankas prezidenta vietniece (nacionālo uzraudzības iestādi pārstāv FKTK priekšsēdētājs Pēters Putniņš)

Banknošu komiteja

Jānis Blūms, Latvijas Bankas valdes loceklis, Kases un naudas apgrozības pārvaldes vadītājs

Ģirts Jansons, Kases un naudas apgrozības pārvaldes Kases operāciju daļas vadītājs¹

Budžeta komiteja

Jānis Caune, Latvijas Bankas valdes loceklis, Latvijas Bankas galvenais grāmatvedis, Grāmatvedības pārvaldes vadītājs

Iveta Medne, Latvijas Bankas galvenā grāmatveža vietniece, Grāmatvedības pārvaldes vadītāja vietniece

Cilvēkresursu konference

Liene Glāzniece, Personāla pārvaldes vadītāja

Vineta Veikmane, Personāla pārvaldes vadītāja vietniece

Eirosistēmas/ECBS komunikācijas komiteja

Kristaps Otersons, Starptautisko attiecību un komunikācijas pārvaldes vadītāja vietnieks, Sabiedrisko attiecību daļas vadītājs

Varis Vagoņiņš-Vagulis, Starptautisko attiecību un komunikācijas pārvaldes

Sabiedrisko attiecību daļas galvenais komunikācijas projektu vadītājs

Finanšu stabilitātes komiteja

Elmārs Zakulis, Finanšu stabilitātes pārvaldes vadītājs

Grāmatvedības un monetāro ienākumu komiteja

Jānis Caune, Latvijas Bankas valdes loceklis, Latvijas Bankas galvenais grāmatvedis, Grāmatvedības pārvaldes vadītājs

Gatis Gersons, Grāmatvedības pārvaldes Finanšu pārskatu un uzskaites politikas daļas vadītājs

Iekšējo auditoru komiteja

Leo Ašmanis, Iekšējā audita pārvaldes vadītājs

Juris Ziediņš, Iekšējā audita pārvaldes vadītāja vietnieks

Informācijas tehnoloģiju komiteja

Harijs Ozols, Latvijas Bankas valdes loceklis, Informācijas sistēmu pārvaldes vadītājs

Krišs Rauhvarģers, Informācijas sistēmu pārvaldes vadītāja vietnieks

Juridiskā komiteja

Ilze Posuma, Latvijas Bankas valdes priekšsēdētāja vietniece, Juridiskās pārvaldes vadītāja

Iveta Krastiņa, Juridiskās pārvaldes vadītāja vietniece

¹ Kopš 01.02.2017. – Kases un naudas apgrozības pārvaldes vadītāja vietnieks, Kases operāciju daļas vadītājs.

4. pielikums (turpinājums)

Kontroles komiteja

Iveta Medne, Latvijas Bankas galvenā grāmatveža vietniece, Grāmatvedības pārvaldes vadītāja vietniece

Gatis Gersons, Grāmatvedības pārvaldes Finanšu pārskatu un uzskaites politikas daļas vadītājs

Monetārās politikas komiteja

Mārtiņš Bitāns, Monetārās politikas pārvaldes vadītāja vietnieks

Gundars Dāvidsons, Monetārās politikas pārvaldes Monetārās izpētes un prognozēšanas daļas vadītājs

Organizācijas attīstības komiteja

Jānis Caune, Latvijas Bankas valdes loceklis, Latvijas Bankas galvenais grāmatvedis, Grāmatvedības pārvaldes vadītājs

Igorš Fleitmanis, Latvijas Bankas darbības risku vadītājs

Riska vadības komiteja

Daira Brunere, Tirdzniecības pārvaldes vadītāja vietniece

Zane Volkopa, Tirdzniecības pārvaldes Riska vadības daļas vadītāja

Starptautisko attiecību komiteja

Juris Kravalis, Starptautisko attiecību un komunikācijas pārvaldes vadītājs

Andris Strazds, Starptautisko attiecību un komunikācijas pārvaldes padomnieks

Statistikas komiteja

Agris Caune, Statistikas pārvaldes vadītājs

Ilmārs Skarbnieks, Statistikas pārvaldes vadītāja vietnieks

Tirdzniecības infrastruktūras un maksājumu komiteja

Egons Gailītis, Maksājumu sistēmu pārvaldes vadītājs

Anda Zalmane, Maksājumu sistēmu pārvaldes vadītāja vietniece

Tirdzniecības operāciju komiteja

Raivo Vanags, Latvijas Bankas valdes loceklis, Tirdzniecības operāciju pārvaldes vadītājs

Harijs Zuļģis, Tirdzniecības operāciju pārvaldes galvenais finanšu tirdzniecības operāciju analītiķis

5. pielikums

LATVIJAS BANKAS PĀRSTĀVniecība STARPTAUTISKAJĀS ORGANIZĀCIJĀS

EIROPAS SAVIENĪBA

ESRK

Ilmārs Rimšēvičs, Latvijas Bankas prezidents (nacionālo uzraudzības iestādi pārstāv FKTK priekšsēdētājs Pēters Putniņš)

ESRK Konsultatīvā speciālistu komiteja

Elmārs Zakulis, Finanšu stabilitātes pārvaldes vadītājs (nacionālo uzraudzības iestādi pārstāv FKTK padomes locekle Ludmila Vojevoda)

ES Padomes Ekonomikas un finanšu komiteja (EFK)

Juris Kravalis, Starptautisko attiecību un komunikācijas pārvaldes vadītājs
Inese Allika (pārstāvja vietniece), Starptautisko attiecību un komunikācijas pārvaldes Starptautisko attiecību un protokola daļas galvenā ekonomiste

EFK apakškomiteja eiro monētu jautājumos

Ģirts Jansons, Kases un naudas apgrozības pārvaldes Kases operāciju daļas vadītājs¹

EFK apakškomiteja SVF jautājumos

Ieva Skrīvere, Starptautisko attiecību un komunikācijas pārvaldes Starptautisko attiecību un protokola daļas galvenā ekonomiste

EBI Uzraugu padome

Vita Pilsuma, Latvijas Bankas padomes locekle (nacionālo uzraudzības iestādi pārstāv FKTK priekšsēdētājs Pēters Putniņš)

Latvijas Republikas Pastāvīgā pārstāvniecība ES

Antra Trenko, Latvijas Bankas specializētais atašejs, nozares padomniece

Monetārās, finanšu un maksājumu bilances statistikas komiteja

Agris Caune, Statistikas pārvaldes vadītājs
Ilmārs Skarbnieks, Statistikas pārvaldes vadītāja vietnieks

EK Valsts administrācijas grupa

Antra Trenko, Latvijas Bankas specializētais atašejs, nozares padomniece

STARPTAUTISKAIS VALŪTAS FONDS

Pilnvaroto padome

Ilmārs Rimšēvičs, Latvijas Bankas prezidents

Ziemeļvalstu un Baltijas valstu Monetāro un finanšu jautājumu komiteja

Zoja Razmusa, Latvijas Bankas prezidenta vietniece

Ziemeļvalstu un Baltijas valstu Monetāro un finanšu jautājumu komitejas vietnieku grupa

Juris Kravalis, Starptautisko attiecību un komunikācijas pārvaldes vadītājs

Ziemeļvalstu un Baltijas valstu birojs Vašingtonā

Agnija Jēkabsons, Ziemeļvalstu un Baltijas valstu biroja izpilddirektora padomniece, Latvijas pārstāve SVF

¹ Kopš 01.02.2017. – Kases un naudas apgrozības pārvaldes vadītāja vietnieks, Kases operāciju daļas vadītājs.

6. pielikums

2016. GADĀ PUBLICĒTIE LATVIJAS BANKAS IZDEVUMI UN NOZĪMĪGĀKĀS LATVIJAS BANKAS DARBINIEKU PUBLIKĀCIJAS

Šajā sarakstā iekļautie Latvijas Bankas izdevumi pieejami Latvijas Bankas interneta vietnē (www.bank.lv).

REGULĀRIE IZDEVUMI UN TURPINĀJUMIZDEVUMI

"Finanšu Stabilitātes Pārskats. 2016"

"Latvijas Bankas 2015. gada pārskats"

"Latvijas Maksājumu Balance. *Latvia's Balance of Payments*. 2015"

"Makroekonomisko Norišu Pārskats" (2016. gada jūnijs un decembris; Nr. 23 un Nr. 24)

PĒTĪJUMI

BENĶOVSKIS, Konstantīns, GOLUZINS, Eduards, TKAČEVŠ, Oļegs. *Vispārējā līdzsvara aprēķina modelis ar fiskālā sektora datiem: Latvijas tautsaimniecības novērtējums*. Rīga: Latvijas Banka, Nr. 1, 2016. 64 lpp.

AJEVSKIS, Viktors. *Procentu likmju modeļa ar nulles zemāko robežu termiņstruktūra un Eiropas Centrālās bankas nestandarta monetārās politikas pasākumi*. Rīga: Latvijas Banka, Nr. 2, 2016. 18 lpp.

BESSONOVŠ, Andrejs, TKAČEVŠ, Oļegs. *Inflācijas un ekonomiskās aktivitātes savstarpējā sakarība Latvijā un tās pārmaiņas laika gaitā*. Rīga: Latvijas Banka, Nr. 3, 2016. 38 lpp.

BOBEIKA, Elena (*Elena BOBEICA*), KRISTODULOPOULU, Stiliani (*Styliani CHRISTODOULOPOULOU*), TKAČEVŠ, Oļegs. *Cenu un izmaksu konkurētspējas nozīme eiro zonas iekšējā un ārējā tirdzniecībā*. Rīga: Latvijas Banka, Nr. 4, 2016. 46 lpp.

TKAČEVŠ, Oļegs, VILERTS, Kārlis. *Valdības obligāciju peļņas likmju ietekme uz fiskālo disciplīnu*. Rīga: Latvijas Banka, Nr. 5, 2016. 29 lpp.

PUBLIKĀCIJAS

BENĶOVSKIS, Konstantīns, BĒRZIŅA, Santa, ZORGENFREIJA, Līva. Evaluation of Latvia's Re-exports Using Firm-level Trade Data. *Baltic Journal of Economics*, vol. 16, No. 1, March 2016, pp. 1–20.

BENĶOVSKIS, Konstantīns, WÖRZ, Julia. Non-Price Components of Market Share Gains: Evidence for EU Countries. *No: Boosting European Competitiveness. The Role of CESEE Countries*. Edited by M. Belka, E. Nowotny, P. Samecki and D. Ritzberger-Grünwald. Chapter 6, October 2016, pp. 58–72.

BOBEICA, Elena, CHRISTODOULOPOULOU, Stiliani, TKAČEVŠ, Oļegs. *The Role of Price and Cost Competitiveness for Intra- and Extra-Euro Area Trade of Euro Area Countries*. ECB Working Paper Series, No. 1941, July 2016. 63 p.

FADEJEVA, Ludmila, OPMANE, Ieva. Internal Labour Market Mobility in 2005–2014 in Latvia: the Micro Data Approach. *Baltic Journal of Economics*, vol. 16, No. 2, June 2016, pp. 152–174.

FADEJEVA, Ludmila, FELDKIRCHER, Martin, REININGER, Thomas. International Spillovers from Euro Area and US Credit and Demand Shocks: A Focus on Emerging Europe. *Journal of International Money and Finance*, vol. 70, February 2017, pp. 1–25.

LAFOURCADE, Pierre, GERALI, Andrea, BRŪHA, Jan, BURSĪAN, Dirk, BUSS, Ginters, CORBO, Vesna, HAAVIO, Markus, HĀKANSON, Christina, HLEDIK, Tibor, KETAY, Gábor, KULIKOV, Dmitry, LOZEJ, Matija, MICALLEF, Brian, PAPAGEORGIOU, Dimitris, VANHALA, Juuso, ZELEZNIK, Marin. *Labour Market Modelling in the Light of the Financial Crisis*. ECB Occasional Paper Series, No. 175, August 2016. 69 p.

7. pielikums

EIROSISTĒMAS MONETĀRĀS POLITIKAS UN CITU SVARĪGU UZDEVUMU 2016. GADA AKTUALITĀTES

21. janvārī ECB Padome nolēma nemainīt galvenās Eirosistēmas monetārās politikas operācijās izmantotās procentu likmes (tālāk tekstā – galvenās ECB procentu likmes).

5. februārī ECB Padome apstiprināja publicēšanai dokumentu, kas ietver plašākus skaidrojumus jautājumu un atbilžu veidā ("Kas ir LNFA?") par Līgumu par neto finanšu aktīviem (*Agreement of 19 November 2014 on net financial assets*).

5. februārī ECB Padome apstiprināja Eirosistēmas neliela apjoma maksājumu sistēmu pārraudzības politikas pamatprincipu grozījumus (*Revised oversight framework for retail payment systems. February 2016*).

3. martā ECB Padome nolēma noteikt caurredzamības prasības netirgojamiem parāda instrumentiem, kas nodrošināti ar atbilstošām valsts sektora kredītprasībām, lai tos varētu izmantot kā atbilstošu nodrošinājumu standarta Eirosistēmas kredītooperācijās.

10. martā ECB Padome nolēma:

- 1) samazināt Eirosistēmas galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi par 5 bāzes punktiem (līdz 0.00%), sākot ar operācijām, ko veic 2016. gada 16. martā;
- 2) samazināt aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi par 5 bāzes punktiem (līdz 0.25%; spēkā ar 2016. gada 16. martu);
- 3) samazināt noguldījumu iespējas uz nakti procentu likmi par 10 bāzes punktiem (līdz -0.40%; spēkā ar 2016. gada 16. martu);
- 4) palielināt AIP ietvaros iegādāto vērtspapīru apjomu līdz 80 mljrd. eiro mēnesī (sākot ar aprīli);
- 5) iekļaut eiro denominētas investīciju kategorijas obligācijas, ko emitējušas nebanku sabiedrības, kas darbojas eiro zonā, to aktīvu sarakstā, kuri atbilst regulāras iegādes nosacījumiem (uzsākt PAIP papildu komponentu – USAIP);
- 6) veikt četras jaunas ITRMO (ITRMO II) ar termiņu 4 gadi (sākot ar jūniju). Šo ITRMO kredītēšanas nosacījumu zemākais līmenis var atbilst noguldījumu iespējas procentu likmei.

11. martā ECB Padome apstiprināja Eirosistēmas atbildi saistībā ar EK Zaļo grāmatu par neliela apjoma finanšu pakalpojumiem (*Eurosystem response to the Commission's Green Paper on retail financial services: better products, more choice, and greater opportunities for consumers and business*).

16. martā ECB Padome atbilstoši Līgumam par Eiropas Savienības darbību, kas uztic ECB uzdevumu uzraudzīt, kā ES valstu centrālās bankas ievēro šā līguma 123. un 124. pantā un ar tiem saistītajās regulās noteiktos aizliegumus, apstiprināja attiecīgo pārskatu par 2015. gadu (sk. ECB 2015. gada pārskata sadaļu "Monetārās finansēšanas un privileģētās piekļuves aizlieguma ievērošana").

16. martā ECB Padome apstiprināja Pamatnostādni (ES) 2016/579, ar ko groza Pamatnostādni ECB/2012/27 par Eiropas automatizēto reālā laika bruto norēķinu sistēmu (TARGET2) (ECB/2016/6).

18. martā ECB Padome pieņēma zināšanai 21. TARGET2 vērtspapīriem progresa ziņojumu un apstiprināja ziņojumā ietvertu pārskatīto migrācijas plānu un TARGET2 vērtspapīriem lietotāju prasību rediģēto versiju.

30. martā ECB Padome apstiprināja novērtējumu, kas ietverts 2015. gada kvalitātes gada ziņojumā par eiro zonas maksājumu bilances un starptautisko investīciju bilances statistiku (*Euro area balance of payments and international investment position statistics: 2015 Quality Report*), kā arī 2015. gada kvalitātes ziņojumā par eiro zonas ceturkšņa finanšu kontiem (*Euro area quarterly financial accounts: 2015 Quality Report*).

7. pielikums (turpinājums)

6. aprīlī ECB Padome atzīmēja, ka 2016. gada 25. aprīlī vienlaikus ar ECB un EK kopīgo konferenci par finanšu tirgu integrāciju un stabilitāti Eiropā tiks publicēts ECB ziņojuma "Finanšu integrācija Eiropā 2016" (*Financial integration in Europe: 2016*) 10. izdevums.

14. aprīlī ECB Padome pieņēma zināšanai 2015. gada progresā ziņojumu par kredītu mikrodatu vākšanas ilgtermiņa sistēmas sagatavošanas pasākumiem, kas sagatavots saskaņā ar ECB Lēmuma ECB/2014/6 par sagatavošanās pasākumu organizēšanu kredītu mikrodatu vākšanai, ko veic Eiropas Centrālo banku sistēma, 3. panta 2. punktu.

18. aprīlī ECB Padome pieņēma Lēmumu (ES) 2016/702, ar ko groza Lēmumu (ES) 2015/774 par otrreizējo tirgu valsts sektora aktīvu iegādes programmu (ECB/2016/8).

21. aprīlī ECB Padome nolēma nemainīt galvenās ECB procentu likmes.

21. aprīlī ECB Padome pieņēma lēmumu par vairākām USAIP darbības iezīmēm, kā arī nolēma palielināt PAIP ietvaros iegādāto vērtspapīru apjomu līdz 80 mljrd. eiro mēnesī.

28. aprīlī ECB Padome pieņēma Lēmumu (ES) 2016/810 par ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperāciju otro kopumu (ECB/2016/10) (noteikta ITRMO II, ko ECB Padome nolēma sākt 2016. gada 10. martā, juridiskā bāze) un Lēmumu (ES) 2016/811, ar ko groza Lēmumu ECB/2014/34 par pasākumiem attiecībā uz ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperācijām (ECB/2016/11).

4. maijā ECB Padome pieņēma lēmumu pilnībā pārtraukt 500 eiro banknotes izgatavošanu un neiekļaut to Eiropas sērijā. ECB Padome arī nolēma, ka šīs banknotes emisija tiks pārtraukta aptuveni 2018. gada beigās, kad plānots ieviest Eiropas sērijas 100 eiro un 200 eiro banknoti. ECB Padome apstiprināja, ka 500 eiro banknote joprojām būs likumīgs maksāšanas līdzeklis un tādejādi to varēs turpināt izmantot kā maksāšanas un vērtību uzkrāšanas līdzekli.

11. maijā ECB Padome pieņēma zināšanai TARGET 2015. gada pārskatu (*TARGET Annual Report: 2015*).

12. maijā ECB Padome apstiprināja publicēšanai 15. gada pārskatu par eiro starptautisko lomu (*The international role of the euro. Interim Report, June 2016*).

18. maijā ECB Padome atļāva publicēt 2016. gada maija "Finanšu Stabilitātes Pārskatu" (*Financial Stability Review. May 2016*).

18. maijā ECB Padome pieņēma Regulu (ES) 2016/867 par kredītu un kredītriska mikrodatu vākšanu (ECB/2016/13) un Lēmumu (ES) 2016/868, ar ko groza Lēmumu ECB/2014/6 par sagatavošanās pasākumu organizēšanu kredītu mikrodatu vākšanai, ko veic Eiropas Centrālo banku sistēma (ECB/2016/14). ECB Padome arī nolēma publicēt dokumentu, kurā atspoguļotas saņemtās atsauksmes par šīs Regulas agrāku projektu (*Feedback statement: Responses to the observations on the draft European Central Bank Regulation on the collection of granular credit and credit risk data. May 2016*).

26. maijā ECB Padome pieņēma Pamatnostādni (ES) 2016/1061, ar ko groza Pamatnostādni ECB/2008/8 par datu vākšanu saistībā ar euro un Valūtas informācijas sistēmas 2 darbību (ECB/2016/15).

1. jūnijā ECB Padome pieņēma Lēmumu (ES) 2016/948 par uzņēmumu sektora aktīvu iegādes programmas īstenošanu (ECB 2016/16).

2. jūnijā ECB Padome nolēma nemainīt galvenās ECB procentu likmes.

2. jūnijā ECB Padome nolēma, ka Eirosistēma 8. jūnijā uzsāks iegādes USAIP ietvaros un 22. jūnijā veiks ITRMO II pirmo operāciju.

7. pielikums (turpinājums)

9. jūnijā ECB Padome apstiprināja atlīdzības saskaņošanu attiecībā uz Eirosistēmā turētajiem sistēmiski nozīmīgu maksājumu sistēmu garantiju fondiem atbilstoši noguldījumu iespējas procentu likmei. ECB Padome apstiprināja, ka visiem Eirosistēmā turēto finanšu tirgu infrastruktūru garantiju fondiem tiks piemērota spēkā esošā noguldījumu iespējas procentu likme.

24. jūnijā ECB Padome pieņēma zināšanai finanšu tirgu norises pēc 23. jūnijā notikušā referenduma par Apvienotās Karalistes dalību ES rezultātiem.

24. jūnijā ECB Padome apstiprināja publicēšanai ECB TARGET2 pašnovērtējuma ziņojumu atbilstoši Maksājumu un norēķinu sistēmu komitejas un Starptautiskās Vērtspapīru komisiju organizācijas informācijas atklāšanas regulējumam, kā to prasa Regula (ES) Nr. 795/2014 par sistēmiski nozīmīgu maksājumu sistēmu pārraudzību (ECB/2014/28) (*Disclosure report TARGET2 assessment against the principles for financial market infrastructures. June 2016*).

14. jūlijā ECB Padome apstiprināja trīs papildu datu grupu publicēšanu, lai palielinātu Eirosistēmas ar monetāro politiku nesaistīto portfeļu caurredzamību. Eirosistēma saskaņoti publicēs detalizētu Eirosistēmas statistikas bilanci, detalizētu Eirosistēmas finanšu pārskatu, kā arī ECB un eiro zonas valstu centrālo banku gada vidējos neto finanšu aktīvus.

15. jūlijā ECB Padome apstiprināja pārstrādāto Eirosistēmas pārraudzības politikas pamatprincipu dokumentu, kurā atspoguļota Eirosistēmas loma maksājumu, klīringa un norēķinu sistēmu un maksāšanas līdzekļu jomā (*Eurosystem oversight policy framework. Revised version (July 2016)*).

21. jūlijā ECB Padome nolēma nemainīt galvenās ECB procentu likmes, joprojām paredzot, ka galvenās ECB procentu likmes ilgāku laiku un krietni ilgāk par neto aktīvu iegāžu periodu saglabāsies tagadējā līmenī vai būs zemākas.

21. jūlijā ECB Padome apstiprināja, ka aktīvu mēneša iegādes 80 mljrd. eiro apjomā paredzēts veikt līdz 2017. gada marta beigām vai, ja nepieciešams, ilgāk, bet jebkurā gadījumā līdz brīdim, kad tā būs pārliecinājusies, ka vērojama noturīga inflācijas līmeņa korekcija atbilstoši tās inflācijas mērķim.

21. jūlijā ECB Padome pēc jaunāko statistisko datu pārskatīšanas nolēma samazināt standartizēto atvilkumu no rezervju bāzes, kas piemērojams saistībām ar dzēšanas termiņu līdz diviem gadiem parāda vērtspapīru kategorijā, kā sīkāk izklāstīts Regulā (EK) Nr. 1745/2003 par obligāto rezervju piemērošanu, no 30% līdz 15% (spēkā ar rezervju prasību izpildes periodu, kas sākas 2016. gada 14. decembrī).

28. jūlijā ECB Padome atzīmēja pozitīvo pieredzi saistībā ar "Euro paaudzes" skolēnu balvas (*Generation Euro Students' Award*) izcīņu, kuru sāka rīkot 2010. gadā kā vienotu Eirosistēmas konkursu vidusskolu skolēniem, nosakot piecu gadu izmēģinājuma periodu. ECB Padome nolēma turpināt rīkot šo konkursu.

28. jūlijā ECB Padome apstiprināja publicēšanai ziņojumu par TITUS krīzes komunikācijas testu (*TITUS – Crisis communication exercise for euro area financial market infrastructures report. July 2016*).

2. augustā ECB Padome pieņēma Regulu (ES) Nr. 2016/1348, ar ko groza Regulu (ES) Nr. 1011/2012 (ECB/2012/24) par vērtspapīru turējumu statistiku (ECB/2016/22), Pamatnostādni (ES) 2016/1386, ar ko groza Pamatnostādni ECB/2013/7 par vērtspapīru turējumu statistiku (ECB/2016/23), un Ieteikumu ECB/2016/24 par vērtspapīru turējumu statistikas datu kvalitātes pārvaldības regulējumu.

18. augustā ECB Padome apstiprināja jaunas saiknes, kas ir atbilstošas izmantošanai Eirosistēmas kredītooperācijās, ņemot vērā TARGET2 vērtspapīriem migrācijas trešo posmu (saraksts pieejams ECB interneta vietnē).

7. pielikums (turpinājums)

7. septembrī apstiprināja Eirosistēmas viedokli par EK Finanšu stabilitātes un kapitāla tirgus ģenerāldirektorāta apspriešanas dokumentu saistībā ar turpmākiem apsvērumiem par neto stabila finansējuma rādītāja piemērošanu ES (*Eurosystem contribution to the European Commission's DG FISMA consultation paper on further considerations for the implementation of the net stable funding ratio in the European Union*).

8. septembrī ECB Padome nolēma nemainīt galvenās ECB procentu likmes, joprojām paredzot, ka galvenās ECB procentu likmes ilgāku laiku un krietni ilgāk par neto aktīvu iegāžu periodu saglabāsies tagadējā līmenī vai būs zemākas.

8. septembrī ECB Padome apstiprināja, ka plānots saglabāt aktīvu iegāžu mēneša apjomu 80 mljrd. eiro līdz 2017. gada marta beigām vai, ja nepieciešams, ilgāk, bet jebkurā gadījumā līdz brīdim, kad tā būs pārliecinājusies, ka vērojama noturīga inflācijas līmeņa korekcija atbilstoši tās inflācijas mērķim.

9. septembrī ECB Padome pieņēma Regulu (ES) 2016/1705, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1745/2003 (ECB/2003/9) par obligāto rezervju piemērošanu (ECB/2016/26).

9. septembrī ECB Padome apstiprināja Eirosistēmas regulāro izsoļu operāciju un rezervju prasību izpildes periodu 2017. un 2018. gada indikatīvos grafikus.

9. septembrī ECB Padome apstiprināja publicēšanai ziņojumu par TARGET2, kurā skaidrota TARGET2 stresa testu sistēmas metodoloģija un analizēti šajā sistēmā veiktā likviditātes riska stresa testa rezultāti.

21. septembrī ECB Padome pieņēma Lēmumu (ES) 2016/1734, ar ko groza Lēmumu ECB/2013/54 par akreditācijas procedūrām aizsargāto euro materiālu un euro materiālu ražotājiem (ECB/2016/25).

23. septembrī ECB Padome apstiprināja apjoma sliekšņa un minimālā apmēra noteikšanu rēķiniem par TARGET2 vērtspapīriem pakalpojumu izmantošanu (abos gadījumos – 150 eiro).

28. septembrī ECB Padome pieņēma ECB atzinumu CON/2016/47 par grozījumiem likumā "Par Latvijas Banku", ar kuriem samazina Latvijas Bankas padomes locekļu skaitu.

4. oktobrī ECB Padome pieņēma lēmumu par pārmaiņām nodrošinājuma atbilstības kritērijos un riska kontroles pasākumos, kas piemērojami kredītiestāžu, ieguldījumu sabiedrību vai ar tām cieši saistītu struktūru emitētajiem nesubordinētajiem nenodrošinātajiem parāda instrumentiem.

4. oktobrī ECB Padome apstiprināja principus attiecībā uz lielākas caurredzamības nodrošināšanu, izstrādājot ECB regulas par Eiropas statistiku, un Eiropas Parlamenta, ES Padomes un EK caurredzamības prakses ievērošanu.

14. oktobrī ECB Padome apstiprināja publicēšanai ECB 2016. gada ziņojumu par finanšu struktūrām (*Report on financial structures. October 2016*).

14. oktobrī ECB Padome pārskatīja aktīvu, kas izmantojami kā nodrošinājums Eirosistēmas monetārās politikas operācijās, pieņemamo neregulēto tirgu sarakstu, emitentu, kas klasificēti kā daudzpusējās attīstības bankas vai starptautiskās organizācijas, sarakstu un emitentu, kas klasificēti kā aģentūras diskontu II kategorijā, sarakstu.

20. oktobrī ECB Padome nolēma nemainīt galvenās ECB procentu likmes. ECB Padome joprojām paredz, ka galvenās ECB procentu likmes ilgāku laiku un krietni ilgāk par neto aktīvu iegāžu periodu saglabāsies tagadējā līmenī vai būs zemākas.

7. pielikums (turpinājums)

20. oktobrī ECB Padome apstiprināja, ka plānots saglabāt aktīvu iegāžu mēneša apjomu 80 mljrd. eiro līdz 2017. gada marta beigām vai, ja nepieciešams, ilgāk, bet jebkurā gadījumā līdz brīdim, kad tā būs pārlicinājusies, ka vērojama noturīga inflācijas līmeņa korekcija atbilstoši tās inflācijas mērķim.

31. oktobrī ECB Padome pieņēma Lēmumu (ES) 2016/1974, ar ko groza Lēmumu (ES) 2016/810 (ECB/2016/10) par ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperāciju otro kopumu (ECB/2016/30).

2. novembrī ECB Padome pieņēma Pamatnostādni (ES) 2016/2298, ar ko groza Pamatnostādni (ES) 2015/510 par Eurosistēmas monetārās politikas regulējuma īstenošanu (ECB/2016/31), Pamatnostādni (ES) 2016/2299, ar ko groza Pamatnostādni (ES) 2016/65 par Eurosistēmas monetārās politikas regulējuma īstenošanā piemērotajiem novērtējuma diskontiem (ECB/2016/32), kā arī Pamatnostādni (ES) 2016/2300, ar ko groza Pamatnostādni ECB/2014/31 par papildu pagaidu pasākumiem attiecībā uz Eurosistēmas refinansēšanas operācijām un nodrošinājuma atbilstību (ECB/2016/33).

2. novembrī ECB Padome apstiprināja Eurostat un Eiropas Centrālās bankas/Statistikas ģenerāldirektorāta saprašanās memorandu par makroekonomiskās nelīdzsvarotības novērtēšanas procedūras pamatā esošās statistikas kvalitātes nodrošināšanu (*Memorandum of Understanding between Eurostat and the European Central Bank/Directorate General Statistics on the quality assurance of statistics underlying the Macroeconomic Imbalances Procedure*).

3. novembrī ECB Padome pieņēma Pamatnostādni (ES) 2016/2249 par grāmatvedības un finanšu pārskatu sniegšanas tiesisko regulējumu Eiropas Centrālo banku sistēmā (ECB/2016/34) (pārstrādāta versija).

3. novembrī ECB Padome pieņēma Lēmumu (ES) 2016/2248 par dalībvalstu, kuru valūta ir euro, nacionālo centrālo banku monetāro ienākumu sadali (ECB/2016/36) (pārstrādāta versija).

16. novembrī ECB Padome atļāva publicēt 2016. gada novembra "Finanšu Stabilitātes Pārskatu" (*Financial Stability Review. November 2016*).

30. novembrī ECB Padome pieņēma Lēmumu (ES) 2016/2164 par 2017. gada monētu emisijas apjoma apstiprināšanu (ECB/2016/43).

8. decembrī ECB Padome nolēma nemainīt galvenās ECB procentu likmes, joprojām paredzot, ka galvenās ECB procentu likmes ilgāku laiku un krietni ilgāk par neto aktīvu iegāžu periodu saglabāsies tagadējā līmenī vai būs zemākas.

8. decembrī ECB Padome nolēma turpināt iegādes AIP ietvaros, saglabājot pašreizējo mēneša apjomu 80 mljrd. eiro līdz 2017. gada marta beigām, un pēc tam, sākot ar 2017. gada aprīli, turpināt neto aktīvu iegādes ar mēneša apjomu 60 mljrd. eiro līdz 2017. gada decembra beigām vai, ja nepieciešams, ilgāk, bet jebkurā gadījumā līdz brīdim, kad tā būs pārlicinājusies, ka vērojama noturīga inflācijas līmeņa korekcija atbilstoši tās inflācijas mērķim. ECB Padome apstiprināja arī dažu PAIP parametru pārmaiņas. ECB Padome nolēma, ka, VSAIP ietvaros izmantojot vērtspapīru aizdevumu iespējas, kā nodrošinājums tiks pieņemta skaidrā nauda.

9. decembrī ECB Padome iepazinās ar 2015. gada konfidencialitātes ziņojumu, kurā novērtēta tās individuālās statistiskās informācijas konfidencialitātes aizsardzība, ko ECB vāc ar ES valstu centrālo banku palīdzību saskaņā ar Padomes Regulu (EK) Nr. 951/2009, ar ko groza Padomes Regulu (EK) Nr. 2533/98 (*Statistical confidentiality protection in the European System of central banks. Confidentiality Report 2015 (summary)*).

12. decembrī ECB Padome pieņēma aktualizēto "CCBM procedūru rokasgrāmatu" un

7. pielikums (turpinājums)

aktualizētās "CCMB procedūras Eirosistēmas darījuma partneriem", apstiprināja ar to saistīto iekšējo Eirosistēmas līgumu un ECBS līgumu. Padome arī apstiprināja, ka CCMB procedūras Eirosistēmas darījuma partneriem (*Correspondent central banking model (CCBM). Procedures for Eurosystem counterparties*) un to tehnisko pielikumu par eiro zonā izmantotajiem juridiskajiem instrumentiem (*CCBM information for counterparties. Summary of legal instruments used in the euro area*) publicēs ECB interneta vietnē.

14. decembrī ECB Padome nolēma, ka, sākot ar 2017. gada 1. aprīli, ABSIP īstenošana vairs netiks uzticēta ārējiem aktīvu pārvaldniekiem, bet to pilnībā veiks eiro zonas valstu centrālās bankas.

14. decembrī ECB Padome apstiprināja paziņojumu par makroprudenciālo politiku (*Governing Council statement on Macroprudential Policies. 15 December 2016*).

16. decembrī ECB Padome atļāva uzsākt sabiedrisko apspriešanu par ECB Regulas, ar ko groza Regulu (ES) Nr. 795/2014 par sistēmiski nozīmīgu maksājumu sistēmu pārraudzību, projektu (*Draft Regulation amending Regulation (EU) No 795/2014 on oversight requirements for systemically important payment systems*) un Lēmuma par sankciju aprēķināšanas metodoloģiju minētās regulas pārkāpumu gadījumā projektu (*Draft Decision on the methodology for calculating sanctions for infringements of the oversight requirements for systemically important payment systems*).

16. decembrī ECB Padome pieņēma Pamatnostādni (ES) 2017/148, ar ko groza Pamatnostādni ECB/2014/15 par monetāro un finanšu statistiku (ECB/2016/45).

21. decembrī ECB Padome apstiprināja grozījumus eiro zonā esošo aģentūru, kuru emitētie vērtspapīri atbilst iegādēm VSAIP ietvaros, sarakstā.

**LATVIJAS BANKAS PAMATUZDEVUMU IZPILDES 2016. GADA
NORMATĪVĀ REGULĒJUMA AKTUALITĀTES**

Normatīvais akts	Nr.	Pieņemšanas datums (spēkā stāšanās datums)	Latvijas Bankas padomes pieņemtā normatīvā akta nosaukums
Kārtība	241/3	19.01.2016. (01.04.2016.)	"Grozījums Latvijas Bankas padomes 2010. gada 9. septembra kārtībā Nr. 183/3 "Dalības kārtība Latvijas Bankas elektroniskajā klīringa sistēmā""
Kārtība	241/5	19.01.2016. (25.01.2016.)	"Grozījumi Latvijas Bankas padomes 2013. gada 12. decembra kārtībā Nr. 217/1 "Dalības Latvijas Bankas organizētajās <i>Eurosistēmas</i> monetārās politikas operācijās kārtība""
Kārtība	243/5	14.03.2016. (15.03.2016.)	"Grozījumi Latvijas Bankas padomes 2013. gada 11. novembra kārtībā Nr. 216/7 "Dalības kārtība Latvijas Bankas VNS sistēmā""
Noteikumi	144	14.03.2016. (15.03.2016.)	"Grozījumi Latvijas Bankas 2014. gada 15. septembra noteikumos Nr. 141 "Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas prasības, veicot ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanu un pārdošanu""
Kārtība	244/1	11.04.2016. (15.04.2016.)	"Grozījumi Latvijas Bankas padomes 2010. gada 4. novembra kārtībā Nr. 186/4 "Dalības kārtība sistēmā TARGET2-Latvija""
Noteikumi	145	12.05.2016. (01.07.2016.)	"Grozījumi Latvijas Bankas 2012. gada 13. septembra noteikumos Nr. 93 "Kredītu reģistra noteikumi""
Noteikumi	146	12.05.2016. (01.07.2016.)	"Grozījumi Latvijas Bankas 2013. gada 12. decembra noteikumos Nr. 130 "Noteikumi par elektronisko informācijas apmaiņu ar Latvijas Banku""
Kārtība	246/5	12.05.2016. (01.07.2016.)	"Grozījumi Latvijas Bankas 2015. gada 27. aprīļa kārtībā Nr. 232/5 "Dalības kārtība skaidrās naudas darījumos Latvijas Bankā""
Noteikumi	147	12.05.2016. (01.07.2016.)	"Grozījumi Latvijas Bankas 2013. gada 16. septembra noteikumos Nr. 124 "Euro banknošu un monētu apstrādes un laišanas otrreizējā apgrozībā noteikumi""
Noteikumi	148	12.05.2016. (01.06.2016.)	"Grozījumi Latvijas Bankas 2009. gada 13. maija noteikumos Nr. 36 "Ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanas un pārdošanas noteikumi""
Kārtība	247/4	12.07.2016. (13.07.2016.)	"Grozījumi Latvijas Bankas padomes 2013. gada 11. novembra kārtībā Nr. 216/7 "Dalības kārtība Latvijas Bankas VNS sistēmā""
Kārtība	251/1	20.12.2016. (01.01.2017.)	"Grozījumi Latvijas Bankas padomes 2013. gada 12. decembra kārtībā Nr. 217/1 "Dalības Latvijas Bankas organizētajās <i>Eurosistēmas</i> monetārās politikas operācijās kārtība""

9. pielikums

TERMINI

Aizdevumu iespēja uz nakti (*marginal lending facility*) – Eirosistēmas piedāvātā pastāvīgā iespēja, ko Latvijas Republikā reģistrētās kredītiestādes un citās valstīs reģistrētu kredītiestāžu filiāles, kuras reģistrētas Latvijas Republikā, var izmantot, lai no Latvijas Bankas saņemtu aizdevumu uz nakti par iepriekš noteiktu procentu likmi pret atbilstošiem aktīviem.

"Ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru iegādes programma" (ABSIP) (*asset-backed securities purchase programme (ABSPP)*) – programma, kuras ietvaros Eirosistēma iegādājas atbilstošus ar aktīviem nodrošinātus vērtspapīrus.

Atklātā tirgus operācija (*open market operation*) – operācija, ko finanšu tirgū veic pēc centrālās bankas iniciatīvas. Atkarībā no to mērķa, regularitātes un procedūram Eirosistēmas atklātā tirgus operācijas var iedalīt četrās kategorijās: galvenās refinansēšanas operācijas, ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas, precizējošās operācijas un strukturālās operācijas.

Atlikušais termiņš – līdz parāda instrumenta dzēšanas vai aizdevuma atmaksas datumam vai kādas citas finanšu operācijas beigu datumam atlikušais laiks.

Banknošu ētikas iniciatīva (*Banknote Ethics Initiative (BnEI)*) – iniciatīva, kas uzsākta Valūtas konferencē 2013. gada maijā un izveidota, lai nodrošinātu ētisku uzņēmējdarbības praksi, koncentrējot uzmanību uz korupcijas novēršanu un prettrestu likumu ievērošanu banknošu ražošanā. ECB, Latvijas Banka un pārējo eiro zonas valstu centrālās bankas iekļautas to organizāciju sarakstā, kuras atbalsta šīs iniciatīvas mērķus (saraksts publicēts Banknošu ētikas iniciatīvas interneta vietnē).

Banku savienība – ES līmeņa banku uzraudzības un noregulējuma sistēma, kas darbojas, pamatojoties uz visā ES piemērojamiem noteikumiem. Banku savienības dalībvalstis ir eiro zonas valstis un tās ES valstis, kuras nav eiro zonas valstis, bet kuras izvēlas piedalīties šajā savienībā.

Bruto norēķinu sistēma – pārvedumu sistēma, kurā norēķins par katru naudas vai vērtspapīru pārveduma rīkojumu tiek veikts, pamatojoties uz katru atsevišķu maksājuma rīkojumu atbilstoši to saņemšanas secībai.

Centrālā valdība – valsts institucionālās vienības, t.sk. ministrijas, vēstniecības, pārstāvniecības, aģentūras, padomes, izglītības, veselības aizsardzības, tiesībsargājošās, kultūras un citas valsts iestādes, kuru kompetence attiecas uz visu valsts ekonomisko teritoriju, izņemot sociālās nodrošināšanas fondu administrēšanu. Latvijas valdības institucionālo vienību sarakstu sagatavo CSP.

Cenu stabilitāte – cenu stabilitātes saglabāšana ir Eirosistēmas galvenais mērķis. ECB Padome definējusi cenu stabilitāti kā eiro zonas saskaņotā patēriņa cenu indeksa pieaugumu salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu mazāku par 2%. ECB Padome arī darījusi zināmu, ka, lai nodrošinātu cenu stabilitāti, tā vidējā termiņā cenšas saglabāt inflāciju zemāku par 2%, bet tuvu tam.

EBAClearing (*ABE Clearing S.A.S. à capital variable*) – Eiropas un starptautisko lielāko banku dibināta kapitālsabiedrība, kas nodrošina Eiropas visaptverošas maksājumu infrastruktūras risinājumus, piedāvājot gan liela apjoma, gan neliela apjoma eiro veiktu maksājumu klīringa un norēķina pakalpojumus plašam banku lokam ES.

ECB Ģenerālpadome – viena no ECB lēmēj institūcijām, kuras sastāvā ir ECB prezidents, viņa vietnieks un visu ES valstu centrālo banku prezidenti.

9. pielikums (turpinājums)

ECB Padome – galvenā ECB lēmējinstītūcija, kuras sastāvā ir ECB Valdes locekļi un eiro zonas valstu centrālo banku vadītāji.

Eiro zona – ES valstis, kuras saskaņā ar Līgumu par Eiropas Savienības darbību ievieš eiro kā to vienoto valūtu un kurās tiek īstenota vienota monetārā politika, par ko atbild ECB Padome. 2016. gada beigās eiro zonu veidoja Austrija, Beļģija, Francija, Grieķija, Igaunija, Īrija, Itālija, Kipra, Latvija, Lietuva, Luksemburga, Malta, Nīderlande, Portugāle, Slovākija, Slovēnija, Somija, Spānija un Vācija.

Eiropadome (European Council) – ES iestāde, kas nosaka ES vispārējo politisko ievirzi un prioritātes. To veido ES valstu vai to valdību vadītāji, kā arī Eiropadomes priekšsēdētājs un EK priekšsēdētājs.

Eiropas Banku iestāde (EBI) (European Banking Authority (EBA)) – ES iestāde ar juridiskās personas statusu, kas ir Eiropas Finanšu uzraudzības sistēmas daļa un darbojas, lai nodrošinātu efektīvu un atbilstīgu uzraudzības regulējuma un uzraudzības līmeni visā ES banku nozarē. Tās vispārējais mērķis ir saglabāt finanšu stabilitāti ES un nodrošināt banku nozares integritāti un pienācīgu darbību.

Eiropas Centrālā banka (ECB) – ECBS un Eirosistēmas centrālā institūcija, kam saskaņā ar ES normatīvajiem aktiem piešķirts juridiskās personas statuss. ECB, sadarbojoties ar ES valstu centrālajām bankām, īsteno Eirosistēmai un ECBS izvirzītos uzdevumus saskaņā ar ECBS un ECB Statūtiem.

Eiropas Centrālo banku sistēma (ECBS) – ietver ECB un ES valstu centrālās bankas. Centrālās bankas tajās ES valstīs, kuras vēl nav ievieš eiro, īsteno neatkarīgu monetāro politiku saskaņā ar attiecīgās valsts normatīvajiem aktiem un tādējādi nav iesaistītas Eirosistēmas monetārās politikas īstenošanā.

Eiropas Sistēmisko risku kolēģija (ESRK) (European Systemic Risk Board (ESRB)) – neatkarīga ES struktūra, kas ir Eiropas Finanšu uzraudzības sistēmas daļa un atbild par ES finanšu sistēmas makrouzraudzību, lai palīdzētu novērst vai mazināt ES finanšu stabilitātes sistēmiskos riskus, kas rodas finanšu sistēmas attīstības gaitā, ņemot vērā makroekonomisko attīstību, un izvairītos no plašu finansiālo grūtību periodiem. Tā veicina iekšējā tirgus netraucētu darbību un šādi nodrošina finanšu sektora ilgtspējīgu ieguldījumu tautsaimniecības izaugsmē.

Eirosistēma – ietver ECB un eiro zonas valstu centrālās bankas. Eirosistēmas lēmējinstītūcijas ir ECB Padome un ECB Valde.

Ekonomikas un finanšu komiteja (EFK) – padomdevēja struktūra, kas izveidota, lai veicinātu ES valstu politikas koordinēšanu tautsaimniecības un finanšu jomā. EFK pēc ES Padomes un EK pieprasījuma sniedz atzinumus savas kompetences jomās, nodrošina dialogu starp Padomi un ECB un palīdz sagatavot Padomes darbu. EFK darbojas ES valstu valdību (parasti Finanšu ministriju) un centrālo banku pārstāvji, kā arī EK un ECB pārstāvji.

Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (OECD) (Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)) – starptautiska organizācija, kas nodrošina valdībām foruma iespēju, lai meklētu risinājumus kopīgām problēmām, dalītos pieredzē un veicinātu politiku, kas uzlabo cilvēku ekonomisko un sociālo labklājību.

EONIA (eiro uz nakti izsniegto kredītu vidējās procentu likmes indekss) (EONIA; euro overnight index average) – efektīvās procentu likmes, kas dominē eiro starpbanku darījumu uz nakti tirgū, rādītājs. To aprēķina kā eiro denominēto beznodrošinājuma aizdevumu uz nakti procentu likmju vidējo svērto rādītāju saskaņā ar sarakstā iekļauto banku sniegtajiem datiem.

9. pielikums (turpinājums)

ES Padome – iestāde, kurā tiek pārstāvētas ES valstu valdības. ES Padomē tiekas ES valstu ministri, lai pieņemtu tiesību aktus un koordinētu politiku. ES Padome ir būtiska ES lēmumu pieņēmēja. Juridiski ES Padome ir viena iestāde, bet tā tiekas 10 dažādos sastāvos atkarībā no tā, kādus jautājumus paredzēts apspriest. ES Padomes nozīmīgākie uzdevumi ir risināt sarunas par tiesību aktiem un pieņemt tos, attīstīt ES kopējo ārpolitiku un drošības politiku, slēgt ES vārdā starptautiskus nolīgumus, kā arī kopā ar Eiropas Parlamentu pieņemt ES budžetu.

EURIBOR (eiro starpbanku piedāvājuma procentu likmju indekss) (*EURIBOR; euro interbank offered rate*) – procentu likme, par kādu eiro zonā plkst. 11.00 pēc Viduseiropas laika viena kredītiestāde, kas ir aktīva eiro naudas tirgus dalībniece, piedāvā starpbanku termiņnoguldījumus eiro citai šāda veida kredītiestādei.

Fiksētas procentu likmes instruments – finanšu instruments, kura kupons nemainās visā instrumenta darbības laikā.

Finanšu konts – maksājumu bilances sastāvdaļa, kas atspoguļo finanšu aktīvus un finanšu pasīvus (tiešās investīcijas, portfeļieguldījumi, atvasinātie finanšu instrumenti, citi ieguldījumi un rezerves aktīvi) starp Latvijas rezidentiem un pārējo valstu rezidentiem.

Finanšu stabilitāte – tāds finanšu sistēmas (finanšu starpnieki, tirgi un tirgus infrastruktūras) stāvoklis, kādā tā spēj izturēt šokus, neradot nozīmīgus finanšu starpniecības un kopējo finanšu pakalpojumu piedāvājuma traucējumus.

Galvenā refinansēšanas operācija – regulāra atklātā tirgus operācija, ko Eirosistēma veic reverso darījumu veidā. Šādas operācijas veic katru nedēļu ar standartizsoļu palīdzību, un to termiņš parasti ir 1 nedēļa.

Galvenās ECB procentu likmes – ECB Padomes noteiktās galveno refinansēšanas operāciju, aizdevumu iespējas uz nakti un noguldījumu iespējas procentu likmes.

Ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperācijas (ITRMO) (*targeted longer-term refinancing operations (TLTRO)*) – Eirosistēmas reversās operācijas, kas ar pievilcīgiem nosacījumiem nodrošina kredītiestādēm ilgāka termiņa likviditāti, lai tās turpinātu atvieglot privātajam sektoram izsniegto kredītu nosacījumus un tiktu stimulētas kreditēt reālo tautsaimniecību.

Ilgāka termiņa refinansēšanas operācija (ITRO) (*longer-term refinancing operation (LTRO)*) – atklātā tirgus operācija, kuras termiņš ir ilgāks par galvenās refinansēšanas operācijas termiņu. Regulāro ITRO termiņš ir 3 mēneši, un Eirosistēma tās veic katru mēnesi reverso darījumu veidā, izmantojot standartizsoles. Eirosistēma var veikt neregulāras ITRO, kuru termiņš ir ilgāks par 3 mēnešiem (ITRMO termiņš sasniedz 48 mēnešus) un kuru mērķis ir nodrošināt papildu ilgāka termiņa likviditāti un kalpot monetārās politikas mērķu sasniegšanai.

Kapitāla konts – maksājumu bilances sastāvdaļa, kas atspoguļo neproducēto nefinanšu aktīvu bruto iegādi/atsavināšanu un kapitāla pārvedumus starp Latvijas rezidentiem un pārējo valstu rezidentiem.

Kapitāla vērtspapīri – vērtspapīri, kas nodrošina līdzdalību komercsabiedrības kapitālā. Tie ietver biržās tirgotas akcijas (kotētas akcijas), nekotētas akcijas un citus kapitāla vērtspapīru veidus. Kapitāla vērtspapīri parasti nodrošina ienākumus dividenžu veidā.

Klīrings (tīrvērtē) – maksājuma dokumentu vai vērtspapīru pārveduma rīkojumu nosūtīšanas, apstrādes un savstarpējās saskaņošanas process, kas notiek pirms norēķina un kā rezultātā, pamatojoties uz visiem norēķinu dalībnieku iesniegtajiem maksājuma

9. pielikums (turpinājums)

dokumenti, aprēķina katra norēķinu dalībnieka klīringa neto pozīciju, t.i., kopējās naudas līdzekļu saistības vai prasības pret pārējiem norēķinu dalībniekiem.

Kredītiestāde – kapitālsabiedrība, kas dibināta, lai pieņemtu noguldījumus un citus atmaksājamus līdzekļus no neierobežota klientu loka un savā vārdā izsniegtu kredītus, un sniegtu citus finanšu pakalpojumus.

Latvijas Bankas elektroniskā klīringa sistēma (EKS sistēma) – Latvijas Bankas neto norēķinu sistēma, kas nodrošina klientu maksājuma rīkojumu apstrādi un klīringa (tīrvērtes) norēķinus.

M1 – šaurās naudas rādītājs, kas ietver skaidro naudu apgrozībā un eiro zonas rezidentu uz nakti veiktos noguldījumus MFI.

M2 – vidējās naudas rādītājs, kas ietver M1 un eiro zonas rezidentu MFI veiktos noguldījumus ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu līdz 3 mēnešiem ieskaitot (īstermiņa krājnoguldījumus) un noguldījumus ar noteikto termiņu līdz 2 gadiem ieskaitot (īstermiņa noguldījumus).

M3 – plašās naudas rādītājs, kas ietver M2, tirgojamus instrumentus, īpaši atpirkšanas līgumus, naudas tirgus fondu akcijas un daļas, kā arī MFI emitētos parāda vērtspapīrus ar termiņu līdz 2 gadiem ieskaitot.

Maksājumu bilance – statistikas pārskats, kas atspoguļo darījumus starp Latvijas rezidentiem un pārējo valstu rezidentiem. Tā ietver tekošo kontu, kapitāla kontu un finanšu kontu.

Mājsaimniecība – fiziskā persona vai fizisko personu grupa kā patērētājs un tikai pašu galapatēriņam domātu preču ražotājs un nefinanšu pakalpojumu sniedzējs, pašnodarbinātā persona, kas strādā savā profesionālajā praksē vai zemnieku (zvejnieku) saimniecībā ar mērķi gūt ienākumus vai labumus, nenodarbina nevienu citu personu un nav reģistrēta Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra komercreģistrā.

Monetārā finanšu iestāde (MFI) – centrālā banka, kredītiestāde, krājaizdevu sabiedrība, naudas tirgus fonds un cita finanšu iestāde, kas pieņem noguldījumus vai tuvus noguldījumu aizstājējus no klientiem, kuri nav MFI, uz sava rēķina piešķir kredītus un veic ieguldījumus vērtspapīros, kā arī elektroniskās naudas iestāde, kuras pamatdarbība ir elektroniskās naudas emisija. Latvijas Banka izveido, uztur un regulāri aktualizē "Latvijas Republikas monetāro finanšu iestāžu sarakstu" Latvijas Bankas interneta vietnes (www.bank.lv) sadaļā "Statistika". Šo sarakstu iekļauj arī ECB savā interneta vietnē, kur tā regulāri publicē ES valstu MFI sarakstu. Latvijā 2016. gada beigās bija 60 MFI.

Monetārie ienākumi – Eirosistēmas monetārās politikas īstenošanas procesā uzkrātie eiro zonas valstu centrālo banku ienākumi, ko iegūst no saskaņā ar ECB Padomes vadlīnijām iezīmētiem aktīviem, kurus tur apmaiņā pret apgrozībā esošām banknotēm un kredītiestāžu noguldījumiem eiro zonas valstu centrālajās bankās.

Naudas bāze – skaidrā nauda (banknotes un monētas) apgrozībā, kredītiestāžu obligātās rezerves Eirosistēmā, kā arī kredītiestāžu virsrezerves Eirosistēmas noguldījumu iespējas un pārējo ar monetārās politikas operācijām saistīto saistību ietvaros.

Nefinanšu sabiedrība – institucionāla vienība, kuras pamatdarbība ir preču ražošana un nefinanšu pakalpojumu sniegšana, t.sk. Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra komercreģistrā reģistrēts individuālais komersants.

Nodrošinājums – iekļāti vai kā citādi nodoti aktīvi, kas garantē aizdevuma atmaksu, kā arī aktīvi, kas tiek pārdoti saskaņā ar atpirkšanas līgumiem. Eirosistēmas reversajos darījumos lietotajam nodrošinājumam jāatbilst noteiktiem atbilstības kritērijiem.

9. pielikums (turpinājums)

"Nodrošināto obligāciju iegādes programma" (NOIP) (covered bond purchase programme (CBPP)) – programma, kuras ietvaros Eirosistēma iegādājas atbilstošas nodrošinātās obligācijas.

Noguldījumi – MFI kontos uz noteiktu vai nenoteiktu laiku ar vai bez procentiem noguldīti naudas līdzekļi.

Noguldījums ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu – naudas līdzekļi, kuri noguldīti MFI, nenosakot termiņu, un kurus iespējams izņemt, vai nu iepriekš brīdinot MFI atbilstoši līgumā noteiktajam brīdinājuma termiņam, vai arī samaksājot tai nozīmīgu soda naudu.

Noguldījumu iespēja (deposit facility) – Eirosistēmas pastāvīgā iespēja, ko Latvijas Republikā reģistrētās kredītiestādes un citās valstīs reģistrētu kredītiestāžu filiāles, kuras reģistrētas Latvijas Republikā, var izmantot, lai Latvijas Bankā veiktu noguldījumus uz nakti par iepriekš noteiktu procentu likmi.

Paplašinātā aktīvu iegādes programma (PAIP) (expanded asset purchase programme (APP)) – visas valsts un privātā sektora aktīvu iegādes programmas, kuras Eirosistēma īsteno, lai ietekmētu pārāk ieilgušo zemas inflācijas periodu. PAIP ietver NOIP3, ABSIP, VSAIP un USAIP.

Parāda vērtspapīrs – vērtspapīrs, kas apliecina emitenta saistības pret tā turētāju un emitenta apņemšanos veikt vienu vai vairākus maksājumus vērtspapīra turētājam noteiktā datumā vai datumos nākotnē. Šim vērtspapīram parasti ir noteikta procentu likme (kupons), vai arī tas tiek pārdots ar diskontu/uzcenojumu summai, kas tiks atmaksāta noteiktajā dzēšanas termiņā.

Precizējoša operācija (fine-tuning operation) – atklātā tirgus operācija, ko Eirosistēma veic, lai novērstu neparedzētas likviditātes svārstības tirgū. Šo operāciju biežums un termiņi nav standartizēti.

Reālā laika bruto norēķinu (RTGS) sistēma – norēķinu sistēma, kurā naudas vai vērtspapīru pārveduma rīkojumu apstrāde un norēķins notiek individuāli un secīgi (neizmantojot mijieskaitu) reālajā laikā.

Reversais darījums (reverse transaction) – darījums, kurā Eirosistēma pērk un pārdod aktīvus saskaņā ar atpirkšanas līgumu vai veic kredītooperācijas pret nodrošinājumu.

Rezervju prasība – prasība kredītiestādēm un krājaizdevu sabiedrībām rezervju prasību izpildes periodā turēt obligātās rezerves centrālajā bankā. Atbilstību prasībām nosaka, pamatojoties uz rezervju konta dienas atlikumu vidējo rādītāju rezervju prasību izpildes periodā.

Sistēmiskais risks – risks, ka, vienam dalībniekam nespējot nokārtot savas saistības sistēmā, arī citi dalībnieki nespēs nokārtot savas saistības noteiktajā termiņā, izraisot tālāku ietekmi, kas apdraud finanšu sistēmas stabilitāti vai uzticamību. Šādu nespēju pildīt saistības var radīt darbības vai finanšu problēmas.

Starptautiskais Valūtas fonds (SVF) – starptautiska organizācija, kas darbojas, lai veicinātu starptautisko monetāro sadarbību, valūtas kursu stabilitāti, valstu ekonomisko izaugsmi un nodarbinātības pieaugumu un nodrošinātu īslaicīgu finansiālu palīdzību SVF dalībvalstīm maksājumu plūsmu līdzsvarošanai.

Starptautisko investīciju bilance – statistikas pārskats, kas atspoguļo finanšu aktīvu un finanšu pasīvu starp Latvijas rezidentiem un pārējo valstu rezidentiem atlikumu vērtību un sastāvu noteiktā datumā, kā arī šo atlikumu vērtības pārmaiņas attiecīgajā laika periodā.

9. pielikums (turpinājums)

Starptautisko norēķinu banka (SNB) (*Bank for International Settlements (BIS)*) – starptautiska finanšu organizācija, kas darbojas, lai veicinātu starptautisko monetāro un finanšu sadarbību. SNB darbojas kā centrālo banku banka.

STEP2 sistēma – *EBA Clearing* uzturēta maksājumu sistēma, kas paredzēta eiro veiktu neliela apjoma klientu maksājumu apstrādei. STEP2 sistēma ir PE-ACH (*Pan-European Automated Clearing House*) sistēma, kura pilnībā atbilst Eiropas Maksājumu padomes SEPA kliringa un norēķinu infrastruktūru prasībām un kura vienīgā nodrošina visu ES kredītiestāžu sasniedzamību SEPA.

Strukturālās operācijas – atklātā tirgus operācijas, kuras Eirosistēma regulāri vai neregulāri veic gadījumos, kad ECB vēlas koriģēt Eirosistēmas strukturālo likviditātes pozīciju attiecībā pret finanšu sektoru.

TARGET (Eiropas Vienotā automatizētā reālā laika bruto norēķinu) sistēma (*TARGET (Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer) system*) – Eirosistēmas reālā laika bruto norēķinu sistēma eiro. Pirmās paaudzes TARGET sistēmu 2008. gada maijā nomainīja TARGET2 sistēma.

TARGET2 sistēma – otrās paaudzes TARGET sistēma. Tā veic maksājumu norēķinus eiro, izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļus, un tās darbības pamatā ir vienota kopēja informācijas tehnoloģiju platforma, kurā visi maksājuma uzdevumi tiek iesniegti apstrādei.

TARGET2 vērtspapīriem (T2V) (*TARGET2-Securities (T2S)*) – Eirosistēmas vienotā tehniskā platforma, kas ļauj centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem un centrālajām bankām nodrošināt neitrālus pārrobežu vērtspapīru norēķinu pamatpakalpojumus Eiropā, izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļus.

TARGET2-Latvija sistēma – TARGET2 komponentsistēma Latvijā, kuras darbību nodrošina Latvijas Banka kopīgi ar tām ECBS centrālajām bankām, kuras piedalās TARGET2 sistēmā.

Tekošais konts – maksājumu bilances sastāvdaļa, kas atspoguļo preču, pakalpojumu, sākotnējo ienākumu un otrreizējo ienākumu plūsmas starp Latvijas rezidentiem un pārējo valstu rezidentiem.

Tiešās investīcijas – investīcijas, ko investors (tiešais investors) tiešā vai netiešā (izmantojot meitas sabiedrības vai asociētos uzņēmumus) veidā veic, lai iegūtu būtisku līdzdalību (īpašumtiesības, kas atbilst vismaz 10% no parastajām akcijām vai balsstiesībām) kādā uzņēmumā (tiešo investīciju uzņēmumā). Tās ietver investīcijas pašu kapitāla un parāda instrumentu veidā.

Tiešie darījumi (*outright transactions*) – atklātā tirgus operācijas, kurās Eirosistēma pārķ vai pārdod atbilstošos aktīvus tieši tirgū un kuras veic tikai strukturālos nolūkos.

Tirgus risks – iespēja, ka finanšu instrumentu patiesā vērtība vai naudas plūsma svārstīsies tirgus cenu pārmaiņu ietekmē. Tirgus risks atspoguļo procentu likmju risku, valūtas risku un cenu risku.

"Uzņēmumu sektora aktīvu iegādes programma" (USAIP) (*corporate sector purchase programme (CSPP)*) – programma, kuras ietvaros Eirosistēma otrreizējā tirgū iegādājas investīciju kategorijas eiro denominētas obligācijas, ko emitējušas eiro zonā dibinātas sabiedrības.

Valdība – valsts institucionālās vienības, kuras ražo netirgojamas preces vai sniedz pakal-

9. pielikums (turpinājums)

pojumus, kas paredzēti individuālajam vai kolektīvajam patēriņam, vai kuras iesaistītas nacionālā ienākuma vai nacionālās bagātības pārdaļē un kuras galvenokārt finansē no tautsaimniecības dalībnieku obligātajiem maksājumiem (nodokļiem un nodevām). Latvijā valdība ietver centrālo valdību, sociālās nodrošināšanas fondus un vietējo valdību. Latvijas valdības institucionālo vienību sarakstu sagatavo CSP.

"Valsts sektora aktīvu iegādes programma" (VSAIP) (public sector asset purchase programme (PSPP)) – programma, kuras ietvaros Eirosistēma otrreizējā tirgū iegādājas eiro zonas valstu valdību, pašvaldību, aģentūru, starptautisku organizāciju un daudzpusēju attīstības banku emitētas obligācijas.

Vērtspapīru norēķinu sistēma – vienošanās starp vismaz trim dalībniekiem, neskaitot sistēmas uzturētāju, par vērtspapīru pārveduma rīkojumu izpildi starp šiem dalībniekiem saskaņā ar vienotiem noteikumiem un standartizētām procedūrām.

Vienotā eiro maksājumu telpa (SEPA) (Single Euro Payments Area (SEPA)) – Eiropas banku rosināts un Eirosistēmas un EK atbalstīts projekts ar mērķi saskaņot veidu, kā tiek veikti klientu maksājumi eiro, padarot maksājumus eiro starp Eiropas valstīm tikpat ātrus, drošus un efektīvus kā iekšzemes maksājumi. SEPA nodrošina iespēju patērētājiem, uzņēmējiem un citiem tautsaimniecības dalībniekiem neatkarīgi no to atrašanās vietas veikt gan starpvalstu, gan iekšzemes maksājumus eiro saskaņā ar vieniem un tiem pašiem galvenajiem nosacījumiem, tiesībām un pienākumiem. 2016. gada beigās SEPA aptvēra ES valstis, Islandi, Lihtenšteinu, Monako, Norvēģiju, Sanmarīno un Šveici.

Vienotais uzraudzības mehānisms (VUM) – ES līmeņa sistēma kredītiestāžu pruden-
ciālajai uzraudzībai eiro zonā un tajās ES valstīs, kuras nav eiro zonas valstis, bet kuras
izvēlas piedalīties minētajā mehānismā. Tas ir viens no svarīgākajiem banku savienības
pīlāriem, kuru veido ECB kā gala atbildīgā uzraudzības iestāde un attiecīgo ES valstu
kompetentās iestādes.

Vietējā valdība – valsts vietējās pārvaldes institucionālās vienības, kuru kompetence
attiecas tikai uz vietējo ekonomisko teritoriju. Latvijas valdības institucionālo vienību
sarakstu sagatavo CSP.